

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ДНІПРОВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

Кваліфікаційна наукова
праця на правах рукопису

КОШЕЛЕВА ЛЮДМИЛА ЄГОРІВНА

УДК 351.9:330.342.9

ДИСЕРТАЦІЯ

**УДОСКОНАЛЕННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА
АДМІНІСТРУВАННЯ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ**

в галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування»
281 «Публічне управління та адміністрування»

Подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідні джерела

_____Л.Є. Кошелева

Науковий керівник: - Каховська Олена Володимирівна доктор економічних наук,
професор

Дніпро – 2023

АНОТАЦІЯ

Кошелева Л. Є. тема дисертації «Удосконалення публічного управління та адміністрування соціалізації економіки України». – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 – Публічне управління та адміністрування. – Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», Дніпро, 2023.

Дисертація є комплексною науковою працею, присвяченою дослідженню сутності та специфіки оптимізації процесу у системі публічного управління та адміністрування соціалізації економіки з метою удосконалення публічного управління та адміністрування соціалізації економіки – ця тема набуває зараз ще більш гострої актуальності в умовах економічної кризи глобальних викликів, що виникли в результаті пандемії, війни, голоду, а також науковим і практичним проблемам імплементації зарубіжного досвіду в соціально-економічній системі.

У дисертаційній роботі здійснено ретроспективний аналіз теоретичних та практичних підходів щодо сутності публічного управління та адміністрування та виявлено, що продуктом еволюції наукової думки є графічна проактивна модель публічного управління та адміністрування соціалізації економіки, основними властивостями, якої є спроможність публічного управління та адміністрування до оперативного реагування на негативні зміни динаміки соціально-економічних показників на національному, регіональному й місцевому рівнях за рахунок запровадження механізму гнучкого проактивного прийняття управлінських рішень щодо соціалізації економіки. Особливості графічної проактивної моделі публічного управління та адміністрування соціалізації економіки передбачає скорочення періоду розроблення і прийняття державно-управлінських рішень та мінімізацію витрат часу на їх реалізацію за рахунок запровадження змін у законодавчому й організаційно-функціональному забезпеченні процесу управління та формування ширшого кола компетентних державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування це дало підстави сформулювати концептуальну основу розвитку процесів публічного управління та адміністрування соціалізації економіки.

Розширення розуміння публічного управління та адміністрування особливостей запропоновано таке поняття публічного управління та адміністрування - як врегульована нормами права діяльність публічної адміністрації (інститутів), спрямована на реалізацію законних прав та свобод людини і громадянина, задоволення потреб суспільства і держави, виконання нормативно-правових актів, що видаються органами державної влади і місцевого самоврядування, забезпечення верховенства права, дотримання Конституції і законодавства України державними службовцями та посадовими особами місцевого самоврядування.

Узагальнено теоретичні основи соціалізації економіки і публічного управління та адміністрування запропоновано визначення поняття публічного управління та адміністрування також публічного управління та адміністрування соціалізації економіки. Характеристика концепцій соціалізації дозволяє зробити висновки, що всі вони можуть бути згруповані в два підходи, ґрунтуючись на розумінні ролі людини в процесі соціалізації: суб'єкт-об'єктний і суб'єкт-суб'єктний. Також відзначено взаємний вплив держави, ринку та суспільства в процесі забезпечення соціально орієнтованого економічного розвитку в такий спосіб: держава регулює і стимулює конкурентне середовище ринку, виконує соціальні зобов'язання і сприяє організації та цілісності суспільства; ринок забезпечує виробництво споживчих благ, формує прибутки економічних суб'єктів і визначає можливості і міць держави; суспільство вказує цілі і обмеження розвитку, встановлює прийнятні механізми забезпечення соціального благополуччя і безпеки, які контролює держава.

Узагальнено світові тенденції публічного управління та адміністрування соціалізації економіки та виявлено, що вході публічного управління є людина це стало ще однією важливою тенденцією становлення публічного управління та адміністрування соціалізації економіки провідних країн світу. Зокрема прямим об'єктом впливу на сьогодні виступає публічне управління та адміністрування соціалізації економіки.

Проведено порівняльну характеристику моделей публічного адміністрування в зарубіжних країнах світу:

- Австралійська модель стабілізація системи державного управління.
- Шведська модель забезпечення соціального захисту населення.
- Німецька модель розмежування політики та адміністрування.
- Японська модель децентралізація та інновації.
- Американська модель незалежний статус регіонів.

Розглянуто досвід розвинених країн світу в ході розвитку публічного управління та адміністрування соціалізації економіки три групи методів державного регулювання соціально-економічних процесів (адміністративний, економічний, соціальний), які стали ключовими в реалізації соціальної політики. Аргументовано показники передових країн, які вказують про свою прихильність демократії і ринковій економіці, надаючи платформу для порівняння політичного досвіду, пошуку відповідей на загальні проблеми, виявлення передового досвіду і координації внутрішньої та міжнародної політики.

Складено макроекономічну інтерпретацію шведської моделі економічної політики, на основі ряду макроекономічних заходів, які застосовуються в шведській моделі, що є кращою моделлю для нашої країни.

Визначено національні організаційні аспекти публічного управління та адміністрування соціалізації економіки. В Україні накопичилося чимало протиріч і проблем у відносинах власності, що гальмують соціально-економічний розвиток. Необхідний перехід до такої системи відносин власності, при якій у власників буде виникати з одного боку реальна мотивація до ефективного використання власності, а з іншого, відповідальність за використання власності перед суспільством. Соціалізація економіки повинна охоплювати всі форми власності.

Проведено оцінку стану та визначення проблем публічного управління та адміністрування соціалізації економіки України. Досліджено практичний досвід публічного управління та адміністрування соціалізації економіки в Україні. Систематизовано характерні проблеми публічного адміністрування. Держава виступає агентом соціалізації, що володіє великими ресурсними можливостями

здійснення впливу на процеси залучення особистості (державного службовця та посадових осіб місцевого самоврядування) до вимог суспільства. Крім того, держава має величезний інструментарій, що забезпечує можливості регуляції процесів соціалізації економіки. В якості основних державних механізмів регулювання публічного управління та адміністрування соціалізації економіки можна виділити ідеологічні та інституційні.

Визначено напрями розвитку публічного управління та адміністрування соціалізації економіки це наступні розробки розділу 3.1:

1) удосконалення публічного управління та адміністрування соціалізації економіки;

2) удосконалення методичного забезпечення публічного управління та адміністрування соціалізації економіки із запровадженням збалансованої системи показників як індикаторів системи публічного управління та адміністрування соціалізації економіки.

Розроблено фінансово-економічний механізм імплементації зарубіжного досвіду публічного управління та адміністрування соціалізації економіки в управлінську практику України та запропоновано напрями економічного розвитку:

- встановлення державного регулювання соціальних макропоказників цін, тарифів та (мінімальної зарплати застосовуючи індекс Кейтца);
- безпека праці, справедливість оплати праці, демократії в управлінні, розвиток особистості;
- диференціація ставок на прибуток для підприємств на фізичних осіб, на особисте майно;
- подальша цифровізація механізмів надання публічних послуг.

З урахуванням існуючих проблем та досвіду передових європейських країн в системі публічного управління та адміністрування запропоновано цілі публічного управління та адміністрування соціалізації економіки. Виникає необхідність широкого використання інформаційно-комунікаційних технологій як основи більшої відкритості органів влади перед суспільством та засобу контролю з боку громадських організацій.

Функціональна взаємодія соціальних інститутів всередині соціального простору має забезпечуватися за допомогою нормативно-ціннісного механізму, тобто впровадження в соціальну практику нових норм, цінностей, правил, традицій тощо. Нові норми і цінності в даному випадку виступають як регулятори соціальної взаємодії людини, соціальних груп, колективів, організацій і формування загального сегмента, через які реалізуються функції керуючого впливу. Ці регулятори мають потужний вплив на об'єкти (соціальні інститути та населення), хоча за формою є ненаправленими, безадресними, так як звернені в цілому до суспільства. В даному випадку, окрім формальних, активізуються неформальні норми поведінки людей.

Визначено напрями та механізми удосконалення інституційного забезпечення публічного управління та адміністрування соціалізації економіки України. Доведено, що напрям підвищення ефективності інституційного забезпечення публічного адміністрування соціалізації економіки України має реалізовуватися через площину організаційно-правових перетворень в напрямку скорочення нерівності та подолання бідності в країні. Це вимагає удосконалення податкової політики та перерозподілу економічних ресурсів. Визначені ключові цілі розвитку соціально-економічної системи, досягнення яких пов'язується, в тому числі, з дією інституційних чинників. Основні сфери і об'єкти реалізації ключових завдань розвитку процесів соціалізації економіки, опосередкованих дією інституційних чинників, систематизовані у вигляді таблиці. Ідентифікацію ефектів, очікуваних від використання інституційних чинників, доцільно здійснити стосовно до різних суб'єктів: бізнесу, домогосподарств, держави, місцевих органів влади.

На інституціональному рівні держава регулює діяльність базових соціальних інститутів: системи освіти, громадських організацій, політичних партій, ЗМІ тощо. Особливу роль функціонування базових соціальних інститутів набуває при переході від традиційного суспільства до сучасного, при формуванні соціальної держави. Посилення інтенсивності протікання соціальних процесів робить недостатнім для успішної адаптації просте засвоєння особистістю досвіду попередніх поколінь, соціальні інститути традиційного суспільства (церква,

сімейно-класова організація тощо), виявляються нездатними впоратися з процесами соціалізації, що призводить до необхідності модернізації старих і формування нових соціальних інститутів. Іншими словами, в умовах перехідної, кризової епохи держава стикається з необхідністю формування нових важелів управління соціальними процесами, у тому числі, соціалізацією економічних відносин.

Визначено, що соціальний інтерес і активність людей, соціальних груп і громадянських організацій в ієрархічному розташуванні будуть зосереджені в рамках соціального простору локального співтовариства, регіону і держави в цілому. Система соціальних інститутів в сукупності відносин і зв'язків між ними, що визначає процес соціалізації в конкретний життєвий період людини, соціальної групи, колективу визначає інституційні основи публічного управління та адміністрування соціалізації економіки.

Запропоновано основні положення Закону України «Про реалізацію соціально-економічних інтересів українського суспільства» для практичного втілення соціально-економічної політики, що відповідають етичним принципам, які відповідають інтересам суспільства, а також механізми відповідальності (моральної і матеріальної) посадових осіб за допущені помилки.

Запропоновано заходи з удосконалення методичного забезпечення публічного управління та адміністрування соціалізації із запровадженням збалансованої системи показників як індикаторів системи публічного управління та адміністрування соціалізації економіки. Зазначимо, що публічне адміністрування відіграє пріоритетну роль у процесах управління соціалізацією економіки, що проявляється як на правовому, так і на інституційному рівнях. Під впливом публічного адміністрування формується система суспільних відносин, що направляють розвиток базових соціальних інститутів, які, в свою чергу, забезпечують засвоєння даних цінностей кожною окремою особистістю (державним службовцем та посадовою особою місцевого самоврядування).

Розроблено модель розвитку публічного управління та адміністрування соціалізації економіки на основі реформування соціальної політики, яка містить у

собі напрями розширення повноважень суб'єктів публічного управління та адміністрування соціалізації економіки на різних рівнях управління, визначення пріоритетів розвитку в соціальній і трудовій й економічно-виробничій сферах та спрямована на нейтралізацію негативних і підживлення позитивних тенденції за рахунок своєчасно реалізованих державних керуючих впливів та отримання додаткових соціально-економічних ефектів.

Зарекомендована концепція соціалізації економіки, що включає ключові напрями і форми їх реалізації, розвиток яких змістовно призведе до необхідної якості соціально орієнтованої економіки. Концептуальна основа розвитку процесів соціалізації економіки наведена у вигляді схеми. При пошуку показників соціалізації економіки ми виходили із загального критерію суспільного розвитку, згідно якого матеріальну базу життєдіяльності особистості (державного службовця та посадових осіб місцевого самоврядування) та суспільства, а також формування та задоволення певних суспільних потреб та загальне функціонування соціальної сфери формує економіка. Пропонується використовувати систему показників ефективності публічного адміністрування соціалізації економіки. Ці ключові критерії дають змогу визначити позитивний вплив на соціально-економічну систему основних результатів публічного управління та адміністрування соціалізації економіки.

Ключові слова: Публічне управління, соціалізація; соціальна економіка, соціальна держава, соціальна політика, суспільні відносини, соціальна взаємодія, стратегія, солідарність, сталий розвиток, інновації, людський розвиток, соціально-економічний розвиток, державні службовці та посадові особи місцевого самоврядування, громадянське суспільство, механізми.

ABSTRACT

Kosheleva L. topic dissertation "Improvement of public management and administration of the socialization of economy of Ukraine". - On the rights of the manuscript.

The dissertation on competition of a scientific degree of the doctor of philosophy on a specialty 281 - Public management and administration. - National Technical University " Dniprovka Polytechnic", Dnipro 2023.

The dissertation is a complex scientific work devoted to the study of the essence and specifics of process optimization in the system of public management and administration of the socialization of the economy with the aim of improving public management and administration of the socialization of the economy - this topic is now becoming even more acutely relevant in the conditions of the economic crisis and global challenges that have arisen as a result pandemic, war, famine, as well as scientific and practical problems of implementation of foreign experience in the socio-economic system.

In the dissertation, a retrospective analysis of theoretical and practical approaches to the essence of public management and administration was carried out and it was found that the product of the evolution of scientific thought is a graphic proactive model of public management and administration of the socialization of the economy, the main properties of which are the ability of public management and administration to promptly respond to negative changes in the dynamics of socio-economic indicators at the national, regional and local levels due to the introduction of a mechanism for flexible proactive management decision-making regarding the socialization of the economy. Features of the graphic proactive model of public management and administration of the socialization of the economy provide for the reduction of the period of development and adoption of public management decisions and the minimization of time spent on their implementation due to the introduction of changes in the legislative and organizational and functional support of the management process and the formation of a wider circle of competent civil servants and officials of local self-government, this gave grounds to formulate a

conceptual basis for the development of the processes of public management and administration of the socialization of the economy.

Expanding the understanding of public management and administration features, the following concept of public management and administration is proposed - as the activity of public administration (institutions) regulated by law, aimed at realizing the legal rights and freedoms of a person and a citizen, meeting the needs of society and the state, the implementation of regulatory and legal acts that issued by bodies of state power and local self-government, ensuring the rule of law, compliance with the Constitution and legislation of Ukraine by civil servants and officials of local self-government.

The theoretical foundations of the socialization of the economy and public management and administration are summarized, the definition of the concept of public management and administration as well as public management and administration of the socialization of the economy is proposed. Characterization of the concepts of socialization allows us to draw conclusions that all of them can be grouped into two approaches, based on the understanding of the human role in the process of socialization: subject-object and subject-subject. The mutual influence of the state, the market and society in the process of ensuring socially oriented economic development was also noted in the following way: the state regulates and stimulates the competitive environment of the market, fulfills social obligations and promotes the organization and integrity of society; the market ensures the production of consumer goods, forms the profits of economic entities and determines the capabilities and power of the state; society indicates the goals and limits of development, establishes acceptable mechanisms for ensuring social well-being and security, which are controlled by the state.

Global trends in public management and administration of socialization of the economy were summarized and it was found that the input of public management is a person, this became another important trend in the formation of public management and administration of the socialization of the economy of the leading countries of the world. In particular, the direct object of influence today is public management and administration of the socialization of the economy.

A comparative characterization of public administration models in foreign countries of the world was carried out:

- Australian model of stabilization of the public administration system.
- The Swedish model of providing social protection of the population.
- German model of separation of politics and administration.
- Japanese model of decentralization and innovation.
- American model of independent status of regions.

The experience of the developed countries of the world in the course of the development of public management and administration of the socialization of the economy, three groups of methods of state regulation of socio-economic processes (administrative, economic, social), which have become key in the implementation of social policy, are considered.

The indicators of advanced countries that indicate their commitment to democracy and market economy are argued, providing a platform for comparing political experience, finding answers to common problems, identifying best practices and coordinating domestic and international policies.

A macroeconomic interpretation of the Swedish model of economic policy has been compiled, based on a number of macroeconomic measures used in the Swedish model, which is the best model for our country.

National organizational aspects of public management and administration of economic socialization are defined. In Ukraine, many contradictions and problems have accumulated in property relations, which inhibit socio-economic development. A transition to such a system of property relations is necessary, in which the owners will have, on the one hand, a real motivation for the effective use of property, and on the other hand, responsibility for the use of property to society. Socialization of the economy should cover all forms of ownership.

An assessment of the state and identification of problems of public management and administration of the socialization of the economy of Ukraine was carried out. The practical experience of public management and administration of economic socialization in Ukraine is studied. The characteristic problems of public administration are

systematized. The state acts as an agent of socialization, possessing great resource opportunities to influence the processes of involving individuals (civil servants and local self-government officials) to the demands of society. In addition, the state has a huge toolkit that provides opportunities to regulate the processes of socialization of the economy. Ideological and institutional ones can be distinguished as the main state mechanisms for regulating public management and administration of the socialization of the economy.

The directions for the development of public management and administration of the socialization of the economy are determined, these are the following developments of section 3.1:

1) improvement of public management and administration of economic socialization;

2) improvement of methodical provision of public management and administration of the socialization of the economy with the introduction of a balanced system of indicators as indicators of the system of public management and administration of the socialization of the economy.

A financial and economic mechanism for the implementation of foreign experience in public management and administration of socialization of the economy into the management practice of Ukraine was developed, and the directions of economic development were proposed:

- establishment of state regulation of social macro-indicators of prices, tariffs and (minimum salary using the Keitz index);
- labor safety, fair pay, democracy in management, personality development;
- differentiation of profit rates for enterprises, individuals, and personal property;
- further digitization of public service provision mechanisms.

Taking into account the existing problems and experience of advanced European countries in the system of public management and administration, the goals of public management and administration of the socialization of the economy are proposed. There is a need for widespread use of information and communication technologies as a basis

for greater openness of government bodies to society and a means of control by public organizations.

The functional interaction of social institutions within the social space should be ensured with the help of a normative-value mechanism, that is, the introduction of new norms, values, rules, traditions, etc. into social practice. New norms and values in this case act as regulators of the social interaction of people, social groups, collectives, organizations and the formation of a general segment, through which the functions of managerial influence are implemented. These regulators have a powerful influence on objects (social institutions and the population), although in form they are non-directed, addressless, as they are addressed to society as a whole. In this case, in addition to formal, informal norms of people's behavior are activated.

The directions and mechanisms for improving the institutional support of public management and administration of the socialization of the economy of Ukraine have been determined. It is proved that the direction of increasing the efficiency of institutional support of public administration of the socialization of the economy of Ukraine should be implemented through the plane of organizational and legal transformations in the direction of reducing inequality and overcoming poverty in the country. This requires improvement of tax policy and redistribution of economic resources. The key goals of the development of the socio-economic system are defined, the achievement of which is connected, among other things, with the action of institutional factors. The main spheres and objects of implementation of the key tasks of the development of processes of socialization of the economy, mediated by the action of institutional factors, are systematized in the form of a table. It is advisable to identify the effects expected from the use of institutional factors in relation to various subjects: business, households, the state, local authorities.

At the institutional level, the state regulates the activities of basic social institutions: the education system, public organizations, political parties, mass media, etc. The functioning of basic social institutions acquires a special role during the transition from a traditional society to a modern one, during the formation of a social state.

It was determined that the social interest and activity of people, social groups and civil organizations in a hierarchical arrangement will be concentrated within the social space of the local community, the region and the state as a whole. The system of social institutions as a set of relations and connections between them, which determines the process of socialization in a specific life period of a person, social group, collective, determines the institutional foundations of public management and administration of the socialization of the economy.

The main provisions of the Law of Ukraine "On the Implementation of the Socio-Economic Interests of Ukrainian Society" are proposed for the practical implementation of the socio-economic policy, which correspond to ethical principles that correspond to the interests of society, as well as mechanisms of responsibility (moral and material) of officials for mistakes made.

Measures to improve methodical provision of public management and administration of socialization with the introduction of a balanced system of indicators as indicators of the system of public management and administration of socialization of the economy are proposed. It should be noted that public administration plays a priority role in the processes of managing the socialization of the economy, which is manifested both at the legal and institutional levels. Under the influence of public administration, a system of social relations is formed, which guides the development of basic social institutions, which, in turn, ensure the assimilation of these values by each individual (state employee and local self-government official).

A model of the development of public management and administration of the socialization of the economy has been developed on the basis of reforming social policy, which includes directions for expanding the powers of subjects of public management and administration of the socialization of the economy at different levels of management, determining development priorities in the social, labor, and economic-production spheres, and is aimed at neutralizing negative and fueling positive trends due to timely implementation of state governing influences and obtaining additional socio-economic effects.

The concept of socialization of the economy is recommended, which includes key directions and forms of their implementation, the development of which will meaningfully lead to the necessary quality of a socially oriented economy. The conceptual basis of the development of economic socialization processes is given in the form of a diagram. When searching for indicators of the socialization of the economy, we proceeded from the general criterion of social development, according to which the material base of the life of the individual (state employee and local self-government officials) and society, as well as the formation and satisfaction of certain social needs and the general functioning of the social sphere is formed by the economy. It is proposed to use a system of indicators of the effectiveness of public administration of the socialization of the economy. These key criteria make it possible to determine the positive impact on the socio-economic system of the main results of public management and administration of the socialization of the economy.

Key words: Public management, socialization; social economy, welfare state, social policy, social relations, social interaction, strategy, solidarity, sustainable development, innovation, human development, socio-economic development, foreign experience, civil servants and local government officials, civil society, mechanisms.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковано основні результати дисертаційного дослідження:

1. Кошелева Л.Є. Основні теоретичні підходи до визначення публічного адміністрування. *Державне управління та місцеве самоврядування: Збірник наукових праць / ДРІДУ НАДУ*. Дніпро, 2018. № 2 (37). С. 13-19; Кошелева Л. Є. Основні теоретичні підходи до визначення публічного адміністрування / Л. Є. Кошелева // *Державне управління та місцеве самоврядування*. - 2018. - Вип. 2. - С. 13-19. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/dums_2018_2_4.

2. Кошелева Л.Є. Соціальна ефективність процесу публічного адміністрування. *Публічне адміністрування: теорія та практика: Електронний збірник наукових праць / ДРІДУ НАДУ*. Дніпро, 2019. № 1 (21). С. 1-11;

3. Кошелева Л.Е. Трансформація государственного управления процессами социализации в условиях нестабильности. «*Virtus*»: Scientific Journal / Editor-in-Chief M.A. Zhurta. January # 30, 2019. S. 248-250;

4. Кошелева Л.Є. Трансформація процесу соціалізації економіки публічного адміністрування «*Virtus*»: Scientific Journal / Editor-in-Chief M.A. Zhurta. March # 32, 2019. S. 268-270;

5. Кошелева Л.Є. Формування та реалізація процесу політичної соціалізації публічного адміністрування. «*Virtus*»: Scientific Journal / Editor-in-Chief M.A. Zhurta. September # 36, 2019. S. 218-221.

1. Кошелева Л.Є. Механізм імплементації зарубіжного досвіду публічного управління та адміністрування соціалізації економіки в управлінську практику України. *Аспекти публічного управління*. – 2023. – Вип. 11, № 3 С. 83-90
DOI: <https://orcid.org/0009-0004-5552-0019>.

Публікації, що додатково відображають результати дисертаційного дослідження:

1. Кошелева Л.Є. Соціальна відповідальність бізнесу як фактор соціалізації суспільства. *Сталий розвиток територій: проблеми та шляхи вирішення*: матеріали VIII міжнар. наук.-практ. конф., Дніпро 20 жовт. 2017 р. / за заг. ред. О.Ю. Бобровської. Д. : ДРІДУ НАДУ, 2017. С. 77-79;

2. Кошелева Л.Є. Формування та реалізація соціального потенціалу сталого розвитку. *Сталий розвиток територій: проблеми та шляхи вирішення*: матеріали IX міжнар. наук.-практ. конф., Дніпро, 20 жовт. 2018 р. / за заг. ред. О.Ю. Бобровської. Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2018. С. 92-93;

3. Кошелева Л.Є. Соціальна справедливість як фактор соціального прогресу в Україні. *Сталий розвиток територій: проблеми та шляхи вирішення*: матеріали X Міжнар. наук.-практ. конф., Дніпро, 25 жовт. 2019 р. / за заг. ред. О. Ю. Бобровської. Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2019. С. 212-217;

4. Кошелева Л. Зарубіжний досвід соціалізації економіки в Україні. *Dynamics of the development of world science*. Abstracts of the 11th International scientific and practical conference. Perfect Publishing. Vancouver, Canada. 2020. P. 290-295. URL: <https://sci-conf.com.ua/category/archive/>;

5. Кошелева Л. Особливості процесу тимбилдингу публічного адміністрування // *Perspectives of world science and education*. Abstracts of the 12th International scientific and practical conference. CPN Publishing Group. Osaka, Japan. 2020. P. 173-179. URL: <https://sci-conf.com.ua/xii-mezhdunarodnaya-nauchno-prakticheskaya-konferentsiya-perspectives-of-world-science-and-education-12-14-avgusta-2020-goda-osaka-yaponiya-arhiv/>.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	20
1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ.....	30
1.1. Еволюція теоретичних і практичних підходів щодо визначення сутності публічного управління та адміністрування	30
1.2. Методологічні підходи дослідження методів публічного управління та адміністрування соціалізації економіки.....	49
1.3. Теоретичні основи публічного управління та адміністрування соціалізації економіки.	62
Висновки до першого розділу.....	86
Список використаних джерел до розділу 1.....	90
2. ЗАРУБІЖНИЙ ТА НАЦІОНАЛЬНИЙ ДОСВІД ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ... ..	96
2.1. Світові тенденції становлення публічного управління та адміністрування соціалізації економіки.....	96
2.2. Національні організаційні аспекти публічного управління та адміністрування соціалізації економіки.....	117
2.3. Оцінка стану та визначення проблем публічного управління та адміністрування соціалізації економіки в Україні.....	126
Висновки до другого розділу.....	142
Список використаних джерел до розділу 2.....	146
3. УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ.	153
3.1. Механізм імплементації зарубіжного досвіду публічного управління та адміністрування соціалізації економіки в управлінську практику України .	153
3.2. Удосконалення інституційного забезпечення публічного управління та адміністрування економіки України	174

3.3. Удосконалення методичного забезпечення публічного управління та адміністрування соціалізації економіки	184
Висновки до третього розділу.....	219
Список використаних джерел до розділу 3.....	222
ВИСНОВКИ.....	231
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	238
ДОДАТКИ.....	258

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Національна система публічного управління та адміністрування функціонує в режимі невиправданої затримки реагування на зміни економічного і соціально-політичного розвитку країни, в той час як історичні виклики вимагають її випереджального розвитку. Це обумовлено не тільки національно-історичними факторами, але і умовами, сформованими вже в процесі радикальних суспільних трансформацій. Українські інститути публічного управління та адміністрування виявилися в ситуації, коли їм необхідно інтегруватися в систему світових культурно-правових нових норм та цінностей і координуватися з національним правом розвинених країн, які, за століття свого ефективного розвитку, в далекому майбутньому досягнуть великого успіху.

Досвід вітчизняного соціально-правового будівництва показав, що копіювання передових зразків регулювання процесів соціалізації не завжди призводить до передбачуваного результату.

В Україні у зв'язку з кризовими явищами пов'язаними з глобальними викликами пандемії, війни, голоду існують проблеми щодо збільшення розвитку тіньової економіки, нарощування інфляційних процесів в кредитній, фінансовій, банківській сферах знижається ділова активність, збільшується міграція робочої сили в країни ЄС.

Актуальність зумовлюється тим, що в публічному управлінні України не існує виразного розуміння важливості і значущості процесу соціалізації як умови стійкого розвитку суспільства в цілому теоретична сутність процесу соціологізації та задачі розвитку публічного управління означеної сфери, практика функціонування соціальної держави реалізується недосконалими й негнучкими до змін механізмами й інструментами.

На сучасному етапі розвитку публічного управління та адміністрування, потрібно активне впровадження інновацій в економіку, управління. Саме система публічного управління та адміністрування має імплементувати соціальні цінності

в державну політику, певні стратегії, програми і проекти. Оскільки прагнення людей в першу чергу фокусуються на підвищенні рівня і якості життя, то важливим прагматичним аспектом удосконалення системи публічного управління та адміністрування є створення конкурентоспроможної на міжнародному рівні держави, яка забезпечить матеріальний і духовний добробут громадян.

У сучасних реаліях дослідження процесів, пов'язаних з соціалізацією економіки, набуває все більшого значення, що обумовлено декількома обставинами. По-перше, трансформація соціально-економічних відносин в Україні перейшла в фазу пошуку нових шляхів їх раціоналізації, які багато дослідників пов'язують з необхідністю соціалізації економіки. По-друге, сучасний тип постіндустріального суспільства характеризується переходом до нового рівня суспільного розвитку, основним фактором якого є інновації, втілені в матеріальних і людських капітальних ресурсах. Тут людина являє собою не тільки вирішальний фактор економіки, але і найважливіше джерело інновацій, двигун цього розвитку і саморозвитку в соціально-економічних системах суспільства. Тому перехід до економіки знань вимагає створення умов для гармонійного розвитку людини, як носія людського капіталу, творця нових знань, технологій. Не випадково багато дослідників головною характеристикою громадянського суспільства називають його соціальну спрямованість. Саме за критерієм соціальності робляться висновки про ступінь соціально-економічного розвитку окремих організацій і суспільства в цілому. По-третє, з метою удосконалення публічного управління та адміністрування соціалізації економіки ця тема, яка набуває зараз ще більш гострої актуальності в умовах економічної кризи глобальних викликів, що виникли в результаті пандемії, війни, голоду. В сучасній концепції «соціальних альтернатив» системним атрибутом є міра соціальності. Але разом з тим немає єдності думок з питання про механізми, що забезпечують соціалізацію економіки публічного управління та адміністрування, не можна визнати вичерпною трактування соціалізації економіки, що зводить її переважно до розвитку галузей невиробничої сфери. Саме потреба вирішення цих та інших проблем публічного управління та

адміністрування соціалізації економіки України й зумовлює актуальність нашої дисертації.

Серед дослідників, в працях яких висвітлюються питання реалізації принципів соціально-орієнтованої економіки, слід назвати В. Гейця, А. Бузгаліна, Е. Лібанову, І. Лукінова, А. Беляєва, А. Бебель, В. Єременко, серед західних економістів Х. Ламперта, А. Мюллер-Армака, Г. Еспіна-Андерсена та інших.

Питання соціалізації економіки висвітлюються в роботах таких науковців, як: Г. Башнянин, О. Бобровська, Л. Гончарук, Т. Безверхнюк, А. Гриценко, О. Головінов, В. Гришкін, Н. Деева, Ю. Зайцев, Б. Кульчицкий, А. Тесля, Л. Тимошенко та багато інших.

Дослідження особливостей публічного управління та адміністрування здійснено в працях вчених: М. Білинської, В. Бакуменка, І. Бондара, В. Горника, В. Дзюндзюка, О. Коротича, І. Лопушинського, Л. Мажника, Н. Мельтюхової, О. Оболенського, В. Корженка, В. Куйбіди, О. Петроє, А. Хлебнікової, В. Чірка, Ю. Шарова, В. Шпачука, О. Ястремської, Ю. Палехи, О. Амосова, Н. Бренінга, М. Мескона, М. Альберта, Ф. Хедоурі, Г. Саймона, Д. Пейна, М. Браунштейна, В. Дункана та багатьох інших.

Незважаючи на досягнення вітчизняної та зарубіжної теоретичної науки в галузі вивчення процесу соціалізації у взаємозв'язку з формуванням і розвитком соціально-орієнтованої економіки і питання публічного управління та адміністрування нею, залишаються невирішеними і дискусійними.

Залишаються недостатньо освітленими і потребують поглибленого вивчення теоретичні та методологічні аспекти соціалізації в умовах формування соціально-орієнтованої економіки в Україні. В умовах сучасних реалій надзвичайно важливо виробити механізм, основні напрями процесу публічного управління та адміністрування соціалізації економіки з мінімальними соціально-економічними витратами.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тематика дисертаційної роботи відповідає науковому напрямку кафедри державного управління і місцевого самоврядування навчально-наукового інституту

державного управління НТУ «Дніпровська політехніка».

Основні результати дослідження застосовувалися у виконанні науково-дослідних робіт Дніпропетровського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України за комплексним науковим проектом «Державне управління та місцеве самоврядування» Національної академії державного управління при Президентові України, – в межах наукових тем «Управління потенціалом сталого розвитку територій в умовах децентралізації влади» (державний реєстраційний номер 0116U002651, 2017), «Розробка знанневої моделі професійної освіти фахівців публічного управління та адміністрування за напрямом «сталий розвиток територій» (державний реєстраційний номер 0118U006489, 2018), «Розробка знанневої моделі професійної освіти фахівців публічного управління та адміністрування за напрямом «сталий розвиток територій» (державний реєстраційний номер 0118U006489, 2019).

Мета і задачі дослідження. Мета дослідження полягає в удосконаленні публічного управління та адміністрування соціалізації економіки України.

Для досягнення поставленої мети було визначено та вирішено наступні завдання:

- здійснення ретроспективного аналізу теоретичних та практичних підходів до сутності публічного управління та адміністрування;
- систематизувати методологічні підходи дослідження методів публічного управління та адміністрування соціалізації економіки;
- узагальнити теоретичні основи соціалізації економіки як об'єкту публічного управління та адміністрування;
- провести узагальнення світових тенденції становлення публічного управління та адміністрування соціалізації економіки на підставі порівняльного аналізу моделей зарубіжних країн;
- розробити пропозиції щодо удосконалення механізму імплементації зарубіжного досвіду публічного управління та адміністрування соціалізації економіки в управлінську практику України;

– розробити модель розвитку публічного управління та адміністрування соціалізації економіки на основі реформування соціальної політики

Об'єктом дослідження є суспільні відносини у системі публічного управління та адміністрування соціалізації економіки.

Предмет дослідження – удосконалення публічного управління та адміністрування соціалізації економіки України.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань використані такі методи дослідження:

узагальнення, систематизації, емпіричного дослідження – при вивченні теоретичних засад публічного управління та адміністрування, його понятійного апарату, наукового базису оцінювання процесу соціалізації;

класифікаційно-аналітичний – для класифікації основних підходів щодо сутності публічного адміністрування та чинників впливу на процес соціалізації;

діалектичного і порівняльного – для узагальнення світових тенденцій формування та розвитку системи публічного управління та адміністрування в Україні та зарубіжних країнах, систематизації методологічних підходів дослідження методів публічного управління та адміністрування соціалізації економіки;

логічний метод – для побудови структури дослідження, узагальнення його теоретичних і практичних положень.

Інформаційною базою дослідження є праці відомих вітчизняних і зарубіжних вчених, фахівців-практиків з проблематики державного управління, результати власних досліджень.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в наступному:

вперше:

– розроблено модель розвитку публічного управління та адміністрування соціалізації економіки на основі реформування соціальної політики, яка містить у

собі напрями розширення повноважень суб'єктів публічного управління та адміністрування соціалізації економіки на різних рівнях управління, визначення пріоритетів розвитку в соціальній і трудовій й економічно-виробничій сферах та спрямована на нейтралізацію негативних і підживлення позитивних тенденції за рахунок своєчасно реалізованих державних керуючих впливів та отримання додаткових соціально-економічних ефектів;

– розглянуто досвід розвинених країн світу в ході розвитку публічного управління та адміністрування соціалізації економіки три групи методів державного регулювання соціально-економічних процесів (адміністративний, економічний, соціальний), які стали ключовими в реалізації соціальної політики;

– наведена порівняльна характеристика моделей публічного адміністрування в зарубіжних країнах світу свідчить:

– Австралійська модель стабілізація системи державного управління.

– Шведська модель забезпечення соціального захисту населення.

– Німецька модель розмежування політики та адміністрування.

– Японська модель децентралізація та інновації.

– Американська модель незалежний статус регіонів.

– визначено у більшості розвинених країн центральною ланкою, що поєднує економічні та соціальні процеси, виступає людина, при цьому людський фактор є важливою умовою розвитку економіки;

– запропоновано напрями розвитку публічного управління та адміністрування соціалізації економіки вважаємо це розробки розділу 3.3:

1) удосконалення публічного управління та адміністрування соціалізації економіки;

2) удосконалення методичного забезпечення публічного управління та адміністрування соціалізації економіки із запровадженням збалансованої системи показників як індикаторів системи публічного управління та адміністрування соціалізації економіки.

удосконалено:

– графічну проактивну модель публічного управління та адміністрування соціалізації економіки, основними властивостями, якої є спроможність публічного управління та адміністрування до оперативного реагування на негативні зміни динаміки соціально-економічних показників на національному, регіональному й місцевому рівнях за рахунок запровадження механізму гнучкого проактивного прийняття управлінських рішень щодо соціалізації економіки. Графічна проактивна модель публічного управління та адміністрування соціалізації економіки передбачає скорочення періоду розроблення і прийняття державно-управлінських рішень та мінімізацію витрат часу на їх реалізацію за рахунок запровадження змін у законодавчому й організаційно-функціональному забезпеченні процесу управління та формування ширшого кола компетентних державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування це дало підстави сформулювати концептуальну основу розвитку процесів публічного управління та адміністрування соціалізації економіки;

– групування показників публічного управління та адміністрування соціалізації економіки, які є індикаторами ефективності публічного управління та адміністрування соціалізації економіки, та використання яких забезпечить координацію повноважень і відповідальність органів публічного управління та адміністрування в межах матричної структури управління, орієнтованої на досягнення соціальних цілей;

– фінансово-економічний механізм імплементації зарубіжного досвіду публічного управління та адміністрування соціалізації економіки в управлінську практику України та запропоновано напрями економічного розвитку:

1. Встановлення державного регулювання соціальних макропоказників цін, тарифів та (мінімальної зарплати застосовуючи індекс Кейтца).

2. Безпека праці, справедливість оплати праці, демократії управління, розвиток (особистості) державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування.

3. Диференціація ставок на прибуток для підприємств на фізичних осіб, на особисте майно.

4. Подальша цифровізація механізмів надання публічних послуг.

набуло подальшого розвитку:

– визначення понятійно-категоріального апарату предметної сфери дослідження, а саме: запропоновано визначення поняття публічного управління та адміністрування соціалізації економіки як процесу взаємодії суб'єктів публічного управління, у рамках якого в управлінській діяльності формується пріоритет розвитку державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, забезпечення нових умов, правил, знань його життєдіяльності та яка є таким етапом розвитку соціально-економічної системи, у міру завершення якого економіка набуває змісту високої соціальної орієнтованості;

– теоретичні засади до розуміння публічного адміністрування соціалізації економіки як врегульовану нормами права діяльність публічних інститутів щодо реалізації суспільно-економічних послуг, яка спрямована на реалізацію законних прав та свобод людини і громадянина, задоволення потреб суспільства і держави, виконання нормативно-правових актів, що видаються органами державної влади і органами місцевого самоврядування, забезпечення верховенства права;

– узагальнено світові тенденції публічного управління та адміністрування соціалізації економіки та виявлено, що вході публічного управління є людина це стало ще однією важливою тенденцією становлення публічного управління та адміністрування соціалізації економіки провідних країн світу. Зокрема прямим об'єктом впливу на сьогодні виступає публічне управління та адміністрування соціалізації економіки

Практичне значення отриманих результатів. Практичні та теоретичні положення, висновки та рекомендації дисертаційної роботи можуть бути реалізовані в процесі реформування публічного управління.

Наукові рекомендації, пропозиції та висновки дисертації були враховані і використані:

Дніпропетровським регіональним інститутом державного управління Національної академії державного управління при Президентіві України

запроваджено в навчально-методичну роботу центру підвищення кваліфікації під час проведення семінарів для державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування при підготовці професійних програм підвищення кваліфікації органів державної влади в межах регіональної та обласної програм.

Дніпропетровською обласною асоціацією органів місцевого самоврядування під час підготовки інформаційно-аналітичних матеріалів щодо розвитку економічного потенціалу області. (довідка від 12.02.2021 № 04).

Департаментом економічного розвитку Дніпропетровської державної адміністрації запропоновані результати дисертаційного дослідження мають практичне значення впроваджуються в практичну діяльність структурними підрозділами (довідка від 23.03.2021 № 591/0/31-21).

Департаментом соціального захисту населення Дніпропетровської державної адміністрації результати дисертаційного дослідження мають практичне значення і впроваджені в діяльність для подальшого удосконалення процесів реалізації державних, цільових та регіональних програм у сфері соціальної політики та соціально-трудових відносин (довідка від 12.04.2021 № 2765/0/192-21).

Отримані наукові результати можуть бути використані:

- у науково-дослідній системі – для подальшого розроблення і вирішення актуальних проблем публічного управління та адміністрування в Україні;
- у сфері правотворчості – при розробленні Закону України «Про реалізацію соціально-економічних інтересів українського суспільства».
- у соціально-економічній діяльності при підготовці методичних рекомендацій з питань оптимізації регіональної системи органів виконавчої влади;
- у навчальному процесі – при підготовці тематичних планів, методичних матеріалів для лекційних і семінарських занять з навчальних курсів за програмами підготовки магістрів публічного управління та адміністрування та в системі підвищення кваліфікації публічних службовців.

Практичне значення дослідження полягає в розробці науково-обґрунтованих і методичних завершених рекомендацій щодо удосконалення публічного управління та адміністрування соціалізації економіки на основі імплементації

зарубіжного досвіду, які забезпечують можливість здійснення управлінських впливів на перебіг соціальних процесів в Україні.

Теоретична значимість дисертаційної роботи полягає в тому, що її основні положення являють собою внесок в розвиток сучасних механізмів публічного управління та адміністрування соціалізації економіки, спрямованих на підвищення ефективності.

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійно виконаною науковою працею, в якій викладено авторський підхід щодо застосування комплексного підходу удосконалення публічного управління та адміністрування соціалізації економіки України. Всі наукові результати, викладені в дисертації, одержано автором особисто.

Апробація результатів дисертації. Основні теоретичні положення, висновки та рекомендації за темою дисертаційного дослідження викладені у наукових статтях у фахових виданнях та в матеріалах міжнародних науково-практичних конференцій, зокрема: у міжнародних науково-практичних конференцій Сталій розвиток територій: проблеми та шляхи вирішення (Дніпро 2017, 2018, 2019,), Dynamics of the development of world science (Vancouver, Canada 2020), Perspectives of world science and education (Osaka, Japan 2020).

Публікації. Основні результати за темою дисертаційного дослідження висвітлено у 5 наукових публікаціях, з них – 3 у фахових виданнях України та 3 – у періодичних наукових виданнях інших держав, які входять до ОЕСР, а також 5 публікацій в міжнародних науково-практичних конференцій.

Структура роботи. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Повний обсяг дисертації – 267 сторінок, у тому числі 23 рисунки та 12 таблиць.

1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

1.1. Еволюція теоретичних і практичних підходів до сутності публічного управління та адміністрування

В Україні необхідні значні зміни, в економічній, соціальній, політичній системі, інтенсивні зусилля з пошуку власного шляху розвитку вимагають глибокого осмислення, ґрунтовного теоретичного аналізу шляхів та напрямів заходів в усіх сферах суспільного життя. Трансформація соціальної реальності, глобалізація сучасних соціально-економічних відносин потребують реформування чинної системи державного управління, котра детермінує соціально-економічний і соціально-політичний розвиток нашої країни. Загально відомо, що перспективною метою зовнішньої політики України визначено вступ до Європейського Союзу, створення високорозвиненої, правової, цивілізованої європейської держави з високим рівнем життя, культури та демократії. Усе це можливо лише за умови впровадження комплексу організаційно-правових заходів, спрямованих на трансформацію чинних систем та структур органів державного управління з метою забезпечення їхнього ефективного функціонування, впровадження нової моделі публічного управління та адміністрування в Україні [1].

Проте, як зазначав Шаров Ю. П., у 2010 році основною проблемою виступає теоретизування відносно нових моделей та термінів щодо публічного адміністрування, яке замкнене саме на себе. Вчений констатував, що у предметній галузі науки публічного адміністрування проблемою є недосконалість щодо термінологічного апарату, що суттєво ускладнює наукові дискусії та стосовно змістовної суті термінів та запровадження прогресивних новацій в цій сфері. Зазначено, що дуже неоднозначно перекладаються такі іншомовні терміни, як «new public management», «state management», «good governance», «public management» та інші [2, С. 6].

Звертаючись до історії, слід зазначити, що у витоків становлення публічного адміністрування як правового інституту стояв Вудро Вільсон (1856–1924), майбутній 28-й президент США, який першим запровадив у XIX ст. в Америці Public Administration як науку. У своїй праці «Вивчення адміністрації» (The Study of Administration) увів поняття «публічне управління» (public governance) і «публічна адміністрація» (public administration). Він же склав теоретичну розробку щодо нового в діяльність системи державного управління [3, С. 197].

Кліффорд Дуайт Волдо був американським політологом і, можливо, є визначальною фігурою в сучасному публічному управлінні. Кар'єра Волдо часто була спрямована проти науково-технічного зображення бюрократії та уряду, яке тепер пропонує термін публічне управління на відміну від державного управління.

У 1948 році американський політолог Д. Волдо опублікував класичний текст «Адміністративна держава» це дослідження політичної теорії американської публічної адміністрації», в якому викладена теорія сучасної публічної адміністрації (адміністрування). Д. Волдо зазначав, що «демократичні держави підтримуються професійною та політичною бюрократією» та ... вважав, що наукове управління і ефективність не є основною метою бюрократичного уряду, його метою в першу чергу повинна бути служба суспільству [4]. Вчений зробив свій внесок у структуру та теорію державної бюрократії у всьому світі та його робота є однією з визначальних з публічного управління та політології, написаних за останні роки [4].

Для більш детального розкриття змісту поняття «публічне адміністрування» слід звернутися до етимології слів «адміністрування» і «публічний». Адміністрування (від лат. *Administro* – керую, завідую) являє собою діяльність органів управління та посадових осіб. Адміністрування також визначають як діяльність, безпосередньо пов'язану з реалізацією управлінських рішень [5, с. 32].

Поняття «публічний» походить від латинського слова *publica* – суспільство, народ, люди і *publicus* громадський, народний. У словнику визначено поняття «публічний» як «відкрите», «гласне», «суспільне» «народний, громадський, державний» [6]. Інші автори зміст терміна «публічний» виводять з терміна

«публіка» і визначають його як «всенародний», «загальнонародний», «оголошений», «явний», «відомий». Таким чином, публічне адміністрування – це діяльність органів управління та посадових осіб стосовно вирішення проблем всього суспільства в цілому [7, С. 89].

Публічний дискурс у публічному управлінні та адмініструванні – динамічний конструкт, що має комплексну природу, реалізовану в єдності системно-процесуальних та інструментальних складників, спрямованих на забезпечення результативної взаємодії між владою й суспільством, де системність виявляється у взаємодії структурних елементів цілого, процесуальність – у динамічній природі феномену, інструментальність – у наявності широкого спектра практичних засобів (способів тощо) реалізації прогнозованих результатів [8, с. 145].

Публічне адміністрування – складова частина публічного управління, яке здійснюється на професійній (неполітичній) основі, залучаючи у разі потреби неурядових партнерів для спільного вирішення проблем, що постають у цій сфері [8, с. 142-143].

Зміст поняття публічне адміністрування виражається як «теорія та практика державного управління, яка характеризується реалізацією адміністративних процедур шляхом публічної діяльності, застосування інструментів демократичного врядування, упорядкування суспільної діяльності та надання адміністративних послуг як засобу реалізації прав та свобод громадян, а також зазначено, що в Україні воно набуло офіційного визнання як освітня спеціальність» [9, с. 682].

На рис. 1.1 відображено зміст поняття «публічне адміністрування» у вузькому та широкому розумінні. Отже, визначення – публічне адміністрування у вузькому розумінні пов'язане з виконавчою гілкою влади і розглядається як професійна діяльність органів державної виконавчої влади усіх рівнів, що включає насамперед усі види діяльності, спрямовані на реалізацію рішень уряду, вивчення, розроблення та впровадження напрямів урядової політики.

Поняття публічне адміністрування у широкому розумінні – це система адміністративних інститутів з ієрархією влади, за допомогою якої відповідальність за виконання державних рішень спускається згори вниз.

Адміністрування – діяльність органів державної виконавчої влади, яка регламентована чиним законодавством.

Публічне адміністрування – це скоординовані групові дії з питань державних справ, а саме виконання дій, які:

- пов'язані з трьома гілками влади (законодавчою, виконавчою і судовою);
- мають важливе значення у формуванні державної політики;
- є частиною політичного процесу;
- значно відрізняються від адміністрування у приватному секторі;
- пов'язані з численними приватними групами, індивідами, які працюють у різних компаніях та громадах [1, с. 72].

Рис. 1.1. Зміст поняття «публічне адміністрування» у вузькому та широкому розумінні (узагальнено автором на підставі джерела [1]).

У глосарії Програми розвитку Організації Об'єднаних Націй термін «публічне адміністрування» має два тісно пов'язаних значення:

1) цілісний державний апарат (політика, правила, процедури, системи, організаційні структури, персонал та інші), який фінансується за рахунок державного бюджету і відповідає за управління та координацію роботи виконавчої гілки влади;

2) управління і реалізація різних урядових заходів, які пов'язані з виконанням законів, постанов і рішень уряду щодо надання публічних послуг [10].

В європейському науковому дискурсі термін «публічне управління» включає три виміри (рис. 1.2).

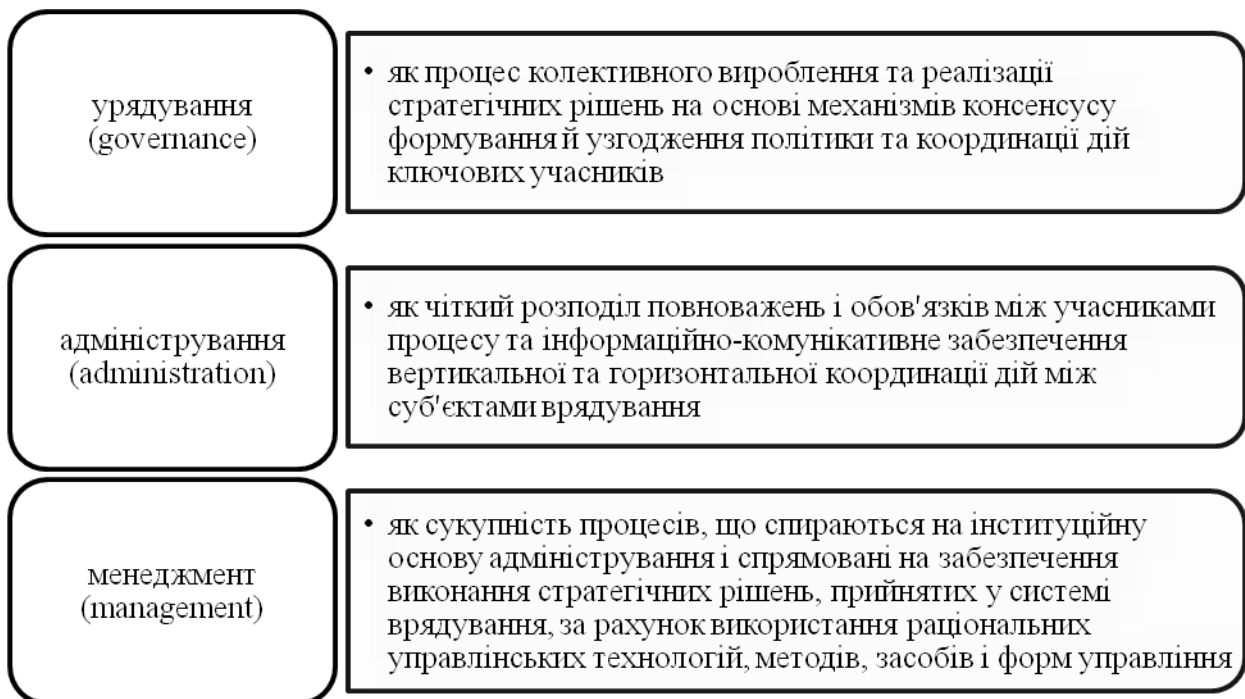

Рис. 1.2. Основні виміри терміну «публічне управління» в європейській науковій думці (узагальнено автором на підставі джерела [11, с.328])

М. А. Штатіна визначає організацію публічного адміністрування в зарубіжних державах як діяльність діючих в публічних інтересах і наділених прерогативами публічної влади органів і установ, які підпорядковані політичній владі і забезпечують виконання закону [12, с. 32].

Отже, можна говорити про організацію різних ланок державного апарату, тобто сукупності органів і організацій, що здійснюють адміністративні функції.

Таке трактування цього поняття найбільш часто застосовується в країнах романо-германської правової сім'ї. Причому сама адміністративна діяльність, здійснювана в громадських інтересах, також включається в поняття «публічна адміністрація».

Публічне адміністрування також розглядається як технічна складова врядування, що здійснюється на професійній основі із залученням недержавних партнерів та учасників для спільного вирішення питань, що постають у цій сфері управлінської діяльності.

Публічне адміністрування є основною складовою соціального управління. Воно є сполучною ланкою між державним і публічним управлінням, забезпечуючи організацію та втілення їх рішень. Ключовими елементами для державного управління є держава і державна влада, а для публічного адміністрування - суспільство та публічна влада. У державному управлінні об'єктом є держава, а в публічному управлінні - суспільство.

У широкому сенсі під публічним адмініструванням учені розуміють усю систему адміністративних інститутів з ієрархією влади, за допомогою якої відповідальність за виконання державних рішень спускається зверху вниз [13].

В адмініструванні присутній механізм чіткого розподілу повноважень і обов'язків між учасниками процесу колективного вироблення та реалізації стратегічних рішень на основі механізмів консенсусу формування політики та координації ключових учасників і сукупності процесів, що спираються на інституційну основу адміністрування [11].

Поняття «публічне адміністрування» тісно пов'язане з поняттями «державне управління», «державне адміністрування». Інше поняття, яке має відношення до публічного адміністрування, – це публічне управління. Таким чином, є чотири поняття, які стосуються управління суспільством. Однак при цьому між ними є спільні риси і відмінності.

По-перше, в зарубіжних наукових джерелах поняття «публічне управління» прийшло на зміну поняттю «публічне адміністрування». Термін «публічне управління», який замінив термін «публічне адміністрування», введено в 1972 році. Зміна цих понять була викликана демократичними перетвореннями в суспільстві і

зростанням його ролі в управлінні суспільними процесами і контролі над державною владою. При цьому публічне адміністрування робить акцент на владних, командних, нормативних методах управління, тоді як публічне управління – на участь суспільства в управлінні і прийнятті рішень [7, С. 89].

По-друге, поняття «публічне управління», на наш погляд, ширше поняття «державне управління» з огляду на те, що державне управління будучи складовою публічного управління являє собою вплив держави на суспільство, на громадську та особисту життєдіяльність з метою забезпечення цілісності, суверенітету і розвитку суспільства. Однак, держава не єдиний суб'єкт, який надає такий вплив на соціальні процеси. Публічне управління також охоплює такі форми управління, як місцеве управління і самоврядування, яке не є державним управлінням, а також інші види публічного управління, наприклад діяльність різних громадських організацій, які також здійснюють вплив на суспільні процеси.

По-третє, використання визначення «публічне» означає, що процес управління відбувається відкрито і основним суб'єктом управління є народ, в той час як суб'єктом державного управління – держава. Вважається, що державне управління відрізняється від публічного управління владним характером, і підпорядкуванням суспільства державної волі.

Дуже часто два різних терміна «*public administration*» (публічне адміністрування) і «*public management*» (публічне управління) переводяться з англійської мови однаково – «державне управління». Однак, як показав аналіз нормативно-правових актів, в даний час все частіше застосовується поняття «публічне адміністрування», яке відповідає практиці функціонування інститутів демократичного суспільства. У широкому сенсі поняття «публічне управління», «публічне адміністрування» часто використовуються як синоніми. У вузькому сенсі ці поняття застосовуються з урахуванням вищевказаних особливостей [14, С. 29].

Отже, публічне адміністрування представляє собою вид організаційно-розпорядчої діяльності державних службовців і посадових осіб місцевого

самоврядування, спрямованої на підготовку та впровадження публічно-управлінських рішень, управління персоналом, надання публічних послуг.

Ключовими елементами для публічного адміністрування є суспільство та публічна влада. У публічному адмініструванні об'єктом виступає суспільство.

Об'єктом публічного адміністрування є управлінські відносини між учасниками публічно-адміністративної системи в процесі діяльності, спрямованої на досягнення національних цілей і дотримання інтересів народу.

Предметом публічного адміністрування можуть виступати:

- організація управління на різних рівнях (національному, регіональному і місцевому);
- структурні елементи системи адміністрування;
- організація управлінської діяльності, в тому числі законодавчих, виконавчих і судових органів і органів місцевого самоврядування;
- механізм управління державною системою;
- техніка державного адміністрування;
- принципи, методи управління;
- механізм самоорганізації і саморегулювання публічної системи;
- координація та субординація громадських зв'язків.

Відомий німецький філософ та соціолог Юрген Габермас своїми працями із соціальної філософії наголошував про комунікативні дії, що є важливим в публічному управлінні де формується публічна влада, а також де групуються за основними ознаками члени суспільства та погляди й емоції які виникають внаслідок колективізації, створюються і функціонують партії та рухи, творчі та інші союзи, громадські організації [15, С. 109].

Публічне управління – діяльність органів державного управління, органів місцевого самоврядування, представників приватного сектору та інститутів громадянського суспільства в межах визначених законом повноважень і функціональних обов'язків (планування, організації, керівництва, координації та контролю) щодо формування та реалізації управлінських рішень суспільного значення, політики розвитку держави та її адміністративно-територіальних

одиниць. Публічне управління забезпечує значне підвищення ефективності управлінської діяльності внаслідок високого рівня громадської підтримки та консолідації суспільства навколо спільних цілей, воно пов'язане з демократичними цінностями, принципами верховенства права, поваги до гідності людини, недискримінації, рівності, справедливості, безпеки, ефективності та інше [8, С. 144].

В термінологічному словнику «Публічне управління» (2018 р.) розкривається термінологічна система публічного управління та відображені «процеси публічного адміністрування»:

1) сукупність логічних пов'язаних між собою адміністративних та управлінських дій, здійснюваних суб'єктами публічного адміністрування у певній послідовності й комбінації та спрямованих на досягнення мети;

2) поділяються на первинні та похідні одно- та багатоступінчаті; швидкоплинні і тривалі; повні і неповні; регулярні та нерегулярні; своєчасні і запізнілі тощо;

3) справляють вплив на систему для переведення її в новий стан чи для підтримки її в якомусь установленому режимі;

4) сукупність дій людини, яка забезпечує досягнення бажаного результату, кінцевої мети;

5) відображають динамічну, діючу, практичну сутність діяльності суб'єктів публічного адміністрування при прийнятті рішень, організації діяльності, контролі та нагляді, участі, залученні громадськості в умовах глобалізації суспільного життя, навчання, підготовки та перепідготовки кадрів, досягнення національних цілей, розвитку суспільства та інші» [8, С. 146].

Отже, на думку вчених публічне адміністрування – це:

– діяльність по досягненню публічних цілей, результатів реалізації громадських інтересів [14, С. 16];

– діяльність, що виявляється у функціонуванні трьох гілок влади - законодавчої, виконавчої і судової. Сюди слід додати і адміністрацію президента в державах з республіканською формою правління, або адміністрацію монарха в

державних з монархічною формою правління. Всі вони мають обслуговуючу адміністрацію [16];

– діяльність виконавчої влади, що виявляється в політичному процесі державного управління [17];

– діяльність, що відрізняється від приватного (бізнес-) адміністрування [18].

Основні підходи щодо визначення сутності публічного адміністрування згруповані у Додатку А.

У широкому сенсі структура публічної адміністрації включає в себе державні органи та місцеві адміністративні органи, а також структурні підрозділи адміністрацій.

Таким чином, можна запропонувати таке визначення поняття публічного адміністрування як врегульовану нормами права діяльність публічної адміністрації (інститутів), яка спрямована на реалізацію законних прав та свобод людини і громадянина, задоволення потреб суспільства і держави, виконання нормативно-правових актів, що видаються органами державної влади і місцевого самоврядування, забезпечення верховенства права, дотримання Конституції і законодавства України державними службовцями та посадовими особами місцевого самоврядування.

Дана позиція узгоджується з висновком щодо більш широкого трактування поняття «державне адміністрування», що охоплює своїм змістом категорію «державне управління».

Публічне адміністрування в умовах параметрів соціально-економічних процесів, які динамічно змінюються, вимагає формування нової моделі, адекватної швидкості та інтенсивності поточних змін, здатної не тільки своєчасно реагувати на виникаючі кризові тенденції, але і активно нейтралізувати їх, а в перспективі – запобігати проявів дестабілізуючих подій.

Публічне адміністрування являє собою складну багатокomпонентну систему, оскільки навіть у відносно стабільній ситуації, коли соціальні та економічні процеси в країні протікають в заданому напрямку і інтенсивністю, контролю,

оптимізації і коригування цих процесів вимагають аналізу безлічі чинників, розробки і прийняття відповідного рішення і механізму його реалізації, крім того при наявних тимчасових обмеженнях.

В умовах же нестабільності процесів публічного управління та адміністрування соціалізації економіки відбуваються два різноспрямовані процеси:

1. Збільшення числа факторів і взаємозв'язків, які необхідно враховувати в процесі публічного управління.

2. Скорочення періоду часу на прийняття рішення і його реалізацію через стрімке зростання флуктуаційних процесів. Отже, невідповідність процесів соціалізації нової ситуації, або запізнення з їх реалізацією знижує ефективність публічного управління.

Таким чином, підхід до процесів соціалізації як до статичної і пасивної системи з урахуванням останніх тенденцій є неприпустимим і неефективним. Відповідно, система публічного адміністрування повинна: по-перше, постійно розвиватися і еволюціонувати з урахуванням тенденцій розвитку соціально-економічних процесів в державі і в світі; по-друге, активно впливати на об'єкт управління з метою спрямування його розвитку в заданому векторі; по-третє, бути стійкою до криз, тобто здатною здійснювати ефективний керуючий вплив у разі виникнення непередбачених ситуацій – на основі активного використання новітніх інформаційно-комунікативних технологій.

Нами узагальнено еволюцію моделей публічного управління та адміністрування на підставі так званої взаємодії суб'єктів і об'єктів управління та виявлена така динаміка цих моделей: інформаційна, інтерактивна однонаправлена, інтерактивна двостороння і проактивна. Еволюція моделей публічного управління та адміністрування узагальнена нами на підставі [19] (рис. 1.3).

На сьогоднішній момент прогресивною такою, що відповідає вимогам моделі публічного управління та адміністрування є проактивна модель запропонована Ю. Шаровим в 2002 році щодо здійснення змін в організації при стратегічному плануванні [20].

Ми розглядаємо проактивну модель з метою удосконалення публічного управління та адміністрування соціалізації економіки тема, яка набуває зараз ще більш гострої актуальності в умовах економічної кризи глобальних викликів, що виникли в результаті пандемії, війни, голоду.

Інформаційна модель передбачає «інформування» суспільства щодо прийнятих управлінських рішень і методів їх реалізації в тій мірі, в якій керуюча система вважає за потрібне. Соціально-економічна система розвивається в напрямку, заданому керуючою системою. Така модель використовується переважно в країнах з тоталітарним режимом.

Інтерактивна однонаправлена модель є розвитком інформаційної моделі. Управлінське рішення будується на базі збору і аналізу наявної інформації щодо об'єкта управління, враховує тенденції його розвитку і передбачає варіацію методів і ступеня впливу на об'єкт управління. Дана модель в основному характерна для країн, що розвиваються.

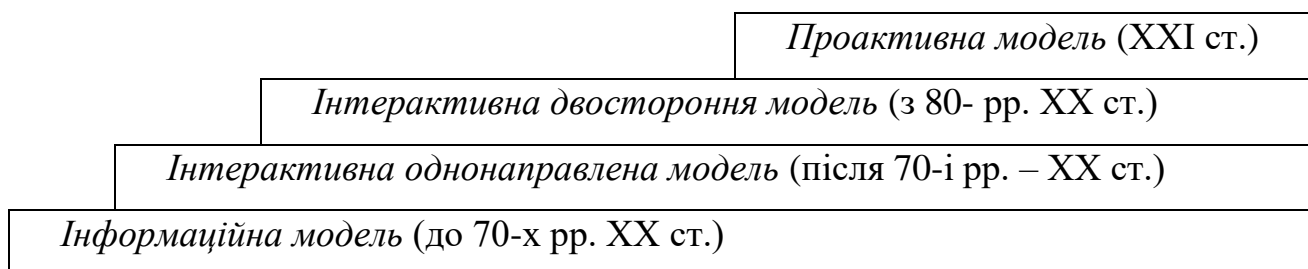

Рис. 1.3. Еволюція моделей публічного управління та адміністрування (узагальнено автором на підставі джерела [19; 20])

Інтерактивна двостороння модель, використовується в високорозвинених країнах, формується за допомогою двосторонньої взаємодії об'єкта і суб'єкта управління. Система публічного управління досить оперативно реагує на виникаючі проблеми, активно взаємодіє з економічними і політичними силами, має високий ступінь адаптивності.

Історичні, серйозні зміни в соціально-економічній організації суспільного життя, що сприяли формуванню ринку і ринкових відносин, отримали свій розвиток в розвинених країнах світу в XX столітті. Отже, починаючи з 1980-х років,

правила ринку поширюються і на інші соціальні сфери, включаючи політичну систему суспільства.

Потрібно враховувати той факт, що з переходом на нову модель публічного управління та адміністрування в цілому істотно змінився підхід до прийняття та виконання державних рішень в сучасному суспільстві. Перехід до моделі державного адміністрування справив значний вплив на сам механізм прийняття державних рішень. Зокрема, відбулися якісне поліпшення діагностики проблем, посилення творчого характеру вирішення завдань, зростання консультаційних послуг. Були створені передумови для скорочення посередників в системі управління.

Контроль з виконання рішень став послідовно переміщатися на перевірку якості результату. Концепція публічного адміністрування виправдовувала появу нових центрів прийняття рішень, сприяла поширенню механізмів дерегулювання і децентралізації, заохочувала відхід від ієрархічних принципів узгодження рішень і виправдовувала поширення поліцентричних методів управління.

Особливості переходу до державного адміністрування знаходять прояв у наступних принципах:

- в прихильності дії і зміни, а не стійкості певної норми;
- субсидарність сучасної організації управління, яка повинна бути ближче до клієнта, характеризуватися децентралізацією і відносною свободою всіх ланок;
- в активному виборі управлінцем будь-якого рівня діяльності, яка служила б громадським інтересам та інтересам конкретної людини;
- в новому критерії ефективності діяльності системи державного управління, орієнтованого на якість послуг і рентабельність.

Ключовим питанням цих тенденцій в теорії і практиці публічного управління та адміністрування є пошук моделі ефективної держави і уряду. Публічне управління та адміністрування базується на передумовах становлення української державності, особливостей національної моделі державного управління, викликів сучасного глобального розвитку Українській державі [21, с. 5].

Таким чином, концепція публічного адміністрування, розвинена в 1980-1990-ті роки, характеризується переважно акцентом на економічні показники. Проте ця концепція була в основі адміністративних реформ у багатьох країнах; вона стала дієвою відповіддю на кризу бюрократичної моделі управління держави і витратного характеру держави загального добробуту.

Зрозуміло, що публічне адміністрування не є ефективним при вирішенні всіх проблем, але займає місце в теоріях і практиці сучасного управління.

Отже, одним із найважливіших завдань розвитку держави є забезпечення та підвищення ефективності публічного адміністрування. У публічному адмініструванні має істотне значення характер правлячого впливу, що чиниться суб'єктом управління на об'єкт управління. Якщо державне управління виконує завдання і цілі, поставлені державою, то публічне управління спрямоване на досягнення відчутного результату. Таким чином, публічне адміністрування виникає як результат свого роду суспільного договору між державою і суспільством, коли владними повноваженнями наділяються відповідні державні органи і посадові особи.

Проактивна модель передбачає не тільки і не стільки оперативне реагування на виникаючі проблеми, скільки формування гнучкого механізму публічного адміністрування та управління соціально-економічними процесами, одним з властивостей якого є нейтралізація самих можливостей виникнення потенційно небезпечних флуктуацій, тобто не пасивне реагування на наслідки кризи і навіть не попередження його, а «гасіння» маятникових процесів, які можуть бути причинами дестабілізуючих явищ.

Проактивне управління характерно для вищого ступеня розвитку публічного адміністрування, проте поки не досягнуто ефективності, у зв'язку з процесами що відбуваються є необхідність переходу саме до даної моделі.

Отже, необхідно розглянути такі поняття як «активність» і «проактивність».

Активність – це вид руху, динаміка живих істот, у тому числі людини, спрямована на перетворення і підтримку повсякденних значущих зв'язків з

навколишнім світом. Активність – «сама енергія суб'єкта». Вона проявляється в діяльності.

Проактивність – здатність активно здійснювати вибір мети, засоби її досягнення, адекватні цілі, підпорядковувати цієї мети свої прагнення, думки, почуття, дії, проявляти ініціативу, відповідати кожен за себе, за дії своїх послідовників, за здійснення поставленої мети і рішення відповідних поставлених нам завдань. Згідно з поданням про проактивність, між впливовими подразниками і реакцією на ці подразники лежить вільна незалежна воля. Тобто ми самі вибираємо свою реакцію на ті чи інші дії. Альтернативою проактивності є реактивність, коли вибір визначається зовнішніми обставинами, стимуляцією [19; 22].

Термін «проактивний» вперше використано В. Франклом в книзі «Людина в пошуках сенсу» як характеристика властивості індивідуума, який усвідомлює і приймає відповідальність за свої вчинки, а не шукає причини в оточуючих людях і обставинах [23, С. 56].

Проактивність виходить з важливого принципу: між подразником і реакцією залишається свобода вибору. Проактивність веде до величезного підвищення ефективності, і за Стівеном Кові, є найкращою навичкою високоефективних державних службовців (особистості) [24, С. 18; 23].

В даний час, прийняття управлінського рішення в системі публічного адміністрування будується переважно на основі реактивного підходу (рис. 1.4).

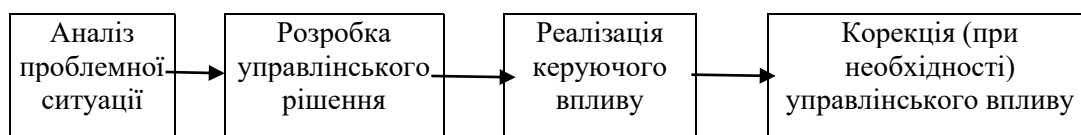

Рис. 1.4. Механізм реактивного управління в системі публічного адміністрування (розроблено автором).

Розглянемо схему проактивного механізму, яка будується за наступним принципом (рис.1.5).

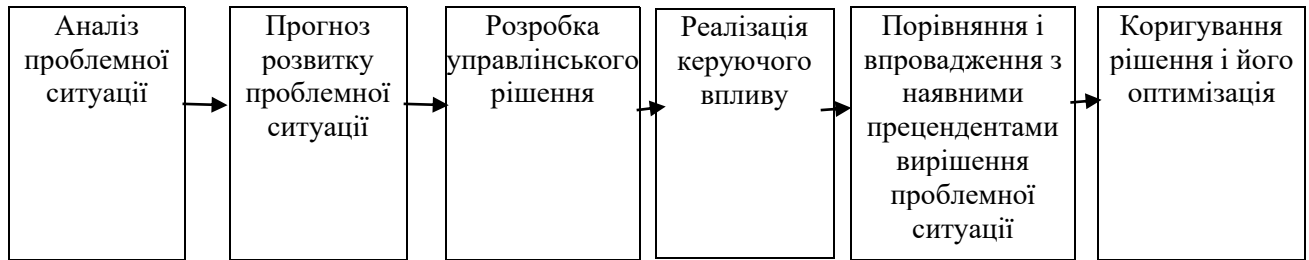

Рис. 1.5. Механізм гнучкого проактивного управління щодо прийняття управлінських рішень в системі публічного управління та адміністрування соціалізації економіки (розроблено автором)

Основна відмінність в цих підходах полягає у виборі вектора аналізу. Реактивний підхід передбачає рух від минулого до сьогодення, проактивний – від ймовірного майбутнього до теперішнього.

При реактивному підході керуюча система фіксує відхилення показників розвитку об'єкта управління від середнього значення. Це можуть бути як негативні, так і позитивні відхилення. Дані відхилення фіксуються і обумовлюють необхідність аналізу причин, що їх викликали. Можливості для обох випадків – це потенціал до зростання соціально-економічних чинників – у разі сприятливого складу різноманітних чинників внутрішнього та зовнішнього характеру.

Втрати часу (витрати на реалізацію прийняття управлінських рішень) є інтегрованим показником збитків від несприятливих змін системи і витрат на розробку і реалізацію заходів щодо їх реалізації (рис. 1.6).

Керуючій системі потрібен час для аналізу ситуації, що склалася, і розробки управлінського рішення. Як правило, на даному етапі використовуються накопичені знання і наявні варіанти рішень за схожими проблемними ситуаціями. У разі ж, коли використання готових варіантів рішень не приносить позитивних ефектів, починається пошук принципово нових методів впливу на вирішення проблемної ситуації.

У разі стрімкого наростання несприятливих тенденцій публічного управління, рішення необхідно прийняти і реалізувати до того, як проблемна ситуація вийде за рамки можливостей керуючої системи її вирішити.

Якщо ж зміни носять сприятливий характер, то затягування з прийняттям державного рішення і його реалізацією призведе до недогляду нових можливостей. Тому розробка державного рішення при проактивному управлінні на державному, регіональному і місцевому рівнях повинна починатися з виникнення перших сигналів, що свідчать про зміни в об'єкті управління (рис. 1.7).

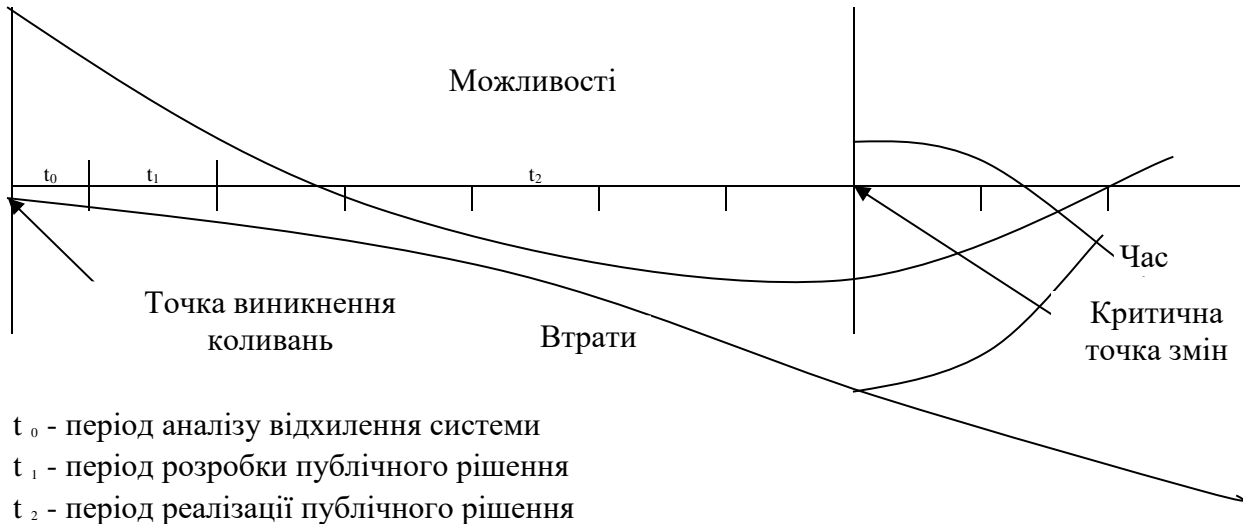

Рис. 1.6. Схема процесу реактивної моделі публічного управління та адміністрування соціалізації економіки (розроблено автором).

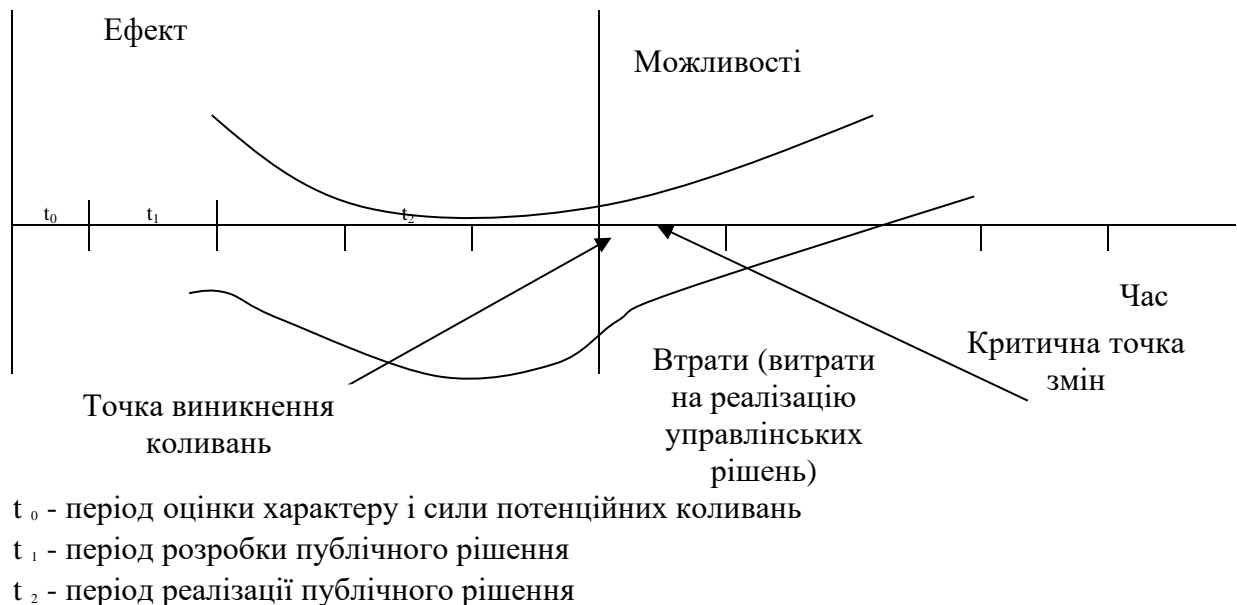

Рис. 1.7. Графічна проактивна модель публічного управління та адміністрування соціалізації економіки (розроблено автором).

Головна різниця між реактивним та проактивним публічним управлінням полягає в тому, що реактивне управління ґрунтується на швидкому реагуванні на

виникаючи проблеми, зміни, події. Проактивне управління йде на крок попереду – по «слабких сигналах» визначає початок несприятливих тенденцій або відкриваються можливості для економіки, соціуму та запобігають несприятливим подіям або заздалегідь ґрунтують заходи щодо використання нових можливостей.

Таким чином, негативні зміни динаміки економічних показників нейтралізуються своєчасно реалізованим державним керуючим впливом, а позитивні коливання будуть сприяти отриманню додаткових соціально-економічних ефектів, що реалізується за допомогою формування Графічної проактивної моделі публічного управління та адміністрування соціалізації економіки.

Матриця Ейзенхауера — один із дієвих методів планування часу, який можна використовувати в системі публічного управління та адміністрування соціалізації економіки.

Слід зазначити, що кожний процес являє собою не просто ланцюжок «подія - реакція». Процес складається з безлічі подій, кожне з яких має власну важливість. Пара «терміновість» і «важливість» - це два полюси: терміновість (зовнішній фактор) характеризує інстинктивну реакцію людини або будь-якої системи на зовнішній вплив. Важливість (внутрішній фактор) визначає внутрішній вільний вибір особистості/держаних органів влади або системи рухатися до певної мети і (рис.1.8).

Рис. 1.8 - Матриця «важливість-терміновість» у виборі пріоритетів основних завдань публічного адміністрування (запропоновано на основі джерела [25]).

Для того щоб максимально повно використовувати потенціал публічного керуючого впливу доцільно вирішувати завдання в такій послідовності:

1. Важливі і термінові завдання.
2. Важливі і не термінові завдання.
3. Не важливі і термінові завдання.
4. Не важливі і не термінові завдання.

З метою, завдань, розташованих в квадраті «термінові - важливі» бути не повинно і саме на це повинен бути спрямований проактивний підхід до механізму публічного адміністрування - запобігання переходу важливих завдань в квадрант важливих і термінових. Постійна робота в квадраті «терміновість-важливість» сприяє зростанню «напруженості» роботи апарату публічного управління та адміністрування соціалізації економіки і, як наслідок, - зростання частки помилкових і невірних рішень.

Отже, відкритість інформації формує відкритість взаємин державних органів влади і суспільства тобто довіряти чи недовіряти. В основі інформаційної відкритості органів державної влади як умови підвищення ефективності публічного управління та адміністрування соціалізації економіки має стати постійне оновлення інформації, а також обмін інформацією з суспільством, що особливо актуально в кризових ситуаціях. Обмін інформацією вимагає формування системи загальної інформаційної політики та впровадження єдиного стандарту інформаційної відкритості.

В цілому, можна зробити висновки, що в останнє десятиліття здійснюються спроби ввести поняття публічної адміністрації в навчальну літературу. Однак, використовуючи це поняття, окремі автори не називають його ознак, не дають дефініції і фактично зводять публічну адміністрацію до системи органів виконавчої влади.

Дефініція публічної адміністрації будується на включенні в зміст поняття тільки органів виконавчої влади (централізованої адміністрації) та органів

місцевого самоврядування (територіально децентралізованої адміністрації). Тим часом організаційну структуру публічної адміністрації не можна обмежувати таким суб'єктним складом. Зміни в сфері публічного управління вимагають подальшої конкретизації і концептуалізації цього поняття.

Публічна адміністрація визначається як система державних органів, інших органів, установ та організацій, які на виконання закону і встановленому ним порядку здійснюють в публічних інтересах управлінські функції за допомогою прийняття правових актів управління, спрямованих на реалізацію покладених на цих суб'єктів владних повноважень і обов'язків з надання публічних послуг.

Отже, в цілому можна відзначити, що наукова думка відносно визначення сутності публічного адміністрування зазнала певної трансформації, що зумовлено розвитком самої системи публічного адміністрування внаслідок еволюції суспільства. В роботі розглянуто зміст публічного адміністрування у вузькому (як професійна діяльність державної виконавчої влади усіх рівнів) та широкому (система адміністративних інститутів з ієрархією влади) розумінні. Визначено, що в європейській науковій думки термін «публічне управління» має три виміри (адміністрування, урядування та менеджмент). Проведено дослідження відмінності сутності «публічного адміністрування» від державного та публічного управління. Відстежено еволюцію моделей публічного адміністрування з позицій взаємодії з об'єктом управління: інформаційна, інтерактивна однонаправлена, інтерактивна двостороння і проактивна (як найбільш гнучка та перспективна модель організації взаємодії з суб'єктом управління). Тож, наступним етапом дослідження виступає аналіз існуючих методів публічного адміністрування соціалізації економіки як найбільш перспективного напрямку розвитку сучасного суспільства.

1.2. Методологічні підходи дослідження публічного управління та адміністрування соціалізації економіки

Дослідження публічного управління та адміністрування соціалізації економіки представляє собою наукове завдання, яке передбачає застосування

методологічного інструментарію, а також можливостей економічної теорії в її поєднанні з методологією соціології. Актуалізація питання дослідження взаємодії «соціального» та «економічного», сумніви щодо спроможності методами лише економічної теорії вирішити теоретичні та практичні питання публічного управління та адміністрування соціалізації економіки потребують включення до інструментарію економічного аналізу соціальні чинники трансформації економічного життя. Поєднання соціального та економічного аспектів при вирішенні питання публічного управління та адміністрування соціалізації економіки впливає з факту взаємного доповнення та виключної ролі особистості (державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування) з одного боку як фактора, з іншого - як мети суспільного виробництва. Це надає дослідженню питань публічного управління та адміністрування соціалізації економіки системного міждисциплінарного характеру через багатоаспектність та складність цього процесу.

Найважливішими методами вивчення публічного адміністрування є системний, інституціональний, поведінковий, порівняльний, історичний. Крім названих дослідницьких методів, при вивченні публічного адміністрування широко використовуються і інші методи. Наприклад, моделювання виступає як метод первинного аналізу шляхів підготовки можливих управлінських рішень.

Представляється досить очевидним, що застосування виключно економічних критеріїв оцінки соціалізації економіки, а саме – макроекономічних показників: величини доходів і споживання населення, рівня безробіття і якість життя населення буде недостатнім. Тож дослідники намагаються сформулювати показники соціалізації економіки виходячи з аналізу безпосередньо самого суб'єкта соціалізації - особистості та потребам і інтересів. Такий підхід зустрічається в працях Гриценка А. А., Гришкіна В. О., Дєєвої Н. М., Зайцева Ю. К., Колота А. М., Пилипенко Г. М., а також Тарасевича В. М. та інших авторів.

Суб'єкт соціалізації, за рідким виключенням, намагається покращити свої умови життя та власне середовище існування, підвищити власний добробут і свій вільний розвиток і подібні процеси в теорії економіки описуються різними

категоріями: «соціальний прогрес», «економічний розвиток», «соціалізація економіки», «соціальний розвиток». Проте, важливо розрізняти зміст даних категорій.

Питанню соціалізації економіки присвячені праці відомих вчених, серед яких можна відмітити Н. Дєєву, М. Дибу, В. Геєця, А. Головіну, Ю. Зайцева, О. Шутаєву та інших. Спільним в сучасній інтерпретації є те, що соціалізація економіки виступає трендом світової економічної сучасної трансформації; а її реалізація передбачає поступову інтеграцію громадських і приватних інтересів, яка властива змішаній економіці, соціальну спрямованість виробництва, гуманізацію самого процесу праці і в цілому життя людей, зменшення соціальної диференціації і посилення ролі саме соціальної сфери.

Економічний аспект запровадження соціалізації передбачає перш за все підпорядкування сучасних економічних процесів саме інтересам розвитку особистості, перерозподіл економічних результатів в цілях всього суспільства, покращення умов виробництва і життєдіяльності громадян, що передбачає формування нового типу економіки країн. Соціалізація економіки знаходить свій прояв через загальне зростання доходів населення, та національного добробуту в цілому.

На думку вчених публічний дискурс у публічному адмініструванні соціалізації економіки це динамічний конструкт, що має комплексну природу, реалізовану в єдності системно-процесуальних та інструментальних складників, спрямованих на забезпечення результативної взаємодії між владою й суспільством, де системність виявляється у взаємодії структурних елементів цілого, процесуальність – у динамічній природі феномену, інструментальність – у наявності широкого спектра практичних засобів (способів тощо) реалізації прогнозованих результатів [8, С. 75].

Розуміння та зміст поняття «соціалізація» поступово історично змінювалися, тому проблема соціалізації багато років привертає особливу увагу вчених. Майже всі школи мають своє пояснення процесу соціалізації. Початківцями розвитку теорії соціалізації були дослідники: Ф. Г. Гіддінгс, Г. Тард, Т. Парсонс та інші.

Уперше поняття «соціалізація» стосовно особистості вжив американський соціолог Ф. Г. Гіддінгс, який у 1887 р. в книзі «Теорія соціалізації» застосував його в значенні, близькому до сучасного поняття: розвиток соціальної природи або характеру індивіда, підготовка людського матеріалу до соціального життя [26]. Одну з перших спроб дати розгорнуту характеристику соціалізації в сучасному її розумінні здійснив у своїх працях Г. Тард. Соціалізацією Г. Тард позначив як включення індивіда в націю, народ, досягнення схожості в мові, освіті, вихованні з іншими індивідами, які становлять суспільство [19].

Соціологи-функціоналісти (Т. Парсонс, Р. Мертон) вбачали в процесі соціалізації не стільки боротьбу між індивідом і суспільством, скільки поступове пристосування індивіда до вимог соціальної системи шляхом засвоєння прийнятих у ній правил, ролей і цінностей. Проте індивід при цьому є скоріше об'єктом, ніж суб'єктом соціального процесу [19].

Символічний інтеракціонізм (Д.Г. Мід, І. Гофман) ставить у центр уваги міжособистісну взаємодію, у ході якої індивід не лише сприймає очікування конкретних осіб та взаємозв'язок (суспільство, соціальна група), але й конструює власну суб'єктивну реальність [19].

Соціалізація, у загальному розумінні цього поняття, означає процес засвоєння людиною (особистістю) певної системи знань, норм та цінностей, які дозволяють їй функціонувати як повноправному члену суспільства, забезпечувати позитивну та конструктивну спрямованість своїх відносин з іншими людьми у будь-якій сфері власних інтересів [27, с 4].

Л.С. Виготський визначив соціалізацію як перетворення інтерпсихічного в інтрапсихічне в ході спільної діяльності та спілкування. Б.Д. Паригін вважав, що процес соціалізації є входженням у соціальне середовище, пристосуванням до нього, освоєнням певних ролей і функцій, які слідом за своїми попередниками повторює кожен окремий індивід упродовж усієї історії свого формування та розвитку [16]. Наукова спадщина П.О. Сорокіна є методологічно значущою для розуміння процесу соціалізації. Учений створив свою, як він її називав, неопозитивістську біхевіористську модель соціальної інтеграції, або соціалізації

(він пізніше став трактувати поняття «соціалізація» аналогічно застосованій у сучасній соціології інтерпретації) [28].

Як зазначається в «Енциклопедичному словнику з державного управління» (2010 р.): «соціалізація [socialization] (від лат. *socialis* – суспільний) – процес становлення особистості і поступового засвоєння нею вимог суспільства, суспільних знань, досвіду, норм і цінностей, включення до системи соціальних зв'язків і відносин, необхідних для життєдіяльності в певному суспільстві. Соціалізація є певною альтернативою соціального відчуження. Соціалізація починається з перших років життя і закінчується періодом громадської зрілості людини. Для успішної соціалізація, за Д. Смелзером, необхідна дія трьох фактів: сподівання, зміна поведінки і прагнення відповідати цим сподіванням. Соціалізація характеризується засвоєнням соціального досвіду та його «перерозподілом» до рівня особистісних установок і орієнтацій. Процес соціалізації є суто індивідуальним, він охоплює всі етапи життєвого шляху людини, протягом якого вона засвоює і використовує цінності культури, інтегруючись у суспільство та набуваючи рис індивідуальності. Участь держави надає процесу соціалізації більш інституалізований характер. Особливу роль у процесі соціалізації відіграють норми-вимоги, що встановлюються суспільством. Інститути соціалізації (сім'я, школа, громадські організації) є відносно самостійними і не складаються в єдину ієрархічну систему, що суттєво підвищує ступінь автономії індивіда. Отже, потрібна координація зусиль усіх учасників цього процесу» [29].

Соціалізація економіки, яка є органічним елементом загальної соціалізації, здійснює свій прояв у формуванні тенденції та закономірності, за якою під впливом потреб суспільного виробництва прискорюється процес засвоєння та використання (у своїх інтересах) основними економічними суб'єктами специфічної системи знань, норм та цінностей, необхідних для успішного функціонування та розвитку економічної системи, економічних (виробничих) відносин та суспільства в цілому. Даний процес в складних умовах повинен супроводжуватися також стрімким зростанням цінності кожного окремого державного службовця, який володіє значним обсягом достатніх знань, вмінь та навичок; запасом творчого

(креативного) потенціалу, мобільності та комунікативності; а також формуванням певного інтелектуального капіталу та відповідної системи відносин, що складаються між різними економічними суб'єктами з приводу використання цього капіталу.

Отже, в усуненні проблеми соціальної диференціації важливу роль має держава. Основні прояви «соціалізованої» економіки наведені на (рис. 1.9).

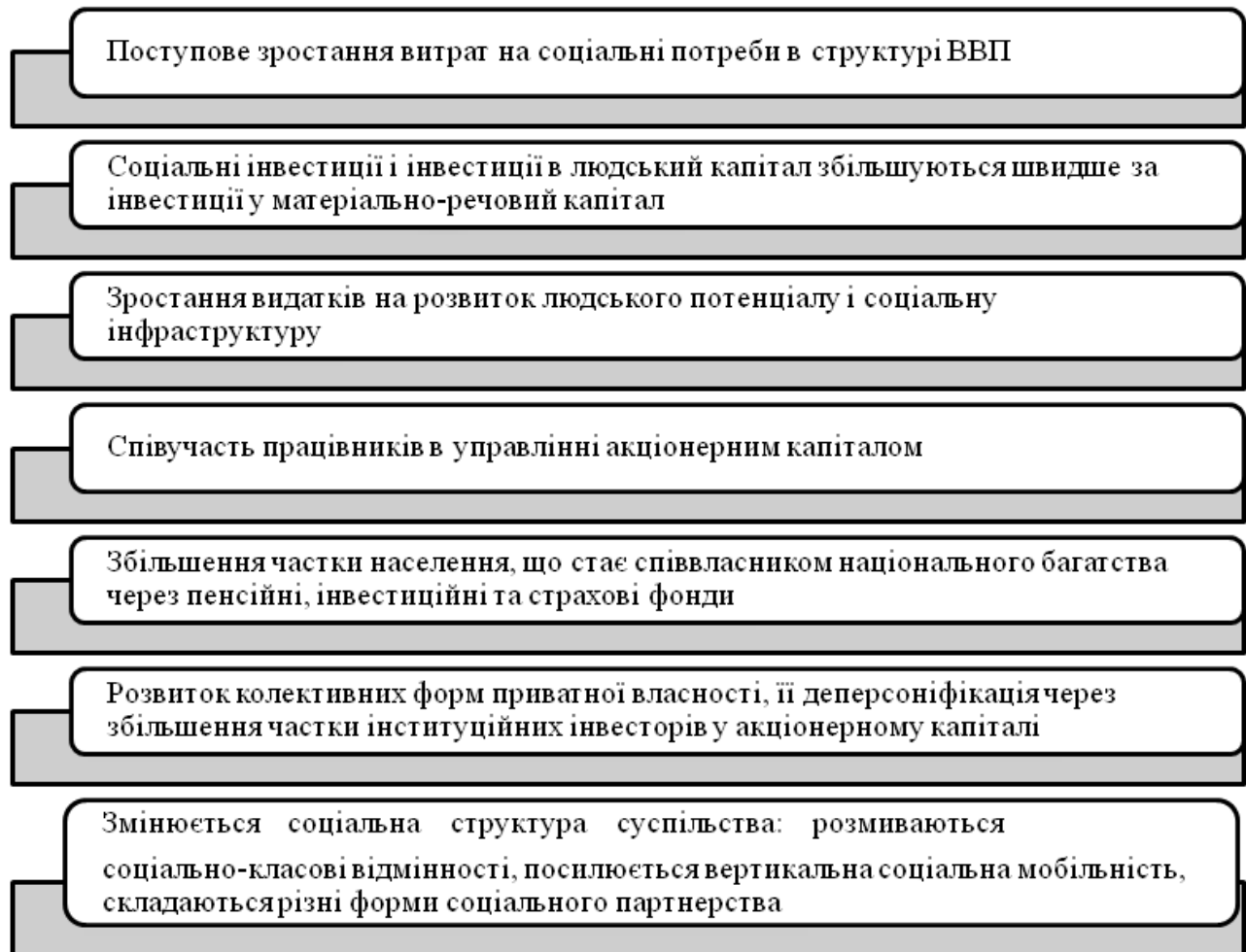

Рис. 1.9. Ознаки «соціалізованої» економіки

(узагальнено автором на підставі джерела [30, С. 186])

В нашій країні економічне зростання є визначальною передумовою для соціального розвитку, хоча його зовсім не буде гарантовано якщо не супроводжувати дотриманням системи соціальних правил, які засновані на спільних нових цінностях, нормах тощо та дають змогу реалізувати людський капітал. Отже, важливо, щоб соціальна і економічна політики мали синергетичний ефект, підсилюючи один одного та створюючи передумови для сталого розвитку.

Як зазначає Е. Шутаєва, об'єктивною основою для соціальної економіки є зростання взаємозалежності економічної і соціальної сфер та взаємопроникнення «соціального» і «економічного». Соціальна сутність особистості знаходить прояв в її економічній діяльності. Автор зазначає, що соціалізація економіки бере початок зі створення сприятливих зовнішніх передумов для задоволення широкого кола потреб громадян і завершується перетворенням державного службовця та посадових осіб місцевого самоврядування, (особистості) в головний фактор і результат виробничої діяльності. Відповідно, підвищуються вимоги щодо якості робочої сили, а також творчих здібностей державного службовця та посадових осіб місцевого самоврядування [30, С. 188].

Результатом виступає те, що сам капітал починає дбати про розвиток державного службовця та посадових осіб місцевого самоврядування для підвищення ефективності діяльності публічного управління та адміністрування соціалізації економіки. Отже, діяльність публічного управління та адміністрування соціалізації економіки спроможна забезпечити ефекти, які зазначені на (рис. 1.10).

Проте, на практиці можна спостерігати тенденції і до десоціалізації, яка проявляється в небажанні підтримувати певні соціальні зв'язки, а в бізнесі проявляється як відсутність клієнтоорієнтованого підходу, в політиці – відсутність зворотного зв'язку влади з народом. Отже, десоціалізація означає неможливість для об'єднання громадянського суспільства по вирішенню спільних проблем та небажання знаходити компроміси [31].

Все ще проблемою є те, що соціалізація економіки представляє собою короткострокові соціальні заходи, а проблеми рівня життя, безробіття, трудової міграції, соціального захисту населення отримують скоріше формального підходу. Відповідно – замість зменшення різноманітних соціальних проблем спостерігається їх зростання або перехід на якісно новий рівень коли тенденції соціальної незахищеності, подолання бідності, зростання рівня безробіття, посилення диференціації спричиняють нагальні проблеми перш за все в соціально-трудої сфері, позбавляючи значну частину громадян економічної свободи, сприяючи виникненню розбіжностей інтересів різних економічних суб'єктів.

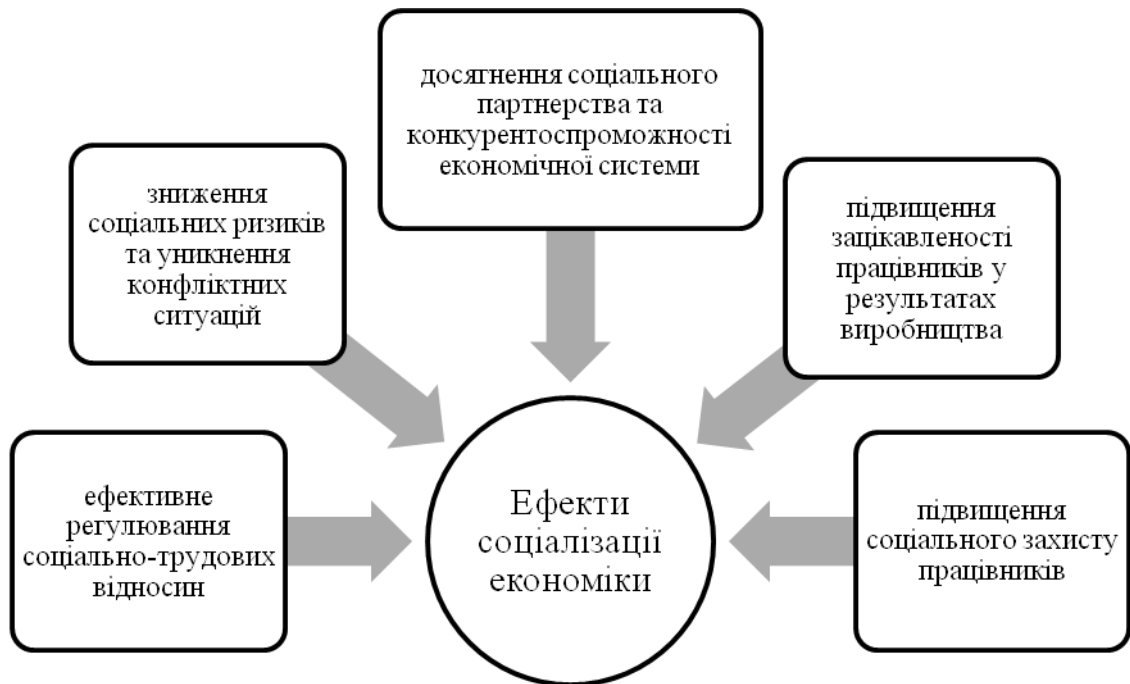

Рис. 1.10. Ефекти соціалізації економіки публічного адміністрування
(узагальнено автором на підставі джерела [30, С. 188])

В результаті неузгодженої економічної діяльності в процесі врегулювання соціальних питань приходять погіршення як індивідуального економічного добробуту, так і добробуту суспільства. Все це вимагає від органів публічної влади пошуку ефективних методів та їх раціонального застосування в практиці публічного управління та адміністрування соціалізації економіки.

За своїми ознаками ефективний метод публічного адміністрування є засобом цілеспрямованого владного впливу на суспільство. Такий підхід до його розуміння зближує методи публічного адміністрування з методом правового регулювання суспільних відносин. І перший, і другий є засобами регулюючого впливу, тобто виступають в ролі «носіїв» адміністративно-правових приписів, заборон і дозволів. Однак акценти при цьому різні: або мова йде про механізм правового регулювання (однаковий для всіх галузей права), або про владні засоби публічної адміністрації, які використовуються нею для виконання адміністративних зобов'язань.

Метод публічного адміністрування, будучи способом безпосереднього владного впливу з боку публічної адміністрації на певний об'єкт, несе у своєму

змісті юридично владні повноваження, сукупність яких безпосередньо обумовлена змістом адміністративно-правового регулювання.

Сукупність методів публічного адміністрування розподіляється на види за різними критеріями [32]:

1) в залежності від форми вираження:

- правові – містяться в нормативних та індивідуальних правових актах і тягнуть юридичні наслідки;

- не правові – характеризуються здійсненням суб'єктом публічної адміністрації певних дій організаційного характеру (наради, інструктажі тощо);

2) залежно від правових властивостей:

– нормативні – застосовуються з метою прийняття нормативних правових актів;

– індивідуальні – застосовуються з метою прийняття індивідуального адміністративного акта;

3) за ступенем владного впливу на об'єкти:

– імперативні – містять владні приписи, які зобов'язують до вчинення необхідних дій або належної поведінки;

– уповноважені – дозволяють здійснювати певні дії (наприклад, приймати правові акти публічного адміністрування);

– заохочувальні – реалізуються за допомогою встановлення стимулів до правомірної поведінки суб'єктів адміністративного права;

– рекомендаційні – містять рекомендації щодо здійснення певних дій необов'язкового характеру;

4) за суб'єктним складом:

– одноосібні (єдиноначальні);

– колегіальні.

Публічне адміністрування завжди направлено на реалізацію потреб громадян, задоволення їх потреб. У приватному секторі громадяни можуть вибирати, з якою комерційною організацією мати справу, чи використовувати пропонувані продукти та/або послуги. Публічне управління не надає громадянам

вибір, і вони змушені отримувати державну послугу в тому варіанті, в якому вона пропонується всім.

Л. Мажник та О.Ястремська акцентують такі підходи щодо публічного адміністрування, відносно громадянина:

1. Ринково-ліберальний, що базується на концептуальних моделях сучасного менеджменту, оновленого підходу відносно публічного адміністрування, використання в діяльності органів публічної влади інструментів та технологій, що застосовуються у приватних бізнес-організаціях. Для споживачів послуг в першу чергу важливим є результат, на відміну від способів його досягнення, то, відповідно, питання соціального захисту набувають другорядного значення.

2. Ліберально-комунітаристський підхід розвивається в межах концепції політичних мереж і передбачає, що структурні взаємовідносини, які формуються між різними політичними інститутами держави, а також громадськими організаціями і громадянами, є договірними, тобто всі учасники взаємодіють як рівноправні партнери.

3. Демократичного громадянства – характеризується положеннями концепції рецептивного (сприйнятливого) адміністрування, партисипативного менеджменту, основними принципами яких є надійність та цілісність формування політики, участь громадян, централізація та децентралізація, відкритість і прозорість, високі етичні стандарти. Їх реалізація створює умови для формування нового рівня відносин між органами влади та місцевого самоврядування, державними службовцями і громадянами. Також висуваються нові вимоги до діяльності публічних адміністрацій [14, с. 5].

Розглянемо основні принципи публічного адміністрування [33, с. 36 – 41]:

1) верховенство права, оскільки діяльність органів публічного адміністрування здійснюється згідно із нормативно-правовими актами;

2) не зловживання владою – діяльність службовця має відбуватися тільки у межах та процедурах, що дозволені і регламентовані в чинному законодавстві;

3) об'єктивність – максимальна неупередженість у прийнятті адміністративних рішень та відсутність власних інтересів службовця у вирішенні справ;

4) пропорційність, оскільки масштаби адміністративних рішень, а також способи їх подальшої реалізації повинні відповідати цілям адміністрування;

5) службова співпраця – отримання та надання допомоги різними відомствами в процесі підготовки адміністративних рішень;

6) ефективність – раціональне використання ресурсів в процесі прийняття рішень, мінімізація витрат на процедуру прийняття рішень;

7) субсидарність – рішення службовця публічного адміністрування повинні реалізовуватись на тих гілках, де їх виконання буде найбільш ефективним;

8) «єдине вікно» – підготовка рішення щодо звернення громадян, прийом скарг, пропозицій, а також підготовка відповіді на них має відбуватися на одному робочому місці для усунення непорозумінь, пов'язаних з формалізацією вирішення цих питань;

9) пріоритет державної політики – оскільки політика виступає формою узагальнення та вираження інтересів окремих соціальних груп чи суспільства загалом;

10) зворотний зв'язок – забезпечення зворотної взаємодії органів публічного адміністрування із громадянами;

11) демократія – публічне адміністрування та управління здійснюються за згоди тих, ким управляють;

12) системний підхід – організація публічного адміністрування як системи, забезпечення її функціонування та розвитку;

13) централізм на демократичній основі – механізм делегування владних і управлінських повноважень на підставі розділення центрів влади і прийняття рішень;

14) соціальна справедливість – поєднання принципу свободи підприємництва з принципом соціальної допомоги бідним прошаркам населення.

В. С. Куйбіда, а М. М. Білинська, О. М. Петроє визначають такі принципи публічного адміністрування:

- 1) набір вимог до діяльності публічної адміністрації щодо підвищення її ефективності;
- 2) визначають, що таке ефективне управління на практиці;
- 3) керівні правила, що відображають зміст законів і закономірностей та мають бути закріплені в нормативно-правових документах і використовуватися в науковій та практичній діяльності фахівців з управління.

Виокремлюються різнопланові групи принципів:

- 1) легітимність, підзвітність, компетентність, повага до прав людей, захист прав людей;
- 2) стабільні режими, верховенство права, ефективна держава, сильне громадянське суспільство, незалежність держави;
- 3) ефективність, легітимність, консенсус щодо розширення прав окремих громадян та суспільних інтересів, забезпечення добробуту суспільства, стійкий розвиток із соціальною справедливістю;
- 4) фундаментальні та загальноприйняті принципи: участь, підзвітність, прозорість, верховенство закону, поділ влади, доступ, субсидіарність, рівність і свобода преси;
- 5) «Span of Control» (діапазон контролю – основний принцип організаційної структури, навколо якого будуються інші принципи, такі як: розподілення роботи, делегування повноважень, скалярний ланцюжок команд, єдність команди, спеціалізація і підзвітність, професійна компетентність у виконанні робіт, незалежність керівництва і відповідальності тощо);

б) організаційні принципи: організація департаментів, міністерств, агентств; групування діяльності в окремих підрозділах; прирівнювання відповідальності до повноважень; забезпечення єдності; обмеження кількості підлеглих, які підпорядковані одному керівнику; диференціювання видів діяльності персоналу; чіткий ланцюг команд від керівництва до виконавців і відповідальність;

7) прозорість, надання послуг, підвищення конкурентоспроможності і зростання, хороше управління, реформування, надійність, передбачуваність, підзвітність, прозорість, технічна та управлінська компетентність, організаційний потенціал, фінансова стійкість, участь громадян [8, С. 132].

А також, принципи публічного адміністрування – фундаментальні, базові засади, що відображають найбільш загальні стійкі риси законів і закономірностей управління, яких обов'язково додержуватися в управлінській діяльності. Принципи як поняття теорії управління зумовлюються певними законами і одночасно відображають сутність та реальність процесів управління. Вони є результатом наукового пізнання, формуються людьми, їх склад і зміст залежать від ступеня дослідженої закономірності та управлінських відносин у колективі [8, С. 133].

В цілому, слід зазначити, що рівень розвитку публічного управління та адміністрування соціалізації економіки та змін в системі економічних відносин, виробничих можливостей окремої країни, окремої організації, залежить від характеру активності державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування (особистості) при прийнятті господарських рішень, від готовності сприймати певні зміни і забезпечувати своєю працею їх позитивний характер. Отже, значення соціальних факторів в підтримці сталого економічного розвитку та розвитку ефективних систем мотивації (стимулювання) невпинно зростатиме, особливо в процесі становлення інформаційного суспільства.

Отже, можна зробити висновки, що методологічні підходи дослідження публічного управління та адміністрування соціалізації економіки досить різноманітні та забезпечують широкий спектр впливу на економіку та соціальну систему. Виключно важлива роль в цьому процесі належить державі оскільки методами публічного управління та адміністрування соціалізації економіки є певні способи практичного виконання суб'єктами публічної адміністрації своїх адміністративних зобов'язань, що відповідають характеру й обсягу наданої їм компетенції. В дисертації систематизовані методи публічного адміністрування за різними критеріями (форми вираження, правових властивостей, ступеня владного

впливу, суб'єктного складу). Також, визначені основні принципи публічного адміністрування як запорука ефективної реалізації роботи публічних адміністрацій.

В кожному цивілізованому суспільстві безумовно сформовані та діють економічні та соціальні відносини, побудований певний соціально-економічний механізм, що здійснює регулювання та координацію. Отже, для забезпечення стандартного розвитку суспільства, та цивілізованого людського співробітництва важливе дослідження не лише законів економіки, а процесів та законів розвитку саме «соціальної економіки». Нехтування в системі публічного адміністрування, соціальною складовою економічного розвитку пояснюється традиційністю мислення, що економіка є первинною, а соціальна сфера – вторинною та похідною від економіки. В дійсності соціальна і економічна сфери взаємозумовлені та взаємопов'язані, що їх диференціація негативно вплине на рівень життя, загальний добробут людей та на процес самого людського капіталу. Сутність соціалізації економіки розкривається через сучасні тенденції не лише тільки через але й ключові тенденції публічного управління та адміністрування.

В умовах економічної кризи глобальних викликів, що виникли в результаті пандемії, війни, голоду соціалізація економіки в нашій країні є одним з ключових об'єктів у системі публічного управління та адміністрування. Таким чином, наступним етапом дослідження виступає визначення теоретичних основ соціалізації економіки як об'єкту публічного управління та адміністрування.

1.3. Теоретичні основи публічного управління та адміністрування соціалізації економіки.

У нашій країні як у соціальній державі повинні бути властиві рівноправні правові відносини між громадянами і державою: держава забезпечує високий рівень життя, а громадяни створюють матеріальне багатство для себе і для всього суспільства, і тим самим забезпечують свій матеріальний добробут. Таким чином, виникає паритет інтересів держави і його громадян, що створює правові умови для

соціальної економіки, що і визначає гармонійне поєднання інтересів держави та громадян [34, с. 109-110].

Підхід до проблем соціального управління започатковано в культурі суспільства, його традиціях, цінностях, обов'язків, віруваннях, що стосується структури державних, політичних, економічних інститутів, з цього слідує, що також обов'язково потрібно обмінюватися інформацією, досвідом.

Кожна окрема країна, як і світове співтовариство, завжди потребували знань основ і об'єктивно закономірних механізмів впровадження підвалин соціальності і здійснення соціалізаційних процесів [35, с. 7]. Розглядаючи проблеми управління процесом соціалізації в умовах нестійкого розвитку інститутів публічного адміністрування, треба звернути увагу на обставину, що в державних структурах всіх рівнів існує виразне розуміння важливості і значимості процесу соціалізації як умови стійкого розвитку суспільства взагалі.

При цьому, соціалізація економіки повинна відбуватися за активної участі держави.

Трансформація процесу соціалізації в економічній системі взагалі і в розрізі її окремих сфер та напрямків неможлива без знань всієї їх сукупності і механізму здійснення. Економіка будь-якої країни у функціонально-наповнюючому змісті є надзвичайно складним, динамічним суспільним організмом, та виступає найважливішою сферою суспільного життя, в якій задіяні різноманітні ресурси, здійснюється виробництво, обмін, розподіл та споживання продуктів людської діяльності [34, с. 111-112].

Теоретичні дослідження методології управління процесами соціалізації економіки, як інструменту публічного адміністрування набувають особливої актуальності в сучасних умовах.

Як зазначають науковці Тимошенко Л.М., Дєєва Н.М., Гришкін В.О., соціалізація виступає як соціально-економічна категорія, яка є суспільним відношенням з приводу підготовки людини до суспільної діяльності і забезпечення її життя на рівні цивілізаційних стандартів. Соціалізація – це проникнення у сфери економічної і позаекономічної діяльності таких відносин, що сприяють як поліпшенню добробуту населення безпосередньо, так і опосередковано, через

формування умов до самовираження людини. За своєю сутністю соціалізація здебільшого пов'язується з формуванням матеріальних передумов до повернення певних груп населення на шлях самостійної і активної трудової діяльності [34].

Отже, важливим в публічному адмініструванні є механізм відносин, які сприяють ефективній діяльності в економічній, соціальній сфері.

Разом з тим, в публічному адмініструванні потрібен механізм змін у відносинах системи «суспільство – людина», а також у системі методологічних координат, яка описується параметрами «колективізм – індивідуалізм» або «суспільна допомога – активність». Завдяки такого підходу соціалізацією як процесом можна забезпечити до виконання необхідних нових вимог, умов, норм суспільними інститутами [34].

На даний час важливим є впровадження в публічному управлінні та адмініструванні саме таких необхідних нових умов, норм, цінностей.

Процес публічного управління – це прийняття рішень, кожне з яких треба реалізовувати як колективно так і індивідуально. Для якісного виконання рішень, завдань завжди потрібна суспільна допомога, якщо апарат управління виконує активно свої обов'язки – то практично можна отримати якісні результати.

Процес удосконалення публічного управління – це не тільки впровадження нового, а й відмова від старих механізмів та стереотипів в економічній системі.

Поняття публічного управління та адміністрування - як врегульована нормами права діяльність публічної адміністрації (інститутів), спрямована на реалізацію законних прав та свобод людини і громадянина, задоволення потреб суспільства і держави, виконання нормативно-правових актів, що видаються органами державної влади і місцевого самоврядування, забезпечення верховенства права, дотримання Конституції і законодавства України державними службовцями та посадовими особами місцевого самоврядування.

Взаємозалежність сучасного світу в повній мірі залежить на сам перед від характеру проблем теорії та практики управління соціальними та економічними процесами.

Разом з тим, ми спостерігаємо, що інститути публічного адміністрування здійснюють інтеграцію прагнень і відносин між індивідами та забезпечують

внутрішню об'єднаність соціальних груп. Існують різні види інститутів: економічні, що займаються виробництвом і розподілом матеріальних благ, організацією праці, грошовим обігом тощо; соціальні, які організують добровільні об'єднання, життя колективів, тобто інститути що регулюють повсякденну поведінку людей стосовно один до одного; політичні інститути пов'язані з виконанням функцій влади; культурні і виховні; релігійні, разом з тим, ці інститути зв'язані між собою та створюють інтегровану систему, в якій лише можуть гарантувати рівномірний процес колективного життя й виконувати свої завдання та обов'язки [36 с. 29].

Слід відзначити, що сучасна система економіки в державі, яка складається з різномірних елементів (підприємницьких структур, різних форм власності, інститутів ринкової інфраструктури, держави, інтереси якої репрезентують регіональні та центральні органи влади та соціальної інфраструктури, недержавні інститути тощо).

Економіка, по суті, є соціальною, тому що громадяни країни є обов'язковими учасниками економічних процесів на всіх його стадіях. Формування соціально стабільної, стійкої економіки залежить від узгодження міри здійснення соціалізації за кожним з означених напрямків і сфер, тобто за різними її формами [34, с. 111].

Важливим залишається використання реальних можливостей для України в плані міжнародного обміну інформацією.

Перед публічним управлінням та адмініструванням нового рівня стоїть завдання «активізації людського фактора» тобто ефективного застосування в процесі економічної діяльності нових знань, вмінь та досвіду.

Слід зауважити, що на сьогодні важливим залишається розбудова соціальної держави та соціальний прогрес має відбуватися шляхом вибору, який враховує позитивний і негативний досвід усіх країн у ході нової хвилі соціалізації, особливо в процесі радикальних змін, здійснених у XX столітті.

Соціалізація як суспільне явище має адресну спрямованість, але його реалізація має різні вектори здійснення, які проходять, або не проходять через проміжні ланки [34, с. 109].

У прогресі сучасної економічної системи особливе значення мають сукупність знань, норм та цінностей, які повсякчас змінюються, та найбільш цінною для держави, колективу, суспільства вважається кожна особистість, що має можливість трансформувати процес соціалізації економіки публічного управління та адміністрування.

Адже, соціалізація економіки в країні залежить від комплексного вивчення взаємозалежних відносин економіки і соціального життя суспільства, обґрунтування механізму взаємодії економічних і соціальних процесів, виявлення і вивчення ролі людини в системі соціально-економічних відносин [37, С. 269].

В енциклопедичних виданнях, наукових статтях і дисертаційних дослідженнях очевидно, що у визначеннях даного поняття не існує єдності, але є спільне. Поняття соціалізації розглядається в них як процес становлення державного службовця та посадових осіб місцевого самоврядування (особистості), навчання та засвоєння нових цінностей, норм, настанов, зразків поведінки, властивих нашому суспільству, соціальній спільності, групі, колективу тощо. У такому сенсі це поняття набуло поширення. Крім того, поняття «соціалізація» розкривається як один із різновидів пристосовницької діяльності людини до умов її суспільного буття. Це обумовлює природу адаптивної діяльності людей, що важливо для розгляду, аналізу та вдосконалення механізмів професійної соціалізації [28].

В результаті дослідження численних концепцій соціалізації з'ясовано, що всі вони так чи інакше тяжіють до одного з двох підходів, які розходяться між собою в розумінні ролі самої людини в процесі соціалізації. Із цього різноманіття концепцій соціалізації можна виділити два основні підходи: суб'єкт-об'єктний і суб'єкт-суб'єктний. Згідно з першим – людина пасивна. Вона пристосовується до життя. Суспільство є суб'єктом, а людина – об'єктом. Соціалізація розуміється як процес адаптації особистості до умов, що змінюються. Другий підхід і суспільство, і людину ставить у позицію суб'єкта. Людина активна; вона не лише засвоює, але й присвоює цінності суспільства, реалізує себе як творчий, активний суб'єкт. З позиції першого підходу соціалізація сприяє збереженню того, що є, із позиції

другого – соціалізація є важелем, за допомогою якого суспільство рухається вперед.

Історичні факти свідчать, що термін «соціалізація економіки» і пов'язані з нею моральні цінності та принципи, відповідальність людини активно застосовувалися ще на початку ХХ століття. Про «соціалізацію економіки» писали різні за поглядами науковці: німецький економіст, публіцист, теоретик класичного марксизму К. Каутський а також на соціалізацію економічного життя орієнтувався Д.М. Кейнс, припускаючи поступовий перехід: «Крім того, необхідні заходи соціалізації можна вводити поступово, не ламаючи, сталих традицій суспільства» [38, С. 454]. Й. Шумпетер називав «соціалізацію економіки» «об'єктивною історичною тенденцією руху до соціалізму» [39].

Отже, у сучасній літературі можна зустріти безліч трактувань поняття «соціалізація». Більшість з них зводяться до розуміння соціалізації як процесу засвоєння знань, цінностей і норм, властивих даному суспільству, соціальної спільності, групі. Однак при такому підході поза увагою залишається джерело соціалізації. Разом з тим, будь-яка соціалізація має на увазі як неодмінну умову наявність соціальних відносин, тоді як в основі соціальних відносин лежать відносини між соціальними інститутами і членами суспільства, тобто в рамках соціальної організації суспільства [5, с. 27].

Таким чином, джерелом соціалізації можуть виступати тільки соціальні інститути, які встановлюють граничні рамки життєдіяльності для членів даного суспільства. Отже, домінуючим в суспільстві соціальним інститутом є держава.

Запропоновано концепцію публічного управління та адміністрування соціалізації економіки як процесу взаємодії суб'єктів публічного управління, у рамках якого в управлінській діяльності формується пріоритет розвитку (особистості) державного службовця та посадових осіб місцевого самоврядування, забезпечення якісних умов життєдіяльності, що є етапом розвитку економічної системи, у міру завершення якого економіка набуває характеристик високої соціальності.

Отже, соціалізація економіки передбачає в першу чергу людський розвиток. Концепція людського розвитку, розроблена експертами ООН і викладена в розпочатої в 1990 році серії щорічних всесвітніх доповідей і з 1995 року в національних доповідях, передбачає переосмислення ряду теоретичних розділів соціальних наук, що відносяться до соціального розвитку, громадського відтворення, людського капіталу та його формування. Повномасштабне узагальнення і застосування концепції розвитку людини здійснено спочатку в 1990 р в рамках Програми розвитку Організації Об'єднаних Націй (ПРООН). У 1995 р найважливіші її положення були переосмислені і оновлені в подальших щорічних національних доповідях. Нові підходи передбачають тлумачення розвитку людини як власне мету і критерій суспільного прогресу, без його прямої ув'язки з економічним зростанням і збільшенням добробуту. Тут людина розглядається як мета реалізації єдиного збалансованого взаємопов'язаного набору заходів економічної, соціальної та екологічної політики держави, соціальні результати якої і породжують багатоаспектний людський потенціал економічного і соціального прогресу [40 с. 187].

Економічно активне населення в сучасних умовах виступає виробником всіх матеріальних і духовних благ, носієм здібностей до праці, що визначають економічні можливості відтворювальної діяльності індивідуальних, колективних, громадських цілей і інтересів, засобів науково-технічного, економічного, духовного і соціального розвитку, джерело основних доходів держави, підприємств і об'єднань, окремих індивідів [41].

Розвиток економічно активного населення як носія людського капіталу відображає інвестиції в людину праці, підготовку, перепідготовку підвищення кваліфікації та використання його в продуктивному процесі в якості капітальної вартості. У жодній із сучасних розвинених країн не існує проблем недостатньої насиченості трудовими ресурсами. У всіх вікових групах населення має місце безробіття. Складність в надходженні на постійно наявні вакантні місця пов'язана не з відсутністю бажаючих, а з браком у них освіти, умінь, виробничого досвіду, інтелектуальних даних та інше. Можна припустити, що сучасному рівню розвитку

економіки притаманні загальна кількісна достатність трудових ресурсів і в той же час гострий дефіцит в особливих трудових ресурсах - носіях високорозвиненого інтелектуально-освітнього людського капіталу [41].

Найважливіша особливість сучасної економічної системи полягає в її потреби в саморозвитку державного службовця з особливими духовними особистісними якостями. Все більшу економічну цінність представляють якісні характеристики суб'єктивного фактора виробництва: знання, кваліфікація, вміння, навички, накопичений виробничий досвід, інтелектуальні здібності, різнобічний розвиток, творчі дані, активність, відповідальність, чесність, колективізм, комунікабельність, совість, співчуття тощо. Зростанню якісних вимог до «економічної людини» у міру суспільного розвитку, розгляду їх як найважливішої форми капіталу присвячено багато наукової літератури.

Розвиток наукових поглядів на людину через призму його суспільної цінності і ролі в економіці характеризується різноманіттям точок зору і концепцій. Генезис наукових ідей відображає соціальні та економічні зміни в суспільстві.

У сучасній науковій літературі можна виділити кілька підходів до соціально-економічного визначення категорії «людський капітал».

Перший - соціологічний. Тут асоційований людський капітал являє собою кооперацію і комбінацію сукупних людських капіталів суспільства, реально задіяних в індивідуальних господарствах, на підприємствах і в організаціях, що утворюють єдиний господарський комплекс товариства. Асоційований людський капітал виступає особливим індексом, характеристикою здатності суспільства за допомогою громадських інститутів зайнятості, сім'ї та соціальної політики створити умови оптимального використання і розвитку актуального або потенційного трудового ресурсу. Вчені не зводять поняття людського капіталу до ознаки Номо Faber, але вважають, що кожен член суспільства, здатний вести соціально-значиму діяльність, що є цінністю для суспільства, володіє людською гідністю і, отже, вносить вклад в асоційований людський капітал.

Другий - історико-економічний. В рамках даних теорій людський капітал розглядається на основі продуктивних сил Ф. Ліста доводить, що, по-перше,

силами, що створюють багатство нації і окремої людини, є не тільки матеріальні ресурси, фізичний капітал і фізична праця, а і розумова праця, у складі якої праця, спрямована на створення продуктивних сил, розумові і соціальні ресурси (засоби виробництва), розумовий капітал; по-друге, витрати на накопичення розумового капіталу і соціальних умов продуктивної праці є витратами у збільшення багатства нації і особистості; по-третє, витрати і жертви, які несе нація, щоб оволодіти методами господарювання передових країн – це витрати на «промислове виховання нації», які забезпечать зростання національної економіки. німецький економіст Фрідріх Ліст називав такі витрати «відтворювальні витрати нації». Тут людський капітал розглянуто в історико-економічному аспекті і обґрунтовується через співвідношення суспільного і особистого в розумінні прогресу людського суспільства [42]; [43].

Третій – виробничо-економічний. В рамках даних теорій людський капітал розглядається через призму:

- 1) в умовах інноваційної економіки та трансформаційних зрушень через системи науки, освіти та охорони здоров'я в людський капітал [43];
- 2) особливості стандартизації професійної освіти і навчання у вимірі глобалізаційних та євроінтеграційних процесів сучасності [44];
- 3) в якості одного з факторів виробництва [40];
- 4) системи кількісних і якісних показників, що змінюються в результаті процесу трансформації інвестиційних потоків через системи науки, освіти, охорони здоров'я і спорту в людський капітал.

При цьому відмінність трактувань сутнісних характеристик людського капіталу пов'язане з тим, що різні автори з різних сторін розглядають дану категорію. У той же час виникає необхідність в синтезуючому підході до формулювання категорії «людський капітал».

Якщо ж узагальнити перераховані вище теоретичні розробки, то людський капітал включає в себе кількісну, якісну і вартісну оцінку працюючого (економічно активного) населення. Він формується в результаті інвестицій в людину праці через систему охорони здоров'я, освіти, науки, сім'ї. Тому основними економічними

джерелами розвитку людського капіталу є інвестиції держави, окремих організацій, сім'ї, індивідів, а також тимчасові витрати працівника, пов'язані з утворенням, професійним ростом, охороною здоров'я.

На нашу думку, саме в результаті соціалізації економіки здійснюється розвиток людського капіталу за допомогою якісного вдосконалення життєдіяльності населення, що проявляється не тільки в розвитку сукупних якісних властивостей працюючого населення, а й розширеному відтворенні працівника як носія людського капіталу в процесі матеріального і духовного споживання.

Людський капітал характеризується фізичними і освітньо-професійними здібностями людини до праці, які окупаються в процесі його трудової діяльності за рахунок більш високої заробітної плати, більш високої кваліфікації і здатності виконувати трудову діяльність, можливості отримувати більше задоволення від своєї трудової діяльності. Капітал «економічної людини» визначає економічну цінність працівника, що включає в себе економічний аспект всіх потенційних його можливостей і властивостей, що визначають якість трудової діяльності в сьогоденні і майбутніх функціональних періодах. Економічною основою розвитку людського капіталу виступає зростання рівня життя.

Об'єднуючи характерні риси процесу розвитку людського потенціалу, можна сформулювати його соціально-економічну сутність. Розвиток людського капіталу - це процес, який здійснюється в результаті інвестицій держави, підприємств, організацій, приватних осіб задля збереження здоров'я, формування фізичних і освітньо-професійних здібностей людини, знань, професійної кваліфікації, умінь і навичок, культури, моралі і моральності, які можуть використовуватися (перспективний людський потенціал) або використовуються в економічних цілях (економічно накопичений людський потенціал) для отримання або збільшення доходу суспільства, підприємства, державного службовця та посадової особи місцевого самоврядування.

Також, можна виокремити четвертий тип людського капіталу – державно-управлінський, розглядаючи його з точки зору публічного управління. Тобто, людський капітал може проявлятися в сенсі інтерактивності, і тому в публічному

адмініструванні людський капітал виступає не у вигляді економічного прибутку, а в якості отримання напрацювань іншого характеру, а саме: інтелект, освіченість, емпатія, і все це важливо для інтерактивності й участі в публічному управлінні органів державної влади усіх рівнів.

В Україні концепція людського розвитку стала найкращим здобутком людської цивілізації сучасності. У фокусі концепції людського розвитку, людського капіталу знаходиться людина, якнайповніше задоволення її потреб, всебічний розвиток її здібностей. Розвиток суспільства з позиції цих концепцій означає не нагромадження матеріального багатства, а постійне розширення можливостей для задоволення фізичних, морально-духовних потреб людей [40, с.7].

Отже розвиток людського капіталу здійснюється в результаті прямих (безпосередньо в людину через прямі субсидії, доплати, премії, компенсації тощо.) або непрямих (в системний інноваційний механізм розвитку людського потенціалу: науку, освіту, охорону здоров'я, культуру та інші) інвестицій, а також в результаті залучення раніше сформованих трудових здібностей населення. Виходячи з цього визначення, процес розвитку людського потенціалу проявляється в перспективному і реально накопичений видах.

Розвиток перспективного людського потенціалу – це розвиток запасу здоров'я, фізичних і освітньо-професійних здібностей людини, знань, професійної кваліфікації, умінь і навичок, культури і моральності, які можуть бути використані в економічних цілях для отримання доходу, але з тих чи інших причин в даний період часу не використовуються. Тобто перспективний людський потенціал – це сукупний людський потенціал непрацюючих членів суспільства у вигляді сукупних суспільно необхідних знань, умінь, навичок, здібностей, мотивацій.

Розвиток реально функціонуючого (економічно накопиченого) людського потенціалу – це розвиток узагальнених характеристик компетенцій працівників у формі професійних знань, трудових здібностей, умінь, навичок, досвіду і освіти зайнятого населення.

Разом з тим, одним з основних умов існування держави є легітимність його соціальних формувань в очах суспільства. Відповідно, це означає і одну з основних потреб держави – забезпечення легітимності за допомогою соціалізації членів суспільства. Для досягнення цієї мети держава вирішує наступні завдання:

- вилучення суспільних ресурсів (податки, ренти, акцизи тощо);
- виконання соціальних функцій (оборона, соціальне забезпечення, суд, тощо);
- формування соціальних інститутів;
- відтворення і підтримання соціальних відносин;

В результаті сутність функціонування держави як соціальної системи полягає в тому, що вона переходить від використання природного середовища в якості джерела ресурсів до використання в цій якості суспільства, в якому воно домінує. Процес створення умов, що забезпечують керованість суспільства з боку держави, і є соціалізацією.

Залежно від діяльності публічного управління та адміністрування розглянемо види соціалізації. Більш наочно деякі з них представлені у табл. 1.1. (узагальнено автором на основі джерел [5; 8; 27; 45 - 47]).

Розглянемо детальніше форми та інструменти, як видно із табл.1.1 [27: 46]:

Право – один з видів управління суспільством з боку держави. Держава встановлює, регламентує і забезпечує виконання соціальних норм і правил суспільного життя в межах певної території, а також використовує легітимні методи примусу для їх дотримання по відношенню до всіх членів суспільства. Таким чином, право є одним з видів соціалізації, так як воно забезпечує регламентацію суспільного життя і дотримання членами суспільства соціальних норм поведінки» [45].

Формою реалізації права як виду соціалізації є законодавство, тобто сукупність норм і правил, що визначають соціальні рамки суспільних відносин публічного адміністрування.

Таблиця 1.1.

Напрями соціалізації (узагальнено автором на підставі джерела [27;46])

	Вид	Форма	Інструмент
1	Право	Законодавство	Правоохоронна, судова; пенітенціарна системи
2	Освіта	Освітні стандарти	Система освіти
3	Охорона здоров'я	Медичні та санітарно-гігієнічні стандарти	Система охорони здоров'я і медичного обслуговування
4	Надання соціальних гарантій	Соціальні нормативи	Пенсійна система, соціального захисту та забезпечення тощо
5	Ідеологія, політика	Релігія, пропаганда	Партії, культура, ЗМІ, псевдогромадські організації, рухи тощо.
6	Публічне адміністрування	Етика, мораль	Система публічного адміністрування

Виконання правових норм забезпечується з використанням інфраструктури соціального примусу. Інструментами соціалізації в сфері права виступають, наприклад:

- правоохоронні органи, що забезпечують дотримання членами суспільства норм соціального права;
- судові органи, що забезпечують легітимність покарання за порушення норм соціального права з боку членів суспільства;
- органи прокуратури, які здійснюють нагляд за дотриманням норм соціального права;
- пенітенціарні установи, що забезпечують ізоляцію асоціальних членів суспільства і їх примусову соціалізацію.

Таким чином, соціальна функція права полягає в здійсненні соціального примусу у відносинах між державою і суспільством.

2. Освіта – як вид соціалізації, передбачає освоєння соціальних навичок і умінь, що забезпечують можливість участі членів суспільства в соціальних відносинах і виконання ними соціальних ролей і функцій.

Як форма – освітні процеси формалізуються через освітні стандарти, норми і правила, які уніфікують освітній процес і дозволяють з максимальною ефективністю проводити соціальну політику держави в сфері освіти.

Інструментами освіти виступають навчальні заклади всіх рівнів (починаючи з дошкільного і закінчуючи вузівською і після вузів освітою, професійною підготовкою і перепідготовкою).

Отже, освіта виконує функції підготовки і включення членів суспільства в різні сфери соціальних відносин, залучення їх до культури соціальних відносин. Не випадково освіта є одним з показників соціального статусу членів суспільства і одним з факторів відтворення соціальної структури суспільства.

3. Охорона здоров'я. Держава зацікавлена в здоровому і працездатному населенні, що збільшує його добробут і добробут домінуючої в суспільстві соціальної еліти. Охорона здоров'я як вид соціалізації передбачає реалізацію заходів, спрямованих на відтворення здорового і працездатного населення.

Як форма – охорона здоров'я формалізується через медичні та санітарно-гігієнічні стандарти, які уніфікують процес медичного обслуговування населення і проведення санітарно-епідеміологічних заходів.

Інструментами охорони здоров'я є заклади охорони здоров'я і медичного обслуговування, що виконують функцію соціалізації (наприклад, водійські комісії, медичні огляди, видача санітарних книжок тощо) [47].

4. Надання соціальних гарантій – як вид соціалізації передбачає реалізацію заходів, які забезпечують підтримку мінімальних соціальних стандартів якості життя населення.

Як форма – надання соціальних гарантій формалізується у вигляді невід'ємних і гарантованих державою прав громадян, закріплених у Конституції і відповідних підзаконних актах. Конкретизується така формалізація через відповідні соціальні нормативи (наприклад: прожитковий мінімум, споживчий кошик, мінімальна заробітна плата, пенсія тощо).

Інструментальну функцію в процесі реалізації соціальних гарантій виконують органи пенсійного забезпечення, соціального обслуговування, захисту і забезпечення, житлово-комунального господарства тощо.

5. Ідеологія – як вид соціалізації являє собою світоглядну позицію держави (домінуючої соціальної еліти) з метою забезпечення легітимності і стійкості сформованих соціальних відносин і реалізації власних інтересів.

У тоталітарних державах ідеологія зазвичай формалізується через обов'язкові для виконання товариством документи, наприклад («Цитатник» Мао Цзедуна, «Ідеї Чучхе» Кім Ір Сена, «Майн кампф» А. Гітлера та інші). В деяких випадках ідеологія базується на етнічній або релігійній основі. Однак, провідною формою ідеологізації суспільства є пропаганда як цілеспрямоване впровадження ідеологічних установок в масовій свідомості.

Як специфічний вплив інструменту ідеологічного виду можна виділити ЗМІ, просвітницькі товариства, псевдогромадські рухи і організації тощо.

Політика – як вид соціалізації призначена для:

- зняття соціальної напруженості в суспільстві;
- легітимізації сформованої соціальної структури публічного управління;
- легалізації соціально деструктивних груп з метою їх включення в політичний процес і подальшою соціалізацією.

Політика формалізується у вигляді виборчого законодавства, що регулює діяльність громадських об'єднань та інших нормативних актів.

В якості інструментарію політичної діяльності використовуються політичні партії та рухи, що діють в рамках відповідного законодавства [5].

Публічне адміністрування як вид соціалізації професійної етики, законодавчо регульовані етичні стандарти та принципи, що систематизують та формулюють насамперед:

- вимоги суспільства до морального змісту та соціального призначення діяльності публічних службовців;
- систему морально-ціннісних орієнтирів і норм поведінки в професійному управлінському середовищі;
- наукову теорію про застосування моральних принципів до поведінки посадових осіб (державних службовців), мета якої – сформувати належний рівень

моральності та суспільної відповідальності в особи, що перебуває на публічній службі [8, с. 10-11].

Разом з тим, види соціалізації являють собою не просто перелік відокремлених один від одного способів і методів соціального впливу на населення, а комплекс взаємопов'язаних і взаємозалежних елементів такого системного явища, як соціалізація. Тому ігнорування будь-якого з перерахованих вище елементів веде до неминучої деградації і саморуйнування держави як саморегулюючої, так і самопідтримної соціальної системи.

За сучасними мірками, соціалізація може розглядатися як спосіб насадження штучно надуманої форми людського співжиття або суспільно-економічна форма забезпечення суспільних змін, а також як захід щодо соціальної реорганізації суспільства. Започаткування подібної парадигми має важливе теоретичне і методологічне значення, оскільки дозволяє сприйняти зміст і механізм розбудови соціальної держави [34, с. 108].

Соціальна ринкова економіка, як нове економічне спрямування, знайшло відображення на стику двох наук – економіки і соціології. При цьому соціальна економіка пов'язана і з іншими галузями наук, такими, як філософія, політологія, культурологія, психологія, економіка праці, соціологія праці тощо.

Основними завданнями соціальної економіки слід вважати:

- комплексне вивчення взаємозалежних відносин економіки і соціального життя суспільства;
- обґрунтування механізму взаємодії економічних і соціальних процесів;
- виявлення і вивчення ролі людини в системі соціально-економічних відносин.

Соціалізацію в найширшому сенсі слід розглядати як процес «усуспільнення» (входження в суспільство). В цілому ряді гуманітарних наук – соціології, педагогіці, психології – соціалізацію нерозривно пов'язують із особистістю і трактують як включення індивіда в систему суспільних відносин, засвоєння індивідом в процесі соціальної взаємодії певних норм, цінностей, знань. Як процес формування, але вже не особистості а державного службовця та

посадової особи місцевого самоврядування та економічної системи і системи публічного управління категорія «соціалізація» вже використовується в сучасній економічній науці.

Під соціалізацією економіки розуміється її гуманізація – підвищення рівня і поліпшення якості життя населення в Україні. Соціалізація економічних відносин, яка визначається в найширшому сенсі як процес переорієнтації на соціально орієнтований розвиток, призводить до зміни системи суспільних відносин: функцій соціальних інститутів і ступеня реалізації особистісного потенціалу.

Соціалізацію можна розглядати в чотирьох аспектах: як процес, умова, прояв і результат формування державного службовця. О. Дзьобань і Є. Мануйлов соціалізацією називають “процес входження людини в суспільство, включення її в соціально-правові зв’язки та інтеграції в різні типи соціальних спільнот відображає становлення соціальності людини, у процесі якої формуються соціальні якості, властивості, знання, навички, вміння людини, її культура (зокрема правова) і вона стає дієздатним учасником суспільних відносин” [48, с. 407].

Представляється можливим проаналізувати соціалізацію економічної системи, а також системи публічного адміністрування. Характеристика соціалізації наведена в табл. 1.2. (доопрацьовано автором на основі джерела [27; 34])

Як зазначено у табл. 1.2 людський капітал в сучасній економічній науці прийнято розглядати і як сукупність знань, здібностей і мотивацій, які сприяють підвищенню якості робочої сили, і як особливий вид інвестицій в людину у вигляді витрат на освіту і підготовку робочої сили, охорону здоров'я, міграцію і пошук інформації.

Наслідком недосконалості механізму публічного управління та адміністрування в період становлення української державності став відтік з країни найбільш кваліфікованої частини суспільства, деградація наукомістких виробництв, тенденція до зниження інноваційної активності. Сучасний стан у країні призводить до зниження інвестиційної привабливості регіонів, уповільнення темпу зростання економіки і зниження рівня якості життя населення.

Таблиця 1.2

Характеристика соціалізації

Соціалізація як		Державного службовця та посадових осіб місцевого самоврядування	Економічної та соціальної сфери	Публічного управління та адміністрування
процес	формування	це взаємодія людини з суспільством	це інтеграція приватних і громадських інтересів	це з'єднання публічного і громадського управління
умова		вимагає наявності соціуму	вимагає наявності соціальних інститутів	вимагає визнання державою пріоритету інтересів суспільства
прояв		поведінки, що свідчить про рівень соціального розвитку людини (солідарність)	соціальні інвестиції, гуманізація праці, вертикальна соціальна мобільність	формування «людського капіталу» управлінців, підвищення якості послуг публічного управління та адміністрування «суспільних благ»
результат		зіставна оцінка саморозвитку людини	оцінка рівня життя населення, ступеня соціальної диференціації	обов'язкова оцінка ефективності публічного управління

Негативні процеси в суспільстві, економіці і політиці на сьогодні привели до поглиблення соціальних розломів і посилення соціально-політичної нестабільності. У ряді регіонів стали фактами соціально-політична поляризація, етнізація громадських і економічних відносин, зростання протестантського потенціалу, загострення міжетнічних відносин.

В нашій країні нагальною проблемою на початку третього десятиліття XXI століття є триваюче зниження рівня довіри громадян до органів влади, задоволеності їх роботою. Це – основний індикатор низької ефективності існуючої моделі публічного адміністрування і необхідності участі у виробленні політичних рішень, здійсненні державної влади найбільш активних представників громадянського суспільства. З урахуванням останнього, прозорість діяльності органів влади та її відкритість перед участю громадян і для залучення їх до участі знаходить все більшу значимість для забезпечення інтересів регіонів.

Інтереси окремих регіонів є узгодженням інтересів особистості, суспільства, комерційного сектора і держави в соціальній, економічній, політичній, екологічній та інших сферах. Ці інтереси носять довгостроковий характер, визначають основні цілі та завдання державної політики і забезпечуються органами влади.

Відповідно до сучасних умов життєдіяльності суспільства пріоритет у розвитку людської цивілізації повинен належати саме соціальній компоненті у складній гаммі людських потреб, бажань та устремлінь. Поза всяк сумнів, так званої «чистої економіки» в жодній країні світу ніколи не існувало, не існує і не буде існувати, оскільки людина завжди перебуває у достатньо конкретному соціальному середовищі. У зв'язку з цим, з урахуванням сьогоденних реалій необхідно аналізувати функціонування та розвиток саме соціальної складової суспільного життя [27].

В процесі функціонування та розвитку людської цивілізації потреба нових знань, норм та цінностей невинно зростає, що, з одного боку, ускладнює процес їх засвоєння, робить його більш суперечливим. Проте, з іншого боку, робить більш цінною для суспільства, держави, колективу кожну людину (особистість, державного службовця), яка змогла опанувати та трансформувати через свою свідомість необхідну базову на даному етапі розвитку суспільства систему загальнолюдських наукових, світоглядних та поведінкових норм і цінностей [27, с.4].

Глобальна концепція людського розвитку, яка з'явилася та набула бурхливого розвитку у планетарному масштабі історично виникла на основі теорії людського капіталу та стала одним з видатних досягнень людської цивілізації. На відміну від теорії людського капіталу, яка доводить економічну доцільність удосконалення людини саме як фактора виробництва, концепція людського розвитку виходить з первинної самоцінності розвитку людини, з того, що виробництво існує заради розвитку людей, а не люди – заради розвитку виробництва [27, с. 113].

Тривалий період часу було поширеним розуміння суспільного розвитку як, переважно, розвитку економічного, такого, який забезпечує зростання виробництва

матеріальних і нематеріальних благ та послуг. Проте, ще зі стародавніх часів відомо, що матеріальне багатство та прибутки не є кінцевою метою людини. Вони є лише засобом для забезпечення людського, зокрема особистого, розвитку.

Наприкінці ХХ століття сформувалася нова парадигма суспільного розвитку, ціллю визнається не нарощування виробництва матеріальних і нематеріальних благ та послуг (суспільство споживання), а надання людям можливості робити вільний вибір щодо професії, праці, стилю життя – перш за все для збереження здоров'я, отримання доступу до нових знань, реалізації інтересів тощо.

Відповідно до цього, один із родоначальників цієї ідеї, А. Сен, безпосередньо пов'язує мету людського розвитку із забезпеченням свободи людини та її вільного вибору. Згідно розробленої ним концепції «розширення людського вибору», добробут має оцінюватися не за рівнем доходу на душу населення, а за можливостями людини вести таке життя, яке вона вважає прийнятним для себе. При цьому дохід розглядається не як мета, а як засіб розширення вибору людей у таких галузях як: охорона здоров'я, освіта, культура, економічна та громадська діяльність. Це ж стосується й права громадянина на отримання інформації, що стосується публічного адміністрування [49].

Зацікавленість всіх економічних суб'єктів в накопиченні людського капіталу формує його значимість як особливої форми організації продуктивних сил, включених в соціально-економічну систему. З позиції підприємця людський капітал виступає в якості провідного елемента відтворювального процесу. Приріст заробітків завдяки вкладенням в людський капітал (в основному в освіту) формує інтерес працівника. Виступаючи визначальним фактором соціально-економічного розвитку і джерелом доходів державного бюджету, людський капітал обумовлює необхідність з боку держави:

- створення інститутів, що забезпечують громадянам можливість реалізації трудового та інтелектуального потенціалу;
- здійснення послідовної державної соціальної політики, орієнтованої на максимально можливі інвестиції в людину.

Історія економіки свідчить, що процес соціалізації торкнувся насамперед діяльності держави, що стало об'єктивним і закономірним результатом вирішення соціально-економічного конфлікту кінця XIX століття. З плином часу соціальна відповідальність держави доповнилася соціальною відповідальністю інших суб'єктів, оскільки забезпечити повну реалізацію принципів соціальної орієнтації господарства силами тільки держави неможливо.

Публічне управління та адміністрування соціалізації економіки спостерігається через загальний зріст доходів населення, національного добробуту. Протягом останніх років реальні доходи на душу населення в розвинених країнах Заходу постійно зростають майже в півтори рази, а децильний коефіцієнт становить не більше 6-7%. Тобто, відбувається поступове пом'якшення соціальної диференціації, вирівнювання доходів на користь вразливих верств населення. В пом'якшенні соціальної диференціації велика роль держави. На соціальні потреби в розвинених країнах витрачається до 60% ВВП. Зростають видатки на розвиток людського потенціалу і соціальну інфраструктуру. Соціальні інвестиції і інвестиції в людський капітал збільшуються швидше за інвестиції у матеріально-речовий капітал [50].

Напевно, що показники, розроблені на основі критеріїв, відображають особливості соціально-економічного розвитку, соціокультурну динаміку, зміни в умовах і способі життя, соціальні цінності в їх структурно-системному ракурсі, як елементи загальної системи цінностей населення. Такий підхід дозволяє створити модель публічного управління та адміністрування соціалізації економіки, яку можна трансформувати в операційну, яка складається з окремих індикаторів (критеріїв) соціалізації економіки [51, с. 56].

Очевидно, що застосування виключно економічних критеріїв соціалізації економіки, на основі яких використано макроекономічні показники, а саме: величина доходів і споживання, рівень безробіття і життя населення, – наявно недостатньо. Тому дослідники пропонують вивести критерії соціалізації економіки з аналізу самого суб'єкта соціалізації – людини з відповідними її потребами та інтересами.

До об'єктивних параметрів віднесені оцінки рівня життя, рівня освіти і стану здоров'я, а до суб'єктивних – оцінки рівня культури, ступеня задоволеності громадян умовами життя на різних рівнях ієрархії (сім'я, громада, місто, регіон, держава), рівня впевненості громадян у майбутньому. Однак труднощі урахування великого числа показників до прийнятних одиниць виміру і відсутність у деяких із запропонованих критеріїв конкретних значень (наприклад, визначення рівня культури) ускладнюють практичне використання індексів.

Одним із методів оцінки якості життя з урахуванням економічних і соціальних умов та факторів і з використанням регіонального зрізу є концепція повних і кризових індексів якості життя, обмеженого числа критеріїв, що впливають на змістовні результати, разом з тим в розрахунок приймаються тільки ті показники, які дають можливість комплексно оцінити аспекти людської життєдіяльності [52].

Інтегральні оцінки якості життя, ресурсів і умов розвитку держав проводяться за індексами конкурентоспроможності Міжнародного інституту управління розвитком і Всесвітнього економічного форуму.

Отже, всі складові соціалізації економіки тісно пов'язані між собою, і повинні постійно взаємодіяти. Унаслідок цього розроблення заходів щодо здійснення процесу соціалізації економічної системи має виходити з потенціалу можливих наслідків соціалізації її окремих детермінант. Водночас соціалізація окремих об'єктів, суб'єктів і сфер економіки повинна виходити з міри їх впливу на загальноекономічні соціалізаційні процеси [34, с. 132].

Слід зазначити, що між цілепокладанням публічного управління і суспільством існують досить складні взаємозв'язки, які в умовах сучасного рівня інформатизації придбали якісно новий характер. У випадку, якщо відсутнє цілепокладання, або інформування громадськості про поточний стан соціально-економічної системи, наявних проблемах і методах їхнього вирішення, то керуючі впливи з боку держави будуть малоефективні, оскільки виникне опір – активне або пасивне, з відповідними негативними результатами як для системи, так і для

державного управління. Урахування потреби суспільства а також ресурсів його розвитку реалізується в ідеології державного управління [53].

Сила впливу залежить від потенціалу власне державного апарату, при цьому, результати державного керуючого впливу повинні бути вимірюваними за критеріями соціально-економічної ефективності. У протилежному випадку різні елементи державного управління в особі окремих органів управління керуються власними інтересами, концентруючи свої зусилля на їхній реалізації.

Виходить, вірно визначивши стратегію й тактику подібного впливу, теоретично можна вивести соціально-економічну систему на новий рівень розвитку.

Слід зазначити, що в центрі будь-якого процесу в соціально-економічній системі знаходиться людина, в свідомості якої можна умовно виділити два рівня: перший рівень нижній – інстинкт, сфера накопиченого об'єктивного досвіду, коли будь-який зовнішній вплив викликає запрограмовану заздалегідь модель поведінки. Швидкість подібної реакції тим більше, чим небезпечніше наслідки несприятливої події. Другий рівень верхній – інтуїція, об'єкт нового і незвіданого. Зв'язок між даними рівнями реалізується за допомогою логічного мислення, яке «вибирає» між інстинктом і інтуїцією, прагнучі визначити напрям дії і свої особисті перспективи.

Для системи публічного управління та адміністрування соціалізації економіки нижній рівень являє собою взірець накопиченого досвіду, де будь-яка дестабілізуюча подія має викликати ланцюжок дій, зумовлений прийнятими раніше правилами, концепціями і регламентом. Час подібних дій тим швидше, чим небезпечніше наслідки несприятливої події для соціально-економічної системи. Верхній рівень – розвиток, галузь стратегічних проєктів і змін, які спрямовані і на досягнення нового стану соціально-економічної системи. Між даними рівнями знаходиться тонка граничність, що розмежовує стандартні дії від змін.

До основних структурних елементів публічної адміністрації належать: органи виконавчої влади і місцевого самоврядування, адміністративний апарат та виконавчі органи [54, с. 489].

Порівнюючи зв'язки між місцевим самоврядуванням та публічним адмініструванням, можна зробити висновки, що вони певним чином доповнюють одне одного, і відповідно мають розвиватись у зв'язку, що потребує розширення спектра повноважень місцевих органів влади та збільшення рівня самостійності в прийнятті рішень відносно соціально-економічного розвитку територій.

У європейських країнах розвиток публічного адміністрування реалізується згідно цивілізованих моделей, передбачаючи підвищення темпів необхідних змін у суспільстві та трансформацію системи соціально-економічних відносин як основи соціально-правової держави. Визначальними інституціями з владними повноваженнями в сфері управління економічним та соціальним розвитком територій виступають органи місцевої влади та органи місцевого самоврядування.

Проте, реалізація публічного адміністрування безпосередньо на місцевому рівні при умовах децентралізації та регіоналізації державної влади народжує суперечності, оскільки основні функції публічного адміністрування та місцевого самоврядування включають однакові об'єкти і можливе перехресування. Порівняння існуючих функцій характеризує невпорядкованість в співвідношенні і взаємодії посадовців, які їх реалізують. Методи управління, що практикують державні службовці в процесі публічного адміністрування та місцевого самоврядування, здебільшого відмінні та не в змозі одночасно реалізувати державні і місцеві інтереси без формування відповідних механізмів щодо їх сполучення. Також місцеве самоврядування суттєво регламентується державою, незважаючи на те, що його призначенням є здійснення владної самоорганізації діяльності населення територій. Публічне адміністрування на рівні місцевого самоврядування спрямовується на узгодження як суспільних інтересів, так і сумісну роботу різноманітних представників місцевої влади.

Отже, без суттєвого удосконалення якості управлінського потенціалу місцевого самоврядування не можуть формуватися умови для сталого соціально-економічного розвитку територій. Відповідно, потрібний пошук резервів щодо забезпечення ефективності роботи місцевих публічних органів влади та системні зміни в організації публічного адміністрування і його інституційному середовищі

через імплементування як повноважень, так і відповідальності органів публічної влади у функції місцевого самоврядування.

Жодна зміна не здійснюється за допомогою вже існуючої логіки, процедура може описувати тільки накопичені досвідом дії механізму публічного адміністрування. У будь-якої ж зміни в системі публічного адміністрування присутня певна ступінь інтуїції і, відповідно, певна ймовірність в досягненні бажаного результату.

Головний пріоритет будь-якої системи – ефективність і розвиток, а головний пріоритет проактивного управління – мінімізація можливих втрат. Але виникає проблема їх об'єктивної оцінки. Шкала пріоритетів повинна бути єдиною, проте потенційні втрати не завжди піддаються прогнозуванню. Втрати часу (витрати на реалізацію прийняття управлінських рішень) є інтегрованим показником збитків від несприятливих змін системи і витрат на розробку і реалізацію заходів щодо їх реалізації

Важливо визначитися щодо реакції на проблеми та відповідності пріоритетів публічного управління та адміністрування соціалізації економіки рівням критичності елементів. Найважливіший пріоритет – це необхідний час відновлення соціально-економічної системи, інтерпретований поглядами з боку населення і соціального моніторингу. Це те, як має бути. Критерій повинен бути єдиним, навіть якщо він іноді не враховує абсолютно всі фактори.

Висновки до першого розділу

1. Розглянуто еволюцію наукових та практичних підходів щодо визначення сутності публічного управління та адміністрування, яке змінювалося протягом часу через ускладнення та розвиток суспільних відносин та поступову трансформацію самої системи владних відносин в державі.

2. Проведено порівняння підходів різних авторів щодо характеристики публічного управління та адміністрування та її наповнення. Розглянуто зміст поняття «публічне адміністрування» у вузькому та широкому розумінні. Перш за все розглядалися роботи зарубіжних авторів як джерело виникнення самого

поняття «публічного адміністрування», «публічного управління» та розвитку цього напрямку в західній науковій думки.

3. Відстежено еволюцію моделей публічного адміністрування з позицій взаємодії з об'єктом управління: інформаційна, інтерактивна однонаправлена, інтерактивна двостороння і проактивна (як найбільш гнучка та перспективна модель організації взаємодії з суб'єктом управління). Аргументовано, що проактивна модель публічного управління та адміністрування соціалізації економіки передбачає скорочення періоду розроблення і прийняття державно-управлінських рішень та мінімізацію витрат часу на їх реалізацію за рахунок запровадження змін у законодавчому й організаційно-функціональному забезпеченні процесу управління та формування ширшого кола компетентних державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування.

5. Визначені методологічні підходи сутності соціалізації з позиції напрямків науки та об'єктивна основа для соціальної економіки. Систематизовано основні ефекти соціалізації економіки. Визначено, що методологічні підходи дослідження методів публічного управління та адміністрування соціалізації економіки досить різноманітні та забезпечують широкий спектр впливу на економіку та соціальну систему. Виключно важлива роль в цьому процесі належить державі оскільки методами публічного управління та адміністрування соціалізації економіки є певні способи практичного виконання суб'єктами публічної адміністрації своїх адміністративних зобов'язань, що відповідають характеру й обсягу наданої їм компетенції.

6. Проведена характеристика методів публічного адміністрування, які розподіляються на види за різними критеріями: в залежності від форми вираження; залежно від правових властивостей; за ступенем владного впливу на об'єкти та за суб'єктним складом. Також, визначені основні принципи публічного адміністрування як запорука ефективної реалізації роботи публічних адміністрацій.

7. Доведено, що теоретичні основи методології управління процесами соціалізації економіки, як інструменту публічного адміністрування у зв'язку з розвитком науки набувають особливої актуальності в сучасних умовах.

Дослідження концепцій соціалізації дозволили зробити висновки, що їх можна згрупувати в два підходи, ґрунтуючись на розумінні ролі людини в процесі соціалізації: суб'єкт-об'єктний і суб'єкт-суб'єктний.

8. Визначено, що джерелом соціалізації виступають соціальні інститути, які встановлюють граничні рамки життєдіяльності для членів суспільства. Запропоновано концепцію публічного управління та адміністрування соціалізації економіки як процесу взаємодії суб'єктів публічного управління, у рамках якого в управлінській діяльності формується пріоритет розвитку, державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, забезпечення нових умов, правил, знань його життєдіяльності та яка є таким етапом розвитку економічної системи, у міру завершення якого економіка набуває характеристик високої соціальної орієнтованості. Розглянуто поняття таких категорій як «людський розвиток», «людський капітал» та «людський потенціал».

9. Залежно від діяльності публічного адміністрування розглянуті види соціалізації, а також основні форми та інструменти соціалізації. Розглянуто класифікацію особливості соціалізації стосовно особистості, державного службовця та посадових осіб місцевого самоврядування, економіки, публічного управління та адміністрування. Доведено, що головний пріоритет будь-якої системи – ефективність і розвиток, а головний пріоритет проактивного управління – мінімізація можливих втрат. Але виникає проблема їх об'єктивної оцінки. Шкала пріоритетів повинна бути єдиною, проте потенційні втрати не завжди піддаються прогнозуванню. Отже, необхідно визначитися щодо кількостей, а й рівнів в шкалі, часів і реакції на проблеми, та відповідності пріоритетів публічного управління та адміністрування рівнями критичності елементів структури. Найважливіший пріоритет – це необхідний час відновлення соціально-економічної системи, інтерпретований поглядами з боку населення і соціального моніторингу. Це те, як має бути. Критерій повинен бути цілісним, навіть якщо він іноді не враховує абсолютно всі фактори.

10. Власні публікації за розділом:

Кошелева Л.Є. Трансформація процесу соціалізації економіки публічного адміністрування. «*Virtus*»: Scientific Journal / Editor-in-Chief M.A. Zhurta. March # 32, 2019. S. 268-270.

Кошелева Л. Є. Основні теоретичні підходи до визначення публічного адміністрування / Л. Є. Кошелева // Державне управління та місцеве самоврядування. - 2018. - Вип. 2. - С. 13-19. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/dums_2018_2_4

Список використаних джерел до розділу 1

1. Публічне адміністрування в Україні: навч. посіб. / [В. Б. Дзюндзюк, О. Б. Коротич, Н. М. Мельтюхова та ін.] ; за заг. ред. д.філос.н., проф. В. В. Корженка, к.е.н., доц. Н. М. Мельтюхової. -Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ "Магістр", 2012. - 256 с.
2. Шаров Ю. Інноваційні інструменти публічного адміністрування: європейський контекст. Публічне управління : теорія та практика /: зб. наук. пр. Асоціації докторів наук з держ. упр. – Х : Вид-во «ДокНаукДержУпр», 2010. - № 1 - с. 178.
3. Wilson W. The study of Administration // Political science quarterly. 1977. Vol. 2, № 1 (June). P. 197–222
4. Waldo D. (1948): The Administrative State. A Study of the Political Theory of American Public Administration. – 2nd ed. – New York, London: Holmes & Meier Publishers, 1984.
5. Крестовська Н.М. Теорія держави і права. Підручник. Практикум. К.: Юрінком Інтер, 2015. 390 с.
6. Кобилянський Юліан. Латинсько-український словар для середніх шкіл. Відень, 1912. 660 с.
7. Русскін В.В. Політична соціалізація особистості (аналіз парадигм) / В.В. Русскін // Вісн. ЧДУ ім. П.Могили: Наукові праці. – 2005. – Т. 44. – Вип. 31: Політичні науки. – С. 89-97.
8. Публічне управління: термінол. слов. / За заг. ред. В.С. Куйбіди, М.М. Білинської, О.М. Петроє. Київ : НАДУ, 2018. 224 с.
9. Сурмін Ю. П. Публічне адміністрування / Ю. П. Сурмін, В. П. Трощинського // Енциклопед. слов. з держ. упр. / уклад. : Ю. П. Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. М. Михненко та ін. ; за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трощинського, Ю. П. Сурміна. – Київ : НАДУ, 2010. – 820 с.
10. The Microsoft Government Leaders Forum. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://download.microsoft.com>

11. Безверхнюк Т. М. Європейські стандарти врядування на регіональному рівні : [монографія] / Т. М. Безверхнюк, С. Є. Саханенко, Е. Х. Топалова ; за заг. ред. Т. М. Безверхнюк. - О. : ОРІДУ НАДУ, 2008. - 328 с.

12. Адміністративне право зарубіжних країн: підручник / за ред. А. Н. Козиріна і М. А. Штатіной. М : Спарк, 2003. 520 с.

13. Демократичні стандарти врядування й публічного адміністрування: матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю, 4 квіт. 2008 р. У 2 ч. Ч. 1 / за наук. ред. В. С. Загорського, А. В. Ліпенцева; Львів. регіон. ін-т держ. упр. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. Л.: ЛРІДУ НАДУ, 2008. 561 с.

14. Публічне адміністрування: навч. посіб. / О. М. Ястремська, Л. О. Мажник. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. 460 с.

15. Habermas J. L'espace public. Paris: Payot, 1987; Frazer N. Rethinking the Public Sphere: A Contribution to the Critique of Actually Existing Democracy // Habermas and Public Sphere / ed. by C. Calhoun. Cambridge, 1992 P. 109–142.

16. Ігнатова Т.В. Інституційні основи і методи вимірювання якості державного управління. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rusrand.ru/konf1/2ignatova.pdf>

17. Висоцький О. Ю., Висоцька О. Є., Шаров Ю. П. Основи державного управління. — Частина I. — Дніпропетровськ: НМетАУ, 2008. — 52 с.

18. Замазій, О. В. (2013). Місце бізнес-адміністрування в системі управління виробничо-господарською діяльністю підприємства. *«Вісник ЖДТУ»: Економіка, управління та адміністрування*, (1(63), 243–245. [https://doi.org/10.26642/jen-2013-1\(63\)-243-245](https://doi.org/10.26642/jen-2013-1(63)-243-245).

19. Соціологічний словник. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://enc-dic.com/sociology/Proaktivnost-6800.html>

20. Ю. Шаров Проактивна модель здійснення змін в організації при стратегічному плануванні. // Актуальні проблеми держ. упр. : Зб. наук. пр. - О. : Одеський регіональний інститут державного управління УАДУ, 2002.- Вип. 9. С. 220-229.

21. Державне управління : підручник : у 2 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; ред. кол. : Ю. В. Ковбасюк (голова), К. О. Ващенко (заст. голови), Ю. П. Сурмін (заст. голови) [та ін.]. – К. ; Дніпропетровськ : НАДУ, 2012. – Т. 1. – 564 с.

22. Проактивність і реактивність. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lifeidea.org/2006/05/proactivity-vs-reactivity>

23. Франкл В Ф. Людина у пошуках сенсу: Збірник: Пер. з англ. та нім. / Загальн. ред. Л. Я. Гозмана та Д. А. Леонтьєва; вст. ст. Д. А. Леонтьєва. - М.: Прогрес, 372 с.

24. Зливков В.Л. Проактивність як властивість високоефективної особистості. Гуманний розм: збірник наукових праць за матеріалами круглого столу «Проблема добра і зла у науковій спадщині Г.О. Балла» (24 травня 2018 р.) / за ред. В.Л. Зливков, О.В. Завгородня, упорядники С.О. Лукомська, О.В. Котух. Київ, 2018. С. 44–47.

25. Матриця пріоритетів Ейзенхауера – Самоосвіта. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://samoosvita.in.ua/matrytsya-priorytetiv-ejzenhauera/>

26. Giddings F / The Theori of Socialization. - N.-Y., 1897. - P.22.

27. Зайцев Ю. К. Соціалізація економіки України та системна трансформація суспільства: методологія і практика: монографія. К. : КНЕУ, 2002. 188 с.

28. Ковальова Д. Сучасні підходи до професійної соціалізації державних службовців / Д. Ковальова [Електронний ресурс]. — Режим доступу: [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2011/2011_04\(11\)/11kdvsds.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2011/2011_04(11)/11kdvsds.pdf)

29. Енциклопедія державного управління: у 8 т. / наук.-ред. кол. : Ю. В. Ковбасюк (голова) [та ін.] ; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. -К.: НАДУ, 2011. - Т. 8: Публічне врядування / наук.-ред. кол.: В. С. Загорський (голова), С. О. Телешун (співголова) [та ін.]; Львів. регіон. ін-т держ. упр. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. Л. : ЛРІДУ НАДУ, 2011. 630 с.

30. Шутаева Е. Социализация экономики как одна из ключевых составляющих мировой экономической трансформации. Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія:

Економіка і управління / Тавр. нац. ун-т ім. В. І. Вернадського. – Київ: 2014. Т. 27(66), № 1. С. 186-194. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/UZTNU_econ_2014_27%2866%29_1_22

31. Соціалізація економіки - вихід з глухого кута? [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://newsland.com/news/detail/id/649460/>

32. Бугайчук К. Л. // Право і безпека. - 2018. - No 2 (69). - С. 10-17

33. Курс адміністративного права України: підручник / за ред. В. В. Коваленка. К.: Юнінком Інтер, 2012. 808 с.

34. Тимошенко Л.М., Деева Н.М., Гришкін В.О. та інші. Інвестиції та інвестування в соціалізації економіки України: теорія, методологія, перспективи: Монографія / За редакцією д.е.н., професора, Л.М. Тимошенко. Дніпропетровськ: Пороги, 2005. 380 с.

35. Гришкін В. О. Соціалізація економіки України: теорія, методологія, перспективи. Дніпропетровськ: Пороги, 2005. 498 с.

36. Деева Н. М. Потенціал соціалізації і його регулювання в економіці: теорія, методологія, перспективи. Дніпропетровськ: АРТ-ПРЕС, 2006. 444 с.

37. Кошелева Л.Є. Трансформація процесу соціалізації економіки публічного адміністрування «Virtus»: Scientific Journal / Editor-in-Chief M.A. Zhurta – March # 32, 2019. – 261 с. S. 268-270

38. Кейнс Д.М. Общая теория занятости, процента и денег. М.: Прогресс, 1978. 740 с.

39. Шумпетер Йозеф А. Капитализм, социализм, демократия. К.: Основы, 1995. С. 410

40. Грішнова О. А. Людський розвиток: навчальний посібник. К.: КНЕУ, 2006. 308 с.

41. Богиня Д. П. Основи економіки праці: Навчальний посібник / Д. П. Богиня, О. А. Грішнова. — К.: Знання-Прес, 2001. — 313 с

42. Лист Ф. Национальная система политической экономии [Электронный ресурс] / Ф. Лист ; пер.с нем. под ред. Трубникова К.В. – СПб.: А. Э. Мартенс, 1891.

– 486 с. – (2-е сокр. изд. 2005. М.: Европа. – 382 с.). – Режим доступа: <http://www.lawlibrary.ru/izdanie2022009.html>.

43. Носик О. М. Людський капітал інноваційного розвитку: економічні основи відтворення : монографія / О. М. Носик. – Х. : Вид-во , 2016. – 490 с.

44. Професійні стандарти і кваліфікації у країнах з високорозвинутою економікою / Л. П. Пуховська, А. О. Ворначев, С. В. Мельник, Ю. І. Кравець; за наук. ред. Л. П. Пуховської. – К.: «НВП Поліграфсервіс», 2014. – 176 с.

45. Велика українська енциклопедія. Тематичний реєстр гасел з напрямку «Юридичні науки» / Укладачі: Бабка В. Л., Шумило М. М.; за ред. д. і. н., проф. Киридон А. М. – К: Державна наукова установа «Енциклопедичне видавництво», 2017. – 15.

46. Індекс глобальної конкурентоспроможності [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://gtmarket.ru>

47. Н.М. Ткачова Державне управління: удосконалення та розвиток Особливості державної політики забезпечення національної безпеки в сфері охорони здоров'я 2018 №2 С. 1-5.

48. Дзьобань О., Мануйлов Є. Правове виховання як засіб правової соціалізації: філософсько-правові аспекти. Проблеми законності. 2000. С. 407–416. URL: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/2349/1/100_40.pdf

49. Sakiko Fukuda-Parr. The Human Development Paradigm: operationalizing Sen's ideas on capabilities // Feminist Economics 9(2 — 3), 2003, 301—317 [1] Архівна копія от 3 03. 2011 на Wayback Machine Попадинець О. В. Соціалізація економіки як нова парадигма економічної теорії / О. В.

50. Попадинець // Вісник економіки транспорту і промисловості. - 2015. - Вип. 49. - С. 228-231 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vetp_2015_49_46.

51. Івашина С. Ю. Теоретико-методологічний підхід до визначення критеріїв соціалізації економіки. Науковий погляд: економіка та управління. 2016. № 2. С. 54-62. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vamsue_2016_2_8

52. Якість життя населення регіону: аналіз, прогнозування, соціальна політика Монографія. Під ред. В.Г.Никифоренка / МОНМС України. Одеський нац. економічний унів-тет. – Одеса, 2012. – 316 с.

53. Стратегические приоритеты инновационного развития Казахстана [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://institutiones.com/strategies/211-2008-06-17-11-04-05.html>

54. Енциклопедія державного управління: у 8 т. / наук.-ред. кол. : Ю. В. Ковбасюк; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. -К.: НАДУ, 2011. - Т. 8: Публічне врядування / наук.-ред. кол.: В. С. Загорський (голова), С. О. Телешун (співголова) [та ін.]; Львів. регіон. ін-т держ. упр. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. Л. : ЛРІДУ НАДУ, 2011. 630 с.

2. ЗАРУБІЖНИЙ ТА НАЦІОНАЛЬНИЙ ДОСВІД ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

2.1. Світові тенденції становлення публічного управління та адміністрування соціалізації економіки

Концепція публічного управління та адміністрування соціалізації економіки в умовах ринкового типу є розробка напрямів усунення суперечностей та дослідження протиріч між ринковими законами, обумовленими економічною свободою, конкуренцією і необхідністю обмеження цієї свободи в соціальних цілях, створенням умов для партнерства.

Безумовно, що велике значення в процесах публічного управління та адміністрування соціалізації економіки відіграє держава, яка здійснює регулювання економічних процесів. Вирішуючи питання соціальної економіки потрібно враховувати, що сучасне ринкове господарство – це синтез комерційних і некомерційних організацій, а функціонування некомерційного сектора є характерною рисою соціальної ринкової економіки [1].

Особливо соціальну значущість публічне управління та адміністрування набуває в процесі соціалізації економіки щодо врегулюванні трудових відносин, вирішення проблеми зайнятості, формування ринку праці та вирішення продовольчої, енергетичної і загальнонаціональної безпеки. Процеси забезпечення максимально високого рівня життя і наявність ефективної системи соціального захисту населення залишаються у більшості провідних країн світу характерними особливостями соціально орієнтованої ринкової економіки, де публічне управління та адміністрування соціалізації економіки включає вирішення проблем соціального забезпечення, надання соціальних гарантій, соціальну допомогу, соціальне страхування тощо.

Соціальна економічна політика здійснюється в суспільстві, в системі суспільних інститутів і механізмів публічного управління та адміністрування

соціалізації економіки. Відомо, що суспільство є складним переплетінням різного роду відносин, до числа яких можна віднести: економічні, політичні, культурні та інші відносини, причому всі вони також є соціальними. Однак фундаментом всіх соціальних відносин залишаються саме економічні відносини, які є пріоритетом управлінського впливу урядів більшості розвинених країн світу.

Вивчення публічного управління та адміністрування соціалізації економіки важливо для багатьох її учасників: споживачів, підприємців, державних службовців, органів місцевого самоврядування та інших. Тому узагальнення тенденцій встановлення публічного управління та адміністрування соціалізації економіки дає можливість ефективніше планувати доходи і витрати, виробляти оптимальну поведінку в умовах інфляції, безробіття тощо.

Усвідомлення тенденцій сприяє виробленню правильної соціально-економічної політики. Найважливіші положення, висновки і рекомендації економічної науки лежать в основі соціальної політики розвинених країн. Соціально-економічна політика є діяльністю урядів розвитку пошуку варіантів вирішення соціальних та економічних проблем, визначення механізмів їх реалізації. Вона формується з урахуванням загальноекономічних закономірностей розвитку і специфічних умов.

У. Баймуратов в своїх працях соціальну економіку визначає як «...економіку, яка задовольняє розумні матеріальні і духовні потреби абсолютної більшості населення» [2, с. 65]. Він пише, що «...соціальна економіка – як мінімум, та ступінь розвитку економічної системи, яка характеризується формуванням середнього класу – основи соціальної економіки» [2, с. 65]. У. Баймуратов визначає соціальну економіку як новий етап діалектичного розвитку економіки, де важливе місце повинен займати середній клас суспільства. «Середнім класом називають сукупність соціальних верств населення, що займають у стратифікаційній системі суспільства проміжне положення між нижчим класом, тобто бідним населенням і вищим класом, тобто багатими» [2, с. 65].

Виникнення і розвиток середнього класу в якості економічного «прошарку» суспільства пов'язано як з розвитком самої економічної системи, появою ринкових

інструментів господарювання, так і з подальшим розвитком правової системи, яка визначає «поле» діяльності середнього класу, стабільність політичної системи, стійкість економіки.

Характерною особливістю соціальної економіки є те, що система соціально-економічних відносин визначається різноманіттям існуючих форм власності, свободою економічної діяльності, конкуренцією, але при цьому обмежена сильною державною соціальною політикою, в основі якої можна назвати: принцип забезпечення високого рівня життя населення; гарантії соціального захисту, засновані на високому рівні розвитку національної економіки. Ця характеристика відповідає тій обставині, що функціонування соціальної економіки здійснюється в умовах ринкового середовища, як в розвинених країнах, так і в країнах з перехідною економікою [2, с. 97].

В табл. 2.1 наведенні дані по країнам-членам Організації економічного співробітництва та розвитку (далі – ОЕСР) враховуючи площу, населення [3], обсяги виробництва і нерівність доходів [4], а також різні зведені показники, включаючи інновації [5], розвиток людського потенціалу [6], соціальний прогрес [7], верховенство закону [8], сприйняття корупції [9], економічну свободу [10], глобальний індекс миру [11], свобода преси [12] та демократичний рівень [13].

В табл. 2.1 представлено вибірково данні провідних країн в яких індикатори склалися шляхом комбінування згладжених і нормалізованих компонентів. Ряд компонентів для кожної країни визначався на основі різних критеріїв, таких як економічна значимість; циклічна поведінка; якість даних; своєчасність і доступність.

ОЕСР є основою міжурядової економічної організації з 36 країн-членів, заснована в 1961 році, щоб стимулювати економічний прогрес і світову торгівлю. Це форум країн, які заявляють про свою прихильність демократії і ринкової економіки, надаючи платформу для порівняння політичного досвіду, пошуку відповідей на загальні проблеми, виявлення передового досвіду і координації внутрішньої та міжнародної політики своїх членів. Зазначені в табл. 2.1 країни

члени ОЕСР є країнами з високим рівнем доходу із дуже високим індексом людського розвитку (ІЛР) і вважаються розвиненими країнами [15].

Таблиця 2.1

Інформація щодо показників по країнам-членам ОЕСР [14]

Країна	Площа (км)	Населення 2020 (млн. чол)	ВВП (ПКС) на душу населення (міжнародний) 2021	ГПІ 2021 глобальний індекс інновацій	ІЛР 2021 (індекс людського розвитку)	ISP 2022 (індекс соціального прогресу)	RLI 2021 (індекс верховенство закону)	СРІ 2021 (індекс сприйняття корупції)	ІЕФ 2022 (індекс економічної свободи)	ГРІ 2022 (глобальний індекс миру)	WPI 2021 (репортери без кордонів)	DI 2021 (індекс демократії)
Австрія	83858	9,006	51460	50,2	0,916	88,05	0,81	74	73,8	1,300	76,74	8,07
Чехія	78866	10,709	21940	42,8	0,889	85,19	0,73	54	74,4	1,318	80,54	7,74
Словаччина	48730	5,460	19210	34,3	0,848	81,29	0,66	52	69,7	1,499	78,37	7,03
Швеція	449964	10,099	55780	61,6	0,947	89,42	0,86	85	77,9	1,564	88,84	9,26
Франція	547030	65,274	42450	55,0	0,903	86,07	0,72	71	65,9	1,895	78,53	7,99
Німеччина	357385	83,784	48580	57,2	0,942	88,72	0,84	80	76,1	1,462	82,04	8,67
Японія	377835	126,476	41710	53,6	0,925	88,19	0,79	73	69,9	1,336	64,37	8,15

Як зазначає засновник та виконавчий голова Форуму Клаус Шваб: «ті країни, які інтегрують у свою економічну політику акцент на інфраструктуру, навички, дослідження та розвиток та підтримують тих, хто залишився, є більш успішними порівняно з тими, які зосереджені лише на традиційних чинниках зростання» [16].

Отже, у більшості країн на певному етапі розвитку виникає питання відносно оцінки ефективності розвитку публічного адміністрування та напрямів його реформування.

У Додатку В наведена порівняльна характеристика моделей публічного управління та адміністрування в зарубіжних країнах: Австралії, Швеції, Німеччині, Японії, США.

Порівняльний аналіз моделей публічного адміністрування в зарубіжних країнах світу свідчить:

- Австралійська модель стабілізація системи державного управління.
- Шведська модель забезпечення соціального захисту населення.
- Німецька модель розмежування політики та адміністрування.
- Японська модель децентралізація та інновації.
- Американська модель незалежний статус регіонів.

Взагалі, однією з провідних тенденцій в сучасному менеджменті вважається посилення соціальної спрямованості публічного управління та адміністрування соціалізації економіки, його орієнтації на людину. Вчені все частіше звертаються до таких важливих аспектів організаційного життя, як філософія компанії, організаційна, або корпоративна культура, соціальна відповідальність, етика бізнесу. Всі ці питання давно поставлені на чільне місце управлінської діяльності менеджерами японських компаній. На своєму прикладі капіталістична країна Японія довела світові, наскільки ефективною може бути система управління в ході досягнення поставлених цілей.

Японська модель є досить новою. Перші соціальні звіти суб'єктів підприємництва в Японії з'явилися тільки на початку 2000-х років як необхідна умова виходу на міжнародні ринки і приведення документації вимогам міжнародних стандартів, в числі яких були і стандарти в галузі соціальної відповідальності. Однак, це не означає, що принципи корпоративної соціальної відповідальності були відсутні в практиці ведення бізнесу в Японії. Як зазначає Боброва О.С., «...в становленні японської моделі важливу роль відіграє особливість устрою їх економічної системи взагалі, і великі бізнес-асоціації зокрема (такі як Keidanren and Dooyukai). Японська модель соціальної відповідальності базується на культурних традиціях країни, що передбачають

згуртованість на рівні компанії і ділову згуртованість на рівні індустріальної групи».

Для японської моделі характерна активна роль держави в корпоративному стратегічному плануванні. Працівники орієнтовані на отримання прибутку і відповідальності перед суспільством за успішний розвиток підприємства. Про високий соціально-економічний стан Японії в світі свідчать наступні дані:

- 19-е місце з 189 за Індексом людського розвитку – 0,919 [17];
- 13-е місце з 50 в рейтингу найбільш інноваційних країн світу – 54,5 [4];
- 6-е місце з 141 в рейтингу з глобальної конкурентоспроможності країн – 82,3 [17];
- високе положення в рейтингу 11 показників Індексу кращого життя [14], які наведені далі:

1. *Житлові умови та витрати.* Сім'ї витрачають в середньому 22% сукупного скоригованого доходу після сплати податків на оплату за житло, що вище середнього показника за даними (Організації економічного співробітництва та розвитку) (20%). У будинку є в середньому з 1,9 кімнати на людину, що вище середнього показника по ОЕСР (1,7 кімнати на людину). Близько 77% громадян країни стверджують, що вони задоволені своїми житловими умовами, що відповідає в середньому країнам ОЕСР.

2. *Прибуток і фінансовий добробут сім'ї.* Середній скоригований чистий дохід сім'ї після сплати податків на душу населення становить 28 872 дол., що нижче середнього показника по ОЕСР (30 490 доларів США). Середній чистий фінансовий капітал домогосподарства на душу населення оцінюється в 294 735 доларів США, що нижче середнього показника по ОЕСР (323 960 доларів США).

3. *Заробітки, забезпеченість роботою і безробіття.* З точки зору зайнятості, майже 77% людей у віці 15-64 років працюють за оплату праці, що вище середнього рівня зайнятості в ОЕСР (66%). Показники зайнятості, як правило, вище серед осіб з більш високим рівнем освіти. В Японії люди в середньому заробляють 36 039 дол., що менше, ніж у середньому по ОЕСР (41 010 дол.). До ризику втрати робочого місця схильні до 2,9% працівників, що нижче

середнього показника по ОЕСР (5,3%). Середня зарплата в Японії становить 38 515 доларів США на рік, а в ОЕСР – 49 165 доларів США на рік. В Японії очікувана втрата доходу для працівників у разі втрати роботи становить 2,7%, що значно нижче середнього показника по ОЕСР (5,1%).

4. *Суспільство.* Для країни характерні сильно розвинене почуття приналежності до суспільства і помірний рівень участі населення в цивільному житті. Сильна соціальна мережа або спільнота може забезпечити емоційну підтримку як у хороші, так і в погані часи, а також надати доступ до роботи, послуг та інших матеріальних можливостей. Близько 89% респондентів вважають, що у них є людина, на яку вони можуть покластися в скрутну хвилину, що трохи нижче середнього показника в країнах ОЕСР (91%).

5. *Освіта.* На здобуття освіти у віці від 5 до 39 років в середньому йде 16,4 роки, що нижче середнього показника по ОЕСР (18 років). Японії відсоток дорослих у віці 25-64 років із старшою середньою освітою перевищує середній показник по ОЕСР (78%).

6. *Екологія.* В Японії концентрація РМ 2,5 у 13,7 мікрограмів на 1 м³ трохи нижча, ніж 14 мікрограмів на 1 м³, зареєстрована в середньому в країнах ОЕСР, і вища за рекомендований поріг у 10 мікрограмів на 1 м³, встановлений Всесвітньою організацією охорони здоров'я. 87% населення заявляють, що вони задоволені якістю води. Цей показник вище середнього по ОЕСР в цілому, який становить 84%.

7. *Громадянські права.* Довіра до уряду необхідна для соціальної єдності та добробуту. Висока явка виборців є показником участі громадян у політичному процесі. На останніх виборах, за якими є дані, явка виборців у Японії склала 53% від зареєстрованих. Цей показник нижчий за середній показник по ОЕСР (69%).

Більш широке залучення громадськості до процесу прийняття рішень також є важливим для забезпечення підзвітності уряду та підтримки довіри до державних установ. Формальний процес залучення громадськості до розробки законів і нормативних актів є одним із способів оцінити ступінь участі людей у прийнятті державними рішеннями щодо ключових питань, що впливають на їх життя. В

Японії рівень залучення зацікавлених сторін до розробки нормативних актів становить 1,4 (за шкалою від 0 до 4); нижче, ніж середній показник по ОЕСР (2,1).

8. *Здоров'я.* Японія має одну з найвищих серед країн ОЕСР тривалість життя – трохи вище 84 років, що на три роки вище середнього показника в ОЕСР (81 рік). Вища тривалість життя, як правило, пов'язана з вищими витратами на охорону здоров'я на одну людину, хоча багато інших факторів впливають на тривалість життя (таких як рівень життя, спосіб життя, освіта та екологічні фактори).

На запитання "Як ваше здоров'я загалом?" лише близько 37% людей у Японії повідомили, що мають гарне здоров'я, що набагато менше, ніж середній показник по ОЕСР (68%), і це один із найнижчих показників в ОЕСР.

9. *Задоволеність.* Щастя або суб'єктивне благополуччя можна виміряти задоволеністю життям, наявністю позитивних переживань і почуттів і відсутністю негативних переживань і почуттів. Незважаючи на суб'єктивність, ці показники є корисними додатковими інструментами до об'єктивних даних для порівняння якості життя в одній країні з іншою.

Рейтинг задоволеності життям вимірює загальне судження людей про своє життя, а не їхні поточні почуття. Коли японців попросили оцінити свій загальний рівень задоволеності від 0 до 10, японці оцінили його в середньому на 6,1, що нижче середнього балу 6,7, отриманого для всієї ОЕСР.

10. *Почуття безпеки.* В Японії близько 77% людей кажуть, що почуваються в безпеці, гуляючи на самоті вночі, що вище середнього показника по ОЕСР (74%). Згідно з останніми даними ОЕСР, рівень вбивств становить 0,2, що є одним із найнижчих показників в ОЕСР, де середній показник становить 2,6.

11. *Робота/відпочинок.* В Японії відсоток працівників, які працюють дуже довго на оплачуваній роботі, набагато вищий, ніж середній показник по ОЕСР (10%). Середній час, який витрачається на догляд за собою (їжа, сон тощо) і відпочинок (побачення з друзями чи родиною, улюблені хобі, ігри, комп'ютер, телебачення тощо) становить 59% на день для повного робочого дня працівника, тобто 14,1 години, що нижче середнього показника по ОЕСР (15 годин).

Японія показує хороші результати в багатьох аспектах добробуту порівняно з більшістю інших країн, включених до Індексу кращого життя. Японія займає вище середнього рівня за рівнем освіти, безпеки та якості навколишнього середовища. За рівнем доходу, соціальних зв'язків, громадянської активності та задоволеності життям він має рейтинг нижче середнього. Ці рейтинги базуються на вибірці доступних даних.

- 4-е місце з 184 по ВВП (ПКС) за паритетом купівельної спроможності – 5,396 трлн дол. [4];
- 28-е місце з 194 по валовому у національного доходу на душу населення 41 710 дол. [4];
- 13-е місце з 223 за рівнем інфляції – 0,2% [18];
- 2-е місце з 180 в резервах іноземної валюти і золота – 1,390 трлн дол. [4];
- 4-е місце з 176 за обсягом експорту товарів та послуг – 917 млрд. дол. [4];
- 4-е місце увійшла у 5 кращих країн за обсягом імпорту 3,71 % – 635 млрд. дол. [19].

Доцільно виділити особливості найкращої японської моделі економіки, яка дозволяє країні мати високе соціально-економічне становище в світі. Японська модель побудована на плануванні та координації діяльності уряду і приватного сектора. Економічне планування держави сконцентровано на державні програми, проекти, які орієнтуються на виконання певних загальнонаціональних завдань. Слід звернути увагу, що в Японії існує система орієнтирів і пріоритетів, яка дозволяє уряду і приватному сектору працювати спільно в справі досягнення своїх національних цілей.

Для японської моделі національної економіки характерна інтернаціоналізація господарського життя – об'єктивний економічний процес виникнення й розвитку зв'язків між національними господарствами різних країн, що охоплює всі сфери суспільного відтворення і конкретизується у процесі інтернаціоналізації продуктивних сил, техніко-економічних та виробничих відносин (відносин економічної власності). [20].

Японська модель економіки характеризується орієнтацією на інвестиції в промисловість і тісними зв'язками між промисловим і фінансовим секторами. Її відмінна риса – упорядкована багаторівнева система інтеграцій. Найбільш поширеними формами використання фірмами вертикальної інтеграції «кейрецу» [20].

Слід відзначити, що ефективність працівників японців відіграє особливу роль. Продуктивність знаходиться в центрі всіх факторів і механізмів розвитку японської економіки. Японські системи підготовки і розвитку персоналу безпосередньо взаємопов'язані з ефективністю праці. Від ефективності праці залежить успіх найму, а потім – напрямок ротачії і просування працівника по службі. Також ефективність праці становить основний вирішальний зміст системи репутації, так як тісно взаємопов'язана з сумлінним ставленням до роботи. Якість і продуктивність праці відображаються на показниках продуктивності. Заробітна плата в країні безпосередньо залежить від ефективності праці [21; 22].

Отже, найхарактернішою ознакою соціальної відповідальності бізнесу є активна роль держави. У зв'язку з тим, що держава тривалий час брала участь у стратегічному плануванні бізнесу, частково підхід до соціальної відповідальності нагадує шведський, оскільки роль держави теж є дуже впливовою. Водночас японський бізнес більше, ніж європейський, зосереджується на внутрішніх програмах, завдяки яким компанія стає для працівника сім'єю.

Доцільно також розглянути детальніше шведську модель щодо розвитку соціально-економічної системи. Швеція є членом в міжнародних організаціях: Європейського Союзу (ЄС), Організації об'єднаних націй, Організації безпеки союзу Європи (ОБСЄ), Ради Європи (РЄ), Міжнародного валютного фонду (МВФ), Міжнародного банку реконструкції та розвитку (МБРР), Міжнародної організації праці, Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР). З 1995 року Швеція є членом Європейського Союзу, і в результаті нової ситуації в області світової безпеки зовнішньополітична доктрина країни була частково змінена, і Швеція бере активнішу роль в європейському співробітництві в галузі безпеки.

Слід зазначити, що податкова система шведської моделі є передовою. В основі новацій враховуються реальні прогнози і тенденції розвитку економіки на найближчі роки. Згідно з опублікованими дослідженнями впливового експертного агентства США Швеція знаходиться на першому місці по зростанню продуктивності праці серед 12 найбільш розвинених країн Європи та світу [23].

Поняття рівня якості життя населення містить три ключові аспекти: добробут населення, рівень людського розвитку та нагромадження людського капіталу.

В Швеції займає високе місце якість життя – це ступінь задоволення матеріальних, культурних і духовних потреб людини, яка визначається порівнянням фактичного рівня задоволення потреб та від якої залежить соціальний добробут, здоров'я, це психологічний стан, що впливає на працездатність та соціальну активність населення. Якість життя в країні також, визначається завдяки індексу процвітання за оцінкою світового багатства і благополуччя, серед лідерів країн відзначилися за рейтингом:

за 2014 рік Норвегія 1, Данія 2, Австралія 3, Нова Зеландія 4, Швеція посіла 5 місце;

за 2015 рік Норвегія 1, Швейцарія 2, Швеція посіла 3 місце, Австралія 4, Нова Зеландія 5;

за 2016 рік Норвегія 1. Швейцарія 2, Канада 3, Швеція посіла 4 місце, Нова Зеландія 5;

за 2017 рік Норвегія 1, Нова Зеландія 2, Фінляндія 3, Швейцарія 4, Швеція посіла 5 місце;

за 2018 рік Норвегія 1, Нова Зеландія 2, Фінляндія 3, Швейцарія 4, Данія 5, Швеція посіла 6 місце та не увійшла в п'ятірку кращих;

за 2019 рік Данія 1, Норвегія 2, Швейцарія 3, Швеція посіла 4 місце, Фінляндія 5;

за 2020 рік Данія 1, Норвегія 2, Швейцарія 3, Швеція посіла 4 місце, Фінляндія 5;

за 2021 рік Данія 1, Норвегія 2, Швеція посіла 3 місце, Фінляндія 4, Швейцарія 5;

За дев'ять років Швеції серед передових держав світу вдалося втримати ці передові місця та бути лідером, крім 2018 року де Швеція посіла 6 місце та не увійшла в п'ятірку кращих [24].

Серед країн Європейського Союзу у 2018 році за показником дуже високий індекс людського розвитку серед 10 країн Швеція займала 7 місце за індексом 0,933, у 2020 серед 10 країн Швеція займала 7 місце за індексом 0,945 [25].

У 2020 році дані Світового банку у про номінальний валовий внутрішній продукт (ВВП) на душу населення у доларах США 54,563 свідчать про високий стан розвитку економіки в Швеції, яка посіла 15 місце після лідируючих країн: Люксембург, Сінгапур, Ірландія, Катар, Швейцарія, Бруней, США, Норвегія, Данія, Гонконг, Нідерланди, Макао, Ісландія, Австрія серед 173 країн [4].

У Швеції також високий рейтинг глобальної економічної конкурентоспроможності країн світу це 2 місце після Швейцарії [26].

Для макроекономічного регулювання прогресивна шкала оподаткування виконує функцію вбудованого стабілізатора: податкове навантаження зменшується в період кризи в результаті скорочення наявного прибутку громадян, а в період економічного буму, навпаки, стримує «перегрівання економіки». Так склалося, що в 2018 році податкове навантаження в Швеції складало 51% від ВВП, що свідчить про жорстку фіскальну політику, яку проводила на той час держава [27].

Створення громадських благ, забезпечення гідного життя громадян – результат податкової політики. Нарешті, з її допомогою виконується основний постулат про рівність і справедливість: коефіцієнт Джинні у Швеції, в порівнянні між країнами ЄС, а саме видався найкращим це 2014 рік з високим – індексом 28,90% та за рейтингом на 4 місці після Словаччини, Словенії, Чехії [28].

Швеція, в порівнянні між країнами вже у 2021 році лідирувала - індекс процвітання країн світу складав 83,1% за рейтингом на 3 місці після Норвегії, Данії. [29].

Очевидно, що високі податки і державні витрати можуть привести до зростання витрат підприємств і інфляції пропозиції. Такий досвід вже випробувала

на собі Німеччина в 80-ті – 90-ті роки ХХ століття. Швеції частково вдалося нівелювати дану проблему [30].

Шведський підхід щодо економічного зростання це вирішення в інституційних основах економіки як драйвера процесу «творчого руйнування». По-перше, в Швеції діє законодавство, яке гарантуватиме свободу підприємництва і приватної власності. Ці умови задають ринкові правила гри, дають можливість фірмі здійснювати свою діяльність. По-друге, держава створює інші сприятливі умови для функціонування бізнесу. Також у 2015 році Центральний банк Швеції – Риксбанк встановив рекордно низьку ставку РЕПО (від англ. repurchase agreement – це операція, яка складається з двох частин і при якій укладається єдина генеральна угода між учасниками ринку про продаж (купівлю) цінних паперів на певний строк із зобов'язанням зворотного продажу (купівлі) у визначений термін або, на вимогу однієї із сторін, за заздалегідь обумовленою ціною). Низькі процентні ставки, в свою чергу, ведуть до зростання інвестицій, що має сприятливий ефект на підприємницьку активність. З іншого боку, низька процентна ставка девальвувала крону по відношенню до світових валют – долара і євро, що підтримало місцеві експортно-орієнтовані галузі промисловості. Підприємці зі свого боку раціонально організують свій бізнес, знижуючи витрати на виробництво за рахунок впровадження нових технологій [31].

Враховуючи високі показники, які ми дослідили стосовно шведської моделі Україна може скористатися позитивним досвідом шведської економіки, переорієнтуванню у зовнішню торгівлю з експорту сировини на експорт товарів з високою доданою вартістю. Для цього необхідно розширювати внутрішній попит на сировину за допомогою державного субсидування вітчизняних виробників.

Таким чином, ряд макроекономічних заходів, що застосовуються в шведській моделі, можна представити у вигляді системи залежних принципів і методів економічної політики, на рис. 2.1 відображено макроекономічну інтерпретацію шведської моделі.

Треба відзначити, що економічний огляд в 2021 році в Швеції свідчить, що рішучі політичні дії щодо захисту домогосподарств і підприємств допомогли

полегшити наслідки пандемії для шведської економіки, яка, незважаючи на це, різко скоротилася в 2020 році. Зростання знову поживалося завдяки потужній виробничій діяльності та експорту, а кампанія вакцинації дає надію на поступове повернення до нормального стану в сферах діяльності, що вимагають фізичної присутності. У будь-якому випадку, фінансова підтримка та адаптаційна монетарна політика залишатимуться необхідними. Треба звернути увагу, що заходи, вжиті владою для розвитку освіти та професійної підготовки та покращення відповідності між пропозиціями роботи та заявками, поряд із впровадженням реформ ринку праці, схвалених соціальними партнерами, допомагає відновити зайнятість, особливо серед найбільш уразливих груп, які сильно постраждали від пандемії.

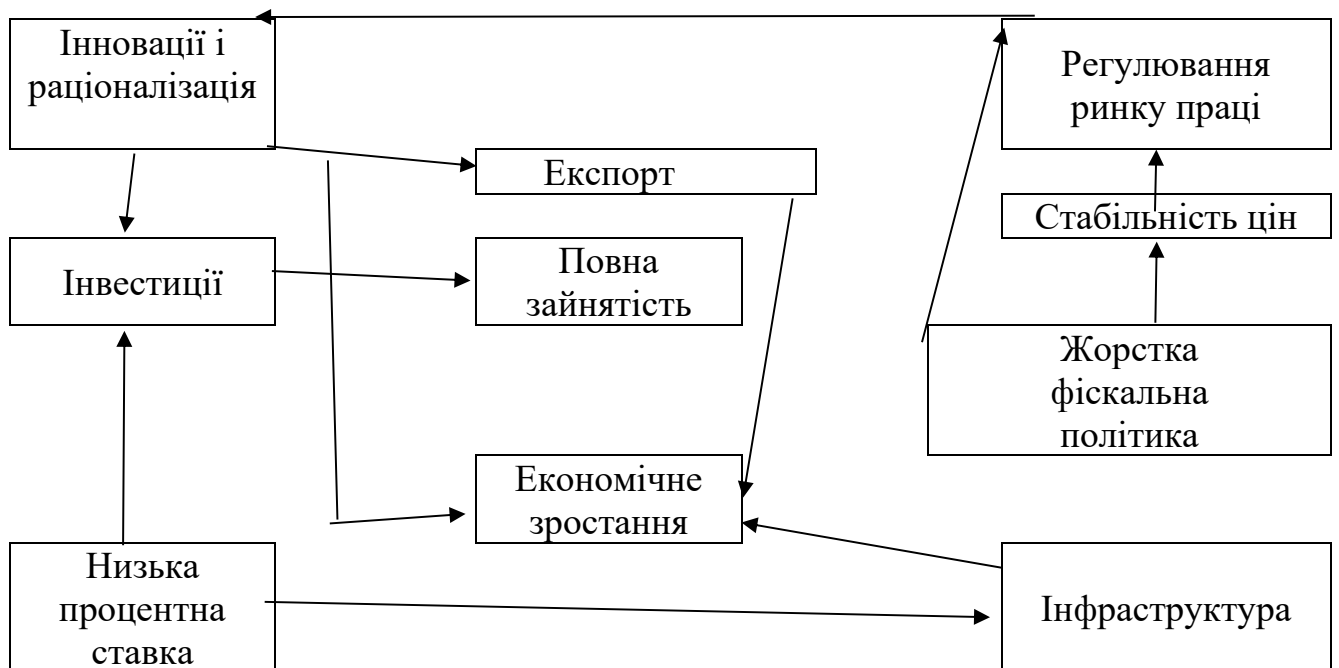

Рис. 2.1. Макроекономічна інтерпретація шведської моделі економічної політики (розроблено автором).

Сприяння інклюзивному зростанню в усій Швеції вимагатиме перегляду бюджетної структури субнаціональних органів влади, підвищення ефективності державних послуг, зокрема шляхом їх цифровізації, і подальшого сприяння конвергенції між регіонами, зокрема шляхом посилення ролі університетів у регіональних мережах знань та інновацій, що свідчить високий індекс 63,1% за рейтингом 2 місце після Швейцарії серед 132 країн світу [14].

Розглянемо пріоритети структурних реформ на 2021 рік Швеції [14]:

- Ринок праці: покращити навчання та консультування для низької кваліфікованих працівників, особливо мігрантів.
- Освіта та навички: підвищення ефективності системи освіти.
- Житло: зменшити викривлення ринку житла.
- Ринок праці: сприяти робочій мобільності.
- Податкова система: підвищити ефективність податкової структури.

Слід зазначити, що вищезазначені пріоритети структурних реформ також будуть актуальними и для нашої країни.

Ще важлива особливість макроекономічної політики держави – інвестиції в людський капітал. Від бюджету країни в 2020 році 15,29% коштів припадає на фінансування освіти, 40% на соціальний захист, боротьбу з безробіттям, 11,5% на медичне обслуговування [32].

Синтез усіх компонентів макроекономічної політики держави надає синергетичний ефект на економіку країни. У 2000-х роках модель середнього шляху між соціалізмом і капіталізмом знову забезпечила шведській економіці зростання і може забезпечити зростання також і для України.

Об'єднані однією метою досягнення повної зайнятості елементи макроекономічної політики мають бути відрегульовані так, щоб працювали досить успішно, поєднуючи в собі певну мету і зважливі завдання. Як фундаментальні компоненти можуть бути виділені:

1. Стимулювання сукупного попиту і перерозподіл прибутків на користь бідних верств населення. Для того щоб знизити втрати фіскальної політики, держава створює прозору політичну систему, підвищує довіру громадян до уряду і до проведеної політики.

2. Виборча підтримка виробництв, стимулювання експорту високотехнологічних виробництв. Незважаючи на високі податки на бізнес, в країні створюються сприятливі умови для ведення підприємницької діяльності, а низька процентна ставка сприяє збільшенню інвестицій в основний капітал.

3. Розвинена система соціального забезпечення громадян, безкоштовна вища освіта забезпечують економіку Швеції висококваліфікованою робочою силою.

Виділені елементи шведської моделі економіки можуть стати цільовими в процесі формування стратегії економічної політики України. У той же час кожен з них повинен стати об'єктом окремого дослідження і компаративного аналізу їх функціонування в різних соціальних, політичних, економічних системах та інституційних середовищах.

Формування публічного управління та адміністрування соціалізації економіки ґрунтується на досягненнях сталого розвитку, здійсненні справедливої політики доходів, скорочення бідності, забезпечення трудової зайнятості населення, вдосконалення структури організації праці та системи соціального страхування, розумної соціальної підтримки населення. Проблема науково-практичного обґрунтування нових моделей публічного управління та адміністрування соціалізації економіки, які мають ґрунтуватися як на принципах ринкової організації, так і на фундаменті соціальних відносин, що склалися історично і закріплені традиційно, юридично і культурно, включає в себе і визначення взаємозв'язку різних методологічних підходів [33].

Отже, встановлення публічного управління та адміністрування соціалізації економіки у провідних країнах світу сприяло зростанню економічної ефективності соціальних факторів підвищення добробуту населення, його гарантований соціальний захист тощо, в свою чергу, що сприяє поліпшенню економічної динаміки, підвищенню трудової активності, зростанню умов подальшого розвитку малого підприємництва.

Природньо, що інтенсифікація соціально-економічних процесів вимагають формування абсолютно нових структур управління суспільством. При цьому процеси соціалізації економічного і політичного життя поступово ведуть до більшої соціалізації всього суспільства і як результат до демократизації системи управління.

Соціально спрямоване публічного управління та адміністрування соціалізації економіки, регулювання економіки засноване на балансі інтересів «соціального» та

«ринкового» і передбачає, при збереженні державного управління в основних стратегічних напрямках і макроекономічні процеси, відмову або слабкі ролі держави від управлінських функцій у сфері мікроекономіки, поєднання частини функцій на рівень органів державної влади і органів місцевого самоврядування, що має сприяти посиленню його ролі в соціальному захисті населення, в розвитку соціальної сфери суспільства.

Соціальної економіці властива характерна організація економічного і соціального порядку які вже склалася в провідних країнах світу та частково в Україні. [34, 35]:

– економічний порядок – це правила, що регулюють організаційну будову економіки та процеси, що відбуваються в ній, а також сукупність інститутів, відповідальних за управління та надання економіці певної організаційної форми;

– соціальний порядок – це сукупність інститутів і норм, що визначають соціальне становище громадян і окремих груп населення, а також соціальні відносини між членами суспільства.

Відомо, що в будь-якій демократичній державі завжди існує необхідність забезпечення вільного розвитку кожного індивідуума. А засобом для цього є динамічно функціонуюча соціальна економіка на основі інтенсивного, інноваційного розвитку, ефективного використання людського фактора. При цьому соціалізація економіки відбувається за активної участі держави. А це означає, що саме відносини соціального партнерства у взаєминах класів і соціальних груп визначає поняття соціальної держави.

Соціальної державі властиві рівноправні правові відносини між громадянами і державою: держава забезпечує високий рівень життя, а громадяни створюють матеріальне багатство для себе і для всього суспільства, і тим самим забезпечують свій матеріальний добробут. Таким чином, виникає паритет інтересів держави і його громадян, що створює правові умови для соціальної економіки, що і визначає гармонійне поєднання загальнодержавних і особистих інтересів [34].

Таким чином у більшості розвинених країн центральною ланкою, що поєднує економічні та соціальні процеси, виступає людина, при цьому людський фактор є

важливою умовою розвитку економіки. Це визначає схожість основних рис економічних систем різних держав, побудованих на принципах соціальної орієнтації економічних процесів. Ці риси також визначають і кількісну оцінку соціалізації економіки тієї чи іншої держави. До них можна віднести:

- високий економічний потенціал, виражений в темпах зростання економіки;
- темпи зростання реального ВВП на душу населення;
- високий рівень доходів;
- відносна стабільність цін і низькі темпи інфляції;
- стійкість національної валюти;
- гарантія соціального захисту населення;
- правовий захист приватної власності;
- свобода підприємництва;
- дотримання принципу соціальної справедливості в розподільних відносинах;
- наявність високоорганізованої соціальної інфраструктури;
- активна соціальна політика держави.

Ці показники також можуть служити основою для визначення критеріїв і показників соціалізації економіки, проведення ефективної соціальної політики.

Соціальною політикою вважаються такі дії уряду, які спрямовані на розподіл і перерозподіл доходів серед різних груп громадянського суспільства. Соціальна політика – це один із напрямів макроекономічного регулювання, покликаний забезпечити соціальну стабільність суспільства і створити однакові стартові умови для всіх громадян країни. Здійснення державою соціальної політики проводиться за допомогою прийняття цільових програм по окремим стратегічним цілям.

Основними напрямками соціальної політики в розвинених країнах ЄС публічного управління та адміністрування соціалізації економіки є:

- створення умов для трудової активності, регулювання зайнятості, вдосконалення трудових якостей працівників. В даному випадку об'єктом є все економічно активне населення;

– пряма підтримка доходів через систему соціального забезпечення. В даному випадку об'єктом є найбільш економічно незахищені верстви населення;

– розвиток особистості, підтримання здоров'я, підвищення культурного рівня, надання послуг через систему соціальної інфраструктури. В даному випадку об'єктом є всі верстви населення [2, с. 76].

На сучасному етапі відбулася зміна не тільки в змісті державної соціальної політики, а й в розширенні об'єктів її впливу. Як прямим об'єктом впливу на сьогодні виступають життєві умови майже всіх демографічних і соціальних категорій поступово, значне місце зайняв не тільки перерозподіл доходів, а й реалізація нових напрямів забезпечення соціальними послугами, регулювання зайнятості, заробітної плати тощо.

В сучасних умовах методи державного регулювання соціально-економічних процесів в розвинених країнах включають в себе:

- адміністративні методи, які стосуються в основному антимонопольної політики;

економічні методи, що складаються з ряду наступних заходів: пряме регулювання соціально-економічних процесів за допомогою здійснення державних цільових програм; бюджетне фінансування економіки і соціальної сфери; державні закупівлі; організація відтворювальних процесів в державному секторі; непряме регулювання через податкову і цінову політику і всі інші форми макроекономічного регулювання;

соціальні методи, що включають в себе: державне соціальне забезпечення; гарантію соціальної допомоги малозабезпеченим верствам населення; гарантований рівень мінімальної заробітної плати, пенсій, допомог; перерозподіл доходів з метою здійснення принципу соціальної справедливості і задоволення загальних соціальних потреб [2, С. 107].

Ці методи державного регулювання соціальної сфери взаємопов'язані між собою і підпорядковані єдиній меті – забезпеченню ефективного розвитку економіки і зростання рівня життя населення.

Таким чином найбільш розвинених країнах світу в ході розвитку публічного управління та адміністрування соціалізації економіки були сформовані три групи методів державного регулювання соціально-економічних процесів (адміністративний, економічний, соціальний), які стали ключовими в реалізації соціальної політики.

Слід зазначити, що у країнах із соціально орієнтованою ринковою економікою функції держави полягають у створенні правових основ формування соціальної економіки. Виходячи з конституційних положень, законодавча влада приймає закони, що створюють правові основи соціальної орієнтації економічного зростання. Виконавча влада вживає заходів по створенню механізмів втілення в життя законодавчих актів щодо формування соціально орієнтованої економіки. Судова влада вживає заходів щодо суворого дотримання затверджених законів і реалізації прийнятих рішень, попереджає можливості порушення законодавчих актів як з боку адміністративних органів, так і громадських організацій та окремих громадян. Законодавча, виконавча і судова влади складають єдину систему управління державою, яка відіграє важливу роль у формуванні та розвитку соціальної економіки [2, С. 66].

Отже, соціальна економіка визначається як система господарювання, що забезпечує досягнення соціально орієнтованого економічного зростання при одночасному економічно орієнтованому соціальному розвитку. В даному визначенні добре проглядається роль індивідуального людського фактора і фактора соціального. Тому центральною ланкою у взаємозв'язках економіки і соціального життя слід визнати людину з неухильно зростаючими потребами.

Ці міркування дають підставу до визначення реальних економічних потреб і дій «суспільної людини» (тобто людини, яка живе в суспільстві і діє за законами суспільного життя) як соціоекономічних, а саму таку людину – як «соціоекономічну». Такий підхід до визначення людини в її економічній, діяльності дає можливість «соціалізувати» цю діяльність через суспільні відносини, що виникають в процесі суспільного відтворення [36].

У сучасних умовах можна значно розширити спектр механізмів скорочення нерівності, під якими розуміють систему рухомих ланок економіки, що призначена для трансформації (відтворення) соціально економічного розвитку. Ефективніше скорочувати нерівність це впровадження механізмів, що потребує заходів з боку держави, щоб стати дійсно результативними. Масштаби стратегій, державних програм, проєктів та підтримки прибутків у розвинутих країнах світу а саме в капіталістичній Японії та соціальній державі Швеції на сьогодні різноманітні та багатоаспектні.

Спираючись на приклади досліджень зарубіжного досвіду ми спостерігаємо, що усі розвинуті країни: Швеція, Японія та інші постійно продовжують вдосконалювати свої системи державної підтримки соціального захисту населення. Також намагаються підтримувати основу економіки та прагнення людей працювати та більше заробляти. А саме з формуванням багатого середнього класу може значно скоротити нерівність та сприяти стабілізації економіки.

Досвід науковців підтверджує, що існує зв'язок між рівнем соціально-економічної нерівності та формуванням середнього класу в країні. Отже, формування середнього класу є одним із механізмів скорочення нерівності в державі.

Таким чином, проведений аналіз достатньо широкого спектру японської моделі соціальної відповідальності дозволив зробити висновок про те, що основним питанням та/або дилемою є: бізнес самостійно визначає міру свого вкладу в розвиток суспільства та/або формальні і неформальні інститути виробляють узгодження суспільних інтересів, які потім трансформуються в обов'язкові вимоги до бізнесу.

У більшості європейських країн соціальна політика реалізується за допомогою різних програм, серед яких можна назвати: програми соціального страхування, програми державної допомоги тощо. Економічна політика покликана здійснювати правильну орієнтацію на рішення основних економіко-соціальних проблем.

2.2. Національні організаційні аспекти публічного управління та адміністрування соціалізації економіки

Останнім часом інститути вищої державної влади України неодноразово підтверджували прихильність стратегічному векторові розвитку в напрямі європейської інтеграції, яка розглядається як визначальний чинник зовнішньої і внутрішньої політики, зміцнення безпеки, позитивного впливу на відносини з іншими державами, забезпечення гарантій верховенства права, дотримання прав людини, розвитку громадянського суспільства і демократії, побудови соціально орієнтованої ринкової економіки [37].

Не менш очевидно, що успішна з погляду, а саме конкретного суспільства публічного управління та адміністрування соціалізація економіки безпосередньо залежить від того, якою мірою діяльність усіх соціальних інститутів, які створюють соціалізаційні впливи, відповідає прийнятим у цьому суспільстві соціокультурним нормам. А це практично всі складові інституційної структури суспільства, і хоча, як правило, вплив кожної з них у загальному результаті соціалізації – сформованій особистості – виокремити важко, – тим не менше основні з цих складових традиційно визначені. Це родина, близьке оточення (друзі, знайомі, сусіди та інші), заклади освіти (дошкільні, шкільні всіх рівнів від початкової до вищої та після дипломної освіти), культури і мистецтва (позашкільні, дозвільні, фізкультурно-спортивні, заклади творчого розвитку, бібліотеки, клуби, театри, тощо), трудові колективи, засоби масової інформації (з Інтернетом включно, вплив якого дедалі більше домінує відносно традиційних у минулому столітті способів соціалізації), місцеві громади, релігійні, громадські та політичні організації (об'єднання, профспілки, інститути спеціального призначення) для окремих соціально-демографічних груп, котрі потребують особливої суспільної уваги (сімей з складними життєвими обставинами, дітей сиріт і дітей позбавлених батьківського піклування, дітей і дорослих з особливими потребами, безробітних, людей похилого віку, представників маргінальних груп та інших).

Зважаючи на визначальну роль перелічених інститутів у формуванні особистості (соціалізації), завданням даного дослідження ставилося: проаналізувати особливості їх функціонування в Україні та окремих країнах, порівнюючи спільне та відмінне в тенденціях розвитку в контексті визначеного вище підходу до проблематики, зосередженого переважно в соціальній системі.

Результати спеціальних соціологічних обстежень, які регулярно проводяться в Україні, дозволяють діагностувати загальне соціальне самопочуття громадян, виявити тенденції в сфері становлення практики гідної праці, визначити стан соціальної захищеності окремих верств населення. В Україні моніторинг громадянської думки щодо задоволеності станом життя здійснюється з використанням методики визначення інтегрального індексу соціального самопочуття (ІСС), яка в розгорнутому вигляді охоплює 44, а в скороченому – 20 питань з приводу достатності соціальних благ. Емпіричні показники життя населення України, динаміку яких відстежує Інститут соціології НАН України з початку 1990-х років, в цілому демонструють кризовий стан соціального самопочуття в Україні. Незважаючи на позитивну динаміку змін в економіці протягом останніх років, інтегральний індекс соціального самопочуття населення України не досяг рівня позитивного значення. Тенденції його зростання є вкрай помірними [38, с. 335]

Власність займає одне з центральних місць в системі соціально-економічних відносин кожного суспільства, виконуючи ряд важливих соціальних функцій: розподільну, мотиваційну, статусну, стратифікаційну. Відносини власності завжди мають певну суспільну форму і соціальний контекст. Однак, проблема полягає в такій інституціоналізації цих відносин, яка сприяла б їх прогресивній соціалізації. Іншими словами, інституційна оболонка відносин власності покликана надати такий вплив на соціальні відносини і соціальну структуру нації, яке об'єктивно привело б суспільство до стабільності, загальнонаціональної мотивації творчої діяльності та позитивної динаміки економічного розвитку [37].

На шляху переходу до соціально орієнтованої економіки (СОЕ) на перший план вийшли проблеми змін і реформ у відносинах власності [39, с 30-32]:

- це парадоксальна ситуація – у теорії проголошується побудова соціально-орієнтованої економіки (заснованої на плюралізмі форм власності), а на практиці ж – прискореним шляхом розроблялася і здійснювалася програма приватизації, заснована на монізмі (пануванні приватної власності). Відомо, що так звана «народна» приватизація провалилася і далеко не з об'єктивних причин. Так, у 2000 році 62% усіх приватизованих підприємств працювали зі збитками. Приватизація призвела до результату – 5% населення стали багатими, а 95% – бідними;

- за 13 років десь «пропало» 190 млрд. дол., що знаходилися на 1 січня 1992 року на ощадних книжках, 500 млрд. карбованців, які повинні бути розподілені серед 50 млн. громадян, приблизно 80 млрд. дол. вивезено з України;

- відбувався переділ власності, який ґрунтувався на включенні в механізм переділу корупції, силових структур, структур верхніх поверхів влади;

- розуміння того, що відбувається при змінах відносин власності без врахування її взаємозв'язку з відносинами управління суб'єктами господарювання (держава, корпорація, фірми, підприємства, домашнє господарство, дрібний бізнес) був обмеженим.

Загальну методологію управління власністю встановлює держава. Вона визначає механізм господарювання взагалі й у межах кожної форми власності зокрема. Запроваджуючи політику антимонопольного законодавства або пільгового оподаткування, держава стимулює розвиток малого бізнесу; здійснюючи заходи для роздержавлення і приватизації власності, сприяє зміцненню приватного сектора в економіці. Акціонування підприємств підсилює демократичний принцип керування власністю, а націоналізація веде до розширення методів державного керування економікою;

- на базі приватизованих підприємств не створюються ефективні виробництва, та нові робочі місця. Підприємства, в тому числі стратегічно важливі зруйновані. Нерідко були випадки приватизації високоприбуткових підприємств (наприклад, Криворіжсталь);

- на етапі роздержавлення не усвідомлена сутність і соціальна спрямованість сучасних форм приватної власності, для яких характерна висока ступінь

соціалізації економіки. Не виконано одне з найважливіших економічних завдань приватизації – посилення трудової мотивації безпосередніх виробників, без підвищення ефективності виробництва [39];

- стрімкий необґрунтований перехід від державних монополій до приватних монополій призвів до значного зuboжіння громадян нашої країни, руйнування всього народногосподарського комплексу, зменшення соціальних гарантій тощо. Приватизація привела до соціального невдоволення і конфліктів, до несправедливого розподілу матеріальних благ. Більшість державних підприємств, були відсторонені від процесів приватизації та в подальшому від розподілу доходів з власності [40].

Соціалізація відносин власності це взаємозв'язок працівників із засобами виробництва, трансформацією структури розподілу, що обумовлює присвоєння працівниками результатів виробництва. Соціалізація власності виявляється і через соціалізацію окремих прав власності. Так, соціалізація права управління (можливість вирішувати долю матеріальних благ) може відбуватися і відбувається шляхом делегування його функцій державі, чи громадським організаціям. Соціалізація, наприклад, права на дохід – це є збільшення ступеня рівномірності розподілу результатів виробництва і розширення можливості регулювання майнової диференціації.

Соціалізація пом'якшує, а згодом усуває протиріччя між працівником і власником за рахунок їхнього з'єднання на основі розвитку акціонерних товариств, «дифузії» власності. Поступово знімається протиріччя між суспільним характером виробництва і приватною формою присвоєння [39, с 34-35].

В наших реаліях актуальним стає вироблення ефективних, дій процесів публічного управління та адміністрування соціалізації економіки, які з одного боку не приведуть до серйозних конфліктів інтересів, революційних змін у відносинах власності (масової націоналізації, наприклад), але стануть надійним фундаментом для формування СОЕ в нашій країні.

У загальному вигляді під поняттям соціалізації економіки розуміється процес засвоєння певних системи знань, норм і цінностей, що дозволяють долучитися до

системи соціальних зв'язків між власниками, підприємцями, акціонерами та іншими. Соціалізація економіки виражається в соціальній переорієнтації виробництва, гуманізації життя людей і їх праці, зменшенні соціальної диференціації, подальшому розвитку соціальної та економічної сфери. Соціалізація ринкової економіки ґрунтується на підпорядкуванні економічних процесів інтересам суспільства. Таке трактування соціалізації економіки присутнє в працях Дж. М. Кейнса [41] та інших вчених. Соціалізація як заперечення прибутку у якості головної мети діяльності, має на увазі перерозподіл результатів виробництва в громадських цілях тощо.

Вчений А. Гриценко соціалізацію економіки пов'язує з переходом до постіндустріальної економіки, з підвищенням у виробництві ролі людського капіталу, його здібностей і знань, виділяє в даному процесі три аспекти – соціалізацію власності на засоби виробництва, соціалізацію праці як перетворення його із засобу заробляння грошей на спосіб самореалізації особистості, її життєвих і творчих можливостей і соціалізацію результатів виробництва, яка проявляється в перерозподілі ВВП з метою зменшення соціальної нерівності, в розвитку інститутів соціального захисту населення та інших формах. Науковець сформулював одне з протиріч ринкової трансформації інверсійного типу – між соціалізацією директивно-планової економіки, яка інтенсивно руйнується і соціалізацією капіталу, яка ще не сформувалася [42, с. 52].

У сучасній економічній теорії одержав розвиток цілий напрямок економічного аналізу власності, іменований нова інституціональна теорія або неоінституціоналізмом. Однією з найбільш відомих теорій цього напрямку є економічна теорія прав власності, представником якої є відомий економіст Д. Норт [43].

Категорія «соціалізація економіки» на сьогодні є досить суперечливою і трактується науковцями по-різному.

Т. Веблен у своїй праці зазначає, що соціалізація відносин власності потрібна лише там, де паразитизм вищих верств особливо сильно затримує технічний прогрес. При описі свого соціального ідеалу Т. Веблен ставив акцент на проблемах

управління, а не власності. Він вважав, що в умовах розвинутого капіталізму акціонерна форма автоматично перетворює велику капіталістичну власність в щось «абсентеїстське» (відсутнє, невловиме) [44, с. 256].

Під соціалізацією відносин власності необхідно розуміти систему факторів формування раціонального (багато в чому ефективного) власника, законслухняного господаря і працюючої на нього і суспільство власності. Соціалізація економіки – це обмеження прав власника в інтересах суспільства з метою досягнення консенсусу (суспільної злагоди).

Соціалізація економіки є об'єктивний процес, при якому відновлюються трудові принципи розподілу суспільного продукту. Це пояснюється наступним: зниження ефективності капіталістичних форм власності пов'язано, перш за все, з підвищенням значущості високоосвіченого та професійного людського капіталу. В умовах відносин власності, коли працівник отримує частку продукту, що дорівнює вартості його робочої сили, яка достатня лише для простого відтворення його трудового потенціалу, створити умови для всебічного розвитку людського потенціалу досить важко. Саме тому поширення набувають інші форми розподілу прибутку, при яких працівник отримує частку продукту, що перевищує вартість його робочої сили. З'являються різні системи участі працівників в управлінні і отриманні прибутку підприємства [45].

Ступінь впливу власності на економічну нерівність різна. Так, необхідно враховувати поділ власності на продуктивну і непродуктивну, яка використовується в суто особистих інтересах. Так, наприклад, Т. Веблен [44] сфокусував увагу на дозвільному класі, який живе за рахунок доходів від власності, а Дж. М. Кейнс [41] вказував на наявність бездіяльної власності, що відволікає економічні ресурси, але не вносить вклад в процеси відтворення. У свою чергу, продуктивна власність – це складна система творчої поведінки в економіці, система мотивації економічної поведінки. Продуктивна власність має на увазі наявність відповідальності за те, чим розпоряджаються власники, відповідальність за найманих працівників, прийняття на себе ризиків. Таким чином, тут виникає певна соціалізація діяльності власників, може бути, в більш вузькому сенсі, ніж у

звичайному трактуванні соціалізації. Продуктивна власність – це організована і рушійна сила економічного прогресу. А відповідно обмеження (соціальна відповідальність) різної власності в СОЕ має бути також диференційованою. Варто також відзначити, що в рамках соціалізації прибутків від продуктивної власності можна виділити прибутки, які пішли на розвиток виробництва, підвищення продуктивності, створення робочих місць тощо, а також ті прибутки, які пішли на виплату дивідендів акціонерам.

На сьогодні продовжується процес формування приватної власності, поклавши також початок роздержавлення, трансформації державної власності. Зазнали кардинальних змін і концептуальні наукові підходи до державної власності та управління нею. Вчені активно досліджують питання «трансформації державної власності», що пояснюється кардинальністю проведених змін, їх важливістю для суспільно-політичного життя та економічного розвитку нашої країни в умовах кризи [46, с. 4].

У соціально орієнтованій економіці процес публічного управління та адміністрування соціалізації економіки повинен охоплювати як державну власність, так і недержавну. Загальні інституційні умови господарювання в більшій мірі впливають на поведінку суб'єктів економіки, ніж форми власності. І якщо ці умови не сприяють сприятливому економічному розвитку, жодна форма власності, ні приватна, ні корпоративна, або державна не зможе реалізувати свої потенційні можливості.

В національних наукових джерелах є такі пропозиції щодо напрямів публічного управління та адміністрування соціалізації економіки України:

1. Забезпечення нормальної ринкової конкуренції через посилення різних форм конкуренції шляхом захисту прав власності перерозподілу від неефективно господарюючих суб'єктів до ефективних;

2. В Україні назріває необхідність жорсткого контролю прибутків і сплачених з них податків, витрат представників влади, чиновників, майна працівників державних установ, а також членів їх сімей (за основу можна взяти систему обліку

податків в США та інших країн). Для цього вже створений реєстр власності, прозорий для громадськості [47];

3. Створення різних форм виробничої демократії на підприємствах, систем участі в прибутках. В Україні виробнича демократія в ринкових умовах не отримала належного розвитку, що сильно гальмує формування «середнього» класу. У свою чергу країни з соціально-орієнтованою економікою (СОЕ) активно розвивають подібні форми. Прикладом можуть служити Мондрагонська кооперативна корпорація (Іспанія) та інші [48];

4. Продовжувати створювати інститути громадянського суспільства, самоврядування, інститутів самоорганізації та самозабезпечення громадян, без яких неможливий контроль за діями держави і великих приватних власників, захист інтересів працівників, реальна соціальна спрямованість політики уряду. Громадянське суспільство знищує зверху монополізм суб'єктів в економіці [49];

5. Збільшення соціальних інвестицій в цілому і інвестицій в соціальні інновації зокрема, а також різні благодійні та волонтерські проекти, філантропічної діяльності [50;51];

7. Розвиток соціального партнерства, створення спільних підприємств. Держава має стати більшою мірою партнером, помічником, ніж контролером. Наприклад, приватні партнери будуть тим більше зацікавлені в партнерстві з державою, чим більше захищені їхні права. Швеція як держава загального добробуту, тривалий час підвищує акцент на досягнення соціальної справедливості, соціального захисту бідних через перерозподіл за принципом: виробництво - капіталістичне, розподіл - соціалістичний [52, с. 172];

8. Також напрямками розвитку публічного управління та адміністрування соціалізації економіки вважаємо додати наступні розробки розділу 3.3:

1) удосконалення публічного управління та адміністрування соціалізації економіки;

2) удосконалення методичного забезпечення публічного управління та адміністрування соціалізації економіки із запровадженням збалансованої системи

показників як індикаторів системи публічного управління та адміністрування соціалізації економіки.

Розвиток громадського сектора викликано розвитком соціально-економічних відносин і нездатністю організації виробництва, на основі приватної форми власності, на певному етапі розвитку, поділу праці забезпечити ефективне задоволення суспільних потреб в них.

Збільшення рівня прозорості у відносинах власності, розвиток культури соціальної звітності. Наприклад, суспільства з великою кількістю акціонерів повинні забезпечити доступність до фінансової звітності, інформації про ринкову вартість акцій і майна товариства, величину дивідендів, про власників великих пакетів акцій для найбільш раціонального прийняття акціонерами рішень [53].

Посилення відповідальності за порушення формальних правил, законів і нормативно-правових актів, що сприяють процесам публічного управління та адміністрування соціалізації економіки (зокрема за економічні злочини, корупційні дії, тіньові схеми приватизації та інші). Однак, в разі тіньових схем приватизації необхідно буде довести, що придбання права власності порушувало чинні на момент приватизації закони. Якщо закони, що діють на той момент, не порушені, то угода не може бути анульована, так як закон не може бути доповнений і мати зворотну силу.

Напрями публічного управління та адміністрування соціалізації економіки повинні знаходити відображення в загальнонаціональному та регіональному плануванні та програмуванні національної економіки. Можуть застосовуватися зустрічні, змішані варіанти, коли, наприклад, держава надає податкові пільги компаніям, які прийняли ті чи інші форми виробничої демократії на підприємствах, або систему участі в прибутках. На думку теоретиків, доцільно також створення спеціальних державних фінансових інститутів, які скуповують контрольні пакети акцій окремих крупних компаній в ключових галузях народного господарства з метою управління ними в загальнонаціональних інтересах. Соціалізація відносин власності може здійснюватися за допомогою посилення громадського контрольного нагляду, введення до складу керівництва великими компаніями

представників держави, профспілок, споживачів, вдосконалення антимонопольного законодавства, прийняття нових статутів діяльності великих корпорацій тощо.

Україні необхідна зміна мотиваційних установок економічної активності суб'єктів з максимізації прибутку в короткостроковому періоді на максимізацію прибутку в довгостроковій перспективі, включаючи такі довгострокові цілі, як розвиток соціального капіталу, захист навколишнього середовища та інші. Власник повинен бути зацікавлений в максимізації прибутку в довгостроковій перспективі, в розширенні виробництва, розвитку персоналу, в соціальних проєктах. Україні потрібно створити передумови для впевненості в майбутньому.

Ключовими напрямками соціалізації відносин власності слід назвати посилення різних форм конкуренції, вдосконалення оподаткування, створення різних форм виробничої демократії, здійснення соціальних інвестицій, використання різних форм роздержавлення, розвиток соціального партнерства, створення спільних підприємств. Важливо, на наш погляд, враховувати прогресивний досвід соціалізації відносин власності зарубіжних країн з СОЕ, таких як Швеція, Японія, Німеччина, США та інших.

Соціалізація відносин власності, як складова процесу соціалізації економіки в цілому, є складним пріоритетом, що вимагає всебічного і комплексного дослідження. Вимагають подальшого дослідження питання визначення критеріїв і кордонів соціалізації відносин власності, оцінки ефективності прийняття рішень щодо реформування процесу публічного управління та адміністрування соціалізації економіки. Крім того, необхідний глибокий аналіз кожного напрямку публічного управління та адміністрування соціалізації економіки відносин власності та їх впливу на умови формування соціально орієнтованої економіки в Україні.

2.3. Оцінка стану та визначення проблем публічного управління та адміністрування соціалізації економіки України.

В Україні сучасне населення хоче бачити в публічному управлінні та адмініструванні соціалізації економіки створення та відновлення системи соціальних інститутів для забезпечення в суспільстві рівня добробуту і отримання якісних публічних послуг від публічних органів влади усіх рівнів. Разом з тим, процес публічного управління та адміністрування соціалізації економіки в країні може бути потенціальним фундаментом для покращення життя населення. Публічне управління та адміністрування соціалізації економіки залишається важливим та його розвитком є ціль, яка взаємопов'язана з суспільними відносинами і самоцілями діяльності кожного громадянина країни.

В Україні та мабуть, і у світі в цілому у зв'язку з реалізацією людиноцентричності концепції розвитку найбільш проблематичними з усіх позицій слід визнати саме питання соціалізації економіки [54, с.6].

Водночас В. Гришкін у своїх працях приділяє велике значення суспільно-історичним аспектам соціалізації економіки в Україні, зокрема це: детермінанти соціальності, погляди і переконання щодо суспільного прогресу, результати еволюції процесів соціалізації у світовому просторі. Також особливу увагу приділяє подоланню суперечностей у соціалізації економіки [54].

Історичний досвід показує, що проведенням адміністративних реформ в країні з 1991 року не тільки не вдалося вирішити численних проблем в сфері публічного управління та адміністрування, а й спричинити нові в функціонуванні системи державної адміністрації. Відповідно, значна кількість запропонованих змін стосується переважно «деконцентрації» і «децентралізації» публічної влади, посилення нормативно-правової основи місцевого самоврядування та спрямовані на впровадження європейської ідеї надання регіонам прав самостійно формувати власні пріоритети з розвитку при збереженні державними виконавчими органами контрольних та наглядових функцій. Відповідно, значна кількість запропонованих змін стосується переважно «деконцентрації» і «децентралізації» публічної влади, посилення нормативно-правової основи місцевого самоврядування та спрямовані на впровадження європейської ідеї надання регіонам прав самостійно формувати власні пріоритети з розвитку при збереженні державними виконавчими органами контрольних та наглядових функцій.

Крім того, чинником, що впливає негативно на всі спроби удосконалення системи публічного адміністрування в Україні, є відсутність органу державної влади, який вирішуватиме питання модернізації публічного адміністрування на регіональному і місцевому рівнях. Поки що, можна відзначити діяльність окремих рад - наприклад Національної ради реформ, яка визначає пріоритети реформ, здійснює координацію, моніторинг реалізації та досягнення цілей реформ. Проте, ради та консультативні органи не в змозі замінити урядовий інститут по координації діяльності державних органів влади з реалізації реформ із закріпленням певної відповідальності за їх реалізацію [55, С. 107].

В Україні протягом останніх років продовжують посилюватись кризові явища, які породжують проблеми це збільшення розвитку тіньової економіки, нарощування інфляційних процесів в кредитній, фінансовій, банківській сферах, які підсилювалися воєнними діями на сході України, а також знижується ділова активність, збільшується міграція робочої сили до держав близького й далекого зарубіжжя [56, с. 2].

Навіть після реформи 2014 року децентралізації розподіл функцій і повноважень між центральними і місцевими органами влади. Розподіл залишається не чітким. Основні проблеми узагальнені нами на рисунку 2.2. наведені і узагальнені з джерела [55].

Окрім проблем в системі публічного адміністрування взагалі, є проблеми в реалізації публічного адміністрування соціалізації економіки. Так, в Україні соціалізація економіки знаходиться на низькому рівні, так як в соціальній сфері зберігається широке коло проблем і протиріч, що обумовлюють конфлікт інтересів як в системі «багаті - бідні», так і в тріаді «суспільство - держава - бізнес», що гальмують розвиток людського капіталу. Можна виділити ці проблеми.

1. Залишається слабкою соціальна основа розвитку людського капіталу - відносно зниження середнього класу. У розвинених країнах стратифікація суспільства за рівнем доходів передбачає, що найбільшу частину суспільства становить середній клас, який одержує середні доходи, а частка населення з дуже низькими і дуже високими доходами мала. При цьому слід враховувати і ту

обставину, що рівень розвитку українського середнього класу значно нижче в порівнянні з середнім класом розвинених країн і не тільки з матеріального добробуту, а й за рівнем освіти, рівнем культури. Державна статистика України оприлюднила дані звіту, в якому українці дають оцінку своєму добробуту. 67,1% українців відносять себе до категорії бідних, тільки 1% - до представників середнього класу [57].

2. Розвитку людського капіталу перешкоджає триваюче поглиблення диференціації доходів населення. В Україні зростання доходів у верхньодохідних груп і у нижньодохідних відбувається швидше, ніж у середньодохідних, що підтверджує зростаючий коефіцієнт фондів. Однак у відповіді на питання про дохід, який дозволяє вважати себе представником середнього класу, 71,3% опитаних назвали суму понад 22 тисяч гривень на місяць. У звіті зазначається, що тільки 1,6% українців вважають, що за минулий рік (2020 р.) їхнє матеріальне становище покращилось, 4,4% - швидше покращилося, 43,6% - залишилося без змін, 29,2% - швидше за погіршилося, 21,2% - погіршилося [57].

3. Зараз в українському суспільстві не зважаючи на реформи які відбулися спостерігається зниження доступності та якості соціальних послуг (охорони здоров'я, освіти тощо). В Україні витрати на соціальні потреби становлять менше всіх видатків бюджету. Вкрай низька частка витрат на охорону здоров'я – всього 7,8% в бюджеті, частка витрат на освіту – близько в розмірі 10% від ВВП [58]; [59]. Відбувається скорочення кількості бюджетних місць у вищих навчальних закладах та планується подальше скорочення бюджетних місць. Спостерігається відставання і за абсолютними значеннями державних витрат на душу населення в рік. Наприклад, на освіту в Данії вони рівні 2738 дол., В Швеції – 2072 дол., Австрії, Франції і Бельгії - близько 1500 дол., у Німеччині та Нідерландах – близько 1300 дол., в той час як в Україні - 120 дол. Видатки на соціальний захист в Україні за період останніх років становили приблизно 25% сукупних урядових витрат і трохи більше 9% ВВП [60].

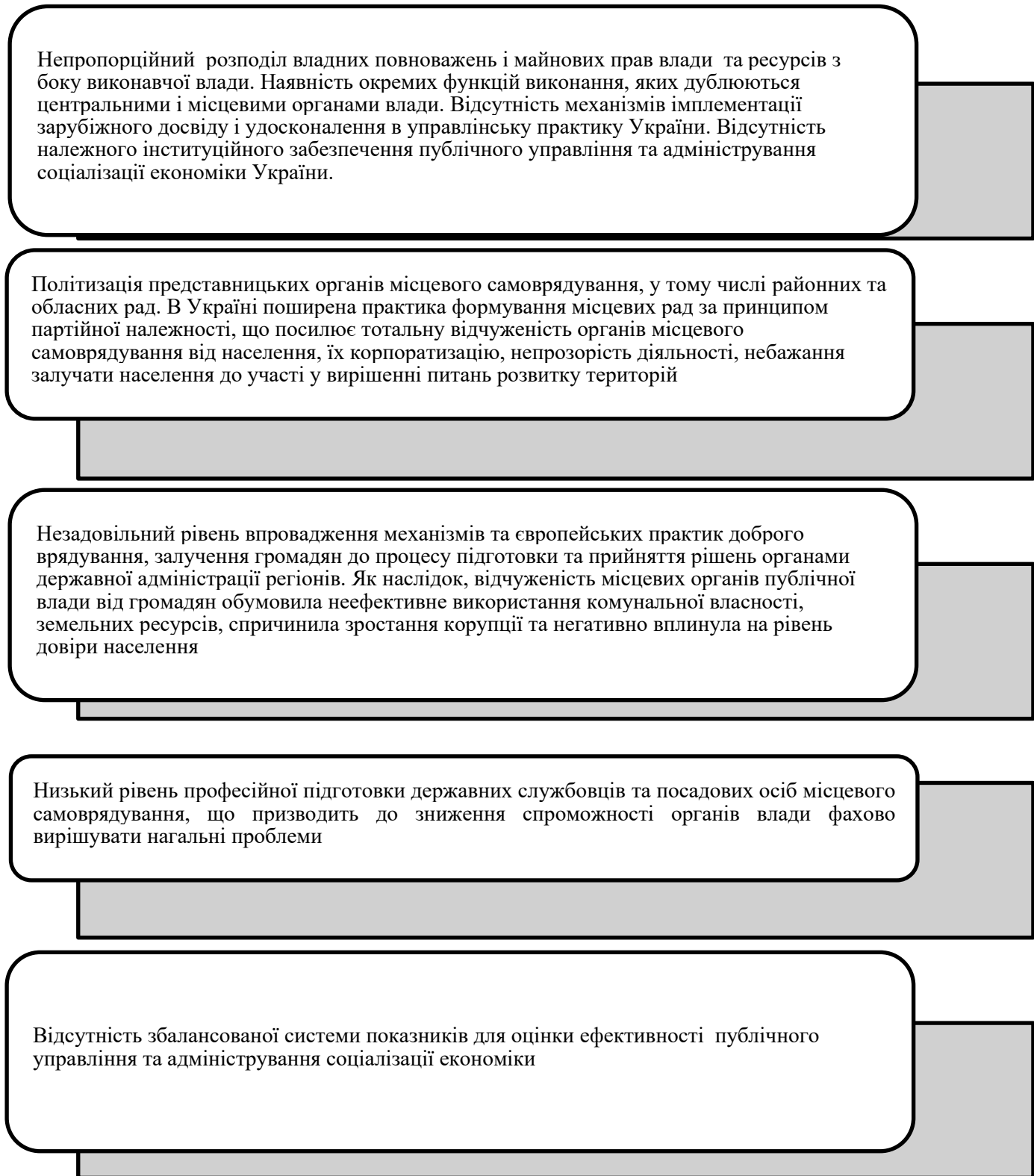

Рис. 2.2. Проблеми публічного управління та адміністрування в Україні
(упорядковані автором на підставі джерела 55, С. 104-105)

Практика з урахуванням досвіду держав показує, що жодна сучасна держава, в тому числі і наша не здатна взяти на себе соціальне забезпечення населення. Задоволення соціальних запитів і потреб – це також частково предмет піклування самих громадян, сімей, організацій, підприємств, різних фондів і органів державної влади. Необхідно планування такої економічної системи, яка буде сприяти пом'якшенню навантаження на соціальні проблеми держави і створить можливості для ефективного розвитку соціального захисту населення. У зв'язку з цим сильною основою соціального захисту та його важливою соціально-економічною передумовою є людський капітал. Велику роль в забезпеченні соціального захисту населення відіграє прозорість бюджету, фінансова стабільність, виважена податкова та грошово-кредитна політика.

У вирішенні вищезазначених проблем необхідно створення належних макроекономічних умов зростання провідних галузей економіки, соціально-економічних показників розвитку держави, необхідно проводити нову соціальну політику з урахуванням економічних і соціальних ризиків. Необхідна нова державна соціальна політика зайнятості населення, обумовлена соціальною спрямованістю макроекономічної політики, здійснення соціально обґрунтованої економічної політики та економічно спроможної соціальної політики. Основними напрямками нової соціальної політики держави є продовження роботи з подолання бідності на основі підвищення зайнятості населення, розвитку ринку праці та збільшення грошових прибутків усього населення.

Особливу увагу необхідно звернути на розвиток малого і середнього бізнесу, так як це не вимагає великого стартового капіталу і має високі темпи обороту, здатні ефективно і системно вирішувати проблеми створення нових робочих місць, самозайнятості населення. В якості підтримки малого і середнього бізнесу можливо використання спрощеної податкової системи шляхом введення податкових пільг, а саме «податкових канікул» для суб'єктів підприємницької діяльності, які мають на увазі під собою тимчасове звільнення від податків, що допоможе знизити навантаження на бізнес і дасть нові умови для розвитку. При створенні і роботі налагодженої нової державної політики суспільство розділиться на тих, хто

самостійно зможе забезпечити собі і родині гідне існування шляхом заняття малим і середнім бізнесом, або зайнятості за наймами, а так само на тих, хто потребує допомоги держави, що полегшить державі виконання своєї соціальної функції та підвищить прибутки населення, забезпечуючи гідний рівень життєдіяльності.

Отже, система соціального захисту населення має бути заснована на наданні якісних соціальних послуг та забезпеченні гідного рівня життя для окремих категорій громадян. Як правило, до таких категорій належать найменш захищені верстви населення, які перебувають у складних життєвих обставинах. Як відомо, система соціального захисту населення спрямована на поліпшення якості та рівня життя населення, зниження соціальної напруженості в суспільстві, зменшення нерівності між прибутками різних верств населення та інших.

Слід зазначити, що в даний час існує ряд невирішених проблем, як в сфері соціальної політики в цілому, так і окремих підходів. Однією з таких проблем є процес старіння громадян, в той час як кількість громадян працездатного віку зростає більш повільно. У довгостроковій перспективі це може призвести до зменшення працездатного населення та недостатнього забезпечення функціонування системи пенсійного забезпечення на необхідному рівні. В силу воєнних подій останніх п'яти років зросла кількість громадян-інвалідів у загальній чисельності населення. Так само однією з проблем є досить висока частина працюючих пенсіонерів в загальній частці працюючого населення, тому що, наприклад, працівники соціальної системи найменш оплачувані, що призводить до того, що молоді фахівці не зацікавлені пов'язувати своє життя також із роботою в системах охорони здоров'я, освіти, соціального захисту населення та інших.

Дана проблема також пов'язана з відсутністю дієвих механізмів заохочення та мотивації співробітників соціальної системи. В даний час соціальній системі не властива участь комерційних структур в її розвитку і підтримки функціонування, має місце відсутність дієвих пріоритетів взаємодії держави і приватного сектору, що призводить до низки проблем, в яких страждають саме соціально незахищені верстви суспільства. Як відомо, соціальна система характеризується високим рівнем зносу матеріально-технічної бази, збільшенням середнього віку

працівників, відсутністю достатнього рівня фінансування, відтоком кадрів до інших держав. Забезпечити зміну парадигми соціального розвитку країни, зруйнувати стереотипи, які існують в суспільстві щодо соціальних працівників – одна з тих проблем державних органів влади, вирішуючи яку буде досягнуто максимально ефективний результат на рівні ефективного ведення соціальної політики країни.

Для вирішення такого роду ситуації необхідно розробити комплекс заходів та показників взаємопов'язаних між собою, які відображають цілі і завдання реформ на всіх рівнях влади.

Ще одна проблема – відсутність механізму державно-приватного партнерства в соціальній системі. Даний механізм партнерства набув значного поширення у використанні в розвинених країнах, тому що є взаємовигідним, як для бізнесу, так і для держави. Бізнес, надаючи послуги населенню на соціальних засадах, отримує різного роду пільги від держави, а держава в свою чергу забезпечує суспільству більш високий рівень обслуговування. Тобто особливу роль необхідно відводити соціальному захисту населення на регіональних рівнях, де для його ефективності треба використовувати різні природно-географічні, соціально-економічні, соціально-культурні умови. На рівні регіону є збільшення можливостей для адресного соціального захисту, розроблення та реалізації комплексних соціальних програм, продовження розвитку різних типів соціальних установ. Саме зараз виникають різноманітні регіональні моделі соціальних програм: комплексні центри соціальної допомоги населення, центри соціальної допомоги сім'ї і дітям, соціально-педагогічні та психологічні служби, спрямовані на надання допомоги нужденним, які залишилися в складних життєвих обставинах. На місцевому рівні можна більш успішно здійснювати соціальну політику держави, згідно з якою зменшується чисельність груп і категорій населення, захист яких здійснюється за рахунок коштів державного бюджету, звужується перелік постійних гарантій, які фінансуються з центру, з'являються нові види соціальної допомоги окремих категорій громадян, які також можуть носити тимчасовий характер. Формування і реалізація найрізноманітніших соціальних програм, що

містять конкретні заходи з надання соціальної допомоги громадянам з низькими доходами із урахуванням їх соціального статусу – важлива особливість соціальної політики як на регіональному так і на місцевому рівнях. Зарубіжний досвід країн ЄС свідчить, що для здійснення подібного виду діяльності потрібні кваліфіковані кадри, а саме менеджери, зацікавлені в роботі, тому що саме керівництво місцевих органів влади, регіонів, муніципалітетів найближче знаходиться до суспільства з їх існуючими проблемами.

Отже, економічні досягнення країни поки не виправдовують соціальних очікувань більшості населення, так як забезпечують реалізацію інтересів лише невеликої частини суспільства. В Україні, незважаючи на економічне зростання окремих галузей, значна частина суспільства висловлює невдоволення соціальною ситуацією в країні, що підтверджується даними економічного стану, освіти, здоров'я населення тощо.

За тривалістю життя Україна займає одне з останніх місць в Європі [61]. Зберігається висока смертність.

Що стосується і сфери освіти. Люди з нижчих класів мають менше шансів на отримання освіти. В результаті недостатньої освіти він має недостатні можливості для отримання доходу. Останнє, в свою чергу, знижує його шанси на поліпшення своєї позиції у класовій системі і, що ще гірше, на те, щоб дати адекватну освіту своїм дітям.

Для підвищення добробуту суспільства, скорочення та подолання бідності, забезпечення населення якісними соціальними послугами в середньостроковій перспективі сукупні бюджетні витрати на душу населення в Україні треба підвищувати. Але підвищення витрат держави на соціальні цілі не призводить до адекватного зростання рівня життя населення через збереження старого механізму перерозподілу доходів, а також збільшення тарифів на енергоносії, послуги ЖКГ, зростання вартості медичної допомоги та освіти, інфляції.

В умовах системи оподаткування відбувається надмірне оподаткування заробітної плати тоді як доходи у вигляді дивідендів, оренди від власності оподатковуються менше. В результаті деформація розподільних механізмів,

пов'язана, перш за все, з концентрацією доходів багатих, досягла такого рівня, коли порушується навіть природна політика зниження бідності в міру економічного зростання [62]. Таким чином, індикатори диференціації рівня життя в Україні мають тенденцію до зростання. В країні поки не інституціолізовані джерела підвищення доходів працюючого населення. Зарплата залишається для більшості громадян єдиним джерелом доходу. Всі ці обставини поглиблюються глибокою соціально-економічною диференціацією регіонів, обумовленою нерівністю в доступі до фінансових ресурсів і відповідно в можливостях проведення місцевої соціальної політики та забезпеченні соціальних гарантій місцевому населенню. У зв'язку з цим рівні заробітної плати працівників бюджетної сфери, розміри тарифів в житлово-комунальній сфері розрізняються по регіонах. Соціальні характеристики бюджетного інституту не можна оцінити позитивно, так як зростання витрат на ЖКГ, охорону здоров'я та освіту обумовлені лише необхідністю компенсації тих диспропорцій, які виникли в зв'язку з недофінансуванням територіальних бюджетів.

Для прискорення перетворень в базових сферах життєдіяльності суспільства: охорони здоров'я, освіти, житлової сфери, сільського господарства реалізуються проекти по їх системної модернізації. В результаті загальні витрати бюджету на соціальну сферу дещо мірою збільшуються. Проте, соціальні витрати в Україні в 2021 році становили 23,93 % [63].

Таким чином, аналіз соціальних проблем в Україні показує, що розвиток публічного управління та адміністрування соціалізації економіки є недостатнім для розвитку людського капіталу, адекватного вимогам інформаційного суспільства. Інститут державної соціальної політики поки залишається неефективним, оскільки не відповідає інтересам розвитку людського капіталу, формування середнього класу, а диференціація суспільства за доходами поглиблюється. З метою підвищення життєвого рівня потрібна істотна модернізація сформованого інституту соціальної політики держави.

Однією з умов, що дозволяє змінити соціокультурну реальність сучасної України і тим самим сприяти зростанню громадянськості, є створення розвиненої

системи забезпечення життєдіяльності та підвищення рівня взаємин в суспільстві. Як показує аналіз результатів проведених соціологічних досліджень, ні за першим, ні за другим параметром в країні не досягнуто рівня, який можна було б віднести до особливо сприятливих умов для «вирощування» інституційної структури громадянського суспільства.

З одного боку, зростає число громадських організацій і асоціацій. З іншого боку, зберігається тенденція низької громадянської активності. В результаті – відсутність досвіду і культури колективних дій в різних формах суспільно-політичної діяльності. Зміцнення конституційного права на цивільне волевиявлення українців, на думку експертів, призводить до нового імпульсу поглиблення політичного відчуження громадян від політичної участі і публічного управління. Це означає, що громадяни, зберігаючи відношення до своїх конституційних прав як до громадянського обов'язку, все ж низько оцінюють їх практичну значимість. Так 87% опитаних громадян зізнаються, що не долучаються сьогодні до активної громадської діяльності. Загалом розвиток громадянського суспільства в Україні населення оцінює невисоко – близько третини опитаних оцінили його рівень як середній, і стільки ж – як загалом низький [64].

Дієва демократія потребує активної участі молодих громадян у житті суспільства та в процесах творення рішень або умов, які забезпечують участь.

Крім того, запуску механізмів творчої самоорганізації заважає низький рівень правосвідомості, моральності, відсутність стійких між поколіннями зв'язків, інтересу до публічної діяльності, в цілому до організації свого вільного часу за інтересами.

Тож складаються ситуації, коли молоді (від 14 до 35 років) люди не виявляють ініціативи і не хочуть брати участь в процесі прийняття рішень. Можливо, вони не хочуть брати на себе відповідальність, їх лякають труднощі чи те, що вони не зможуть зробити якісь дії якісно та своєчасно [65].

Таким чином, середовище, де відтворюється пасивність, неактивна життєва стратегія, «пропалювання» вільного часу, участь у публічній діяльності не включається в особистісну стратегію. Незважаючи на це, в суспільстві протягом

десятиліття є розуміння моральної відповідальності людей за події, що відбуваються в нашій країні.

В цілому ж, аналізуючи дослідження різного рівня і спрямованості, закріплення незрілої форми сучасного суспільства – це проблема розширення публічної політики в соціальному просторі. У порівнянні з 80-ми роками ХХ століття, нова хвиля політичної активності в першому десятилітті ХХІ століття проявилися в спробах залучити до прояву громадянської позиції творчої інтелігенції, включеної в загальнокультурний контекст зміцнення самосвідомості середнього класу.

Центральне питання для сучасної України полягає насамперед, наскільки владні інститути держави відкриті для контролю з боку суспільства; наскільки узгоджені інтереси і зусилля обох сторін в межах встановлених принципів державності і «суспільного договору». І нарешті, чи несе на собі держава, яка уособлює владу, відповідальність за збереження суспільства як складного цілісного організму і рефлексивної культури комунікацій [66, с. 211].

В результаті вивчення, можна зробити висновок, що існуючі комунікативні зв'язки не забезпечують поки, що повною мірою інформованої відкритості щодо можливостей і проблем населення, що і призводить до зниження ресурсу національного розвитку. У громадянському суспільстві, до реалізації моделі якого так прагне Україна, вичерпали себе традиційна бюрократична «технологія» і методи прийняття рішень у всіх сферах життя, оскільки тільки орієнтація на обмін думками, відмова від конфронтації як основна політична стратегія, діалог між інститутами влади і державного управління зі структурами бізнесу та громадськими організаціями забезпечують комунікативну взаємодію [67, с. 280].

Тому робити висновки на ідейних засадах між суспільством і державою не зовсім вірно, оскільки, при усіх, хто має місце протиріччя не менше очевидно на створення і співпрацю різних соціальних груп, що визначається законністю і демократією, морально-етичними нормами, а також притаманні публічно соціальна напруженість і конфлікт інтересів, які переростають в стихійні форми вираження

своїї думки, підтверджують оцінку процесу становлення суспільства як складного і суперечливого.

Основна функція з розвитку інформаційно-комунікативних ресурсів суспільства покладена на розвиток спеціальних сайтів, відповідних рішень Уряду України про забезпечення доступу до інформації. Протягом першого десятиліття XXI століття експертними групами розроблені параметри, за якими оцінюються наявність/відсутність, ступінь розгорнення, актуальність, відкритість сайтів для суспільства. Проведена оцінка цих показників дозволяє ставити питання про рівень релевалентності, якості та ефективності зворотного зв'язку.

Важлива вже не сама можливість отримати інформацію про роботу відомства та/або певної структури, організації а й інтерактивність. Такий підхід свідчить про налагодження роботи в форматі електронного уряду, де формат є вихідним ступенем для взаємодії та можливість зробити запит, дати коментар, включитися в громадську експертизу документації і проектів виступає показником відкритості та повноти зворотного зв'язку.

Більш того, такий підхід запускає механізм контролю за діяльністю відомств і організацій з боку громадян і громадських організацій. [67].

Безумовно, в даному контексті можливість контролю за діяльністю держави за допомогою «сайтостворення» в інтернет-просторі, включення в діяльність громадських та експертних рад розглядається як шлях до створення умов для розвитку демократичних відносин, підвищення ефективності функціонування публічного управління та адміністрування соціалізації економіки за рахунок впровадження інформаційних і комунікативних технологій, забезпечення прав на інформацію [68 с. 241].

Показник якості зворотного зв'язку це формування зрілої структури публічних комунікацій суспільства, яка передбачає взаємні активні дії з боку представників організацій та публічних управлінських структур. Зазначаючи про мобілізацію соціокультурних ресурсів, в принципі говориться про важливість створення умов для прояву спрямованості на демократизацію середовища, на

закріплення статусів органів публічної влади, що володіють культурним, символічним, владним та іншим капіталом.

Коли питання ставиться про вирішення соціально значущих проблем, то рух держави назустріч громадянському суспільству пов'язаний з розумінням незавершеності структур громадянського суспільства в Україні, з необхідністю залучення громадських організацій та асоціацій, громадських рухів, некомерційних структур, соціально активних представників організацій, експертів, де взаємодія суб'єктів могла б здійснюватися як за посередництва ЗМІ та Інтернету, так і в якості повноцінних партнерів.

В цілому низький рівень комунікативної компетентності суб'єктів (експертів) публічної політики проявляється у відсутності ініціативи і серйозного впливу громадських організацій та інститутів публічної влади на соціальні процеси. При цьому слід мати на увазі, що це свідчить також про слабкість офіційних каналів комунікації, тобто невідповідності діючої системи правового регулювання все зростаючому рівню самоорганізації в українському суспільстві. Удосконалення законодавчої бази комунікацій в публічній сфері є обов'язковим в демократичному суспільстві, це процес є інструментом гнучкої влади, що забезпечує інформованість і достатність умов для здійснення громадського контролю за прийнятими управлінськими рішеннями. В іншому випадку в суспільстві є ризики падіння рівня довіри до структур громадянського суспільства як до суб'єктів, здатних кардинальним чином впливати на стан суспільства, забезпечувати вирішення нагальних проблем [67].

У демократичній країні потрібно: продовжувати підвищувати комунікативну компетенцію громадян як основу для створення системи публічних комунікацій, оновлювати культурні цінності, спонукання людини до соціального прогресу і методів освоєння соціокультурних норм.

«Структуризацію» соціальної системи проводити і відтворювати саме у взаємодії самоорганізації громадських інститутів та суспільних відносин, що забезпечать умови для самореалізації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування і колективів до задоволення їх інтересів і потреб.

Таким чином, центральною характеристикою зрілості суспільства виступає розгалужена комунікативна система між суб'єктами, заснована на принципах представницької демократії, верховенства закону і вільної ринкової економіки.

Комунікативні зв'язки громадянського суспільства та структур публічної влади в умовах демократичних перетворень в Україні проявляється на різних рівнях (держава – громадянське суспільство), але на етапі становлення громадянського суспільства очевидний пріоритет державних управлінських структур.

Це пов'язано не тільки з відкритістю і незавершеністю структур громадянського суспільства, а й відсутністю культурних традицій взаємодії між державою і суспільством. Як наслідок – пасивність населення та низький рівень довіри до структур суспільства у вирішенні конкретних соціальних проблем.

Громадянське суспільство завжди існує в умовах соціальної диференціації, демократії і культурного плюралізму. Однак в даний час в Україні фіксується гранично високий рівень соціальної сегментації суспільства і ступеня «культурного розшарування», що дозволяє говорити про ослаблення соціальних «напружень» культури, що володіють інтеграційним потенціалом. З одного боку, затвердження культурного плюралізму пов'язане із соціокультурними перетвореннями, такими як модернізація країни, демократизація суспільного життя, які стверджують відкритість суспільства, і може прийняти свої завершені форми в умовах єдиної державності, розвиненої системи управління і державного законодавства.

У сучасному громадянському суспільстві соціальну політику і систему взаємодії соціальних суб'єктів визначають не тільки система публічного адміністрування, а й експерти, бізнес-сфера, громадські організації і різні об'єднання. Будь то інститут як колективний агент або індивід як агент громадянського суспільства, кожен реалізує власні стратегії, тобто зацікавлений в збереженні простору свободи.

Однак безліч інтересів і різноманітність соціокультурних потреб провокують ситуацію конфлікту інтересів і не можуть бути дозволені поза рамками «суспільного договору» або конвенції як однієї з функцій. Сьогодні нові суб'єкти

соціокультурної політики (такі, наприклад, як бізнес-спільнота) виступають вже не тільки від імені окремих представників організацій або різномасштабних структур, а й є сформованими системами зі складними структурними взаємозв'язками, загальною стратегією соціальної поведінки, особливим типом корпоративної культури.

Концептуальна розробка підстав їх діяльності ведеться в громадських об'єднаннях, політичних партіях, члени яких відносяться до певних груп. У цьому сенсі суб'єктний підхід підтверджує наявність різних концептуальних підстав соціальних комунікацій і практик в соціокультурному просторі. Слід мати на увазі, що при ослабленні цінностей, відсутності загальнонаціональних цілей і пріоритетів цей процес втрачає такі необхідні для будь-якого суспільства інтеграційні підстави [69, с. 16].

У зв'язку з цим виникає проблема визначення базових принципів взаємодії. Демократичним настановам найбільше відповідає принцип когерентності (узгодженості) політики, економіки, культури, а в якості базового принципу взаємовідносин держави, яка проводить певну соціальну політику, і інститутів громадянського суспільства може розглядатися принцип транспарентності (відкритості) дії держави для всього населення країни і можливість встановлення зворотного зв'язку.

Спроби діяти згідно з цими принципами в сучасній Україні явно простежуються в процесах вдосконалення механізмів державної соціокультурної політики – системи цілеспрямованого регулювання соціальної сфери, спрямованої на оптимізацію соціальних зв'язків в умовах кардинальних перетворень у відповідності як з базовими уявленнями суспільства, так і з новими характеристиками світового розвитку. Таким чином, принцип комплексності соціальної політики робить її інструментом, що дозволяє підтримувати процеси самоорганізації в усіх сферах, а також впливати на перерозподіл ресурсного потенціалу між політикою, економікою і соціумом [70].

Про, що зазначалося нашій публікації в Україні публічне управління та адміністрування соціалізації економіки можливо насамперед з внеском

громадянина (особистості) у формування свого майбутнього у соціальний прогрес, що базується на зарубіжному досвіді Європейського Союзу, який заснований на демократії, співпраці, солідарності, взаємодопомоги, інновації та активного громадянства [71, С. 295].

Висновки до другого розділу:

1. Узагальнено світові тенденції публічного управління та адміністрування соціалізації економіки та виявлено, що вході публічного управління є людина це стало ще однією важливою тенденцією становлення публічного управління та адміністрування соціалізації економіки провідних країн світу. Зокрема прямим об'єктом впливу на сьогодні виступає публічне управління та адміністрування соціалізації економіки.

Соціальна економіка визначається як система господарювання, що забезпечує досягнення соціально орієнтованого економічного зростання при одночасному економічно орієнтованому соціальному розвитку. В даному визначенні важливу роль займає індивідуальний людський фактор і фактор соціальний. Тому центральною ланкою у взаємозв'язках економіки і соціального життя є людина з неухильно зростаючими потребами. Визначення людини в її економічній, господарській діяльності дає можливість «соціалізувати» цю діяльність через суспільні відносини, що виникають між господарюючими суб'єктами, споживачами, тобто в процесі суспільного відтворення.

2. Проведено порівняльну характеристику моделей публічного адміністрування в зарубіжних країнах світу:

- Австралійська модель стабілізація системи державного управління.
- Шведська модель забезпечення соціального захисту населення.
- Німецька модель розмежування політики та адміністрування.
- Японська модель децентралізація та інновації.
- Американська модель незалежний статус регіонів.

Розглянуто досвід розвинених країн світу в ході розвитку публічного управління та адміністрування соціалізації економіки три групи методів державного регулювання соціально-економічних процесів (адміністративний, економічний, соціальний), які стали ключовими в реалізації соціальної політики. Аргументовано показники передових країн, які вказують про свою прихильність демократії і ринковій економіці, надаючи платформу для порівняння політичного досвіду, пошуку відповідей на загальні проблеми, виявлення передового досвіду і координації внутрішньої та міжнародної політики.

3. В порівнянні з досвідом розвинених зарубіжних країн Швеція досягла найвищих показників соціалізації економіки, зокрема у розподілі ВВП, соціальних витратах держави, за ступенем рівномірності в розподілі доходів, зближенню рівнів оплати праці, зниженням кількості осіб, які перебувають нижче офіційної межі бідності. Зроблено висновки, що у більшості європейських країн соціальна політика реалізується за допомогою різних програм, серед яких можна назвати: програми соціального страхування, програми державної допомоги тощо.

Складено макроекономічну інтерпретацію шведської моделі економічної політики, на основі ряду макроекономічних заходів, що застосовуються в шведській моделі, що є кращою моделлю для нашої країни.

4. Визначено національні організаційні аспекти публічного управління та адміністрування соціалізації економіки. В Україні накопичилося чимало протиріч і проблем у відносинах власності, що гальмують соціально-економічний розвиток. Необхідний перехід до такої системи відносин власності, при якій у власників буде виникати з одного боку реальна мотивація до ефективного використання власності, а з іншого, відповідальність за використання власності перед суспільством. Соціалізація економіки повинна охоплювати всі форми власності. Дослідження національних організаційних аспектів публічного управління та адміністрування соціалізації економіки дозволило визначити, що соціалізація відносин власності це взаємозв'язок працівників із засобами виробництва, трансформацією структури розподілу, що обумовлює присвоєння працівниками результатів виробництва. Соціалізація власності виявляється і через соціалізацію окремих прав власності.

Так соціалізація права управління (можливість вирішувати долю матеріальних благ) може відбуватися і відбувається шляхом делегування його функцій державі, чи громадським організаціям. Соціалізація, наприклад, права на дохід – це є збільшення ступеня рівномірності розподілу результатів виробництва і розширення можливості регулювання майнової диференціації.

5. Економічна політика здатна здійснювати правильну орієнтацію на рішення основних економіко-соціальних проблем. Визначено, що на шляху переходу до соціально орієнтованої економіки (СОЕ) в Україні на перший план вийшли проблеми змін і реформ у відносинах власності, ролі держави в цих процесах. Встановлено, що в Україні накопичилося чимало протиріч і проблем у відносинах власності, що гальмують соціально-економічний розвиток. Необхідний перехід до такої системи відносин власності, при якій у власників буде виникати з одного боку реальна мотивація до ефективного використання власності, а з іншого, відповідальність за використання власності перед суспільством. Соціалізація повинна охоплювати всі форми власності. В Україні необхідно розвивати, а також формувати напрями щодо публічного управління та адміністрування соціалізації економіки відносин власності.

6. Проведено оцінку стану та визначення проблем публічного управління та адміністрування соціалізації економіки України. Вивчено практичний досвід публічного управління та адміністрування соціалізації економіки в Україні. Систематизовано характерні проблеми публічного адміністрування. Держава виступає агентом соціалізації, що володіє великими ресурсними можливостями здійснення впливу на процеси залучення особистості (державного службовця та посадових осіб місцевого самоврядування) до вимог суспільства. Крім того, держава має величезний інструментарій, що забезпечує можливості регуляції процесів соціалізації економіки. В якості основних державних механізмів регулювання публічного управління та адміністрування соціалізації економіки можна виділити ідеологічні та інституційні.

7. В результаті вивчення, можна зробити висновки, що існуючі комунікативні зв'язки не забезпечують поки що повною мірою інформованої відкритості щодо

можливостей і проблем населення, що і призводить до зниження ресурсу національного розвитку.

8. Визначено, що низький рівень комунікативної компетентності суб'єктів (експертів) публічної політики проявляється у відсутності ініціативи і серйозного впливу громадських організацій та інститутів публічної влади на соціальні процеси.

9. Власні публікації за розділом:

Кошелева Л. Зарубіжний досвід соціалізації економіки в Україні. *Dynamics of the development of world science*. Abstracts of the 11th International scientific and practical conference. Perfect Publishing. Vancouver, Canada. 2020. 496 p. P. 290-295. URL: <https://sci-conf.com.ua/category/archive/>.

Список використаних джерел до розділу 2

1. Дикань В. Л., Обруч Г. В., Заєць Г. П. Вступ до фаху: Конспект лекцій. — Харків: УкрДУЗТ, 2022. — Ч. 2. — 66 с.
2. Баймуратов У. Социальная экономика; избр. науч. труды; Т.4. Социальная экономика. Алматы: БИС, 2005. 490 с.
3. United Nations Department of Economic and Social Affairs: World Population Prospects 2020. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.eiu.com/>. https://www.un.org/development/desa/pd/sites/www.un.org.development.desa.pd/files/wpp2022_summary_of_results.pdf
4. World Bank: Gross National Income per Capita 2021. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.givingwhatwecan.org/best-charities-to-donate-to>
5. INSEAD, WIPO: Global Innovation Index 2022. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.globalinnovationindex.org/>
6. United Nations Development Programme: Human Development Index 2021–2022. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://hdr.undp.org/>
7. Social Progress Imperative: Social Progress Index 2022. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.socialprogressindex.com/>.
8. World Justice Project: Rule of Law Index 2021. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://worldjusticeproject.org/>.
9. Transparency International: Corruption Perceptions Index 2021. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://transparency.org/>.
10. Heritage Foundation: Index of Economic Freedom 2022. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.heritage.org/index/>.
11. Institute for Economics and Peace: Global Peace Index 2022. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.visionofhumanity.org/>. <http://www.visionofhumanity.org/>.
12. Reporters Without Borders: Worldwide Press Freedom Index 2022. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://rsf.org/>.

13. Economist Intelligence Unit: Democracy Index 2021. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.eiu.com/>.
14. OESD Better policies for better lives [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://oecd.org>
15. «Бюджетные взносы стран-членов на 2017 год». ОЭСР. Источник +5 Июля +2018 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.google.com/search?The+Global+Competitiveness+Report+2019> [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2019/competitiveness-rankings/#series=EOSQ072>
16. «Глобальні дані Індекс крихких станів». Фонд Світу. 23 квітня 2018 року International Monetary Fund 700 19th Street NW Washington, DC 20431 USA [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/ar/2018/eng/assets/pdf/imf-annual-report-2018-ru.pdf>
17. Індекс розвитку людського потенціалу [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://gtmarket.ru>
18. Рівень інфляції в Японії у 2020 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.statbureau.org/ru/japan/inflation>
19. Світовий експорт/імпорт товарів. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://trendeconomy.ru/data/commodity_h2/TOTA
20. Тематично-термінологічний словник з дисципліни «Національні моделі економічних систем» для студентів спеціальності 051 Економіка ступеня вищої освіти «магістр» [Текст] / Ю.В. Ушкаренко, А.В. Чмут. — Херсон: вид-во ФОП Вишемирський В. С, 2019. — 40 с.
21. Японські методи організації праці і їх використання за кордоном / [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://ua-referat.com/>
22. Тенденції на світових ринках [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://forexaw.com/>
23. «Архів» «Модернізація ДПС України «Архів» «Міжнародний досвід розвитку та модернізації податкових служб» «Досвід розвитку та модернізації

податкових служб країн світу» Швеція [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <file:///C:/Users/Home/Desktop/Податкова%20система%20Швеції.html>

24. Human Development Index. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://hdr.undp.org/data-center/human-development-index#/indicies/HDI>

25. Institute of Management Development: IMD World Competitiveness Yearbook 2021. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.imd.org/centers/wcc/world-competitiveness-center/rankings/>

26. Income Inequality. URL: [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.oecd.org/social/inequality-and-poverty.htm>

27. World Economic Outlook Database, April 2019. World Economic Outlook. International Monetary Fund. April 2019. Процитовано 9 April 2019

28. Legatum Institute: Legatum Prosperity Index 2021. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.prosperity.com/rankings>

29. Gini coefficient of equivalised disposable income - EU-SILC [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://data.europa.eu/data/datasets/dvrrgg5nu7galdtl3xxyq?locale=en>

30. Foundation Focus - Social dialogue: For a competitive, fair and modern Europe / The annual report of the fund Focus. 2013 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.eurofound.europa.eu/publications/foundationfocus/2015/industrialrelations/foundation-focus-social-dialogue-for-a-competitive-fair-and-moderneurope>

31. World Health Organization: Global Health Expenditure 2020. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://www.chathamhouse.org/2023/04/ifis-need-well-defined-role-global-health?gclid=Cj0KCQjwnf-kBhCnARIsAFIlg492i97ap08jkE7gC5mYY5TqewxNOKj9qwxX0E5_HVg9itaNBoocNaqYaApzBEALw_wcB

32. Цілі Сталого Розвитку 2016 – 2030 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.un.org.ua/ua/tsili-rozvytku-tysiacholittia/tsili-staloho-rozvytku>

33. Соціальний порядок як необхідна умова стабільності суспільних відносин / А.Л. Ступак // Держава і право. — 2011. — Вип. 51. — С. 115-120.

34. Встановлення економічного порядку на підприємстві / В.Г. Котлярова //Ефективна економіка - № 12, 2014.
35. Соціоекономіка як інноваційна модель суспільними // Залознова Ю.С Глобальні та національні проблеми економіки. — 2015. — Вип. 4. — С. 136-141.
36. Державна цільова програма інформування громадськості з питань європейської інтеграції України на 2008–2011 роки. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://oda.odessa.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=136&Itemid=62&lang=uk
37. Соціальна відповідальність: теорія і практика розвитку: монографія. За наук. ред. д-ра екон. наук, проф. А. М. Колота. К.: КНЕУ, 2012. 530 с.
38. Коваленко О.М., Мазник Л.В. Соціальна економіка: Конспект лекцій для студентів напряму 6.030505 «Управління персоналом та економіка праці» галузі знань 0305 «Економіка і підприємництво» денної форми навчання. – К.:НУХТ, 2013. – 170 с.
39. Биков Р.Ю. Ефективність приватизації державного майна в Україні. «Державне управління: удосконалення та розвиток» Електронний журнал / ДДАЕУ: № 3, 2009
40. Кейнс Д.М. Общая теория занятости, процента и денег. М.: Прогресс, 1978. 740 с.
41. Гриценко А.А. Совместно-разделённые отношения: труд, собственность и власть. Экономика Украины. 2003. № 3. С. 50–58
42. Норт Д. Институції, інституційна зміна та функціонування економіки: Пер. з англ. – К.: Основи, 2000. – 198 с.
43. Veblen Th. Absentee Ownership and Business Enterprise in Recent Times: the Case of America. New York: bw Huebsch, Inc, 1923. 310 p.
44. Степаненко С. В. Інституціональний аналіз економічних систем (проблеми методології) : Монографія. - К. : КНЕУ, 2008. - 312 с.
45. Кравчук О.О. Державна власність як форма власності в Україні (аксіологічний аспект) // Вісник Національного технічного університету України

“Київський політехнічний інститут”. Політологія. Соціологія. Право: Зб. наук. праць. – К.: НТУУ “КПІ”, 2012. – №2 (14). – С.104-109

46. Карлін М. І. Податкові системи країн Америки [Текст] : навч. посіб. / М. І. Карлін, Н. І. Ліповська-Маковецька. – Луцьк : Вежа-Друк, 2015. – 232 с.

47. Centro Corporativo de MONDRAGON [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.mondragon-corporation.com>

48. Взаємодія органів державної влади та громадянського суспільства : навч. посіб. / за наук. ред. д-ра соц. наук, проф. Ю. П. Сурміна, д-ра іст. наук, проф. А. М. Михненко ; авт. кол. : Ю. П. Сурмін, А. М. Михненко, Т. П. Крушельницька та ін. - К. : НАДУ, 2011. - 388 с.

49. "Фонд Рината Ахметова возглавил рейтинг частных благотворительных организаций Украины" Сайт міста Донецьк 62.ua, 19 грудня 2017

50. Асоціація благодійників України за підтримки ІАЦ «Громадський простір» Зелена книга української благодійності Київ, 2013. С. 1-37

51. Зайцев Ю. К. Соціалізація економіки України та системна трансформація суспільства: методологія і практика: монографія. К. : КНЕУ, 2002. 188 с.

52. Роль органів державного управління та місцевого самоврядування в економічному розвитку регіону. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: srpk.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=141

53. Гришкін В. О. Соціалізація економіки України: теорія, методологія, перспективи. Дніпропетровськ: Пороги, 2005. 498 с.

54. Іван Тютюнник Проблеми реформування публічного управління на регіональному рівні в Україні. Державне управління та місцеве самоврядування. 2017. Вип. 1 (32). С. 103-109.

55. Тюленев С. А. Механізм регулювання ринку праці в умовах системної. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство. Вип. 6(3). Ужгород. 2016. С. 107–109.

56. Інформаційне агенство «Українські Національні Новини» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.unn.com.ua/uk/news/1940318-zlidennist-zrostaye-67-ukrayintsiv-vvazhayut-sebe-bidnimi-a-tilki-1-serednim-klasom-chi-tak-tse>
57. Національні рахунки охорони здоров'я (НРОЗ) України у 2015 році [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
58. Витрати на освіту. R&B Group. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://rb.com.ua/ukr/marketing/tendency/8324/>
59. Індекс глобальної конкурентоспроможності [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://gtmarket.ru>
60. Що насправді впливає на тривалість життя українців // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://nv.ua/ukr/opinion/trivalist-zhittya-v-ukrajini-yak-polipshiti-stan-sistemi-ohoroni-zdorov-ya-ostanni-novini-50070695.html>
61. І.В. Жеребило, С.К. Колодій Методи та інструменти державного регулювання доходів населення: теоретичний аспект. *Регіональна економіка. 2018, №4*. С. 85-93
62. Міністерство фінансів України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/expense/>
63. Ірина Бекешкіна Від сильного громадянського суспільства до сталої громадської участі Фонд Демократичні ініціативи ім. Ілька Кучеріва [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://dif.org.ua/article/vid-silnogo-gromadyanskogo-suspilstva-do-staloi-gromadskoi-uchasti>
64. Участь молоді в управлінні громадами / авт.-уклад. О.В. Кулініч, Д.С. Барінова, В.В. Нестеренко. — Х. : Харківський відокремлений підрозділ Центру розвитку місцевого самоврядування, 2018. — 48 с.
65. Правознавство : навч. посіб. / Колодій А. М. (кер. авт. кол.) [та ін.] ; за заг. ред. В. В. Копейчикова. - 5-е вид., перероб. та доповн. - К. : Юнінком Інтер, 2002. - 736 с.
66. Хлебнікова А.А. Комунікативний діалог влади і громадянського суспільства як основа формування концепції комунікативного менеджменту.

Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії: зб. наук. пр. Запоріжжя: Вид-во ЗДІА, 2014. Вип. 59. С. 278-285

67. Хлебнікова А.А. Соціально-філософський дискурс комунікативних мереж як особливого ресурсу соціального капіталу за умов глобалізації. *Гілея: науковий вісник: зб. наук. пр. К.: Вид-во УАН ТОВ «НВП» «ВІР», 2014. Вип. 91 (12). С. 241-245*

68. Про стан розвитку громадянського суспільства в Україні: загальні тенденції, регіональні особливості : аналіт. доп. – К.: НІСД, 2014. – 78 с.

69. Сушко А. І. Соціокультурний підхід в дослідженні політичної культури. *Актуальні проблеми політики. 2018. № 61. С. 202-208.*

70. Кошелева Л. Зарубіжний досвід соціалізації економіки в Україні. *Dynamics of the development of world science. Abstracts of the 11th International scientific and practical conference. Perfect Publishing. Vancouver, Canada. 2020. 496 p. P. 290-295. URL: <https://sci-conf.com.ua/category/archive/>*

3. УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

3.1. Механізм імплементації зарубіжного досвіду публічного управління та адміністрування соціалізації економіки в управлінську практику України

Курс України направлено на побудову нової країни з соціально орієнтованою ринковою економікою, визначеною в Конституції України. Адже українці в змозі досягти успіху, такого як і в державах – членах ЄС: це забезпечення високого рівня економічного розвитку, зростання рівня життя громадян, формування громадянського суспільства – створення комфортних умов для самореалізації особистості, захист власних прав, інтересів як окремими громадянами, так і суспільними групами. Також слід відзначити, що завдяки сталому розвитку поступово створюються якісно нові умови для забезпечення високого рівня життя населення в Україні [1].

Сучасні тенденції свідчать, що суспільство прагне покращити: справедливий соціальний розвиток; стає економічне зростання та зайнятість; ефективне, підзвітне та всеохоплююче публічне управління та адміністрування і справедливість для всіх, здійснює науковий пошук ефективного використання досягнень технологічного прогресу. Зростання майнової нерівності відбувається в великих масштабах. Це пояснюється логікою нерівномірності економічного розвитку, нерівність пов'язано з потенційною можливістю використання досягнень у сфері виробництва, нерівним розподілом прибутків та благ цивілізації.

У вересні 2015 року в рамках 70-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН у Нью-Йорку відбувся Саміт ООН зі сталого розвитку та прийняття Порядку денного розвитку після 2015 року на якому було затверджено нові орієнтири розвитку. Підсумковим документом Саміту «Перетворення нашого світу: порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року» було затверджено 17 Цілей Сталого Розвитку,

скорочення нерівності в середині країн та між ними стало десятою Ціллю сталого розвитку. Також перед країнами-членами ООН постали нові завдання щодо скорочення нерівності та адаптації визначених механізмів до умов глобального розвитку [2].

Соціально-економічну нерівність у сучасних умовах економічного зростання ми сприймаємо як системне явище, яке є наслідком існування відмінностей у соціально-економічному розвитку між країнами, різними верствами населення та джерелом соціальної напруженості, нестабільності, що зменшує та/або обмежує можливості повноцінно розвиватися [3].

В нашій країні стале економічне зростання залишається важливим шляхом до подолання бідності та основним рушієм людського розвитку. Є вагомі докази того, що зростання було найефективнішим способом ліквідувати бідність та покращити якість життя бідних верств суспільства. Для найменш розвинених країн та країн, що розвиваються, економічне зростання має вирішальне значення для розвитку освіти, здоров'я, харчування та виживання серед населення [2].

Відомо, що величезний розрив у прибутках і рівнях життя різних країн і соціальних груп у поєднанні з іншими глобальними проблемами які виникли в результаті пандемії, війни, голоду підривають саму основу сталого розвитку людства і можуть призвести до соціальних потрясінь планетарного масштабу. У нерівності криється низка небезпечних глобальних проблем (бідність, тероризм, міграція), які загрожують світовій спільноті. Ескалація нерівності у сучасному світовому господарстві загрожуює найгострішими соціальними конфліктами, а в майбутньому – навіть революціями і руйнуванням цілих націй. Вихід із загрозливої ситуації можливий тільки за умов проведення державами соціальної політики, спрямованої на радикальне скорочення економічної нерівності [2].

Ключові шляхи скорочення нерівності це участь держави у перерозподілі доходів з метою скорочення соціально-економічної нерівності [3]:

- трансферні платежі, за допомогою їх відповідно до соціальних програм частина доходів держави, що формуються в основному шляхом оподаткування, у

тому числі соціального страхування, передається у вигляді допомог та субсидій соціально незахищеним категоріям населення;

- встановлення державного регулювання цін, тарифів та мінімальної зарплати. Зокрема у міжнародній практиці для оцінки нерівності використовують індекс Кейтца (відношення мінімальної зарплати до середньої або медіанної зарплати штатного працівника), який дає можливість оцінити здатність заробітної плати забезпечити мінімальний гідний рівень життя працівників. Міжнародна організація праці рекомендує підтримувати індекс Кейтца не нижче 50%, а Євросоюз – не нижче 60%. В Україні цей індекс у 2021 році щодо рекомендацій МОП і, за прогнозами, у середньому за рік - 48% [4].

Нерівність в оплаті праці за останні десятиріччя суттєво зростає у нашій країні. Хоча така нерівність відображає індивідуальні й виробничі відмінності між працівниками, проте поглиблення нерівності є небезпечним з точки зору негативних соціально-економічних наслідків. Встановлення мінімальної заробітної плати використовують як механізм скорочення нерівності у багатьох країнах світу [4].

- прогресивний характер індивідуального оподаткування сприяє скороченню нерівності. Диференціація ставок прибуткового податку і податку на особисте майно створює ефект «Робін Гуда», тобто вилучає надмірну частину доходів багатих на користь бідних [5].

Отже для соціально-економічних перетворень в Україні необхідно удосконалення системи публічного управління та адміністрування соціалізації економіки:

– конкретні дієві механізми цільового надання адміністративних послуг, реформування системи публічного управління та адміністрування, забезпечення інститутів кваліфікованими кадрами, у першу чергу, через достойну заробітну плату і можливість професійного росту, інвестування людського капіталу, а відтак – оновлювати основні фонди, що призводить до високої ефективності в соціальній сфері;

- зростання заробітної плати призведе до належної динаміки продуктивності праці та при оцінці результативності трудової діяльності працівника;
- регулювання механізмів попиту і пропозиції працівників на вітчизняному ринку праці, підвищення якості професійної підготовки фахівців в системі публічного управління, збільшення загальних обсягів фінансування професійної освіти, підвищити ефективність використання трудового потенціалу нації в Україні ефективно діючого ринку праці;
- розробка механізмів покращення надання соціальних послуг економічної, соціальної сфери та створення умов для фінансового забезпечення соціальної сфери в Україні;
- посилення практики соціальної відповідальності бізнесу, серед вітчизняних підприємств беручи за основу європейську практику [6].

Фінансово-економічний механізм шляхів скорочення нерівності населення як один із ефективних механізмів імплементації зарубіжного досвіду публічного управління та адміністрування соціалізації економіки в управлінську практику України містить такі елементи таблиця 3.1 це участь держави у перерозподілі доходів з метою скорочення соціально-економічної нерівності.

Таким чином нами узагальнено за даними вищезазначених джерел [3-6] і ми пропонуємо напрями удосконалення фінансово-економічного механізму імплементації зарубіжного досвіду, які наведені у табл. 3.1

Напрями удосконалення фінансово-економічного механізму імплементації зарубіжного досвіду та запропоновано такі елементи цього механізму табл.3.1.:

1. Трансферні платежі.
2. Забезпечення гуманізації праці.
3. Реформування податкової системи.
4. Надання адміністративних послуг.

Таблиця 3.1.

Фінансово-економічний механізм шляхів скорочення нерівності населення публічного управління та адміністрування соціалізації економіки

Назва елементів фінансово-економічного механізму	Зміст фінансово-економічного механізму
Трансферні платежі	Встановлення державного регулювання соціальних макропоказників цін, тарифів та (мінімальної зарплати застосовуючи індекс Кейтца)
Забезпечення гуманізації праці	Безпека праці, справедливість оплати праці, демократії в управлінні, розвиток особистості (державного службовця)
Реформування податкової системи	Диференціація ставок на прибуток для підприємств на фізичних осіб, на особисте майно
Надання адміністративних послуг	Подальша цифровізація механізмів надання публічних послуг

Для соціально-економічних перетворень необхідно удосконалення фінансово-економічного механізму імплементації зарубіжного досвіду публічного управління та адміністрування соціалізації економіки в управлінську практику України та запропоновано напрями економічного розвитку:

1. Встановлення державного регулювання соціальних макропоказників цін, тарифів та (мінімальної зарплати застосовуючи індекс Кейтца).
2. Безпека праці, справедливість оплати праці, демократії в управлінні, розвиток особистості (державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування).
3. Диференціація ставок на прибуток для підприємств на фізичних осіб, на особисте майно.
4. Подальша цифровізація механізмів надання публічних послуг.

Публічне управління та адміністрування соціалізації економіки передбачає врахування інтересів людей, людський розвиток, закріплені на державному рівні.

Забезпечення державою реалізації цінностей, конституційного права громадянина, свободи вибору, можливості ведення підприємницької діяльності, створення конкурентного середовища та інше – концептуальні засади публічного управління та адміністрування соціалізації економіки.

Також, першочерговим є удосконалення механізмів соціального захисту населення, регулювання відносин зайнятості, політики доходів, рівня життя та їх ефективне об'єднання зі створенням самозахисної можливості населення та імплементація зарубіжного досвіду і насамперед передових країн (Швеції, Франції, Німеччини, Австрії, Японії, США та інших) (Розділ 2.1). Цілі публічного адміністрування соціалізації економіки наведені на рис. 3.1

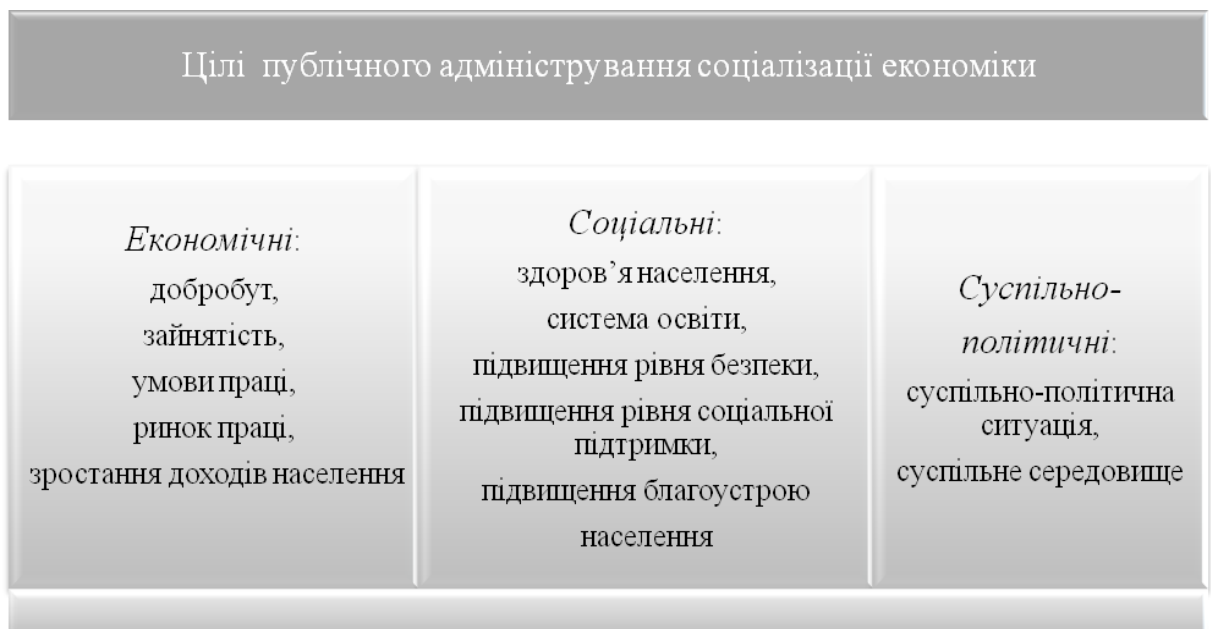

Рис. 3.1. Цілі публічного адміністрування соціалізації економіки
(розроблено автором)

Характеристика останніх 20 років показує, що між дискурсом про рівність можливостей і реальною нерівністю у доступі до освіти може зводитися до неподоланної суперечності. Так, у США зі ста дітей, чий батьки входять у 10% осіб з найнижчими доходами, тільки двадцять-тридцять навчаються у вищих навчальних закладах (ВНЗ). Однак цей показник може досягнути 90% зі 100%, коли

мова заходить про дітей, чиї батьки відносяться до 10% осіб з найбільш високими доходами [7].

В Україні – частка відмінників тим більша, чим вищі доходи родини. Серед студентів з незаможних родин відмінників 43%, серед дітей із родин середнього достатку їх вже 50%, а серед забезпечених – 59%. Знання та навички, які стануть у нагоді під час роботи, а також дають можливість отримати престижну роботу в майбутньому вважають 50% та 51% опитаних респондентів [8].

Зазначимо, що ефективними інструментами співвіднесення національної освіти з інноваційними параметрами європейського та світового освітнього просторів є успішна участь у проектах міжнародних організацій ПРООН, ЄС, Європейського фонду підготовки, Світового банку, Британської ради, SIDA, CIDA, SDC, Ради Європи, Міжнародного фонду «Відродження» та інші організації.

Загальновідомо у розвинутих країнах світу, в країнах, що розвиваються відбуваються відповідні позитивні зміни у системах фінансування вищих навчальних закладів та забезпечення рівного доступу до освіти студентів. Проте за відсутності державного механізму щодо забезпечення населення з нижчих категорій за рівнем доходів, все ще залишається проблемним питанням доступ до добре оплачуваних робочих місць. Також, застосування новітніх технологій стимулюватиме збільшення нових робочих місць для громадян.

Таким чином, механізмом скорочення нерівності є впровадження новітніх технологій. Нові технології можуть вирішити багато проблем людства, у тому числі й проблему нерівності. Однак, поки що нерівність відновлює себе за допомогою технологій. Наприклад, доступ до цифрових пристроїв і засобів зв'язку в різних країнах залишається вкрай нерівномірним. Темпи інтернетизації планети почали сповільнюватися, у 2017 році приріст становив лише 5% [9].

До позитивних результатів впровадження інформаційно-комунікативних технологій (далі - ІКТ) в державному секторі в Україні можна віднести здебільшого:

– оснащення органів державної влади обчислювальною технікою і базовим (офісним) програмним забезпеченням;

- створення телекомунікаційної інфраструктури, в тому числі підключення до мережі Інтернет значної частини підрозділів усіх рівнів органів державної влади;
- створення автоматизованих інформаційних систем, в тому числі систем відомчого електронного документообігу, автоматизації типової діяльності (наприклад, кадрового та бухгалтерського обліку) і систем підтримки прийняття управлінських рішень;
- формування у значній кількості державних службовців базових навичок користування ІКТ [10].

XX-XXI століття стали для України найважливішим періодом подолання кризових явищ, пов'язаних з вибором довгострокової стратегії соціокультурного розвитку, поступовим фокусуванням уваги на демократичних перетвореннях, розумінням важливості подолання найгостріших соціальних проблем та зміцнення основ, а саме для суспільної солідарності [11].

Трансформація уявлень про національні інтереси України, пошук важливих цим змінам соціально-культурних координат включені в русло загальних стратегічних соціально-економічних перспектив, які враховують інтереси і потреби кожного громадянина, суспільства і держави. Для їх досягнення актуалізуються масштабні і якісно нові проблеми, подолання яких пов'язується зі зміцненням демократії в Україні. Одна з головних – ефективність розвитку процесів публічного управління та адміністрування соціалізації економіки. Оскільки суспільство виступає складною єдністю духовних цінностей системи, де дії державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування повинні бути цілеспрямовані не тільки на досягнення своїх особистих цілей, а й узгоджуватися з національними інтересами щодо питання ролі держави у створенні підстав для солідарності.

Важливо зауважити ще існують нагальні проблеми. Їх суть полягає в запровадженні науково-технічної модернізації та залучення інноваційних проєктів; інтеграція національної культури у європейський культурний простір та міжнародне співробітництво у гуманітарній сфері; збереження історико-культурної спадщини; досягнення толерантності і створення умов для культурної

та політичної консолідації суспільства; формування системи національних цінностей на основі загальнолюдського досвіду [12].

Одним з основних напрямів розвитку публічного управління та адміністрування є пошук засобів і форм забезпечення соціальної інтеграції, сталого розвитку в умовах науково-технічної революції. Досягнення науково-технічного прогресу, штучного інтелекту не можуть компенсувати безліч небезпек, які несе його експансія у всі сфери життя. Найсерйознішу загрозу має руйнація традиційних форм суспільних відносин.

У сучасних умовах виникає потреба у докорінному зміні ціннісних орієнтацій особистості (державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування). Знову зростає інтерес до етики, у якій бачиться основний фактор, здатний стримати реалізацію антигуманних можливостей, що відкриваються у науково-технічному інтелекті.

Це породжує потребу у модернізації наукових підходів, особливо у сфері господарювання. Традиція, що склалася розглядати господарство як автономну сферу діяльності, найважливішою рисою якої є раціональний пошук рішень і можливість калькуляції їх наслідків, в наш час виявляє свою обмеженість. Господарська діяльність повинна підпорядковуватися раціоналістичним принципам оптимізації. Орієнтування на глибокі культурно-історичні цінності, оптимальну організацію, максимізацію ефективності припускають врахування широкого культурного контексту. Це відображається в еволюційних процесах сучасної економічної теорії, зокрема, у трансформаціях моделі людини, що є основою економічного аналізу [13 с. 4].

Взаємозв'язок і взаємозалежність проблем насамперед породжують новий рівень напрямів, за важливістю залишається пріоритетним завданням публічного управління та адміністрування соціалізації економіки, відповідними заходами соціальної політики, а також зміцнення національно-культурної ідентичності України і збереження місця української цивілізації в світовому просторі, забезпечення національної безпеки шляхом проведення виваженої державної політики.

Сучасні концепції державної політики базуються на формуванні громадянського суспільства з високим рівнем добробуту та вільним розвитком особистості (державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування).

Слід зазначити, що порівняння якості і ступеня розвитку інституціоналізації громадянського суспільства України в Європі показує дуже великий відрив нашої країни з точки зору зрілості громадських організацій та їх активізація впливу на процес прийняття політичних рішень. В даному випадку досвід Європи може послужити саме тим прикладом, який необхідний для активних дій громадської організації з розвитку процесів публічного управління та адміністрування соціалізації економіки в Україні.

В Європі існує добре розвинена і ефективно діюча інфраструктура інститутів громадянського суспільства, що працюють в самих різних сферах і захищають інтереси різних соціальних груп. Розрізняють такі *види громадських організацій*:

- неурядові (діючі окремо від урядових структур в організаційному плані);
- некомерційні;
- самоврядні (незалежні і здатні регулювати свою власну діяльність);
- добровільні (користуються добровільною участю громадян у вигляді грошових пожертвувань і тимчасових витрат);
- офіційно зареєстровані або внесені до реєстру за відповідним законодавством при федеральних, територіальних або провінційних органах державного управління [14].

Для українського громадянського суспільства, характерні такі недоліки:

- до цього часу не досконала цілісна система цивільних структур, залишається слабким юридичний захист громадян та асоціацій;
- аморфна соціальна база громадянського суспільства, суспільство розколоте по лініях - бідні та багаті, еліти та народ, чиновники та пересічні громадяни;
- недостатньо виражені інтегративні, що об'єднують культурні цінності (довіра, солідарність, злагода, соціальна відповідальність, повага до життя людини, гідності тощо);

– незадовільні структуровані інтереси та відсутність ясно вираженої ідентифікації індивідів з відповідними групами, що перешкоджають формуванню громадянських об'єднань, організації групових дій [14, с. 26].

На теперішній час в країні спостерігається яскраво виражена тенденція до збільшення громадських організацій. У порівнянні з попереднім періодом громадські організації з великими прибутками помітно виділилися серед інших, що відзначається зростанням їх прибутків і розширенням кількості добровільних учасників і штатних співробітників.

Більшість громадських організацій менше розраховують на державне фінансування і більше покладаються на власні прибутки, які приносить здійснювана ними діяльність, а також на добровільну участь [15].

Що стосується фінансування громадських організацій, то основні надходження, які знаходяться на першому місці, йдуть з бюджетних коштів регіонів. На другому місці зазвичай стоять власні прибутки від певної діяльності. І тільки на третьому місці добровільні пожертвування. Іноді частина коштів перераховується з державного і місцевих бюджетів, але це досить незначні відсотки від загального фінансування [16].

Загальновідомо, що основні сфери, в яких працюють громадські організації зарубіжних країнах – це спорт, релігія, соціальні послуги та збір коштів на різні благодійні потреби. Також сфери діяльності: охорону навколишнього середовища, науку і освіту, культуру, охорону здоров'я, профспілковий рух, медичну галузь, міжнародну діяльність та інші. У цілому ж слід зазначити, що громадські організації в країнах переважно націлені на широкі верстви населення.

Основні проблеми, які стоять перед громадськими організаціями в Європі, пов'язані в першу чергу з формуванням внутрішньої організаційної структури та питаннями фінансування, що, втім, не є особливістю саме суспільства. Подібні проблеми виникають у громадських організацій по всьому світу. Однак, в Європі на даний час сформувався цілком дієвий і ефективний механізм відстоювання інтересів населення в рамках інститутів громадянського суспільства. Цей успішний

досвід може бути корисний і для нашої країни, особливо в тих випадках, коли формування інститутів громадянського суспільства знаходиться в стадії розвитку.

Останнім часом особливо дієвим і ефективним способом роботи громадських організацій є об'єднання ряду організацій в групу або мережу, в рамках якої вони об'єднують свої ресурси для проведення єдиної політики або стратегії.

Існує ряд способів класифікації таких мереж громадських організацій в Європі. Це спосіб класифікації найпростіший – за географічною ознакою: подібні мережі існують як на місцевому рівні, так і на регіональному, або національному рівні. Важливо відзначити, що на даний час спостерігається активне зростання міжнародних мереж у зв'язку з тим, що місцеві громадські організації в Європі вступають в контакти з аналогічними організаціями в інших країнах [17]; [18].

Історично склалося, що в Європі існує відмінність між громадськими організаціями, які займаються наданням послуг, і тими, що виступають за зміну політики, або законодавства. Існують організації, які переважно зайняті проведенням певних програм і наданням послуг населенню, або які займаються виключно пропагандистською діяльністю. Відповідно, і створення груп, або мереж громадських організацій відбувається на тій же основі, на якій формувалися організації-учасники [17]; [18].

Одні мережі зосереджують свою діяльність насамперед на координації і керівництві діяльністю членських організацій з метою здійснення впливу на процес прийняття рішень органами влади на муніципальному, провінційному і державному рівні. Інші мережі зосереджують свою увагу на наданні різного роду послуг самим організаціям-учасникам. У рідкісних випадках поєднуються обидві ці функції.

Однак, спосіб класифікації різних типів мереж громадських організацій визначається цілою послідовністю формальних ознак:

1. Вільні, часто тимчасові, коаліції:

- зазвичай складаються з приватних осіб і організацій;
- відсутнє формальне членство;

- часто збираються для виконання конкретного завдання, або в зв'язку з конкретною подією і потім розпускаються;

- незначне число формальних процедур і структур;

- часто рішення приймаються тими членами, які присутні на зустрічі [19].

2. Вільні об'єднання:

- процес вступу в члени має дещо неформальний характер, і членство може швидко змінюватися при необхідності;

- неформальна процедура прийняття рішень щодо поточної діяльності;

- процес прийняття важливих рішень може носити більш формалізований характер;

- часто робота будується на основі консенсусу;

- такі об'єднання часто не мають фіксованого штату.

3. Формальні мережі:

- існують певний порядок і критерії прийняття в члени таких мереж;

- порядок прийняття рішень носить формалізований характер; при цьому чітко визначені ролі та обов'язки;

- часто існує штат співробітників;

- можуть бути оформлені як юридична особа [20].

4. Федерація:

- зареєстрована як юридична особа;

- має статут, порядок роботи; призначення співробітників і їх відповідальність оформляються в письмовому вигляді;

- рішення приймаються, як правило, шляхом голосування;

- встановлені формальний порядок і критерії для вступу в члени організації;

- членами мережі можуть бути тільки організації;

- зобов'язання з боку членів і з боку органу, об'єднаного на федеральних засадах [21]; [22].

Відповідно до класифікації за формальними ознаками може виникнути враження, що різні категорії громадських організацій мають взаємовиключний

характер, проте в дійсності це не так. Відмінності між різними категоріями організацій можуть бути різноманітними.

Насправді найбільш чітка класифікація проводиться відповідно до аналізу основних особливостей мереж. Перша особливість визначається тим, які відносини встановлені між мережею та її членами. Друга особливість полягає в здатності організації сфокусувати свої зусилля по досягненню поставленої мети і бути гнучкою у використанні методів і стратегій для досягнення певної мети, Третя в інтересах діяльності громадських організацій повинен підвищитися рівень інформованості про громадські організації. Четверта це високий рівень довіри громадян до інститутів громадянського суспільства та прозора діяльність громадських організацій.

Європейський досвід з відстоювання громадських інтересів і створення соціальних мереж некомерційних організацій досить великий і ефективний. На основі успішних прикладів можна зробити висновок про деякі рецепти в формуванні зовнішньої та внутрішньої стратегії для відстоювання громадських інтересів і формування громадських некомерційних організацій.

У західних країнах розроблено і широко впроваджено методики оцінювання ефективності компаній.

Отже одного інструментарію забезпечення ефективного механізму реалізації процесів публічного управління та адміністрування соціалізації економіки недостатньо. Потрібне інституційне забезпечення їх реалізації.

Важливим етапом формування уявлень про роль інституційних факторів у забезпеченні процесу публічного управління та адміністрування соціалізації є синтез наявної теорії та існуючої практики. Вважаємо за доцільне зорієнтувати його на виявлення, по-перше, інваріантних функцій інституціональних факторів безвідносно рівня і сфери їх дії, по-друге, виборчих характеристик цих функцій, що відбивають роль названих чинників у розвитку процесу публічного управління та адміністрування соціалізації економіки. Перший аспект пов'язаний із систематизацією положень, висунутих представниками інституціоналізму Д. Норт,

даючи загальну характеристику інститутів, відзначає визначальну роль мотивування та стимулювання у обсяг інвестицій в ці чинники [21, с. 708].

Відомі економісти Д. Норт Р. Коуз прийшли до висновку інститути зумовлюють трансакційні витрати, що додаються до витрат виробництва [21, с. 709]. Можна припустити, що їх рівень і вектор зміни детерміновані дією інституційних чинників. Разом з цим, наведемо твердження Лауреата Нобелівської премії з економіки 2009 року американського представника інституціоналізму – О. Вільямсона: «... основною метою і результатом функціонування економічних інститутів ... є мінімізація трансакційних витрат» [23, с. 466].

О. Вільямсон зосереджував увагу на вклад інститутів в зниження невизначеності: «зростання ступеня невизначеності робить більш нагальною розробку учасниками угоди механізму вирішення проблем, так як паралельно зі збільшенням невизначеності зростатимуть і проблеми в соціальних відносинах, і приводи послідовної адаптації до нових обставин» [23, с. 473].

Особливу увагу треба, звернути на встановлену американським економістом Д. Нортом сферу дії інститутів – забезпечення соціальних трансформацій: «У той час як переважна більшість прийнятих рішень є рутинним і типовим, деякі з них передбачають певну зміну існуючих соціальних «контрактів» – домовленостей, що визначають взаємини між індивідами і державою». Зміна може відбутися в рамках діючої структури прав власності та політичних нових норм; проте в ряді випадків нові суспільні відносини вимагають відповідних нових правил. Так само поступово трансформуються та/або припиняють своє існування норми поведінки, які управляють процесами обміну [21, с. 712].

Науковець Д. Норт вважає «...найголовнішим, фундаментальним джерелом змін навчання індивідів і керівників органів управління ». Вважаємо за можливе зв'язати це твердження з встановленою ним мотивуючої роллю інституційних чинників. Очевидно, що ця роль реалізується, перш за все, за допомогою системи навчання, змінною самої та/або модифікацією потреби суспільства. Обґрунтовуючи, можна виділити ряд функцій, реалізація яких пов'язана в процесі

публічного управління та адміністрування соціалізації економіки з дією інституційних чинників:

1. Мотивування та стимулювання діяльності суб'єктів, які поділяють вимоги інститутів.
2. Регламентація діяльності суб'єктів, що забезпечується за допомогою конституційних і економічних правил, угод.
3. Зниження трансакційних витрат.
4. Забезпечення відтворення новацій в системі публічного управління та адміністрування соціалізації економіки [21, с. 712].

Для виявлення виборчих характеристик змісту цих функцій, що відображають роль вищезазначених чинників у процесі публічного управління та адміністрування соціалізації економіки, можна звернутися, насамперед, до наукових публікацій фахівців, які проводили дослідження в цій предметній області. З.І. Галушка та інші науковці розглядають роль інституційних чинників соціалізації економіки України. [24] .Т.М. Боголіб розкриває інституціональні фактори соціалізації в умовах глобалізації [25].

Наведений перелік наукових робіт дослідників можна доповнювати, однак, цього досить для того, щоб зробити висновки.

По-перше, наявний теоретичний фундамент не містить системної версії ролі інституційних факторів у розвитку процесів публічного управління та адміністрування соціалізації економіки, оскільки в кожному конкретному дослідженні увага зосереджується на окремому випадку використання названих чинників. Варіант синтезу отриманих при цьому результатів навряд чи може виявитися продуктивним, оскільки спочатку відсутній «спільний знаменник», тобто необхідний склад функцій, які в процесі публічного управління та адміністрування соціалізації економіки виконують ці чинники.

По-друге, характеристика вкладу інституційних чинників у розвиток процесів соціалізації обмежений тільки об'єктною базою їх дії. За межі теоретичного аналізу виведені економічні суб'єкти. Для подолання названих недоліків в теоретичному поданні про роль інституційних факторів у розвитку

процесів публічного управління та адміністрування соціалізації економіки вважаємо за доцільне запропонувати комплексний підхід до вирішення поставленого наукового завдання, суть якого відображають такі положення:

1. Для дотримання системного огляду ролі інституційних факторів у розвитку процесів соціалізації доцільно йти від загального (виявлений інваріантний склад реалізованих ними функцій) до приватного.

2. Вибір окремих випадків прояву та дії інституційних факторів у розвитку процесів соціалізації має бути детермінований визначенням, по-перше, ключових завдань розвитку сучасної вітчизняної економіки та системи публічного управління та адміністрування, вирішення яких опосередковано дією саме інституційних чинників, по-друге, базових сфер і об'єктів подальшої реалізації таких завдань.

В рамках запропонованої доктрини одним з основоположних напрямів розвитку сучасного суспільства в умовах становлення постіндустріального господарського устрою, на наш погляд, виступає соціалізація економічних відносин. У найзагальнішому вигляді публічне управління та адміністрування соціалізації економіки можна представити як процес інтеграції приватного та громадського секторів, в рамках якої у виробничій діяльності формується пріоритет розвитку людини і умов її життєдіяльності. Вона являє собою найважливіший етап розвитку економічної системи, у міру завершення якого економіка набуває характеристику високої соціальної орієнтованості. Основними напрямками, які необхідно стимулювати державі в даному процесі, є: соціалізація власності, соціальну переорієнтацію виробництва, пом'якшення соціальної диференціації, гуманізація праці і життя людей та зростання ролі соціальної сфери.

Соціалізація економіки реалізується у різних формах і відрізняється за ступенем оволодіння працівниками функціями управління (і, відповідно, по мірі витіснення капіталу з управління виробництвом). Відомо, що в більш ніж в 70 країнах світу законодавчо закріплено право працівників на участь в управлінні виробництвом і розподіл його результатів на основі трудових прав, незалежно від виду власності та організаційно-правової форми підприємств, на яких вони зайняті (в Європі - Австрія, Бельгія, Греція, Данія, Італія, Люксембург, Мальта,

Нідерланди, Португалія, Франція, ФРН, Швеція; в Африці - Алжир, Бурунді, Габон, Зімбабве, Мавританія, Марокко, Свазіленд, Туніс; в Латинській Америці - Панама; в Азії - Бангладеш, Пакистан, Південна Корея, Шрі-Ланка громадський сектор, Сирія і деякі інші країни Близького і Середнього Сходу) [26].

У США, в залежності від організаційно-правових форм існують компанії[27]:

- приватні підприємства;
- загальне підприємство;
- партнерство з обмеженою відповідальністю;
- спільні підприємства;
- закриті корпорації;
- малі корпорації;
- компанії з обмеженою відповідальністю;
- філії іноземних/міжнародних компаній;
- представництво іноземної компанії;
- неприбуткові організації.

В наукових працях про повернення до принципів соціальності в економіці науковцями писалося і раніше. Проте за останні роки спостерігається підвищення ролі в економіці не тільки соціальної сфери, а й соціально-економічної політики розширення участі працівників підприємств та в управлінні ними, як це практикується в окремих країнах світу та в нашій країні.

Разом з цим, часто вживалися як тотожні поняття «соціальна економіка» і «солідарна економіка», які поки мало поширені в Україні, а їх практичний зміст недостатньо вивчено. Зміст цих термінів в цілому зводиться до наступного: соціальна, або солідарна, економіка оперує такими поняттями, як соціальна справедливість і повна трудова зайнятість. Завдання полягає в об'єднанні понять матеріального багатства і суспільного процвітання [28].

Для досягання успішних результатів, необхідно звернутися до концепції суспільної солідарності, тобто до задоволення інтересів людини і суспільства за умови, що індивідуальні інтереси та потреби реалізуються в рамках публічного, а

точніше, без шкоди для нього. Суспільство є органічним цілим, а солідаризм передбачає досягнення рівності і справедливості між громадянами країни.

Безпосереднім свідченням зниження соціалізації акціонерної власності є зменшення частки фізичних осіб як співвласників. Розвиток акціонерних товариств працівників (народних підприємств) могло б пом'якшити негативні наслідки сформованої тенденції.

Економічна сутність народного підприємства як форми господарювання полягає в тому, щоб забезпечити повновладний гарантований від зовнішніх впливів контроль працівників за фінансовими потоками. Для народних підприємств у розвинутих країнах Заходу основною метою стає максимізація не прибутку, а чистого доходу на одного зайнятого, що не виключає необхідності використання показника норми прибутку [29].

Таким чином, з огляду на формування передумов для відновлення власності, при якому безперервність забезпечується не стільки зовнішньою формою, скільки за рахунок змісту, заснованого на мотивації і прагненні самого індивіда як суб'єкта відносин власності до задоволення своїх потреб за допомогою реалізації наявних у його розпорядженні ресурсів (повноважень), найбільш перспективною формою, на нашу думку, є соціалізована власність. Її різноманіття може бути виражено і в кооперативній, і в ряді акціонерних форм (народних підприємств), які не порушують умов реалізації стимулів і мотивації суб'єктів відносин власності, а частка державної власності не повинна перевищувати обсягу, необхідного для підтримки балансу суспільних інтересів і інтересів господарюючих суб'єктів.

У тенденціях розвитку праці останні два-три роки в Україні також спостерігаються негативні тренди. Незважаючи на звіти представників влади, доходи більшості громадян не ростуть. Зростання тривалості робочого тижня призвело до падіння вартості праці. Погіршення умов праці, в свою чергу, загострює і проблему соціальної диференціації, і проблему бідності. Це поглиблює диференціацію в залежності від приналежності до різних соціальних груп: бідні, сільське населення, працівники бюджетних установ, безробітні та інші. Дані наслідки є складним переборним для населення обмеженням, яке веде до

погіршення умов їх життєдіяльності і деградації раніше накопиченого людського капіталу. При таких обставинах перспективи формування середнього класу як основи соціально-економічного розвитку країни і громадянського суспільства стають все менш чіткими. Якщо не переломити цю контртенденцію, то формальне зростання рівня людського капіталу, вираженого тільки в збільшенні кількості зайнятих, які мають вищу освіту, продовжить відтворюватися і далі. На підтвердження цієї тези можна навести безліч прикладів, які свідчать про дисбаланс на ринку праці, де обсяг підготовлених фахівців набагато перевершує потреби економіки (економісти, юристи та інші). У той же час не тільки кількість фахівців, а й зміст їх кваліфікації може бути не затребуваний роботодавцями. В таких умовах, при негнучкій системі освіти і наростаючою дегуманізацією праці, формується ризик професійної деградації трудових ресурсів. Система публічного управління та адміністрування соціалізації економіки не може дозволити собі ігнорувати такі сучасні виклики, як розвиток цифрової економіки та прискорення розробки штучного інтелекту. Щоб остаточно не втратити конкурентні позиції в світовому співтоваристві, необхідно нарощувати людський капітал до рівня, на якому можливо здійснювати новітні технологічні розробки, нехай навіть і у віддаленій перспективі [30]

Власне, важливо активізувати процес гуманізації праці. Діяльність публічного управління та адміністрування соціалізації економіки повинна бути спрямована на розвиток людського капіталу, та поліпшення умов праці на основі відносин гуманістичних принципів: охорони та безпеки праці, справедливості та достойної оплати праці, розвитку особистості в процесі трудової діяльності, демократії в управлінні підприємством або організацією. Це підвищення мотивації зайнятих громадян до продуктивної праці, стійкої фінансової основи економічно активного населення, якості розвитку людського капіталу, більшої активності громадянського суспільства для розвитку демократичних принципів.

За підсумками проведеного дослідження важливо звернути увагу на розроблені концептуальні положення соціалізації економічних відносин в

контексті динаміки соціального розвитку, що містять ряд пріоритетних напрямків в соціально-економічній політиці держави:

1. Діяльність публічного управління та адміністрування соціалізації економіки повинна бути спрямована для радикального перетворення національного господарства та економіки і забезпечити тим самим соціальний розвиток.

2. Переформатування в системі економічно-виробничих відносин на колективні або асоційовані форми власності (кооперативи, акціонерні товариства працівників) є основою високою мотивованою продуктивною працею.

3. Насамперед пом'якшення соціальної диференціації, як передумови формування і зростання середнього класу в соціальній структурі суспільства, приводить до виникнення нових форм соціальних відносин, що дозволяють розширити економічну і соціальну активність незалежно від певної соціальної групи.

4. Впровадження процесу гуманізації праці, вираженого в принципах безпеки праці, демократії і справедливості винагороди за працю, саморозвитку державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування (особистості) в системі трудових відносин, сприятиме успішній реалізації пріоритетів в рамках публічного управління та адміністрування соціалізації економіки і дозволить вийти на новий рівень розвитку суспільних відносин, що дозволяє реалізувати нові форми економічної діяльності.

5. Забезпечення фінансування економічно активного населення дозволить примати участь як в різних формах соціалізованої власності, так і в інвестуванні в людський капітал, підвищуючи таким чином рівень якості життя як одну з особливостей забезпечення економічної безпеки нашої країни.

Стратегія інноваційного економічного розвитку в Україні залежить від інноваційної моделі, яка включає розвиток освіти, культури, охорони здоров'я і науки, тобто того феномену публічного управління та адміністрування соціалізації економіки, який формує людський капітал.

3.2. Удосконалення інституційного забезпечення публічного управління та адміністрування економіки України

Напротязі 30-40 років значні зміни – політичні, соціальні, економічні та технологічні, призвели до збільшення навантаження на системи публічного управління та адміністрування економіки.

Цілі сталого розвитку (ЦСР) ООН, які були схвалені Генеральною Асамблеєю, в цілому співзвучні ініціативам, поширеним урядами в різних країнах, зокрема, Цілі 16. Так, дана Ціль визнає і підтримує необхідні побудови миролюбних, справедливих інклюзивних суспільств, що забезпечують рівний доступ до правосуддя та заснованих на правах людини, включаючи право на розвиток. У ній визнається важливість існування верховенства права, ефективного управління на всіх рівнях, а також прозорих і підконтрольних інститутів. Ціль 16 також підкреслює руйнівний вплив на суспільства таких факторів та явищ, як соціальний виняток, нерівність, корупція, безправ'я, незаконні фінансові потоки та потоки озброєнь. Тож вони руйнують соціальний капітал та громадську довіру, а також підривають необхідні рівні безпеки та справедливості для громадян [31].

Втілювати в практику принципи соціальної справедливості набагато важче, ніж робити їх визначення. Однак вони були реалізовані дослідниками деякі сповідували «суспільновласницькі» ідеї розвитку інші вважали можливим забезпечити соціальність на засадах залучення потенціалу приватної власності. Реалією сьогодення є конституційне закріплення концепції соціальної держави в зарубіжних країнах та ряді постсоціалістичних, пострадянських країн [32].

Підвищення ефективності публічного управління та адміністрування соціалізації економіки залежить від дій органів державної влади та посадових органів місцевого самоврядування на основі відкритості та прозорості прийняття рішень і громадського контролю за їх виконанням. Розбудова миру, зміцнення соціальної згуртованості та зниження рівня конфліктогенності за всіма суспільно значущими чинниками значною мірою залежать від дієвості органів державної влади та місцевого самоврядування. Для виконання завдань у цій сфері необхідно

забезпечити повноту участі громадян у державному управлінні та житті місцевих громад, поширити практику публічно-приватного партнерства, застосовувати комунікаційні технології тощо.

Формулювання визначення сучасного громадянського суспільства стикається з серйозною проблемою через те, що це поняття має два вектори розвитку: соціальний і політичний. Німецький філософ і соціолог Ю. Габермас зрівнює поняття громадянського суспільства з публічною сферою суспільної взаємодії та життєвий світ людини [33]. український політолог І. Кресіна вбачає в ньому елемент політичної самоорганізації [34].

Деякі підгрупи, такі як бізнес, засоби масової інформації, парламентарії, або місцеві органи влади, не у всіх випадках вважають себе частиною інституційної категорії громадянського суспільства. З іншого боку, багато неурядових організацій вважають, що бізнес не слід відносити до громадянського суспільства, протиставляючи його цілі громадським інтересам, потребам, цінностям.

Найбільш складною проблемою в становленні громадянського суспільства сьогодні називають національний аспект. Зазвичай інституціоналізація громадянського суспільства відбувається на основі появи національних громадських організацій, створених для вирішення конкретних соціальних питань [35].

Однак, в даний час громадянське суспільство в ряді сфер носить «космополітичний» характер. Комплексні, складні проблеми, що виходять за рамки національних юрисдикцій, стають предметом обговорення на широких міжнародних громадських форумах. Такі глобальні загрози, як світові економічні кризи, екологічні катастрофи, тероризм, наркотики і епідемії, міграційні процеси, відображаються на житті людей у всьому світі і набули настільки значних масштабів, що жодна країна не в змозі вирішити їх самостійно.

Зі свого боку, уряди багатьох країн сприймають розширення взаємодії інститутів громадянського суспільства і їх вихід на глобальний рівень як загрозу для національних інтересів та суверенітету. Таке сприйняття ускладнюється тим

фактом, що існує значна нерівність в чисельності, впливовості і ресурсах неурядових організацій з промислово розвинених і країн, що розвиваються.

Цивільні і громадські групи можуть також переслідувати глибоко суперечливі інтереси, які в деяких випадках можуть йти врозрід із законами, нормами і принципами, закріпленими державою на законодавчому рівні.

Ця проблема ще більш ускладнюється через зростаючий вплив громадянського суспільства на вирішення державних питань завдяки впливу засобів масової інформації та різноманіттю інструментів соціальної самоорганізації населення. Все це провокує такі умови, при яких політичний тиск і вимоги громадськості спрямовані безпосередньо на владні структури в обхід традиційних систем політичного представництва [36].

Влада громадянського суспільства реальна в епоху новітніх інформаційних технологій, але носить неявно виражений характер. Вона не передбачає прийняття рішень. Інститути громадянського суспільства можуть дискутувати, вносити пропозиції, експериментувати, викривати або служити прикладом, але не варто недооцінювати їх вплив на життя населення в країні з розширенням впливу соціальних медіа.

Феномен соціалізації економіки слід розглядати не тільки як соціально-економічне явище, але і як соціальний механізм інституціоналізації соціально відповідальної поведінки держави і бізнесу, тобто його перетворення в соціальний інститут, про що можуть свідчити такі його ознаки [37]:

1. Стійкість і відтворюваність соціально відповідальної поведінки держави, громадянського суспільства засновані на цінностях, правилах і нормах. Заходи політики соціальної відповідальності повинні бути не разовими акціями, а стати стратегічними щодо повсякденної поведінки. Система цілей сучасної соціально відповідальної поведінки держави повинна будуватися на ідеалах соціокультурного розвитку і вдосконалення життєдіяльності економічно активного населення. Це невіддільне від суті соціально орієнтованої держави та окремих організацій. Тому метою діяльності соціально орієнтованої держави,

громадянського суспільства повинна стати оптимізація кількісних і якісних показників.

2. Нормативні документи публічного управління та адміністрування соціалізації економіки. Це якість послуг, які повинні закріплюватися у вигляді соціальних стандартів, а також моральних норм і нових установок (етичних кодексів), в яких оформляються насамперед стійкі стереотипи необхідності благодійності, меценатства, захисту навколишнього середовища, допомоги соціально вразливим категоріям населення, які знаходяться в складних життєвих обставинах (літнім, багатодітним сім'ям, осіб з інвалідністю). Нормативна база соціалізації економіки в Україні знаходиться ще в стадії становлення, але вже характеризується багатовекторністю напрямів. Вона складається з офіційних постанов, орієнтованих на різні сфери і категорії осіб, що потребують допомоги, а також норм права міжнародного, державного, регіонального та місцевого рівнів.

3. Формування організаційної структури публічного управління та адміністрування соціалізації економіки у вигляді особливих структур, що відповідають за реалізацію соціальних цілей і функцій держави. Сучасна соціально орієнтована держава в своєму розпорядженні володіє достатньо розгалуженою організаційно-управлінською структурою, що включає елементи, що відповідають за регулювання соціально-трудових відносин, охорони праці, здоров'я, розвиток освіти тощо. Крім того, з точки зору різних демографічних груп, можна виділити різновиди соціальної відповідальності щодо відношення до жінок, молоді, дітей, інвалідів, старшого покоління. З розвитком інституційної організації соціалізації економіки пов'язана і поява кадрового потенціалу даного соціального інституту.

На рівні світової спільноти наявність організаційної структури підтверджується прикладами: створення Всесвітнього економічного форуму, учасниками якого є транснаціональні компанії, ряд міжнародних правозахисних, профспілкових, екологічних об'єднань та організацій. Держави все більше уваги приділяють соціалізації економіки в цілому і окремих компаній. Так, з 2001 року у Великобританії введена посада міністра з корпоративної соціальної відповідальності.

4. Відомо, що раніше ступінь зрілості, стійкості тієї чи іншої держави оцінювали, головним чином, за економічними показниками, то в даний час такими критеріями все більше виступають показники його соціального розвитку. Таким чином, публічне управління та адміністрування соціалізації економіки передбачає інституціоналізацію соціально відповідальної поведінки держави, що закріплює систему показників і процедур звітності перед суспільством [38].

Характерним для соціальної відповідальності бізнесу у більшості країн світу є добровільність; інтегрованість у бізнес-стратегію організації, компанії; системність; користь для всіх зацікавлених сторін (співробітників, споживачів, тощо, а також для самого підприємства) внесок у процес сталого розвитку. Перелічені нами ознаки стають факторами соціалізації суспільства, та впливу на розвиток (особистості) державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування.

В публічному управлінні та адмініструванні соціалізації економіки знаходять цілеспрямоване прагнення сучасної держави знайти практичну площину для узгодження інтересів суспільства за допомогою здійснення політики соціальної відповідальності, як держави, так і бізнесу. Іншими словами, соціалізація економіки в майбутньому набуває характеру загальної соціальної закономірності, що свідчить про якісно новий етап в соціально-економічному та культурному розвитку суспільства, пов'язаному з соціально відповідальною поведінкою держави і бізнесу. З метою соціалізації економіки необхідне удосконалення інституту соціальної політики за такими напрямками [38]:

1) удосконалення ефективності модернізації системи оплати праці з метою забезпечення зростання доходів працюючого населення та підвищення ролі високої кваліфікованої праці, що передбачає встановлення бюджетних зобов'язань держави у вигляді нормативів мінімальної оплати праці та мінімальної частки витрат державного бюджету в соціальній системі. При цьому необхідно продовжувати впроваджувати в практику громадське обговорення і законодавче встановлення нормативів мінімального рівня оплати праці в бюджетній сфері. Підвищенню ціни праці сприятиме модернізація соціалізація економіки на основі поширення новітніх

технологій, що забезпечать перехід на інноваційний шлях розвитку з новою якістю людського капіталу;

2) впровадження заходів соціального спрямування в області оподаткування доходів, що передбачають скасування прибуткового податку з мінімальної заробітної плати; звільнення прожиткового мінімуму від оподаткування; активне використання податкових пільг;

3) реформування інституту соціального захисту, що передбачає створення інтегрованої багаторівневої системи соціального захисту (державні органи - місцеві органи влади - підприємства - громадські організації), дієвої на всіх рівнях, з чітким визначенням прав, соціальної відповідальності і функцій кожного. Принципами інституту соціального захисту повинні стати: законодавче визначення та розмежування фінансової відповідальності між працівником, роботодавцем і державою не на основі державної благодійності, а як сукупності державних гарантій, що надаються кожному і забезпечують дотримання прав людини; організація системи соціальних гарантій на основі страхових виплат замість податкових; співвіднесення страхових тарифів з настанням страхових випадків та налагодження дієвих механізмів контролю збору та витрачання страхових коштів;

4) відновлення механізму діалогу з громадянським суспільством та обміну інформацією між інститутами державної влади і громадянського суспільства. Цій меті відповідають заходи щодо підвищення інформаційної відкритості державних відомств, а також інституціоналізація соціальної експертизи та соціального контролю з наділенням їх широкими правами. Інститут оцінки соціальних нововведень повинен враховувати те, як їх реалізація позначиться на міжгалузевих зв'язках, які буде мати соціальні наслідки, якою буде реакція тих чи інших суб'єктів інтересів. У цьому випадку необхідно введення механізм анкетного опитування респондентів [39].

Реалії свідчать, що дослідження пріоритетів соціалізації економіки проводиться в основному на основі таких показників, як рівень і якість життя населення, рівень споживання основних матеріальних благ, частка середнього класу. Але при цьому не

беруться до уваги показники якісної зміни (особистості) державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування і суспільства. Тому, на наш погляд, при модернізації інституту соціальної політики в Україні слід враховувати динаміку цінностей сучасної соціальної держави, а саме те, що колективізм, солідарність, соціальна рівність поступово витісняються цінностями особистої відповідальності, індивідуальних досягнень, конкуренції. У цих умовах на державу покладається завдання забезпечення свободи економічної діяльності, підтримки підприємливості та інституціоналізації сильних інститутів, які відповідають інтересам тих, на кого поширюються, а, значить, сприяють їх більш повної реалізації. Соціальну рівність слід трактувати не як рівність результатів, а як рівність можливостей і доступу до цих можливостей.

Критичність етичних чинників у механізмі інституціоналізації сприяє зниженню мотивації, трудового стимулу, збільшенню соціальної напруженості, високому ступеню апатичності в соціальних настроях, присутність стереотипів. Отже, чисто економічний підхід в проведенні соціально-економічної політики держави повинен доповнюватися етичним підходом, що орієнтує реформаторів і публічних управлінців на інтереси людини, як соціального суб'єкта економіки і суспільства. Ключовими суб'єктами розроблення, реалізації та контролю повинні бути висококваліфіковані фахівці, які спираються на етичні принципи: соціальної орієнтованості, соціальної справедливості, пріоритету якісних показників життя суспільства перед макроекономічними показниками, компліментарності і органічної узгодженості формальних норм права з етичними нормами, що регулюють соціально-економічну поведінку суб'єктів суспільства і економіки.

З метою практичного втілення етичних принципів в соціально-економічній політиці слід розробити Закон України «Про реалізацію соціально-економічних інтересів українського суспільства». Цей закон повинен містити правові норми, що відповідають етичним принципам, які регулюють зміст і процедури розробки та прийняття соціально-економічної політики, що відповідає інтересам суспільства, а також механізми відповідальності (моральної і матеріальної) посадових осіб за

допущені помилки. Пропонований закон повинен визначити наступну процедуру розробки та проведення соціально-економічної політики в інтересах суспільства:

1. Виявлення індивідуальних, групових і громадських інтересів, переваг, цінностей.
2. Узгодження індивідуальних, групових і громадських інтересів з урахуванням морально-етичних принципів.
3. Вибір засобів реалізації економічних і соціальних інтересів суспільства, закріплених в державних програмних документах.
4. Незалежна соціальна експертиза виконаних заходів соціально-економічної політики, для чого слід передбачити забезпечення доступності інформації про її проведенні для суспільства.
5. Реалізація стратегії державної соціально-економічної політики.

В результаті інституціоналізації соціальної відповідальності держави забезпечить підвищення рівня соціалізації української економіки, що в свою чергу сприятиме підвищенню якості соціального капіталу, а саме зростанню рівня довіри, солідарності в суспільстві, а формальні інститути отримають опору більшості членів суспільства за рахунок розширення середнього класу - соціальної основи людського капіталу. При вдалому соціокультурному устрої суспільства буде легше відбуватися адаптація його суб'єктів до нової інституційної системи і підвищуватися її стійкість. Публічне управління та адміністрування соціалізації економіки України, за умови вирішення вищеназваних соціальних проблем, модернізації інституту соціальної політики, повинно привести в підсумку до формування єдиного, життєздатного та ефективного національного господарського комплексу, заснованого на приватній власності і конкуренції, що з'єднає приватні інтереси і вільну ініціативу із загальним соціальним прогресом, від результатів діяльності якого залежить добробут всього суспільства взагалі [37].

У складі ключових цілей розвитку соціально-економічної системи, досягнення яких пов'язується, в тому числі, з дією інституційних чинників, виділені:

1. Вдосконалювати інноваційні системи публічного управління та адміністрування соціалізації економіки соціально-економічних процесів.

2. Реалізація людського капіталу в процес публічного управління та адміністрування соціалізації економіки.

3. Підвищення рівня глобальної конкурентоспроможності національної економіки в країні.

4. Покращувати рівень інвестиційної привабливості та активності бізнес-структур в забезпеченні соціальної відповідальності.

5. Поліпшувати рівень інтеграції України в національний і світовий простір [40].

Вважаємо, що вищезазначені цілі необхідно згрупувати на завдання, постановка яких дозволяє конкретизувати параметри соціально-економічної системи, зміни яких пов'язані з дією інституційних чинників. В табл. 3.2 наведенні основні сфери та об'єкти реалізації ключових завдань розвитку процесів управління та адміністрування соціалізації економіки, опосередкованих дією інституційних чинників (узагальнено на основі джерела [41]).

Вважаємо, що ідентифікацію ефектів, очікуваних від використання інституційних чинників, доцільно здійснити стосовно до різних суб'єктів: бізнесу, домогосподарств, держави, місцевих органів влади. *Для бізнесу* в складі ефектів від дії розвитку процесів соціалізації найбільш значущими вважаються [40]:

- зниження витрат, що пов'язані з участю в проектах державно-приватного партнерства;

- зменшення трансакційних витрат, що пов'язані з розміщенням та виконанням державного і місцевого замовлень;

- скорочення трансакційних витрат, що пов'язані з наданням звітності до контролюючих органів (реєстрація нових компаній, подача митних декларацій);

- підвищення конкурентоспроможності за допомогою участі в перспективних формах просторової локалізації бізнесу, використання потенціалу його соціалізації;

- підвищення рівня інновацій за рахунок використання потенціалу і результатів діяльності інноваційної системи, розвитку людського капіталу, процесів соціалізації бізнесу [41].

Для домогосподарств основними ефектами розвитку процесів соціалізації є:

Таблиця 3.2

Основні сфери і об'єкти реалізації ключових завдань розвитку процесів публічного управління та адміністрування соціалізації економіки, опосередкованих дією інституційних чинників [41].

Показник	Основні сфери реалізації ключових завдань розвитку процесів соціалізації	Об'єкти реалізації ключових завдань розвитку процесів соціалізації
1. Формування і розвиток системи соціалізації економічної системи	Реальний сектор, фінансовий сектор, соціальна сфера	Комерційні організації - виробники наукомісткої продукції, науково-дослідні інститути, вузи, інститути розвитку, суб'єкти господарювання, що відносяться до інфраструктури інноваційної діяльності, органи державної влади та місцевого самоврядування.
2. Становлення і розвиток нових видів діяльності	Реальний сектор економіки, фінансовий сектор економіки, соціальна сфера	Організації, що належать до сегментів «нової економіки», некомерційні організації, органи державної влади та місцевого самоврядування.
3. Формування і розвиток системи безперервної освіти населення і зростання масштабів її діяльності	Система професійної освіти	Установи системи основної та додаткової професійної освіти, органи державної влади та місцевого самоврядування
4. Розвиток процесів соціалізації економіки, що забезпечує підвищення рівня різноманітності функцій, що реалізуються працівниками	Реальний сектор економіки, соціальна сфера	Комерційні організації реального сектора економіки і некомерційні організації соціальної сфери, які беруть участь в реалізації програм соціалізації, що включають участь працівників в управлінні, власності, доходи, органи державної влади
5. Розширення сфери дії форм просторової локалізації бізнесу, що забезпечує появу нових точок економічного зростання	Реальний сектор, фінансовий сектор, соціальна сфера	Комерційні і некомерційні організації, які є учасником діяльності, заснованої на міжрегіональній інтеграції (економічні кластери, особливі економічні зони, технопарки та ін.), Органи державної влади та місцевого самоврядування.
6. Формування та розвиток інфраструктури процесів соціалізації	Фінансовий сектор, соціальна сфера	Комерційні і некомерційні організації, які надають соціальні послуги, органи державної влади та місцевого самоврядування.
7. Удосконалення законодавчої бази регулювання процесів соціалізації	Законодавча і виконавча влада регіону	Органи публічної влади

- підвищення рівня доступності інформаційних баз даних державних та місцевих органів влади;
- розширення ступеня участі громадян в процесах публічного управління;

- підвищення рівня доступності державних і місцевих послуг через Інтернет;
- розширення можливостей для професійного зростання (результат дії інституту безперервної освіти населення);

- скорочення трансакційних витрат, що пов'язані із взаємодією з контролюючими органами (реєстрація індивідуального підприємництва, декларування і сплата податків, надання інформації в статистичні органи та інші).

Для державних органів влади в складі ефектів від дії інституційних чинників розвитку процесів соціалізації слід виділити:

- скорочення трансакційних витрат, що пов'язані з участю в проєктах державно-приватного партнерства;

- скорочення трансакційних витрат, що пов'язані із розміщенням і контролем виконання державного замовлення;

- скорочення витрат на утримання державного апарату;

- розширення масштабів участі громадян в публічному управлінні та адмініструванні [42].

Для органів місцевого самоврядування основними ефектами дії інституційних чинників розвитку процесів соціалізації на рівні державного самоврядування є:

- скорочення трансакційних витрат, що пов'язані з участю в проєктах суспільно-приватного партнерства;

- скорочення трансакційних витрат, що пов'язані із розміщенням і контролем виконання місцевого замовлення;

- підвищення щодо інновацій місцевих послуг [41; 43].

Очевидно, що зазначені ефекти дозволяють чітко сформулювати параметри процесів публічного управління та адміністрування соціалізації економіки, якісна і кількісна характеристика, яких дозволить дати оцінку рівня стану і вкладу інституційних чинників в соціальний прогрес.

3.3 Удосконалення методичного забезпечення публічного управління та адміністрування соціалізації економіки

Сучасний етап розвитку економічних відносин характеризується значною нестабільністю внутрішнього середовища функціонування соціально-економічної системи. За таких умов держава повинна дбати про зниження рівня залежності національного господарства від зовнішніх і внутрішніх дестабілізуючих факторів, а це при інтенсифікації процесів глобалізації стає досить складним завданням, а саме в наших умовах воєнного часу.

Найважливішою проблемою публічного управління та адміністрування соціалізації економіки є соціально-економічна стабілізація і відновлення економічного зростання.

Відтворення системи економічних відносин є постійно повторювальним процесом виробництва, розподілу, обміну та споживання економічних благ, внаслідок якого відновлюються сукупний суспільний продукт, людина як виробник і споживач, система соціально-економічних відносин суспільства.

Визнання зростаючої ролі процесів публічного управління та адміністрування соціалізації економіки в забезпеченні розвитку суспільства обумовлює необхідність пошуку інструментів їх стимулювання. Насамперед, справедливий соціальний розвиток в національних економіках протягом останніх десятиліть характеризується виділенням важливих пріоритетів:

- підвищення ролі і значущості розвитку особистості, накопичення і реалізації людського капіталу;
- підвищення рівня освіти населення, в тому числі за рахунок розвитку інформаційних технологій;
- збільшення тривалості і якості життя населення похилого віку;
- подолання бідності, зниження смертності, в тому числі материнської та малякової;
- покращення основних соціальних послуг (особливо у сфері освіти та охорони здоров'я) [44]; [45, с. 67].

Разом з тим, особливого значення в системі регулювання публічного управління та адміністрування соціалізації економіки набули нагальні питання

збільшення запасу здоров'я у людини, нових знань, навичок, здібностей, мотивацій, безпеки життєдіяльності, які сприяють як зростанню продуктивності його праці, приносячи дохід у формі заробітної плати, так і зростанню соціально-економічного потенціалу України. У зв'язку з цим системи охорони здоров'я і освіти в контексті соціального розвитку є пріоритетними в багатьох країнах світу. Однак в моделях їх розвитку джерела фінансування різні: в одних країнах акцент зроблений на розвиток за рахунок збільшення приватних інвестицій, в інших – за рахунок збільшення державного фінансування і підвищення його ефективності. Загальновідомо, що в ході фінансованих Європейським Союзом проєктів допомоги країнам що розвиваються, пов'язаних із соціальною сферою, завжди пропонують підходи, засновані на принципах солідарності, які забезпечують захист для всього населення [46].

Соціальна політика держави повинна гарантувати соціальну безпеку та формувати пріоритетні напрями щодо необхідності попередження загроз національній безпеці у соціальній сфері. Україна є суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава [47].

Соціальна політика реалізує соціальну функцію держави здійснюючи цілеспрямовану діяльність держави та інших визначених суб'єктів, яка спрямована на регулювання соціальних відносин, соціальних потреб і інтересів різних груп населення, пов'язана з забезпеченням їх добробуту і подальшого розвитку [48].

Отже, соціальна політика з одного боку має зворотній зв'язок між рівнем якісних соціальних послуг, інтенсивністю і результатами праці окремого працівника, з іншого боку – загальними економічними результатами виробництва та комерційно-фінансової діяльності організацій. У соціальній сфері держава забезпечує задоволення соціальних запитів і потреб за рахунок державних джерел та відповідно до ресурсних можливостей. При цьому спостерігається явний розрив між соціальними запитами суспільства до держави і реальними ресурсними можливостями держави щодо задоволення цих запитів.

Економічна ситуація яка сформувалася в Україні, сприяє збільшенню потреби в соціальному захисті населення з боку держави. Необхідно відзначити,

що несприятливі економічні ознаки не дають можливості державі виділити додаткові кошти для соціального захисту, що породжує нові соціальні напруги у суспільстві. На сьогоднішній день в наших умовах воєнного часу все ще існує проблема безробіття серед всіх категорій населення, якій сприяло скорочення штатів, закриття підприємств, несвоєчасна оплата праці, відсутність роботи за фахом, після закінчення навчального закладу, політичні та інші фактори [2].

Таким чином, необхідною умовою вирішення проблем соціального захисту населення є послідовне здійснення стратегії сталого економічного зростання та зайнятості, ефективне управління і реалізація адекватної державної соціальної політики. В умовах перехідної економіки держава може захищати своє населення лише на рівні мінімальних соціальних стандартів і нормативів, що обумовлено, перш за все, обмеженістю фінансових ресурсів.

Концепція соціальної держави сформульована Н. Дєєвою, що визначає соціальність це «набуття державою якостей і здатності до забезпечення добробуту і соціального розвитку громадян країни на основі саморозвитку, а також захисту конкретних, соціально вразливих верств населення в обсягах, які визначаються реальними діями щодо підвищення соціального статусу» [49].

Підходи до визначення поняття «соціальна держава» досить різноманітні. Основні базові ознаки соціальної держави це:

- захист прав, свобод і законних інтересів кожної людини (особистості), яка чесно живе і чесно працює;
- відповідність прийняття нормативно-правових актів уявленням суспільства про законність і соціальну справедливість;
- активна і сильна соціальна політика, спрямована на підтримку стабільності і високої ефективності державної системи соціального захисту населення і духовно-моральних цінностей суспільства;
- соціальна орієнтація державного і приватного секторів економіки;
- турбота про збереження природи, поліпшення навколишнього середовища та підвищення екологічної безпеки життєдіяльності громадян;
- взаємна соціальна відповідальність влади, суспільства і громадянина;

- нетерпимість державних органів влади до проявів бюрократизму, корупції, беззаконня, тіньових економічних і соціально-політичних відносин [2].

У той же час, в сучасних вітчизняних дослідженнях Башкірова С, Доброва Т., Задорожнього Г., Лібанової Е, Новікова В., Цимбал О. та інших приділяється велика увага проблемі добробуту працюючої людини та подолання проблеми «працюючих бідних».

Результати щорічних національних моніторингових опитувань респондентів, що проводить Інститут соціології НАНУ, свідчать, що серед молодих людей у віці 18-29 років бідними себе вважають понад 30% опитаних, людей віком 30-55 років – понад 40 % та осіб старше 56 років – понад 60 % [50].

Наразі в складних умовах воєнного часу продовжується падіння ВВП, низький рівень доходів населення, низька заробітна плата, втрата нею стимулюючих функцій, тенденції до матеріального розшарування населення, зміцнення позицій олігархічного капіталу та його зрощення з державною бюрократією [51, с. 187].

В сучасних умовах функціонування української економіки зміну структури доходів ВВП потрібно розглядати як потенціал майбутнього розвитку лише у випадку відповідного збільшення інвестування а саме: в людський капітал, створення робочих місць та інноваційне оновлення виробництва тощо.

В економічній теорії заробітна плата традиційно розглядається як «факторний дохід», який характеризує ступінь врегулювання відносин власності (контрактних відносин) у сфері праці та якості (продуктивності праці) з можливістю присвоєння результату, еквівалентного витраченим трудовим зусиллям працівника відповідно до кваліфікації [52]. Виходячи з цього, можна прийти до висновку, що в даний час для більшості зайнятих працюючих відсутня можливість отримання повноцінного «факторного доходу» завдяки праці. А також в Україні склалася несприятлива економічна ситуація це зниження кредитної активності населення.

Відомо, що наявна кредитна політика з інструменту стимулювання попиту перетворюється в інструмент посилення найму працівника шляхом непосильного

обтяження кредитами і формування хронічно «недофінансованого» споживання. У макроекономічному сенсі це загрожує тривалим розбалансуванням сукупного попиту і пропозиції, а також неможливістю підвищення економічного розвитку, що пояснює зростання економіки за умови постійності, згідно моделі Харрода – Домара [53], в зв'язку з відсутністю потенціалу заощаджень як інвестиційного джерела.

Але, в нашій країні постійно формувалася феномен зростаючих витрат при низьких доходах, що вкрай негативно відображається на потенціалі зростання доходів населення породжуючи ризики до проблеми подолання бідності. Разом з тим, були створені умови, коли рівень заробітної плати не дозволяв компенсувати витрати в процесі відчуження праці і сформувавши заощадження, які забезпечать зростання якості життя населення. З огляду на зазначене про успішне формування соціальної економіки не доводиться.

У зв'язку з цим доцільно розглянути концепцію розвитку процесів публічного управління та адміністрування соціалізації економіки, яка містить ключові напрями і форми їх реалізації, удосконалення яких змістовно призведе до необхідної якості соціально орієнтованої економіки країни. Нами узагальнена концептуальна основа розвитку процесів публічного управління та адміністрування соціалізації економіки на підставі [54] (рис. 3.1).

Публічне управління та адміністрування соціалізації економіки це процес взаємоінтеграції приватного і громадського секторів, в рамках якого у виробничій діяльності формується пріоритет розвитку людини та нових умов життєдіяльності цей процес реалізується запровадженням проактивної моделі публічного управління та адміністрування соціалізації економіки реалізує і представляє етап розвитку економічної системи, у міру завершення якого економіка набуває змісту високої соціальної орієнтованості.

Вивчення усього комплексу взаємодій в соціальній та економічній системі зумовлює важливість розробки системи критеріїв публічного управління та адміністрування соціалізації економіки.

Рис. 3.1. Концептуальна основа розвитку процесів публічного управління та адміністрування соціалізації економіки (узагальнено автором на підставі джерела [54])

Такий пошук потребує розгляд зв'язків соціального життя з економічним. Якщо вивчати соціальну сферу через призму соціальної нерівності, то такий зв'язок з економічною сферою проявляється у такому (рис. 3.2)

При розробці показників публічного управління та адміністрування соціалізації економіки ми виходили із загального критерію суспільного розвитку, з яким домінуючою є матеріальна база життєдіяльності особистості та суспільства, яка включає також формування, задоволення певних суспільних потреб та загальне функціонування соціальної сфери формує економіка [56; 57].

Оцінка ефективності державних програм має стати невід'ємним елементом їх реалізації. Відповідно потрібно досліджувати взаємозв'язок системи державних послуг з повноваженнями громадян і організацій громадянського суспільства, які акцентують увагу на результативності управління, на соціальне партнерство і

кооперації держави і бізнесу. Сучасні тенденції публічного управління та адміністрування на новому етапі потребують визначення людей як активних учасників (власників) управління.

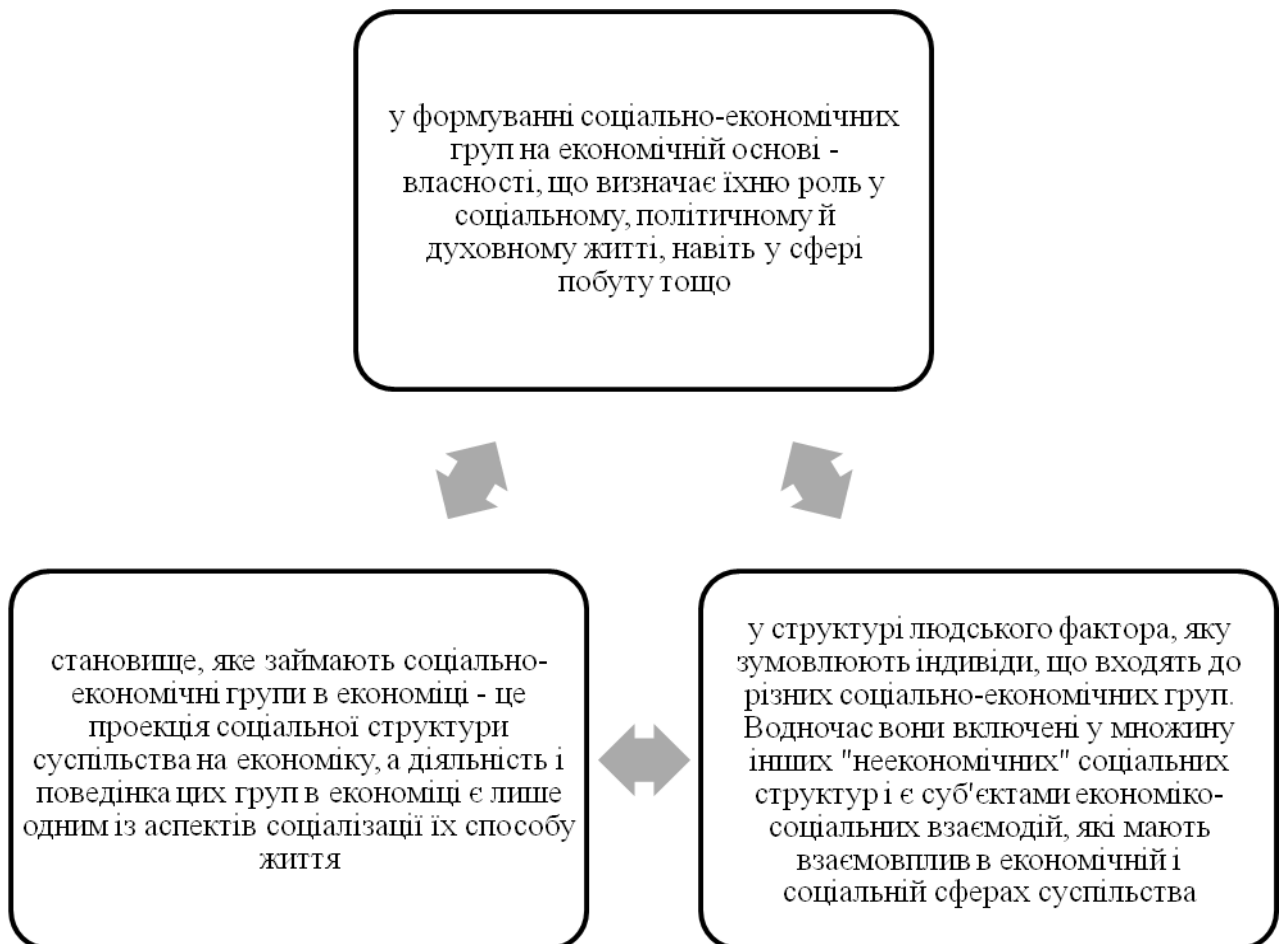

Рис. 3.2. Характер прояву зв'язку соціальної сторони життя з економічною (узагальнено автором на підставі джерела [54])

Характеристика параметрів трансформації соціально-економічної системи наведені в табл. 3.3. Це буде визначальним в забезпеченні соціально-економічного розвитку країни.

В результаті поєднання концепцій економічної ефективності, соціальної справедливості і стійкості розвитку можна вважати одне з найважчих завдань сучасної системи публічного управління та адміністрування соціалізації економіки. Причин багато, але в основному всі вони зводяться до проблем, обумовлених якісними відмінностями даних цільових установок.

Таблиця 3.3

Еволюція соціально-економічної системи [57]

Показник	Вид соціально-економічної системи		
	Ринкова економіка вільної конкуренції	Соціально орієнтована ринкова економіка	Соціально орієнтована економіка сталого розвитку
Принципи розвитку	Економічний розвиток	+ Соціально орієнтований розвиток	+ Сталий розвиток
Критерій суспільного прогресу	Економічна ефективність	+ Соціальна справедливість	+ Стійкість розвитку
Показники добробуту нації	Валовий внутрішній продукт (ВВП) на душу населення	+ Рівень освіти, тривалість життя, рівень диференціації доходів населення	+ Забруднення навколишнього середовища, рівень злочинності та захворюваності
Носій «соціальності»	Вільний ринок	+ держава	+ Громадянське суспільство
Соціальні та економічні стабілізатори	Широкого поширення не мали	Системи соціальних трансфертів, прогресивне прибуткове оподаткування	+ Стабілізаційні фонди
Взаємовідносини держави та суспільства	Людина - об'єкт управління	Людина - споживач управління	Людина - власник управління
Еволюція публічного управління (public governance)	Публічна політика + публічне адміністрування	+ Адміністрування громадських робіт	+ Політичний аналіз (public policy analysis)
Принципи публічного управління	<ul style="list-style-type: none"> • поділ політичних і адміністративних питань; • впровадження бізнес-орієнтованих підходів в управління 	<ul style="list-style-type: none"> • аналіз і порівняння альтернатив в управлінні; • інвестиції в «людський капітал» держаних органів влади 	<ul style="list-style-type: none"> • оцінка ефективності державних програм; • участь громадян у політичних процесах; • публічність (відкритість, прозорість) діяльності держаних органів влади

Особливістю реалізації соціально-економічної політики в сучасних умовах є недостатня збалансованість системи управління соціально-економічним розвитком, в основі якої лежить поділ центрів прийняття управлінських рішень: рішення, що регулюють реалізацію економічної політики, приймаються в

основному на державному рівні, тоді як рішення, що визначають реалізацію соціальної політики – на рівні регіонів. Внаслідок цього виникає необхідність координації рішень, прийнятих на державному і регіональному рівнях в частині забезпечення збалансованості цілей і підцілей реалізації соціальної та економічної політики з урахуванням наявного рівня поляризації економічного простору і сполученої нерівномірності розвитку регіонів. Визначення ключових напрямків соціально-економічної політики України і її регіонів показує, що в якості рамкової конструкції аналізу збалансованості реалізації даної політики доцільно використовувати систему індикаторів, яка дозволить забезпечити координацію повноважень і відповідальності центру і регіонів в рамках матричної структури публічного управління та адміністрування соціалізації економіки, орієнтованої на досягнення соціальних цілей, в частині управління підсистемами фінансів, клієнтів, внутрішніх процесів, навчання і саморозвитку в рамках виконання соціально-економічної політики (табл. 3.4).

Відповідно до запропонованої схеми для реалізації публічного управління та адміністрування соціалізації економіки регіону в рамках виконання проєктів мезорівневого розвитку потрібно формувати підсистему управління, що включає функціонуючі у взаємодії з ключовими державними органами виконавчої влади групи, що відповідають за реалізацію конкретних проєктів на регіональному рівні. При цьому центр прийняття рішень повинен знаходитися на рівні наведених у таблиці 3.4. структур, що дозволить забезпечити паритет повноважень і відповідальності центру і органів регіональної влади при реалізації соціалізації економіки, і виключити можливість прийняття рішень тільки в рамках одного з двох згаданих центрів прийняття управлінських рішень.

Таким чином, є необхідність розширення системи застосування соціальної політики до створення необхідних політичних, правових і економічних передумов для розвитку виробництва, підприємництва, ділової активності населення та на цій основі забезпечення трудової зайнятості населення, формування у нього почуття особистої відповідальності за власне матеріальне становище, все більш значуща

роль у всіх настановах духовно-культурного розвитку людини має переважати – цінність самої праці та людини праці [57].

Таблиця 3.4.

Типова матрична структура публічного управління та адміністрування соціалізації економіки регіону (розроблено автором)

Органи виконавчої влади (регіональний рівень)	Органи виконавчої влади (державний рівень)		
	Міністерство соціальної політики	Міністерство економічного розвитку і торгівлі	Міністерство фінансів
Орган виконавчої влади, відповідальний за виконання фінансової політики	Органи управління зайнятістю і соціальним захистом в регіоні (фінансовий аспект)	Органи управління економічним розвитком регіону (фінансовий аспект)	Органи управління реалізацією регіональної фінансової політики (фінансовий аспект)
Орган виконавчої влади, відповідальний за реалізацію взаємовідносин із суспільством	Органи управління зайнятістю і соціальним захистом в регіоні (клієнтський аспект)	Органи управління економічним розвитком регіону (клієнтський аспект)	Органи управління реалізацією регіональної фінансової політики (клієнтський аспект)
Орган виконавчої влади, відповідальний за реалізацію внутрішніх процесів управління	Органи управління зайнятістю і соціальним захистом в регіоні (аспект внутрішніх процесів)	Органи управління економічним розвитком регіону (аспект внутрішніх процесів)	Органи управління реалізацією регіональної фінансової політики (аспект внутрішніх процесів)
Орган виконавчої влади, відповідальний за виконання проєктів розвитку	Органи управління зайнятістю і соціальним захистом в регіоні (аспект навчання і розвитку)	Органи управління економічним розвитком регіону (аспект навчання і розвитку)	Органи управління реалізацією регіональної фінансової політики (аспект навчання і розвитку)

Реформування об'єкта самої державної соціальної політики та переоцінки ролі суб'єктів її реалізації дозволить створити умови для вдосконалення соціально-трудова відносин, збагачення їх змісту та, тим самим, створити передумови для розвитку соціальної ринкової економіки і формування соціально -відповідального громадянського суспільства.

Першочерговими напрямками розвитку соціально-трудова відносин на макроекономічному рівні, з урахуванням їх сформованого стану, саме такі: активізація участі асоціацій роботодавців та спілок власників в переговорних

процесах з питань розвитку соціально-трудових відносин; якісне реформування структури управління і змісту діяльності професійних спілок; розробка нових механізмів взаємодії праці і капіталу, що забезпечують дотримання інтересів усіх сторін трудового процесу; зміна методів і засобів впливу держави на суб'єктів соціально-трудових відносин, поступова відмова від методів примусу на користь розвитку методів переконання.

У свою чергу, на мікроекономічному рівні представляється доцільною розробка програм розвитку соціально-трудових відносин за укрупненими областями їх виникнення: придбання трудових ресурсів, організація та безпека праці, формування системи взаємовідносин, саморозвиток державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування.

Реалізація напрямів розвитку соціально-трудових відносин в кінцевому підсумку сприятиме підвищенню трудової мотивації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування і прискоренню їх соціальної самореалізації, що розглядається в якості мети соціально-трудових відносин моделі розвитку публічного управління та адміністрування соціалізації економіки на основі реформування соціальної політики,

У відповідності з загальноприйнятим поділом рівнів управління на державний, регіональний, місцевий та мікроекономічний основними суб'єктами реалізації публічного управління та адміністрування соціалізації економіки повинні виступати, відповідно, держава, органи виконавчої влади регіонів, органи місцевого самоврядування та структурних організацій. Подібне розділення суб'єктів публічного управління та адміністрування соціалізації економіки дозволить: підвищити ступінь участі органів управління на всіх рівнях в розробці і реалізації соціальної політики; скоротити значну частку витрат на соціальні потреби в консолідованому бюджеті; стимулювати зайнятість на державному і місцевому рівні (з підтримкою малого та середнього бізнесу і значною роллю програм навчання і перенавчання незайнятого населення); активізувати індивідуальну і корпоративну соціальну відповідальність, що виражається в розширенні масштабів соціального страхування; створення сприятливих умов для

успішної інноваційної та інвестиційної діяльності і, найголовніше, залучити недержавний сектор економіки до спільного виконання завдань публічного управління та адміністрування соціалізації економіки [59].

Для вирішення цих завдань потрібно розширення повноважень суб'єктів публічного управління та адміністрування соціалізації економіки і визначення пріоритетів її розвитку в соціальній, трудовій і економічно-виробничій сфері. У зв'язку з цим в роботі особливу увагу приділено розробці напрямів удосконалення публічного управління та адміністрування соціалізації економіки: в соціальній сфері – реформування системи соціального забезпечення, вдосконалення інституційних форм соціального захисту, перегляд системи соціальних стандартів та суб'єктів їх розробки; в трудовій сфері: розвиток трудової активності для зростання грошових доходів працездатного населення; підвищення зайнятості економічно активного населення; розвиток соціального партнерства. Крім того, конкретизовані напрямки розвитку соціально-трудова відносин на найближчу тимчасову перспективу, виходячи з поділу суб'єктів їх розвитку на макро- і мікроекономічний рівні, тобто рівень держави і організації (рис. 3.3.).

Підтримка та захист конкуренції в економічно-виробничій сфері, запобігання недопущенню конкуренції внаслідок узгодження поведінки учасників ринків шляхом контролю за діями суб'єктів господарювання, застосування механізму стійкого регулювання виробництва в умовах вільних ринкових відносин, забезпечення безпосередньо економічної безпеки підприємництва, формування сприятливого економіко-правового середовища для ведення підприємницької діяльності.

Головним пріоритетом публічного управління та адміністрування соціалізації економіки є розвиток та підтримка експорту українських товарів з високою часткою доданої вартості внаслідок чого дозволить використовувати вітчизняний науково-дослідний потенціал та забезпечить сталий розвиток багатьох галузей національної економіки.

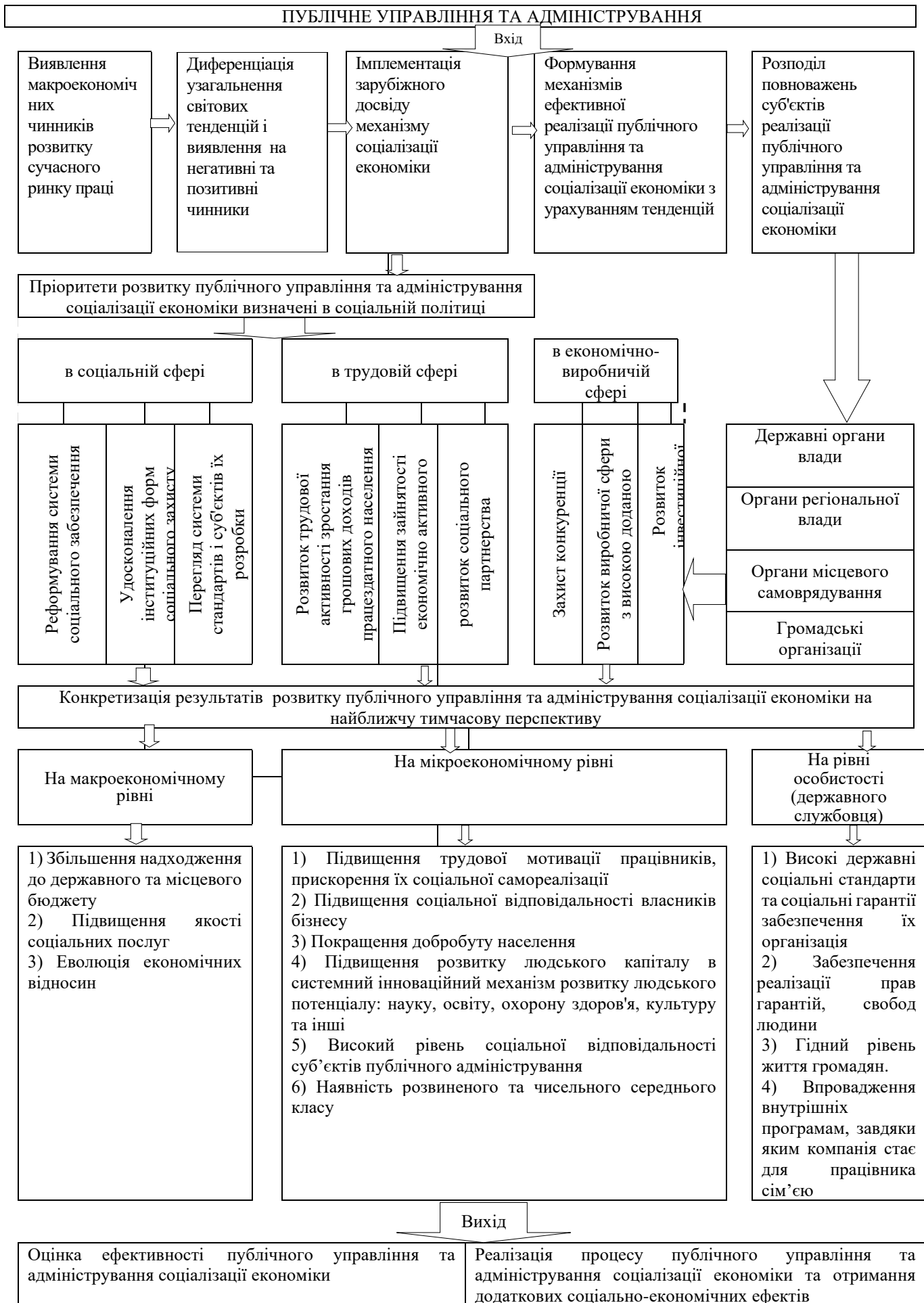

Рис. 3.3. Модель розвитку публічного управління та адміністрування соціалізації економіки на основі реформування соціальної політики (розроблено автором)

Розвиток інноваційного менеджменту, полягає у забезпеченні: високих темпів економічного розвитку фірми (підприємства, організації) за рахунок ефективної інвестиційної діяльності; максимізації доходів (прибутку від інвестиційної діяльності); фінансової стійкості і платоспроможності організації в процесі здійснення інвестиційної діяльності; мінімізації інвестиційних ризиків; своєчасності реалізації інвестиційних проєктів і програм [60].

Слід враховувати, що в реальній господарській практиці органи влади повинні «балансувати», намагаючись забезпечити прийнятний рівень соціальної рівності і солідарності, не створюючи загрози підприємницької (ділової) активності, достатній рівень життя сучасного суспільства без шкоди майбутнім поколінням. Отже, пропонується використовувати наступні показники ефективності публічного управління та адміністрування соціалізації економіки (рис. 3.4).

Слід зазначити, що дослідження закономірностей соціально-економічних трансформацій суспільства в більшості випадків доповнюються практичним аналізом, пов'язаним з розробкою параметрів, що визначають зміст і якість процесів розвитку. Головним у визначенні критеріїв розвитку є їх необхідність і достатність для формування національних стратегій, можливість оцінки слабких і сильних сторін суспільного прогресу, а також можливість аналізу ефективності управління системою публічного управління та адміністрування соціалізації економіки.

У найширшому сенсі під ефективністю розуміють здатність системи виконувати поставлені завдання. Економічна ефективність трактується як результативність економічної системи, що виражається у відношенні кінцевих результатів її функціонування до витрачених ресурсів. Для оцінки ефективності публічного управління та адміністрування соціалізації економіки необхідні

спеціальні критерії відповідності витрат і результатів діяльності держави вимогам суспільства [61].

Рис. 3.4. Показники ефективності публічного адміністрування (розроблено автором)

Представляється можливим наступним чином розмежувати підходи до аналізу ефективності публічного управління (рис. 3.5):

1) з позиції об'єкта управління йдеться про оцінку ефективності соціально-економічної системи, яка поділяється на оцінки фактичних показників – результатів розвитку та оцінки стратегічних факторів – ресурсів розвитку;

2) оцінка безпосередньо управління може проводитися як через аналіз ефективності управлінської діяльності так і через оцінку ефективності державних органів влади, які здійснюють управління.

Найбільшу групу складають критерії соціально-економічної ефективності публічного управління та адміністрування, які розкривають результати

функціонування системи. Такі критерії, з одного боку, об'єктивно взаємопов'язані з потребами, інтересами і цілями суспільного розвитку, а з іншого – дають можливість оцінювати досягнення управлінської діяльності органів влади усіх рівнів [61].

Ефективність публічного управління як співвідношення результатів і витрат			
Економічна ефективність		Ефективність публічного управління державних органів влади	
максимальний результат при даному рівні витрат (мінімізація витрат при отриманні результату)		досягнення цілей при мінімальних витратах і небажані наслідки	
Фактичні показники (результати) економічного розвитку	Стратегічні фактори (ресурси) розвитку	Ефективність управлінської діяльності державних органів влади	Професіоналізм (оцінка ефективності) державних органів влади
Параметри якості життя громадян	Параметри конкурентоспроможності	Оцінки громадянського суспільства	Критерії професіоналізму державних органів влади
1. Індекс розвитку людського потенціалу 2. 17 Цілей сталого розвитку в декларації тисячоліття	1. Індекс конкурентоспроможності (МБ) 2. Рейтинг конкурентоспроможності (ВЕФ)	1. Аналіз ефективності реформ державного сектору 2. Оцінка ефективності державних програм	1. Критерії підбору керівників публічного управління 2. Критерії контролю виконання функцій державними органами влади

Рис. 3.5. Напрями оцінки ефективності публічного управління (узагальнено автором на підставі джерела [62])

Еволюція поняття про принципи функціонування соціально-економічної системи провідних країн світу зумовила трансформацію ключових параметрів оцінки результатів її соціального прогресу. Вузькість трактування розвитку через критерій ВВП, а також підвищена увага економічних досліджень до соціальних аспектів і культурно-освітніх параметрів зумовили інтерес окремих міжнародних організацій (Світовий банк, Організація економічного співробітництва і розвитку,

Статистичне управління ООН) до розробки інтегральних індексів соціально-економічного розвитку, що включають поряд з оцінками матеріального добробуту і соціокультурні показники. Так, індекс соціального прогресу ООН 1974 року по 13 індикаторами відбивав три ключові параметри: національний дохід, грамотність і структуру виробництва. Дослідження було проведено у 25 найменш розвинених країнах (далі - НРК). З тих пір критерії включення до категорії найменш розвинених країн та винятки з неї зазнали змін, відображаючи зростаючу доступність якісних даних з оцінки прогресу, досягнутого НРК. З роками кількість країн цієї категорії збільшилася, досягнувши максимуму 52 у 1991 році. 6 країн вийшли з цієї категорії, і з січня 2021 року кількість НРК, що залишилися, становить 46. Хоча показники соціально - економічного розвитку значно покращилися, вони залишаються ще незадовільними, і країни, як і раніше, обтяжені низкою проблем.

Варто зазначити, що багато НРК ризикують залишитися позаду, як економіка країн, що розвиваються, і розвинених країн відновлюється після пандемії COVID-19: вони можуть витратити найближчі роки на те, щоб одужати від її, і в кінцевому підсумку можна сподіватися на досягнення цілей сталого розвитку невеликого реального прогресу [61].

На наш погляд, комплексний підхід забезпечує раціональне поєднання суб'єктивної й об'єктивної оцінки якості життя. Якість життя – це комплексне поняття, яке у порівнянній формі у просторі й часі відображає ступінь задоволення матеріальних, культурних і духовних потреб людини, оцінюване як за рівнем задоволеності людини своїм життям за її власною суб'єктивною самооцінкою, так і вимірюване компетентними й інформованими фахівцями за набором об'єктивних показників [64].

В рамках нового підходу пропонується розмежувати рівні розвитку на суспільний і індивідуальний, а параметри розвитку - на ті, що формують умови і відображають поточні результати. Виділені аспекти якості життя, які поділяються на чотири групи в табл. 3.5 (складено на основі джерел [2; 65]).

Для кожного з чотирьох вищевказаних аспектів якості життя людини пропонуються ключові параметри оцінки:

1. Національне багатство, розподіл доходів, структура ВВП, рівень безробіття, політичний режим, виборча система, витрати на виробництво суспільних благ, рівень злочинності, екологія виробництва, екологія міст і природокористування, культура суспільства задає необхідні критерії щодо формування особистості і підтримує їх в процесі життєдіяльності.

Таблиця 3.5

Основні аспекти якості життя населення [2; 65].

Показник	Суспільні оцінки якості життя	Особистісні оцінки якості життя
Умови розвитку	1. Економічні, соціальні, політичні, екологічні та культурні умови життєдіяльності	2. Кількісні і якісні характеристики людського капіталу
Поточні результати розвитку	3. Суспільні досягнення	4. Особистісні самооцінки саморозвитку

2. Рівень освіти, психічне і фізичне здоров'я, поживне харчування.

3. Мотивація до виконання функцій та продуктивність праці, культурний розвиток, наявність постійного доходу.

4. Задоволеність роботою і життям, взаємовідносини в трудовому колективі та їх відповідність інтересам державного службовця та посадових осіб місцевого самоврядування, саморозвиток, пізнавальний рівень, емоційні оцінки [64].

Отже, аспекти якості життя людини залежать від соціального та економічного розвитку.

Певна узгодженість принципів ефективності та «соціальності» сучасних економічних систем проявляється у використанні ресурсів економічних суб'єктів на накопичення людського капіталу, що становить сутність, так званої нової якості зростання, в силу чого рівень розвитку господарської системи визначають більшою мірою темпи і пропорції накопичення нематеріальних елементів національного багатства країни [65]. Таким чином, індикатори мають охоплювати процеси та явища в усіх сферах життєдіяльності населення, де відбуваються процеси публічного управління та адміністрування соціалізації економіки. Серед них можна виділити суттєво важливі сфери (рис. 3.6).

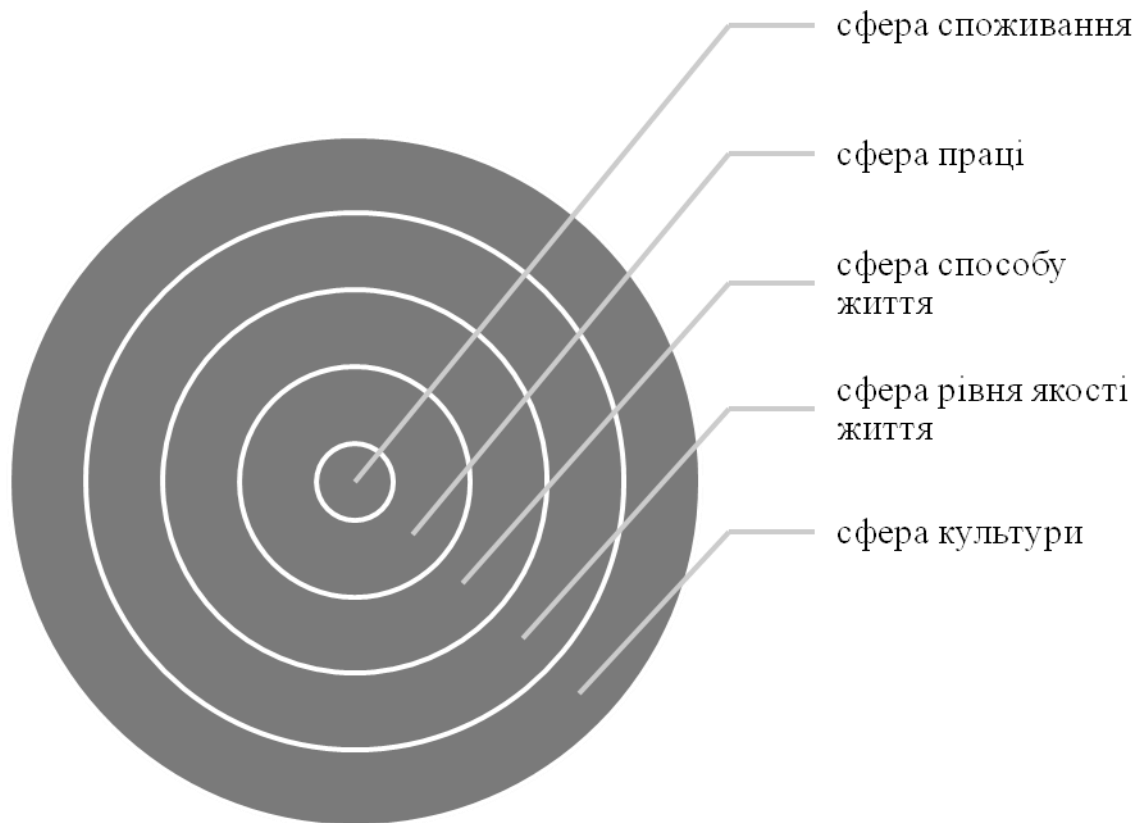

Рис. 3.6. Основні сфери публічного управління та адміністрування соціалізації економіки (розроблено автором)

Як зазначає науковець Івашина С. Ю. [67]: критерії сфери споживання, праці, культури включають важливі та досить автономні елементи життєдіяльності населення в кількісних і якісних показниках. Вищезазначені критерії мають відношення до всіх сфер життєдіяльності у соціально-економічній системі, проте акцентують увагу вже на характер соціальної нерівності та способах і механізмі соціальної інтеграції всього суспільства.

Нами узагальнено за даними джерел [2; 44; 67; 68; 71; 69] основні критерії, які мають відношення до всіх сфер життєдіяльності у соціально-економічній системі:

Перший критерій споживання – це величина, а також структура споживання населення, оскільки добробут населення втілює мету та кінцевий результат існування суспільного виробництва, що прямо залежить від розміру споживання.

Відповідно, споживання є важливим критерієм публічного управління та адміністрування соціалізації економіки. Таким чином, кількісні показники споживання визначаються існуючим рівнем економічного розвитку і характеризуються певними макроекономічними показниками (валовими, чистими, внутрішніми, національними). На базі макроекономічного аналізу визначають величину споживання в окремих секторах економіки, що дає змогу встановити важливий індикатор соціалізації економіки щодо критерію споживання, визначити рівень споживання населення, наприклад, динаміку споживання населення.

Таким чином, другий індикатор соціалізації економіки відноситься до сфери праці. Важливість саме цієї сфери для соціалізації економіки беззаперечна, оскільки суспільний поділ праці забезпечує формування економічної і соціальної структури суспільства. Також праця інструментом по перетворенню форм життєдіяльності та перетворюється сама по собі на самоцінність. Відповідно, праця є не тільки економічною, але і соціальною категорією та здійснює вплив на публічне управління та адміністрування соціалізації економіки саме розвитком продуктивних сил [44].

Базовий критерій оцінки публічного управління та адміністрування соціалізації економіки стосовно сфери праці полягає в тому, що робоча сила повинна відповідати об'єктивним умовам для розширеного відтворення (рис. 3.7).

Основні показники визначаються рівнем зайнятості населення, що здійснює вплив на всі прояви соціальної, економічної, а також політичної системи. Отже, соціалізація в сфері ринку праці передбачає передусім удосконалення ефективної професійної та кваліфікаційної структури ринку трудових ресурсів. Підвищення продуктивності праці, яке супроводжує процес інтенсифікації трудового процесу, можна розглядати і як загальний показник економічної ефективності, і як індикатор публічного управління та адміністрування соціалізації економіки в цій системі [71].

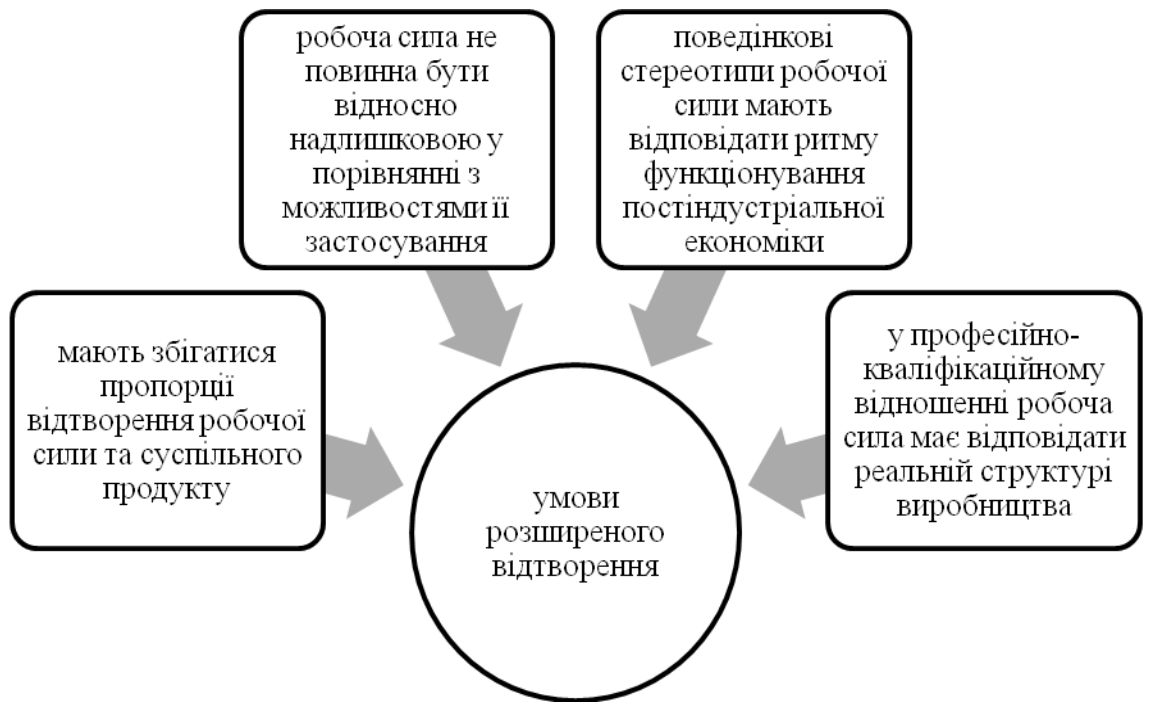

Рис. 3.7. Об'єктивні умови розширеного відтворення
(складено автором на підставі джерела [67])

Третій критерій щодо соціалізації економіки характеризує ступень розповсюдження, а також глибину соціальної нерівності. Оскільки базою соціальної поляризації є «протистояння» капіталу і праці, адже, одною із проблем виступає майнове розшарування. Слід зазначити, що диференціація відносно доходів і рівня споживання людей не вичерпує всієї проблематики соціалізації економіки, треба виокремити цей аспект, оскільки майнова нерівність зазвичай відчувається гостріше ніж інші форми нерівності і породжуються факторами, що віддзеркалюють на рівні економічного життя певну соціальну нерівність. Також, у соціальній сфері завдяки використанню формалізованих методів можна здійснити кількісні виміри існуючих розбіжностей, порівнюючи з показниками передових країн [68].

Четвертий критерій для визначення характеру публічного управління та адміністрування соціалізації економіки визначає удосконалення окремих соціальних характеристик щодо робочої сили, рівень соціальних зв'язків і відносин в суспільстві. Він характеризує побудову соціальних зв'язків, яка зможе інтегрувати суспільство, сформувати кращі можливості для формування соціального капіталу, що стимулює поведінку на дотримання індивідом соціальних

норм та правил для досягнення своїх особистих цілей, та поведінку, що керується не тільки власними інтересами, а мають ґрунтуватися на соціальній відповідальності. Ключовими складовими соціального капіталу є довіра та співробітництво в суспільстві. Мотивацією при наявності внутрішньої довіри виступають очікувані переваги, що надають рейтингову репутацію. Отже, розвиток соціального капіталу є одним із критеріїв соціалізації економіки. Даний критерій дає змогу вносити корективи в процесі публічного управління та адміністрування соціалізації економіки [67]; [44].

П'ятий критерій визначення рівня соціалізації економіки характеризує індикатори в сфері культурного розвитку, що представлений двома взаємопов'язаними, але різними потоками (рис. 3.8)

Рис. 3.8. Індикатори в сфері культурного розвитку публічного управління та адміністрування соціалізації економіки
(складено на підставі джерела [67; 69])

Незважаючи на дещо умовне виділення сфери культури із соціальних процесів, проте є важливим, тому що дозволяє сконцентрувати акценти публічного управління та адміністрування і на соціокультурному розвитку, який характеризує специфічність характеру дії соціокультурних факторів в структурі економічних відносин, що знаходяться під впливом певних зв'язків, а також традицій, сучасних тенденцій. Крім того, деякі соціокультурні інститути мають функції впливу на виробництво і на структуру прав власності.

Таким чином, вищезазначені критерії дають змогу визначити вплив основних результатів на ефективність публічного управління та адміністрування соціалізації

економіки і на їх базі можна визначити індикатори. Соціалізацію економіки, на наш погляд, слід розглядати як балансування інтересів соціальних груп населення при виробленні та реалізації економічної політики з урахуванням правил діяльності господарюючих суб'єктів. Зміст публічного управління та адміністрування соціалізації економіки охоплює процеси, спрямовані на якісні зрушення в системі соціальних послуг, структурі попиту і споживання, рівня і якості життя, умовах розвитку людини.

Слід відзначити, стаття 3 Конституції України: «Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю».

У документі «Державна Стратегія регіонального розвитку на період до 2027 року», зазначено що «стратегічна мета регіональної політики на період 2021-2027 роки, – це розвиток та єдність, орієнтовані на людину – гідне життя в згуртованій, децентралізованій, конкурентоспроможній і демократичній Україні».

Збалансована система показників (англ. Balanced Scorecard (BSC)) – це система менеджменту, розроблена на початку 1990-х років Робертом Капланом і Девідом Нортонем. Її призначення – забезпечити чіткіше формулювання стратегічних планів та їхню реалізацію – є ширшим за призначення систем, які лише вимірюють фінансові показники [70].

Отже, збалансована система показників, добре підходить для публічного управління та адміністрування соціалізації економіки. Індикатор ставить у центр стратегію та бачення, а не контроль. Він встановлює цілі, але припускає, що органи державної влади приймуть будь-яку поведінку і вживатимуть усіх необхідних дій, щоб досягти цих цілей. Заходи покликані повернути органи державної влади до загального бачення. Керівники вищої ланки можуть знати, яким має бути кінцевий результат, але вони не можуть сказати колегам, як саме досягти цього результату, хоча б тому, що умови, в яких працюють колеги, постійно трансформуються.

Цей новий захід до вимірювання ефективності узгоджується з ініціативами, що впроваджуються у багатьох компаніях: міжфункціональна інтеграція,

партнерство клієнт-постачальник, глобальний масштаб, постійне вдосконалення та відповідальність команди, а не індивідуальної відповідальності. Поєднуючи фінансові, клієнтські, внутрішні процеси і інновації та організаційні перспективи навчання, збалансована система показників допомагає органам державної влади зрозуміти, принаймні неявно, багато взаємозв'язків. Таке розуміння може допомогти органам державної влади вийти за рамки традиційних уявлень про функціональні бар'єри і в кінцевому підсумку призвести до поліпшення прийняття рішень та вирішення проблем. Збалансована система показників дозволяє підвищувати ефективність функціонування організацій [71].

А також, діяльність команди буде успішною в залежності впливу кожної особистості на виконання поставлених завдань та ролі, яку вона буде виконувати в команді а саме: функціональну чи командну.

Пропонована організаційно-методична схема визначення рівня публічного управління та адміністрування соціалізації економіки регіону в своїй основі містить принципи реалізації стратегії на основі «збалансованої системи показників» (ЗСП). і вибору пріоритетів соціальних перетворень, отриманих з урахуванням інтересів основних цільових груп: населення, бізнесу і влади (рис. 3.9) [72; 73; 74].

Методичною базою даного алгоритму є комплексне використання сукупності методів, зокрема, таких як соціологічне дослідження при оцінці значущості ключових показників ЗСП; матричний метод при визначенні позиціонування регіону в координатах «економічні орієнтири - соціальні орієнтири»; аналітичний та ієрархічний підходи для виявлення цільових пріоритетів публічного управління та адміністрування соціалізації економіки. Методологія розробки збалансованої системи показників передбачає розгляд чотирьох базових перспектив економічної системи: фінанси, клієнти, внутрішні бізнес-процеси і потенціал. Оскільки в даному випадку досліджується фінансово-економічна складова регіональної стратегії, на перше місце ставиться перспектива «фінанси», метою є досягнення певних фінансових результатів за рахунок ефективного управління іншими перспективами. Але вона розглядається в обов'язковому взаємозв'язку з

перспективою «клієнти» (мається на увазі населення регіону і функціонуючі на його території організації), оскільки регіон має певні соціальні зобов'язання та відповідальність.

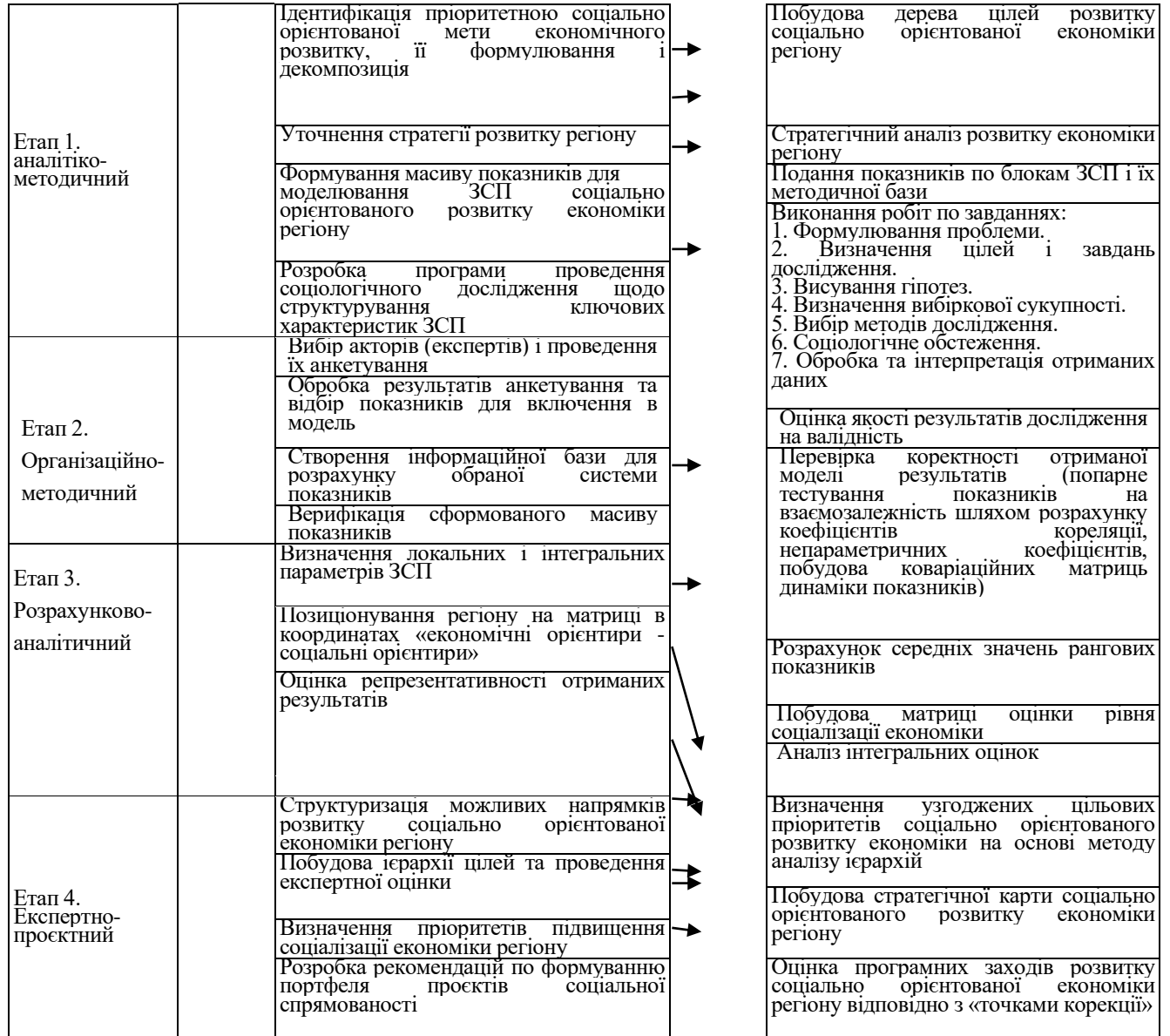

Рис. 3.9. Організаційно-методична схема визначення рівня публічного управління та адміністрування соціалізації економіки регіону і пріоритетів її розвитку (узагальнено автором на підставі джерела [73]; [74])

Методичною базою даного алгоритму є комплексне використання сукупності методів, зокрема, таких як соціологічне дослідження при оцінці значущості ключових показників ЗСП; матричний метод при визначенні позиціонування

регіону в координатах «економічні орієнтири - соціальні орієнтири»; аналітичний та ієрархічний підходи для виявлення цільових пріоритетів публічного управління та адміністрування соціалізації економіки. Методологія розробки збалансованої системи показників передбачає розгляд чотирьох базових перспектив економічної системи: фінанси, клієнти, внутрішні бізнес-процеси і потенціал. Оскільки в даному випадку досліджується фінансово-економічна складова регіональної стратегії, на перше місце ставиться перспектива «фінанси», метою є досягнення певних фінансових результатів за рахунок ефективного управління іншими перспективами. Але вона розглядається в обов'язковому взаємозв'язку з перспективою «клієнти» (мається на увазі населення регіону і функціонуючі на його території організації), оскільки регіон має певні соціальні зобов'язання та відповідальність.

На першому рівні карти представлені три ключові стратегічні цілі (зростання капіталізації, оптимізація структури економіки за видами економічної діяльності та зниження ризиків розвитку), відповідні показники рівня, структури і динаміки капіталізації. Далі вони розкладаються на підцілі і завдання з розбивкою по стратегічним перспективам («фінанси» - «процеси» - «потенціал»); на рівні перспективи «клієнти» зосереджені вимоги збоку соціальної підсистеми. Для кожної з намічених цілей визначені ключові показники, що характеризують ступінь досягнення бажаного результату, встановлені їх оптимальні і допустимі значення, з урахуванням положень довгострокових стратегій розвитку, цілей, завдань і орієнтирів економічної політики. Сукупність вибраних показників представлені в табл. 3.6. складено на основі джерел [75; [76]; [77].

Сукупність показників, які формують збалансовану систему, і цільові значення їх величин задають певні рамки, при яких досягається зростання капіталізації економіки, але дотримуються помірні діапазони структурних, фінансових, кон'юктурних та інших ризиків. Основна маса показників обчислюється шляхом розрахунків на основі офіційних даних і регіональних органів влади.

Таблиця 3.6

Збалансована система показників для діагностики розвитку економіки регіону

Мета	Показник	Динаміка (цільове значення)
Цілі першого рівня		
Підвищення капіталізації економіки регіональної	Капіталізація регіональної економіки, млрд. грн.	(цільове значення)
Оптимізація структури економіки за видами економічної діяльності	Середній рівень рентабельності регіональної економіки, %	(діапазон 10-50)
	Темп приросту регіональної економіки, %	(позитивне значення до 8)
	Ступінь диверсифікації економіки, од. / од.	Зростання (діапазон 18-28 / 40)
	Індекс концентрації видів економічної діяльності, од.	(діапазон 1000-2000)
Зниження ризиків сталого розвитку	Рейтинг кредитоспроможності регіону	(висока кредитоспроможність)
	Коефіцієнт варіації середньодушового ВРП, %	зростання (0-5)
Цілі другого рівня		
Нарощування чистого прибутку організацій	Темп приросту чистого прибутку організацій	(більше темпу приросту економіки)
Зниження рівня регіональних ризиків	Індекс інвестиційного ризику, од. / Позиція в рейтингу	(зростання позиції в рейтингу)
Вибір пріоритетних видів економічної діяльності для інвестування з позицій: зростання капіталізації і забезпечення диверсифікації	Середній рівень рентабельності регіональної економіки, %	(діапазон 10-50)
	Темп приросту регіональної економіки, %	(позитивне значення до 8)
	Ступінь диверсифікації економіки, од. / од.	(діапазон 18-28 / 40)
	Індекс концентрації видів економічної діяльності, од.	(діапазон 1000-2000)
Фінансування пріоритетних видів економічної діяльності	Індекс пріоритетного фінансування, од.	більше 1
	Індекс фізичного обсягу інвестицій в основний капітал, %	(більше темпу приросту ВРП)
Зниження залежності від кон'юнктурних коливань	Коефіцієнт варіації середньодушового ВРП, %	(0-5)
Зниження залежності від політики розподілу коштів державного бюджету	Частка дотацій з державного бюджету в доходах регіонального бюджету, %	(допустимий рівень 0-15)
	Частка коштів державного бюджету в фінансуванні інвестицій в регіон, %	(допустимий рівень 0-5)
Цілі третього рівня		
Формування сприятливих інфраструктурних та інституційних умов для розвитку бізнесу	Індекс інвестиційного потенціалу регіону, од. / позиція в рейтингу	(зростання позиції в рейтингу)
Стимулювання модернізації обладнання, інноваційної активності	Ступінь зносу основних фондів, %	(менше 50)
	Обсяг інвестицій в економіку відносно величини ВРП, %	(діапазон 30-50)
	Приріст продуктивності праці, %	(цільове значення 6)
	Число дослідників на 1000 зайнятих в економіці, чол.	(цільове значення 7-10)
	Частка інноваційних товарів (робіт, послуг) в загальному обсязі реалізації, %	(цільове значення 8)
Підвищення якості трудових ресурсів	Середня заробітна плата працівників сфери освіти щодо середнього рівня заробітної плати в регіоні, од.	(цільове значення 1)
	Очікувана тривалість життя при народженні, років	Зростання (цільове значення 75)

Зниження складових інвестиційного ризику	Індекси складових інвестиційного ризику (законодавчий, соціальний, економічний, фінансовий, кримінальний, екологічний, управлінський), од. / позиція в рейтингу	(зростання позиції в рейтингу)
Залучення інвестиції в регіон	Індекс фізичного обсягу інвестицій,%	(більше темпу приросту ВВП)
Підвищення інвестиційної привабливості регіону	Рейтинг інвестиційної привабливості регіону	(високий потенціал - помірний ризик)
Нарощування інвестиційного потенціалу	Рейтинг інвестиційного потенціалу регіону (частка в українському потенціалі / позиція в рейтингу / рейтинг)	(високий потенціал)
Активна робота з інвесторами	Обсяг інвестиційних угод по ітогам заходів із залученням потенціальних інвесторів, млрд грн.	
Забезпечення диверсифікації видів економічної діяльності і ринків збуту	Ступінь диверсифікації економіки, од. / од.	(діапазон 18-28 / 40)
	Індекс концентрації видів економічної діяльності, од.	(діапазон 1000-2000)
	Ступінь диверсифікації збуту,%	(діапазон 45-70)
Формування резервних фондів	Величина резервних фондів щодо річних витрат бюджету,%	(діапазон 3,5-4,5)
Забезпечення самофінансування регіону	Частка дотацій з державного бюджету в доходах регіонального бюджету,%	(допустимий рівень 0-15)

Основні вимоги збоку соціальної підсистеми, що доповнюють збалансовану систему показників, відображені в табл. 3.7. складено на основі [77]. Їх необхідно враховувати в процесі прийняття економічних рішень (при розподілі фінансових потоків, виборі пріоритетних інвестиційних проєктів та ін.), для контролю соціально-економічних ризиків стійкості розвитку регіону.

Таблиця 3.7.

Вимоги збоку соціальної підсистеми [78]

Мета	Показник	Динаміка (цільове значення)
Фінансування інфраструктурних, соціально значущих видів економічної діяльності	Рівень фінансування освіти,%	(цільове значення 7)
	Рівень фінансування охорони здоров'я,%	(цільове значення 6)
Забезпечення зайнятості населення, сприятливого стану середовища	Рівень безробіття,%	(цільове значення 2-3)
	Частка забруднених стічних вод в обсязі скидання%	(цільове значення 0)
	Частка уловлених і знешкоджених забруднюючих речовин в обсязі викидів,%	(цільове значення 100)
	Рекультивация порушених земель,%	(цільове значення > 100)
	Частка використаних і знешкоджених відходів,%	(цільове значення 100)
Пріоритетне забезпечення місцевого населення і підприємств продукцією, виробленими на місцевому ринку	Відношення вартості імпорту до вартості експорту в експортно орієнтованих секторах, од.	(діапазон 0-1)

Рівень фінансування освіти і охорони здоров'я обчислюється у відсотках щодо відповідності величини валового регіонального продукту. Показник рекультивації земель має на увазі відношення обсягу рекультивованих земель до обсягу порушених протягом року земель. Частка використаних і знешкоджених відходів визначається їх ставленням до загального обсягу відходів.

Пропонована збалансована система показників сталого розвитку економіки регіону пов'язує між собою стратегії державного та регіонального розвитку, сукупність цілей розвитку (виражених через показники, що визначають величину капіталізації), заявлені органами влади орієнтири економічної політики і обмеження з боку соціальної підсистеми. Вона дозволяє проводити моніторинг стійкості, використовуючи обмежений, суворо вивірений набір ключових індикаторів першого рівня, які разом з тим розкриваються для більш детального аналізу в розрізі основних проблем, зон відповідальності і інших критеріїв, що в підсумку сприяє успішній реалізації стратегії розвитку.

Послідовність дій щодо визначення рівня публічного управління та адміністрування соціалізації економіки регіону слід розглядати як сукупність чотирьох аспектів [73].

1. Аналітично-методичний аспект, який складається з ідентифікації пріоритетною соціально орієнтованої мети економічного розвитку, її формулювання і декомпозиції з використанням в якості методу побудови дерева цілей і уточнення стратегії розвитку регіону із застосуванням інструментів стратегічного управління (SWOT-матриці і елементів аспект-аналізу).

2. Організаційно-методичний аспект - характеризується рядом змістовних моментів. По-перше, формування масиву показників для моделювання ЗСП соціально орієнтованого розвитку економіки регіону. На відміну від традиційного підходу побудови ЗСП стосовно бізнес-структур, пропонується розрахунок локальних індексів по блоках ЗСП і інтегральних індексів, що характеризують ступінь орієнтації регіону на розвиток економіки (доходи і витрати економічних агентів, підприємництво і податкове навантаження тощо) і соціальної сфери (охорона здоров'я, освіта і наука, соціальна підтримка і безпека) [78].

По-друге, розробка науково обґрунтованої програми проведення соціологічного дослідження, що включає формулювання проблеми, визначення цілей і завдань дослідження, висування гіпотез, визначення вибіркової сукупності, вибір методів дослідження, проведення опитування. Метою проведення соціологічного дослідження є оцінка значущості ключових показників ЗСП представниками різних зацікавлених груп (населення, бізнес і влада) для подальшого їх ранжирування і вибору найбільш значущих параметрів. По-третє, обробка результатів анкетування та відбір показників для включення в модель ЗСП з використанням дослідницьких методів перевірки отриманої інформації на валідність і коректність.

3. Розрахунково-аналітичний аспект, що включає розрахунок локальних та інтегральних параметрів ЗСП, їх аналіз, побудова матриці оцінки рівня публічного адміністрування соціалізації економіки регіону в координатах «економічні орієнтири - соціальні орієнтири» і визначення його позиції на полях: економічна концентрація, соціальна концентрація, криза і збалансований розвиток.

4. Експертно-проектний аспект це виявлення можливих напрямків розвитку публічного адміністрування соціальної орієнтації економіки регіону за допомогою побудови ієрархії цілей (методом аналізу ієрархій) та визначення пріоритетів розвитку соціально орієнтованої економіки регіону шляхом побудови стратегічної карти і формування портфеля соціально орієнтованих проектів.

Застосування нових підходів при регулюванні соціально орієнтованої економіки регіону реально вживати комплексний вплив на ефективний розвиток, а застосування ЗСП дає можливість не тільки здійснювати моніторинг в режимі реального часу, а й своєчасно вносити корективи в процес публічного управління та адміністрування соціалізації економіки.

З огляду на те, що збалансована система показників дозволяє перевести мету стратегічної карти в конкретні завдання і показники, вибір ключових пріоритетів публічного управління та адміністрування соціалізації економіки регіону можна здійснювати на основі аналітичного та ієрархічного підходів. До суб'єктів слід віднести населення з різним рівнем доходів на місяць (менше 10,0 тис. грн., в

середньому від 10-50 тис. грн., вище 50,0 тис. грн.), керівників та підприємців за масштабами бізнесу (малий, середній і великий), владні структури за рівнями влади (державні, регіональні, місцеві органи влади).

До сфер пріоритетного регулювання відноситься: забезпечення соціальної підтримки і безпеки населення; сприяння розвитку ефективного підприємництва в якості основи гідного життя громадян; розвиток особистісних прагнень по зростанню доходів населення, а основна частина соціальних ресурсів бюджету повинна формуватися за допомогою податків на власність і на високі доходи. Збалансована система показників дає можливість перевести стратегічні цілі в конкретні завдання і значущі для регіону орієнтири шляхом оцінки інтегральних показників, що дозволяють позиціонувати регіон в координатах «економічні орієнтири - соціальні орієнтири» і виявляти «точки корекції» регулятивного впливу для підвищення добробуту і розвитку особистості (рис. 3.10.) [73].

Блоки ЗСП	Стратегічна карта			ЗСП
Доходи і витрати економічних агентів	Зниження частки населення з доходами, нижчими за прожитковий мінімум		Підвищення доходів населення	Частка населення з доходами нижче прожиткового мінімуму Доходи на душу населення
Соціальне навантаження	Збільшення регіональної податкової бази		Посилення нефіскального перерозподілу ВРП	Збирання податків на одного жителя; Доходи консолідованого регіонального бюджету на душу населення
Підприємництво	Формування у громадян компетенцій інноваційного підприємництва	Зростання залученості населення в підприємницьку діяльність	Розвиток інфраструктури для бізнесових структур	Доля населення, зайнятого в малому бізнесі; Оборот малих підприємств у розрахунку на 1000 жителів
Освіта	Соціальний захист та соціальне партнерство в питаннях розвитку освіти і забезпечення конкурентоспроможності робочої сили		Підвищення професійно-кваліфікаційного рівня в інфраструктурі ринку праці населення	Рівень залучення молоді в регіональні значущі освітні проекти; Вплив рівня освіти на зайнятість населення
Охорона здоров'я	Збільшення тривалості життя населення		Забезпечення відтворення працездатного населення	Середня тривалість життя Смертність працездатного населення
Соціальна підтримка та безпека	Підвищення рівня безпеки населення	Підвищення екологічної безпеки населення	Підвищення рівня соціальної підтримки	Витрати коштів на заходи в галузі соціальної політики на душу населення Рівень злочинності

Рис. 3.10. Причинно-наслідкові зв'язки між цілями публічного управління та адміністрування розвитку соціально орієнтованої економіки регіону, зафіксованими в ЗСП (узагальнено автором на підставі джерела [2; 73];)

Сучасна система публічного адміністрування розвитку соціально орієнтованої економіки регіону представляється як складний механізм, кожен компонент якого повинен надавати конкретну дію, спрямовану на досягнення відносної соціальної справедливості в суспільстві в умовах неоднорідності і фактичної нерівності різних верств населення.

Систематизація і узагальнення методів регулювання розвитку економіки регіону дозволяє говорити про відсутність єдиної точки зору на їх класифікацію. Однак найбільш широке застосування в практиці регіонального управління мають методи, що класифікуються за суб'єктами і сферами соціально-економічного регулювання (рис. 3.11.).

Нагальною проблемою регулювання розвитку соціально орієнтованої економіки регіону слід віднести відсутність нормативно-законодавчої бази, яка закріплює основи ведення і відповідальність органів державної влади публічного адміністрування. Не існує розподілу сфер регулювання щодо виконання соціальних функцій між державною владою і бізнесом, як наслідок, зниження легітимності регулятивної функції та недопущення розпорошення фінансових ресурсів.

Разом з тим, оптимальний процес публічного управління та адміністрування соціалізації економіки повинен забезпечувати постійно зростаючий життєвий рівень населення на основі ефективного використання місцевих ресурсів та формування і раціональне використання фінансових ресурсів.

Отже, важливу роль відіграють органи державного управління та місцевого самоврядування в економічному розвитку регіону. Діяльність держави спрямована на забезпечення загальних інтересів громадян, які не завжди можуть співпадати з їх індивідуальними інтересами. У зв'язку з цим для формування соціально орієнтованого укладу модернізованої економіки регіону загальноприйняті принципи публічного управління та адміністрування слід доповнити принципом

тристоронньої консенсуальності і принципом солідарної, субсидіарної, соціальної відповідальності економічних суб'єктів регіону (влади, бізнесу, громадян), які потребують здійснення повноцінного соціального партнерства між ними.

<p>Задачі орієнтирів економічної політики:</p> <ul style="list-style-type: none"> - створення дійових механізмів територіальних систем управління повинні вирішити проблеми збалансованості інтересів державної та регіональної економічної політики та забезпечити відповідне регулювання економічного розвитку; - створення соціальної держави; побудова економіки, активно адаптованої до змін ринкових умов, яка забезпечує соціальні потреби населення; - посилення господарської самостійності регіонів і зміщення економічних реформ на регіональний рівень; - відставання теорії регіонального регулювання від практики; - реформування економіки регіону. 	<p>Регулювання розвитку соціально орієнтованої економіки регіону</p> <p>Мета: економічний розвиток регіону та підвищення якості рівня життя населення шляхом збалансованості дій економічних суб'єктів</p> <p>Вироблення стратегії розвитку</p> <p>Побудова дерева цілей стратегічного розвитку</p> <p>Основним завданням регіональної економічної політики є вироблення та реалізація раціональної моделі регіонального розвитку.</p>	<p>Передумови соціально орієнтованої економіки:</p> <ul style="list-style-type: none"> - відповідальність державних органів влади усіх рівнів за виконання конкретних соціальних функцій; - баланс взаємних інтересів і еквівалентність економічних відносин регіональних (місцевих) органів влади і бізнесу; - регулювання відносин між регіонами та забезпечення виконання загальнодержавних програм, в яких задіяні декілька регіонів; - зростання економічної активності населення; - «економічна людина» як об'єкт і суб'єкт економічної політики
---	--	---

Процес управління соціально-економічним розвитком регіону

Державні органи влади	Регіональні органи влади	Органи влади місцевого самоврядування	Підприємства та організації	Громадяни України
Державне регулювання (фіскально-монетарні)		Саморегулювання (нефіскальні)		
<p>Адміністративні інструменти регулювання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - норми, нормативи, стандарти, ліміти, квоти, ліцензії; - кредитні ставки, банківські резерви; - курси валют, правила обігу валютної виручки; - інфляція, штрафи, заборони, обмеження, державні контракти тощо. 	<p>Правові інструменти регулювання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Конституція і конституційні закони; - державне, регіональне та місцеве законодавство; - рішення судів; - норми, нормативи; - постанови, укази; - інструктивно-методичні документи, - концепції, державні програми тощо. 	<p>Економічні інструменти регулювання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - порядок врегулювання взаємних вимог (суди, колекторські агентства та інші); - об'єктивні економічні закони і закономірності; - фінансовий і операційний леверидж; - державне замовлення; - державні міжгалузеві, галузеві та локальні нормативні акти; тощо. 	<p>Соціально-гуманістичні інструменти регулювання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - особисте спрямування щодо зростання доходів, заощаджень, інвестицій; - приватно-державне партнерство; - волонтерство, меценатство, благодійність, соціальна опіка та інші. - соціально-економічні нормативи, соціальні пільги, соціальні фонди і соціальні програми тощо. 	

Рис. 3.11. Методи та інструменти публічного адміністрування регулювання розвитку соціально орієнтованої економіки регіону (узагальнено автором на підставі джерела [79]; [80])

Один із важливих факторів росту ефективності залишається бюджетне фінансування соціальної сфери, а також має бути і надалі визначальним фактором виконання державою своїх соціальних функцій, не дивлячись на відсутність системи державної соціальної стандартизації.

В нових умовах при формуванні соціальних відносин особливого значення набувають нефіскальні методи регулювання, які запропоновані для практичної реалізації. До їх числа можна віднести соціально-гуманістичні інструменти: надання послуг соціального інкубатора, корекцію низхідної соціальної мобільності, часткову соціальну зайнятість, соціальний патронаж, волонтерство та інші, а також інструменти, спрямовані на підвищення соціальної відповідальності бізнесу та громадян, створення умов по залученню населення в підприємницьку діяльність.

При формуванні економічних відносин значення набувають методи саморегулювання, які запропоновані для практичної реалізації. До числа методів відносяться економічні інструменти регулювання: порядок врегулювання взаємних вимог (суди, колекторські агентства та інші); об'єктивні економічні закони, що відображають виробничі відносини людей в процесі виробництва, розподілу, послуг; закономірність в соціальній спрямованості розвитку та розміщення продуктивних сил країни та її регіонів, що впливає з необхідності загальної соціалізації економічної системи; використання фінансового леверидж з метою збільшення доходу і операційний леверидж використання для управління прибутком; державне замовлення для задоволення пріоритетних державних потреб; державні міжгалузеві та галузеві нормативні акти про охорону праці це документи для обов'язкового виконання і локальні нормативні акти з метою правового регулювання відносин з питань праці відповідно та в межах актів трудового законодавства; податкова політика (види місцевих податків, ставки,

пільги та об'єкти оподаткування); цінова політика, квоти та ліцензії, дотації та субвенції, державні закупівлі.

На нашу думку вищезазначені інструменти, які регулюють процеси соціальної переорієнтації економічних перетворень в регіоні, повинні забезпечувати компроміс між темпами економічного зростання та позитивною динамікою соціальних показників.

Висновки до третього розділу:

1. Аргументовано механізм імплементації зарубіжного досвіду публічного управління та адміністрування соціалізації економіки в управлінську практику України. З урахуванням існуючих проблем та досвіду європейських країн в сфері публічного адміністрування запропоновано цілі публічного управління та адміністрування соціалізації економіки. Обґрунтована необхідність широкого використання інформаційно-комунікаційних технологій як основи більшої відкритості органів влади перед суспільством та засобу контролю збоку громадських організацій. Крім того, це дозволить налагодити ефективний зворотній зв'язок.

2. Визначені напрями розвитку громадських організацій як запорука підвищення ефективності публічного управління та адміністрування соціалізації економіки та взаємодії з органами державної влади. Пом'якшення соціальної диференціації, яка формує передумови формування і зростання середнього класу в соціальній структурі суспільства, обумовлює виникнення нових форм соціальних відносин, що дозволяють розширити економічну і соціальну активність незалежно від приналежності до певної соціальної групи.

3. Доведено, що напрям підвищення ефективності інституційного забезпечення публічного управління та адміністрування соціалізації економіки України має реалізовуватися через площину організаційно-правових перетворень в напрям скорочення нерівності та подолання бідності в країні. Це вимагає удосконалення податкової політики та перерозподілу економічних ресурсів.

4. Визначені ключові цілі розвитку соціально-економічної системи, досягнення яких пов'язується, в тому числі, з дією інституційних чинників. Основні сфери і об'єкти реалізації ключових завдань розвитку процесів соціалізації економіки, опосередкованих дією інституційних чинників систематизовані, у вигляді таблиці. Ідентифікацію ефектів, очікуваних від використання інституційних чинників, доцільно здійснити стосовно до різних суб'єктів: бізнесу, домогосподарств, держави, місцевих органів влади.

5. Запропоновано заходи з удосконалення методичного забезпечення публічного управління та адміністрування соціалізації із запровадженням збалансованої системи показників як індикаторів системи публічного управління та адміністрування соціалізації економіки. Зазначимо, що публічне адміністрування відіграє пріоритетну роль у процесах управління соціалізацією економіки, що проявляється як на правовому, так і на інституційному рівнях. Під впливом публічного адміністрування формується система суспільних цінностей, що направляють розвиток базових соціальних інститутів, які, в свою чергу, забезпечують засвоєння даних цінностей кожною окремою особистістю (державним службовцем та посадовою особою місцевого самоврядування).

Зарекомендована концепція соціалізації економіки, яка включає в себе ключові напрями і форми їх реалізації, розвиток яких змістовно призведе до необхідної якості соціально орієнтованої економіки. Наведена концептуальна основа розвитку процесів публічного управління та адміністрування соціалізації економіки наведена у вигляді схеми. При пошуку показників соціалізації економіки ми виходили із загального критерію суспільного розвитку, згідно якого матеріальну базу життєдіяльності особистості та суспільства, а також формування і задоволення певних суспільних потреб та загальне функціонування соціальної сфери формує економіка.

7. Підхід до процесів публічного управління та адміністрування соціалізації економіки як до статичної і пасивної системи з урахуванням останніх тенденцій є неприпустимим і неефективним. Відповідно, система публічного адміністрування повинна: по-перше, постійно розвиватися і еволюціонувати з урахуванням

тенденції розвитку соціально-економічних процесів в державі і в світі; по-друге, активно впливати на об'єкт управління з метою спрямування його розвитку в заданому векторі; по-третє, бути кризостійкою, тобто здатною здійснювати ефективний керуючий вплив у разі виникнення непередбачених ситуацій.

8. Обґрунтовано підхід до побудови моделі розвитку публічного управління та адміністрування соціалізації економіки на основі реформування соціальної політики, яка містить у собі напрями розширення повноважень суб'єктів публічного управління та адміністрування соціалізації економіки на різних рівнях управління, визначення пріоритетів розвитку в соціальній і трудовій й економічно-виробничій сферах та спрямована на нейтралізацію негативних і підживлення позитивних тенденції за рахунок своєчасно реалізованих державних керуючих впливів та отримання додаткових соціально-економічних ефектів. Завдяки використанню моделі розвитку публічного управління та адміністрування соціалізації економіки щодо реформування соціальної політики негативні тенденції нейтралізуються своєчасно реалізованим державним керуючим впливом, а позитивні коливання будуть сприяти отриманню додаткових соціально-економічних ефектів. Пропонується використовувати систему показників ефективності публічного управління та адміністрування соціалізації економіки. Ці критерії соціалізації дають змогу визначити вплив основних результатів публічного управління та адміністрування соціалізації економіки.

9. Власні публікації за розділом:

1. Кошелева Л.Є. Формування та реалізація соціального потенціалу сталого розвитку. *Сталий розвиток територій: проблеми та шляхи вирішення*: матеріали ІХ міжнар. наук.-практ. конф., Дніпро, 20 жовт. 2018 р. / за заг. ред. О.Ю. Бобровської. Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2018. С. 92-93.

2. Кошелева Л.Є. Механізм імплементації зарубіжного досвіду публічного управління та адміністрування соціалізації економіки в управлінську практику України. *Аспекти публічного управління*. – 2023. – Вип. 11, № 3 С. 83-90 DOI: <https://orcid.org/0009-0004-5552-0019>.

Список використаних джерел до розділу 3

1. Кошелева Л.Є. Формування та реалізація соціального потенціалу сталого розвитку. Сталій розвиток територій: проблеми та шляхи вирішення: матеріали ІХ міжнар. наук.-практ. конф., Дніпро, 20 жовт. 2018 р. / за заг. ред. О.Ю. Бобровської. Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2018. С. 92-93.
2. Цілі Сталого Розвитку 2016 – 2030 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.un.org.ua/ua/tsili-rozvytku-tysiacholittia/tsili-staloho-rozvytku>
3. В. В. Опалько Механізм скорочення соціально-економічної нерівності у сучасних умовах розвитку / Економіка та держава. 2018. № 8 С. 60-64.
4. Міжнародна організація праці https://lb.ua/blog/olena_moshenets/481585_svit_porozi_reformuvannya.html Світ на порозі реформування мінімалки, та чи зможе Україна бути в тренді? 2020.
5. Фінансова енциклопедія ефект «Робін Гуда» 2021 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://ua.nesrakonk.ru/robin-hood-effect/>
6. Яхно Т. П. Соціалізація економіки та індивідуалізація споживного ринку як необхідні передумови національного розвитку Серія «Економіка і менеджмент», випуск 2 (80), 2019 С.12-17.
7. World Inequality Report 2018. Executive Summary / Laboratory of Inequality in the World [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://wir2018.wid.world/files/download/wir2018-summary-english.pdf>
8. Соціально-економічний портрет студентів: результати опитування 2016 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://cedos.org.ua/researches/sotsialno-ekonomichnyi-portret-studentiv-rezultaty-opytuvannia/>
9. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні / Нац. акад. пед. наук України ; [редкол.: В. Г. Кремень (голова), В. І. Луговий (заст. голови), А. М. Гуржій (заст. голови), О. Я. Савченко (заст. голови)] ; за заг. ред. В. Г. Кременя. — Київ : Педагогічна думка, 2016. — 448 с. — Бібліогр.: с. 21. — (До 25-річчя незалежності України).

10. О. С. Качний Законодавчі аспекти впровадження інформаційно-комунікаційних технологій стратегічного - напряму оптимізації державного управління. Державне управління: удосконалення та розвиток № 5, 2015.

11. Суспільна солідарність в Україні: проблеми і політичні засоби їх вирішення. Аналітична доповідь // За ред. О.М. Майбороди. К. : ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2012. - 64 С.

12. Національна Академія наук України Секція суспільних і гуманітарних наук «Концепція гуманітарного розвитку України на період до 2020 року». Київ, 2012 https://www.adm-km.gov.ua/doc/doc862_100712.doc

13. Сулим А. В. Культурно- етические измерения хозяйствования: некоторые современные подходы / Алексей Владимирович Сулим – Одесса. : Астропринт, 2001. – 196 с.

14. Громадянське суспільство в інтересах розвитку: можливості в рамках Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти корупції UNODC Управління ООН по наркотикам та злочинах Відень, 2020. С.1-82

15. Державно-громадянське партнерство у сфері соціального розвитку : навч. пос. / Н. М. Драгомирецька, Н. В. Піроженко, І. В. Матвєєнко. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2017 – 290 с.

16. Моделі фінансування діяльності організацій громадянського представництва та дослідницьких та аналітичних центрів за рахунок надходжень з місцевих джерел Звіт за результатами дослідження Творчий центр ТЦК: Київ, 2013 - С. 1-45.

17. Захист інтересів в умовах обмежень: інструменти для організацій громадянського суспільства [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://freedomhouse.org/sites/default/files/2020-11/Lifeline_Advocacy_Toolkit_RUSSIAN.pdf

18. О. М. Гостєва Роль громадських організацій в процесі розбудови громадянського суспільства в Україні / Державне управління: удосконалення та розвиток № 10, 2017

19. Ключові виклики для розвитку громадянського суспільства, 2020. Стан розвитку громадянського суспільства в Україні у 2020 році : матеріали. щоріч. доп. / [Корнієвський О., Сидоренко Д., Пеліванова Н. та ін.] ; за заг. ред. Ю. Тищенко, Ю. Каплан. – Київ : НІСД, 2021. – 116 с.

20. Токар Маріан Громадські організації України в системі розвитку публічно-управлінських відносин [Текст]: монографія / Львівський регіональний інститут державного управління НАДУ при Президентіві України. – Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2020.

21. Норт Д. Экономическая деятельность в масштабе времени / Д.Норт /Мировая экономическая мысль. Сквозь призму веков в 5 томах. – Том 5. Всемирное признание. Лекции нобелевских лауреатов. Книга первая. – М., 2004. – С. 768.

22. Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.ufraa.org/about/charter>

23. Уильямсон О. Экономические институты капитализма. Фирмы, рынки, «отношенческая контрактация» / О. Уильямсон // Мировая экономическая мысль. Сквозь призму веков в 5 томах. – Том IV. Век глобальных трансформаций. - М., 2004. – С. 942.

24. Економічний та управлінський потенціал соціалізації економіки / За ред. З.І. Галушки / А.А. Антохов, З.С. Варналій, Р.Р. Білик, Г.М. Поченчук та ін. Чернівецький національний університет. Чернівці. 2020. 340 с.

25. Т.М. Боголіб / Інституціональні чинники соціалізації суспільства в умовах глобалізації / Європейський вектор економічного розвитку. 2012. № 2 (13) С. 262-267.

26. Л. В. Стрижеус / Особливості розвитку «Економіки участі» в організації «Ефективна економіка» / «Ефективна економіка». Випуск № 4, 2013.

27. Що краще реєструвати: корпорацію або LLC? / [Електронний ресурс]. — Режим доступу: 4b.ua/uk/blog-uk/us-company-registration-fourth-part/

28. Кістерський Л. Л. / Передумови розвитку соціальної та солідарної економіки в Україні / Економіка України. 2018, № 5 С. 85 - 88

29. А. В. Череп, Є. М. Стрілець / Ефективність як економічна категорія / «Ефективна економіка». Випуск № 1, 2013

30. О. Л. Єршова, Л. І. Бажан Штучний інтелект – технологічна основа цифрової трансформації економік. Нові інформаційні технології / СТАТИСТИКА УКРАЇНИ, 2021. № 3. С. 47-59.

31. Глобальні та регіональні тренди розвитку державної служби. [https://www.astanacivilservicehub.org/uploads/research_pdf/!!!RUS_Trends_10-2018_ACSH_PDF\(2\).pdf](https://www.astanacivilservicehub.org/uploads/research_pdf/!!!RUS_Trends_10-2018_ACSH_PDF(2).pdf)

32. Гришкін В. О. Соціалізація економіки України: теорія, методологія, перспективи. Монографія. - Дніпропетровськ: Пороги, 2005. 498 с.

33. Habermas J. L'espace public. Paris: Payot, 1987; Frazer N. Rethinking the Public Sphere: A Contribution to the Critique of Actually Existing Democracy // Habermas and Public Sphere / ed. by C. Calhoun. Cambridge, 1992 P. 109–142

34. Кресіна І. До питання про визначення поняття громадянського суспільства і української революції 2004 року // Політичний менеджмент. – 2005. – № 6(15). – С. 3–6.

35. Державно-громадянське партнерство у сфері соціального розвитку : навч. пос. / Н. М. Драгомирецька, Н. В. Піроженко, І. В. Матвеєнко. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2017 – 290 с.

36. Громадянське суспільство України: сучасні практики та виклики розвитку : аналіт. доповідь / [Яблонський В. М., Андріученко Т. В., Бекешкіна І. Е. та ін.] ; за заг. ред. О. А. Корнієвського, Ю. А. Тищенко , В. М. Яблонського. – К. : НІСД, 2018. – 128 с.

37. Охріменко О.О., Іванова Т.В. Соціальна відповідальність. – Навч. посіб. – Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут». – 2015. – 180 с.

38. Роль органів державного управління та місцевого самоврядування в економічному розвитку регіону. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://cpk.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=713

39. Шевченко О.О. "Взаємодія суспільства та" Конспект лекцій / Програми підготовки фахівців за ступенем вищої освіти "Магістр" за спеціальністю "Публічне управління та адміністрування" Київ - 2018

40. Т.А. Приходченко Оцінка інституційних чинників розвитку економіки регіону «Економіка і суспільство», випуск № 6, 2016 С. 277-282.

41. Дєєва Н. М. Потенціал соціалізації і його регулювання в економіці: теорія, методологія, перспективи. Дніпропетровськ: АРТ-ПРЕС, 2006. 444 с.

42. Шатило О.А. Опорний конспект лекцій з дисципліни «Публічне адміністрування» (для студентів спеціальностей «Менеджмент організацій і адміністрування» та «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності») / О.А. Шатило; Житомирський державний технологічний університет. – Житомир : Кафедра менеджменту організацій і адміністрування ЖДТУ, 2014. – 51 с.

43. Т І Данилюк Особливості інноваційної діяльності в сфері послуг «Ефективна економіка», випуск № 9, 2014

44. Зайцев Ю. К. Соціалізація економіки України та системна трансформація суспільства: методологія і практика: монографія. К. : КНЕУ, 2002. 188 с.

45. Національна доповідь «Цілі сталого розвитку : Україна» // Міністерство економіки України. – К. – 2017. – 173 с.

46. А Гук, В. Галайда М. Карі, У. Маттіла, В. Рудий та ін. «Досвід країн Європи у фінансуванні галузі охорони здоров'я. Уроки для України». 2002 с. 101 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://eeas.europa.eu/archives/delegations/ukraine/documents/virtual_library/14_reviewbook_uk.pdf

47. Конституція України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

48. В.А. Медяник Поняття державної політики: адміністративно-правовий аспект Юридичний науковий електронний журнал № 3, 2020 С. 531-531.

49. Дєєва Н. М. Концепція соціальної держави в реаліях і перспективах запровадження в Україні // Економіка: проблеми теорії та практики: Збірник наукових праць. Вип. 115. - Дніпропетровськ: ДНУ, 2001. - С. 3-14.

50. Українське суспільство: моніторинг соціальних змін / збірник наукових праць. Заснований Інститутом соціології НАН України. Випуск 4 (18), 2017. – 599 с.

51. Послання Президента України до Верховної Ради України. Європейський вибір. Концептуальні засади стратегії економічного і соціального розвитку України на 2002–2011 роки [Електронний ресурс] / Державний комітет фінансового моніторингу України. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/n0001100-02>.

52. О. В. Митяй Теоретичні основи формування прибутку в сільськогосподарських підприємствах. «Ефективна економіка» Електронний журнал / ДДАЕУ: № 11, 2011

53. Harrod R.F. An Essay in Dynamic Theory. — Economic Journal, 1939. — № 49 (March). — С. 14–33

54. Г. Ф. Биглова. Финансовый журнал / Financial Journal 2018 № 3

55. Гришкін В. О. Соціалізація економіки України: теорія, методологія, перспективи : [монографія] / В. О. Гришкін. – Дніпропетровськ : Пороги, 2005. – 498 с.

56. Гриценко А. А. Капитализация и социализация экономики в ретроспективе и перспективе / А. А. Гриценко // Соціальна економіка. – 2009. – Вип. 15. – С. 191–195.

57. НАДУ при Президентіві України / «Економічна політика та фінансовий менеджмент публічному управлінні» / Частина 1. Порівняльні економічні системи і публічне адміністрування [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2017/11/Lektsiya-EPFMPU.pdf>

58. Соціальний потенціал сталого розвитку: інноваційні механізми формування та використання: монографія / О.І.Амоша, О.Ф.Новікова, В.П.Антонюк та ін.; НАН України, Ін-т економіки пром-сті. – Донецьк, 2014. –478 с.

59. Мусатова Т. А. Бабире О. В. Шляхи залучення фінансових ресурсів у розвиток реального сектору економіки *Економіка та держава* 2014 . № 6. С. 131-134.
60. Тимошенко Л.М., Деева Н.М., Гришкін В.О. та інші. Інвестиції та інвестування в соціалізації економіки України: теорія, методологія, перспективи: Монографія / За редакцією д.е.н., професора, Л.М. Тимошенко. Дніпропетровськ: Пороги, 2005. 509 с.
61. Нагимова А. М. Социологический анализ качества жизни населения: регио-нальный аспект. – Казань: Казан. гос. ун-т, 2010. – 306 с.
62. Базика С.К. / Підходи до оцінювання ефективності публічного управління у світовій практиці / Науковий журнал «Публічне управління і адміністрування в Україні» / Механізми державного управління Секція 2, Випуск 4, 2018. Одеса. С. 30-35
63. Конференція ООН з торгівлі та розвитку ЮНКТАД /Доповідь про найменш розвинені країни за 2021 рік /Найменш розвинені країни у світі після COVID: уроки 50-річного досвіду. Женева, 2021.
64. Під ред. В.Г.Никифоренка Якість життя населення регіону: аналіз, прогнозування, соціальна політика Монографія / МОНМС України. Одеський нац. економічний унів-тет. – Одеса, 2012. – 316 с.
65. Вимірювання якості життя в Україні, Аналітична доповідь, Лібанова Е.М., Гладун О.М., Лісогор Л.С. та ін. – К.: 2013
66. Грішнова О. А. Людський капітал: формування в системі освіти і професійної підготовки. - К.: Т-во «Знання», КОО, 2001. - 254 с.
67. Івашина С. Ю. Теоретико-методологічний підхід до визначення критеріїв соціалізації економіки. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2016. № 2. С. 63-71.
68. Нерівність в Україні: масштаби та можливості впливу / за ред. Е. М. Лібанової. – К.: Інститут демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи НАН України, 2012. – 404 с.

69. В. В. Панченко, Основи формування стратегічного підходу в реалізації державної політики розвитку сфери культури України Електронний журнал

70. Kaplan R. S., Norton D. P. The Balanced Scorecard — Measures then drive Performance // Harvard Business Review, - 1992-V. 70.-№ 1.-Р. 71-79.

71. Н. В. Потриваєва Система збалансованих показників як аналітичний засіб підвищення ефективності функціонування підприємств // Ефективна економіка. 2015. - № 12

72. Планування розвитку територіальних громад. Навчальний посібник для посадових осіб місцевого самоврядування / Г. Васильченко, І. Парасюк, Н. Єременко / Асоціація міст України – К., ТОВ «Підприємство «ВІ ЕН ЕЙ», 2015. – 256 с.

73. Пашкевич М. С. Наукові засади регулювання регіональної економіки: моногр. / М.С. Пашкевич. – Д.: Національний гірничий університет, 2012. – 790 с.

74. Лойко В. В, Методичні аспекти регіональної діагностики рівня економічної безпеки. Електронний журнал «Ефективна економіка» / ДДАЕУ ТОВ «ДКС Центр». Дніпропетровськ, 2013. № 2. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1794>.

75. Бобровська О.Ю. Сталий розвиток регіонів в Україні: проблеми і шляхи їх розв'язання. *Публічне адміністрування: теорія та практика*: Електронний збірник наукових праць / ДРІДУ НАДУ. Дніпропетровськ, 2016. № 1 (15)

76. Ирина Лоцилина BSC (Сбалансированная система показателей) и Business Studio [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://www.businessstudio.ru/articles/strategicheskoe_upravlenie/

77. Региональная экономика : тексты лекций / [Ольшанская А. В., Фащевский Н. И., Белоконь И.В. и др.] ; под общ. ред. Н. И. Фащевского, А. В. Ольшанской. — К. : КНЭУ, 2010. — 187 с.

78. Зверяков М. І., Кухарська Н. О., Клевцевич Н. А., Шараг О. С. Стратегування регіонального розвитку: теорія, методологія, концепція: монографія / Одеський національний економічний університет МОН України — Одеса : Атлант ВОІ СОІУ, 2019. — 241 с. : іл., табл.

79. Роль органів державного управління та місцевого самоврядування в економічному розвитку регіону. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: srk.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=141.

80. Мельник А. Ф., Дудкіна О. П., Васіна А. Ю. //Опорний конспект лекцій з дисципліни «Державне та регіональне управління» //Тернопольський Національний економічний університет Тернопіль, 2015, с.147.

ВИСНОВКИ

У дисертації виконано теоретичні узагальнення, які в сутності вирішують конкретне наукове завдання щодо удосконалення публічного управління та адміністрування соціалізації економіки України. Наведено науково-практичні рекомендації, які мають теоретичне та практичне значення для розвитку наукової галузі публічного управління:

1. Здійснено ретроспективний аналіз теоретичних та практичних підходів щодо сутності публічного управління та адміністрування та виявлено, що продуктом еволюції наукової думки є графічна проактивна модель публічного управління та адміністрування соціалізації економіки, основними властивостями, якої є спроможність публічного управління та адміністрування до оперативного реагування на негативні зміни динаміки соціально-економічних показників на національному, регіональному й місцевому рівнях за рахунок запровадження механізму гнучкого проактивного прийняття управлінських рішень щодо соціалізації економіки. Особливості графічної проактивної моделі публічного управління та адміністрування соціалізації економіки передбачає скорочення періоду розроблення і прийняття державно-управлінських рішень та мінімізацію витрат часу на їх реалізацію за рахунок запровадження змін у законодавчому й організаційно-функціональному забезпеченні процесу управління та формування ширшого кола компетентних державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування це дало підстави сформулювати концептуальну основу розвитку процесів публічного управління та адміністрування соціалізації економіки.

2. Розширення розуміння публічного управління та адміністрування особливостей запропоновано таке поняття публічного управління та адміністрування - як врегульована нормами права діяльність публічної адміністрації (інститутів), спрямована на реалізацію законних прав та свобод людини і громадянина, задоволення потреб суспільства і держави, виконання нормативно-правових актів, що видаються органами державної влади і місцевого

самоврядування, забезпечення верховенства права, дотримання Конституції і законодавства України державними службовцями та посадовими особами місцевого самоврядування.

3. Узагальнено теоретичні основи соціалізації економіки і публічного управління та адміністрування запропоновано визначення поняття публічного управління та адміністрування також публічного управління та адміністрування соціалізації економіки. Характеристика концепцій соціалізації дозволяє зробити висновки, що всі вони можуть бути згруповані в два підходи, ґрунтуючись на розумінні ролі людини в процесі соціалізації: суб'єкт-об'єктний і суб'єкт-суб'єктний. Також відзначено взаємний вплив держави, ринку та суспільства в процесі забезпечення соціально орієнтованого економічного розвитку в такий спосіб: держава регулює і стимулює конкурентне середовище ринку, виконує соціальні зобов'язання і сприяє організації та цілісності суспільства; ринок забезпечує виробництво споживчих благ, формує прибутки економічних суб'єктів і визначає можливості і міць держави; суспільство вказує цілі і обмеження розвитку, встановлює прийнятні механізми забезпечення соціального благополуччя і безпеки, які контролює держава.

4. Узагальнено світові тенденції публічного управління та адміністрування соціалізації економіки та виявлено, що вході публічного управління є людина це стало ще однією важливою тенденцією становлення публічного управління та адміністрування соціалізації економіки провідних країн світу. Зокрема прямим об'єктом впливу на сьогодні виступає публічне управління та адміністрування соціалізації економіки.

Наведена порівняльна характеристика моделей публічного адміністрування в зарубіжних країнах світу свідчить:

- Австралійська модель стабілізація системи державного управління.
- Шведська модель забезпечення соціального захисту населення.
- Німецька модель розмежування політики та адміністрування.
- Японська модель децентралізація та інновації.
- Американська модель незалежний статус регіонів.

Розглянуто досвід розвинених країн світу в ході розвитку публічного управління та адміністрування соціалізації економіки три групи методів державного регулювання соціально-економічних процесів (адміністративний, економічний, соціальний), які стали ключовими в реалізації соціальної політики. Аргументовано показники передових країн, які вказують про свою прихильність демократії і ринковій економіці, надаючи платформу для порівняння політичного досвіду, пошуку відповідей на загальні проблеми, виявлення передового досвіду і координації внутрішньої та міжнародної політики.

Складено макроекономічну інтерпретацію шведської моделі економічної політики, на основі ряду макроекономічних заходів, які застосовуються в шведській моделі, що є кращою моделлю для нашої країни.

5. Визначено національні організаційні аспекти публічного управління та адміністрування соціалізації економіки. В Україні накопичилося чимало протиріч і проблем у відносинах власності, що гальмують соціально-економічний розвиток. Необхідний перехід до такої системи відносин власності, при якій у власників буде виникати з одного боку реальна мотивація до ефективного використання власності, а з іншого, відповідальність за використання власності перед суспільством. Соціалізація економіки повинна охоплювати всі форми власності.

6. Проведено оцінку стану та визначення проблем публічного управління та адміністрування соціалізації економіки України. Досліджено практичний досвід публічного управління та адміністрування соціалізації економіки в Україні. Систематизовано характерні проблеми публічного адміністрування. Держава виступає агентом соціалізації, що володіє великими ресурсними можливостями здійснення впливу на процеси залучення особистості (державного службовця) до вимог суспільства. Крім того, держава має величезний інструментарій, що забезпечує можливості регуляції процесів соціалізації економіки. В якості основних державних механізмів регулювання публічного управління та адміністрування соціалізації економіки можна виділити ідеологічні та інституційні.

Визначено напрями розвитку публічного управління та адміністрування соціалізації економіки це наступні розробки розділу 3.1:

1) удосконалення публічного управління та адміністрування соціалізації економіки;

2) удосконалення методичного забезпечення публічного управління та адміністрування соціалізації економіки із запровадженням збалансованої системи показників як індикаторів системи публічного управління та адміністрування соціалізації економіки.

7. Розроблено фінансово-економічний механізм імплементації зарубіжного досвіду публічного управління та адміністрування соціалізації економіки в управлінську практику України та запропоновано напрями економічного розвитку:

- встановлення державного регулювання соціальних макропоказників цін, тарифів та (мінімальної зарплати застосовуючи індекс Кейтца);
- безпека праці, справедливість оплати праці, демократії в управлінні, розвиток особистості;
- диференціація ставок на прибуток для підприємств на фізичних осіб, на особисте майно;
- подальша цифровізація механізмів надання публічних послуг.

З урахуванням існуючих проблем та досвіду передових європейських країн в системі публічного управління та адміністрування запропоновано цілі публічного управління та адміністрування соціалізації економіки. Виникає необхідність широкого використання інформаційно-комунікаційних технологій як основи більшої відкритості органів влади перед суспільством та засобу контролю з боку громадських організацій.

Функціональна взаємодія соціальних інститутів всередині соціального простору має забезпечуватися за допомогою нормативно-ціннісного механізму, тобто впровадження в соціальну практику нових норм, цінностей, традицій тощо. Нові норми і цінності в даному випадку виступають як регулятори соціальної взаємодії людини, соціальних груп, колективів, організацій і формування загального сегмента, через які реалізуються функції керуючого впливу. Ці регулятори мають потужний вплив на об'єкти (соціальні інститути та населення), хоча за формою є ненаправленими, безадресними, так як звернені в цілому до

суспільства. В даному випадку, окрім формальних, активізуються неформальні норми поведінки людей.

8. Визначено напрями та механізми удосконалення інституційного забезпечення публічного управління та адміністрування соціалізації економіки України. Доведено, що напрям підвищення ефективності інституційного забезпечення публічного адміністрування соціалізації економіки України має реалізовуватися через площину організаційно-правових перетворень в напрямку скорочення нерівності та подолання бідності в країні. Це вимагає удосконалення податкової політики та перерозподілу економічних ресурсів. Визначені ключові цілі розвитку соціально-економічної системи, досягнення яких пов'язується, в тому числі, з дією інституційних чинників. Основні сфери і об'єкти реалізації ключових завдань розвитку процесів соціалізації економіки, опосередкованих дією інституційних чинників, систематизовані у вигляді таблиці. Ідентифікацію ефектів, очікуваних від використання інституційних чинників, доцільно здійснити стосовно до різних суб'єктів: бізнесу, домогосподарств, держави, місцевих органів влади.

На інституціональному рівні держава регулює діяльність базових соціальних інститутів: системи освіти, громадських організацій, політичних партій, ЗМІ тощо. Особливу роль функціонування базових соціальних інститутів набуває при переході від традиційного суспільства до сучасного, при формуванні соціальної держави. Посилення інтенсивності протікання соціальних процесів робить недостатнім для успішної адаптації просте засвоєння особистістю досвіду попередніх поколінь, соціальні інститути традиційного суспільства (церква, сімейно-класова організація тощо), виявляються нездатними впоратися з процесами соціалізації, що призводить до необхідності модернізації старих і формування нових соціальних інститутів. Іншими словами, в умовах перехідної, кризової епохи держава стикається з необхідністю формування нових важелів управління соціальними процесами, у тому числі, соціалізацією економічних відносин.

Визначено, що соціальний інтерес і активність людей, соціальних груп і організацій в ієрархічному розташуванні будуть зосереджені в рамках соціального

простору локального співтовариства, регіону і держави в цілому. Система соціальних інститутів в сукупності відносин і зв'язків між ними, що визначає процес соціалізації в конкретний життєвий період людини, соціальної групи, колективу визначає інституційні основи публічного управління та адміністрування соціалізації економіки.

Запропоновано основні положення Закону України «Про реалізацію соціально-економічних інтересів українського суспільства» для практичного втілення соціально-економічної політики, що відповідають етичним принципам, які відповідають інтересам суспільства, а також механізми відповідальності (моральної і матеріальної) посадових осіб за допущені помилки.

9. Запропоновано заходи з удосконалення методичного забезпечення публічного управління та адміністрування соціалізації економіки із запровадженням збалансованої системи показників як індикаторів системи публічного управління та адміністрування соціалізації економіки. Зазначимо, що публічне адміністрування відіграє пріоритетну роль у процесах управління соціалізацією економіки, що проявляється як на правовому, так і на інституційному рівнях. Під впливом публічного адміністрування формується система суспільних цінностей, що направляють розвиток базових соціальних інститутів, які, в свою чергу, забезпечують засвоєння даних цінностей кожною окремою особистістю (державним службовцем та посадовою особою місцевого самоврядування).

10. Розроблено модель розвитку публічного управління та адміністрування соціалізації економіки на основі реформування соціальної політики, яка містить у собі напрями розширення повноважень суб'єктів публічного управління та адміністрування соціалізації економіки на різних рівнях управління, визначення пріоритетів розвитку в соціальній і трудовій й економічно-виробничій сферах та спрямована на нейтралізацію негативних і підживлення позитивних тенденції за рахунок своєчасно реалізованих державних керуючих впливів та отримання додаткових соціально-економічних ефектів;

Зарекомендована концепція соціалізації економіки, що включає ключові напрями і форми їх реалізації, розвиток яких змістовно призведе до необхідної

якості соціально орієнтованої економіки. Концептуальна основа розвитку процесів соціалізації економіки наведена у вигляді схеми. При пошуку показників соціалізації економіки ми виходили із загального критерію суспільного розвитку, згідно якого матеріальну базу життєдіяльності особистості та суспільства, а також формування та задоволення певних суспільних потреб та загальне функціонування соціальної сфери формує економіка. Пропонується використовувати систему показників ефективності публічного адміністрування соціалізації економіки. Ці критерії дають змогу визначити вплив на соціально-економічну систему основних результатів публічного управління та адміністрування соціалізації економіки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Публічне адміністрування в Україні: навч. посіб. / [В. Б. Дзюндзюк, О. Б. Коротич, Н. М. Мельтюхова та ін.] ; за заг. ред. д.філос.н., проф. В. В. Корженка, к.е.н., доц. Н. М. Мельтюхової. -Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ "Магістр", 2012. - 256 с.
2. Шаров Ю. Інноваційні інструменти публічного адміністрування: європейський контекст. Публічне управління : теорія та практика /: зб. наук. пр. Асоціації докторів наук з держ. упр. – Х : Вид-во «ДокНаукДержУпр», 2010. - № 1 - с. 178.
3. Wilson W. The study of Administration // Political science quarterly. 1977. Vol. 2, № 1 (June). P. 197–222
4. Waldo D. (1948): The Administrative State. A Study of the Political Theory of American Public Administration. – 2nd ed. – New York, London: Holmes & Meier Publishers, 1984.
5. Крестовська Н.М. Теорія держави і права. Підручник. Практикум. К.: Юрінком Інтер, 2015. 390 с.
6. Кобилянський Юліан. Латинсько-український словар для середніх шкіл. Відень, 1912. 660 с.
7. Русскін В.В. Політична соціалізація особистості (аналіз парадигм) / В.В. Русскін // Вісн. ЧДУ ім. П.Могили: Наукові праці. – 2005. – Т. 44. – Вип. 31: Політичні науки. – С. 89-97.
8. Публічне управління: термінол. слов. / За заг. ред. В.С. Куйбіди, М.М. Білинської, О.М. Петроє. Київ : НАДУ, 2018. 224 с.
9. Сурмін Ю. П. Публічне адміністрування / Ю. П. Сурмін, В. П. Трощинського // Енциклопед. слов. з держ. упр. / уклад. : Ю. П. Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. М. Михненко та ін. ; за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трощинського, Ю. П. Сурміна. – Київ : НАДУ, 2010. – 820 с.
10. The Microsoft Government Leaders Forum. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://download.microsoft.com>

11. Безверхнюк Т. М. Європейські стандарти врядування на регіональному рівні : [монографія] / Т. М. Безверхнюк, С. Є. Саханенко, Е. Х. Топалова ; за заг. ред. Т. М. Безверхнюк. - О. : ОРІДУ НАДУ, 2008. - 328 с.
12. Адміністративне право зарубіжних країн: підручник / за ред. А. Н. Козиріна і М. А. Штатіной. М : Спарк, 2003. 520 с.
13. Демократичні стандарти врядування й публічного адміністрування: матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю, 4 квіт. 2008 р. У 2 ч. Ч. 1 / за наук. ред. В. С. Загорського, А. В. Ліпенцева; Львів. регіон. ін-т держ. упр. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. Л.: ЛРІДУ НАДУ, 2008. 561 с.
14. Публічне адміністрування: навч. посіб. / О. М. Ястремська, Л. О. Мажник. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. 460 с.
15. Habermas J. L'espace public. Paris: Payot, 1987; Frazer N. Rethinking the Public Sphere: A Contribution to the Critique of Actually Existing Democracy // Habermas and Public Sphere / ed. by C. Calhoun. Cambridge, 1992 P. 109–142.
16. Ігнатова Т.В. Інституційні основи і методи вимірювання якості державного управління. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rusrand.ru/konf1/2ignatova.pdf>
17. Висоцький О. Ю., Висоцька О. Є., Шаров Ю. П. Основи державного управління. — Частина I. — Дніпропетровськ: НМетАУ, 2008. — 52 с.
18. Замазій, О. В. (2013). Місце бізнес-адміністрування в системі управління виробничо-господарською діяльністю підприємства. *«Вісник ЖДТУ»: Економіка, управління та адміністрування*, (1(63), 243–245. [https://doi.org/10.26642/jen-2013-1\(63\)-243-245](https://doi.org/10.26642/jen-2013-1(63)-243-245).
19. Ю. Шаров Проактивна модель здійснення змін в організації при стратегічному плануванні. // Актуальні проблеми держ. упр. : Зб. наук. пр. - О. : Одеський регіональний інститут державного управління УАДУ, 2002.- Вип. 9. С. 220-229.
20. Соціологічний словник. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://enc-dic.com/sociology/Proaktivnost-6800.html>

21. Державне управління : підручник : у 2 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; ред. кол. : Ю. В. Ковбасюк (голова), К. О. Ващенко (заст. голови), Ю. П. Сурмін (заст. голови) [та ін.]. – К. ; Дніпропетровськ : НАДУ, 2012. – Т. 1. – 564 с.

22. Проактивність і реактивність. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lifeidea.org/2006/05/proactivity-vs-reactivity>

23. Франкл В Ф. Людина у пошуках сенсу: Збірник: Пер. з англ. та нім. / Загальн. ред. Л. Я. Гозмана та Д. А. Леонтьєва; вст. ст. Д. А. Леонтьєва. - М.: Прогрес, 372 с.

24. Зливков В.Л. Проактивність як властивість високоефективної особистості. Гуманний розм: збірник наукових праць за матеріалами круглого столу «Проблема добра і зла у науковій спадщині Г.О. Балла» (24 травня 2018 р.) / за ред. В.Л. Зливков, О.В. Завгородня, упорядники С.О. Лукомська, О.В. Котух. Київ, 2018. С. 44–47.

25. Матриця пріоритетів Ейзенхауера – Самоосвіта. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://samoosvita.in.ua/matrytsya-priorytetiv-ejzenhauera/>

26. Giddings F / The Theori of Socialization. - N.-Y., 1897. - P.22.

27. Зайцев Ю. К. Соціалізація економіки України та системна трансформація суспільства: методологія і практика: монографія. К. : КНЕУ, 2002. 188 с.

28. Ковальова Д. Сучасні підходи до професійної соціалізації державних службовців / Д. Ковальова [Електронний ресурс]. — Режим доступу: [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2011/2011_04\(11\)/11kdvsds.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2011/2011_04(11)/11kdvsds.pdf)

29. Енциклопедія державного управління: у 8 т. / наук.-ред. кол. : Ю. В. Ковбасюк (голова) [та ін.] ; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. -К.: НАДУ, 2011. - Т. 8: Публічне врядування / наук.-ред. кол.: В. С. Загорський (голова), С. О. Телешун (співголова) [та ін.]; Львів. регіон. ін-т держ. упр. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. Л. : ЛРІДУ НАДУ, 2011. 630 с.

30. Шутаева Е. Социализация экономики как одна из ключевых составляющих мировой экономической трансформации. *Ученые записки ТНУ им. В. И. Вернадского. Экономика и управление*. 2014. Т. 27(66), № 1. С. 186-194

31. Соціалізація економіки - вихід з глухого кута? [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://newsland.com/news/detail/id/649460/>
32. Бугайчук К. Л. // Право і безпека. - 2018. - No 2 (69). - С. 10-17
33. Курс адміністративного права України: підручник / за ред. В. В. Коваленка. К.: Юнінком Інтер, 2012. 808 с.
34. Тимошенко Л.М., Деева Н.М., Гришкін В.О. та інші. Інвестиції та інвестування в соціалізації економіки України: теорія, методологія, перспективи: Монографія / За редакцією д.е.н., професора, Л.М. Тимошенко. Дніпропетровськ: Пороги, 2005. 380 с.
35. Гришкін В. О. Соціалізація економіки України: теорія, методологія, перспективи. Дніпропетровськ: Пороги, 2005. 498 с.
36. Деева Н. М. Потенціал соціалізації і його регулювання в економіці: теорія, методологія, перспективи. Дніпропетровськ: АРТ-ПРЕС, 2006. 444 с.
37. Кошелева Л.Є. Трансформація процесу соціалізації економіки публічного адміністрування «Virtus» : Scientific Journal / Editor-in-Chief M.A. Zhurta – March # 32, 2019. – 261 s. S. 268-270
38. Кейнс Д.М. Общая теория занятости, процента и денег. М.: Прогресс, 1978. 740 с.
39. Шумпетер Йозеф А. Капитализм, социализм, демократия. К.: Основи, 1995. С. 410
40. Грішнова О. А. Людський розвиток: навчальний посібник. К.: КНЕУ, 2006. 308 с.
41. Богиня Д. П. Основи економіки праці: Навчальний посібник / Д. П. Богиня, О. А. Грішнова. — К.: Знання-Прес, 2001. — 313 с
42. Лист Ф. Национальная система политической экономии [Электронный ресурс] / Ф. Лист ; пер.с нем. под ред. Трубникова К.В. – СПб.: А. Э. Мартенс, 1891. – 486 с. – (2-е сокр. изд. 2005. М.: Европа. – 382 с.). – Режим доступа: <http://www.lawlibrary.ru/izdanie2022009.html>.
43. Носик О. М. Людський капітал інноваційного розвитку: економічні основи відтворення : монографія / О. М. Носик. – Х. : Вид-во , 2016. – 490 с.

44. Професійні стандарти і кваліфікації у країнах з високорозвинутою економікою / Л. П. Пуховська, А. О. Ворначев, С. В. Мельник, Ю. І. Кравець; за наук. ред. Л. П. Пуховської. – К.: «НВП Поліграфсервіс», 2014. – 176 с.

45. Велика українська енциклопедія. Тематичний реєстр гасел з напрямку «Юридичні науки» / Укладачі: Бабка В. Л., Шумило М. М.; за ред. д. і. н., проф. Киридон А. М. – К: Державна наукова установа «Енциклопедичне видавництво», 2017. – 15

46. Індекс глобальної конкурентоспроможності [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://gtmarket.ru>

47. Н.М. Ткачова Державне управління: удосконалення та розвиток Особливості державної політики забезпечення національної безпеки в сфері охорони здоров'я 2018 №2 С. 1-5.

48. Дзьобань О., Мануйлов Є. Правове виховання як засіб правової соціалізації: філософсько-правові аспекти. Проблеми законності. 2000. С. 407–416. URL: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/2349/1/100_40.pdf

49. Sakiko Fukuda-Parr. The Human Development Paradigm: operationalizing Sen's ideas on capabilities // *Feminist Economics* 9(2 — 3), 2003, 301—317 [1] Архівна копія от 3 03. 2011 на Wayback Machine

50. Попадинець О. В. Соціалізація економіки як нова парадигма економічної теорії / О. В. Попадинець // *Вісник економіки транспорту і промисловості*. - 2015. - Вип. 49. - С. 228-231 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vetp_2015_49_46.

51. Івашина С. Ю. Теоретико-методологічний підхід до визначення критеріїв соціалізації економіки. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2016. № 2. С. 54-62. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vamsue_2016_2_8

52. Якість життя населення регіону: аналіз, прогнозування, соціальна політика Монографія. Під ред. В.Г.Никифоренка / МОНМС України. Одеський нац. економічний унів-тет. – Одеса, 2012. – 316 с.

53. Стратегические приоритеты инновационного развития Казахстана [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://institutiones.com/strategies/211-2008-06-17-11-04-05.html>

54. Дикань В. Л., Обруч Г. В., Заець Г. П. Вступ до фаху: Конспект лекцій. — Харків: УкрДУЗТ, 2022. — Ч. 2. — 66 с.

55. Баймуратов У. Социальная экономика; избр. науч. труды; Т.4. Социальная экономика. Алматы: БИС, 2005. 490 с.

56. United Nations Department of Economic and Social Affairs: World Population Prospects 2020. [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://www.eiu.com/>
https://www.un.org/development/desa/pd/sites/www.un.org.development.desa.pd/files/wpp2022_summary_of_results.pdf

57. World Bank: Gross National Income per Capita 2021. [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <https://www.givingwhatwecan.org/best-charities-to-donate-to>

58. INSEAD, WIPO: Global Innovation Index 2022. [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://www.globalinnovationindex.org/>

59. United Nations Development Programme: Human Development Index 2021–2022. [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://hdr.undp.org/>

60. Social Progress Imperative: Social Progress Index 2022. [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://www.socialprogressindex.com/>.

61. World Justice Project: Rule of Law Index 2021. [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://worldjusticeproject.org/>.

62. Transparency International: Corruption Perceptions Index 2021. [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://transparency.org/>.

63. Heritage Foundation: Index of Economic Freedom 2022. [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://www.heritage.org/index/>.

64. Institute for Economics and Peace: Global Peace Index 2022. [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://www.visionofhumanity.org/>
<http://www.visionofhumanity.org/>.

65. Reporters Without Borders: Worldwide Press Freedom Index 2022. [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://rsf.org/>.

66. Economist Intelligence Unit: Democracy Index 2021. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.eiu.com/>.
67. OESD Better policies for better lives [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.oecd.org/about/members-and-partners/
68. «Бюджетные взносы стран-членов на 2017 год». ОЭСР. Источник +5 Июля +2018 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.google.com/search?The+Global+Competitiveness+Report+2019> [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2019/competitiveness-rankings/#series=EOSQ072>
69. «Глобальні дані Індекс крихких станів». Фонд Світу. 23 квітня 2018 року International Monetary Fund 700 19th Street NW Washington, DC 20431 USA [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/ar/2018/eng/assets/pdf/imf-annual-report-2018-ru.pdf>
70. Індекс розвитку людського потенціалу [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://gtmarket.ru>
71. Рівень інфляції в Японії у 2020 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.statbureau.org/ru/japan/inflation>
72. Світовий експорт/імпорт товарів. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://trendeconomy.ru/data/commodity_h2/TOTA
73. Тематично-термінологічний словник з дисципліни «Національні моделі економічних систем» для студентів спеціальності 051 Економіка ступеня вищої освіти «магістр» [Текст] / Ю.В. Ушкаренко, А.В. Чмут. — Херсон: вид-во ФОП Вишемирський В. С, 2019. — 40 с.
74. Японські методи організації праці і їх використання за кордоном / [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://ua-referat.com/>
75. Тенденції на світових ринках [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://forexaw.com/>
76. «Архів» «Модернізація ДПС України «Архів» «Міжнародний досвід розвитку та модернізації податкових служб» «Досвід розвитку та модернізації

податкових служб країн світу» Швеція [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <file:///C:/Users/Home/Desktop/Податкова%20система%20Швеції.html>

77. Human Development Index. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://hdr.undp.org/data-center/human-development-index#/indicies/HDI>

78. Institute of Management Development: IMD World Competitiveness Yearbook 2021. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.imd.org/centers/wcc/world-competitiveness-center/rankings/>

79. Income Inequality. URL: [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.oecd.org/social/inequality-and-poverty.htm>

80. World Economic Outlook Database, April 2019. World Economic Outlook. International Monetary Fund. April 2019. Процитовано 9 April 2019

81. Legatum Institute: Legatum Prosperity Index 2021. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.prosperity.com/rankings>

82. Gini coefficient of equivalised disposable income - EU-SILC [Електронний ресурс]. — Режим доступу: [surveyhttps://data.europa.eu/data/datasets/dvrrgg5nu7galdtl3xxyq?locale=en](https://data.europa.eu/data/datasets/dvrrgg5nu7galdtl3xxyq?locale=en)

83. Foundation Focus - Social dialogue: For a competitive, fair and modern Europe / The annual report of the fund Focus. 2013 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.eurofound.europa.eu/publications/foundationfocus/2015/industrialrelations/foundation-focus-social-dialogue-for-a-competitive-fair-and-moderneurope>

84. World Health Organization: Global Health Expenditure 2020. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://www.chathamhouse.org/2023/04/ifis-need-well-defined-role-global-health?gclid=Cj0KCQjwnf-kBhCnARIsAFIlg492i97ap08jkE7gC5mYY5TqewxNOKj9qxwX0E5_HVg9itaNBoocNaqYaApzBEALw_wcB

85. Соціальний порядок як необхідна умова стабільності суспільних відносин / А.Л. Ступак // Держава і право. — 2011. — Вип. 51. — С. 115-120.

86. Встановлення економічного порядку на підприємстві / В.Г. Котлярова // Ефективна економіка - № 12, 2014.

87. Соціоекономіка як інноваційна модель суспільними // Залознова Ю.С. Глобальні та національні проблеми економіки. — 2015. — Вип. 4. — С. 136-141.

88. Державна цільова програма інформування громадськості з питань європейської інтеграції України на 2008–2011 роки. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://oda.odessa.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=136&Itemid=62&lang=uk

89. Соціальна відповідальність: теорія і практика розвитку: монографія. За наук. ред. д-ра екон. наук, проф. А. М. Колота. К.: КНЕУ, 2012. 530 с.

90. Коваленко О.М., Мазник Л.В. Соціальна економіка: Конспект лекцій для студентів напряму 6.030505 «Управління персоналом та економіка праці» галузі знань 0305 «Економіка і підприємництво» денної форми навчання. – К.:НУХТ, 2013. – 170 с.

91. Биков Р.Ю. Ефективність приватизації державного майна в Україні. «Державне управління: удосконалення та розвиток» Електронний журнал / ДДАЕУ: № 3, 2009

92. Кейнс Д.М. Общая теория занятости, процента и денег. М.: Прогресс, 1978. 740 с.

93. Гриценко А.А. Совместно-разделённые отношения: труд, собственность и власть. Экономика Украины. 2003. № 3. С. 50–58.

94. Норт Д. Інституції, інституційна зміна та функціонування економіки: Пер. з англ. – К.: Основи, 2000. – 198 с.

95. Veblen Th. Absentee Ownership and Business Enterprise in Recent Times: the Case of America. New York: bw Huebsch, Inc, 1923. 310 p.

96. Степаненко С. В. Інституціональний аналіз економічних систем (проблеми методології) : Монографія. - К. : КНЕУ, 2008. - 312 с.

97. Кравчук О.О. Державна власність як форма власності в Україні (аксіологічний аспект) // Вісник Національного технічного університету України “Київський політехнічний інститут”. Політологія. Соціологія. Право: Зб. наук. праць. – К.: НТУУ “КПІ”, 2012. – №2 (14). – С.104-109

98. Карлін М. І. Податкові системи країн Америки [Текст] : навч. посіб. / М. І. Карлін, Н. І. Ліповська-Маковецька. – Луцьк : Вежа-Друк, 2015. – 232 с.
99. Centro Corporativo de MONDRAGON [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.mondragon-corporation.com>
100. Взаємодія органів державної влади та громадянського суспільства : навч. посіб. / за наук. ред. д-ра соц. наук, проф. Ю. П. Сурміна, д-ра іст. наук, проф. А. М. Михненко ; авт. кол. : Ю. П. Сурмін, А. М. Михненко, Т. П. Крушельницька та ін. - К. : НАДУ, 2011. - 388 с.
101. "Фонд Рината Ахметова возглавил рейтинг частных благотворительных организаций Украины" Сайт міста Донецьк 62.ua, 19 грудня 2017
102. Асоціація благодійників України за підтримки ІАЦ «Громадський простір» Зелена книга української благодійності Київ, 2013. С. 1-37
103. Роль органів державного управління та місцевого самоврядування в економічному розвитку регіону. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: srpk.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=141
104. Іван Тютюнник Проблеми реформування публічного управління на регіональному рівні в Україні. Державне управління та місцеве самоврядування. 2017. Вип. 1 (32). С. 103-109.
105. Тюленев С. А. Механізм регулювання ринку праці в умовах системної. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство. Вип. 6(3). Ужгород. 2016. С. 107–109.
106. Інформаційне агенство «Українські Національні Новини» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.unn.com.ua/uk/news/1940318-zlidennist-zrostaye-67-ukrayintsiv-vvazhayut-sebe-bidnimi-a-tilki-1-serednim-klasom-chi-tak-tse>
107. Національні рахунки охорони здоров'я (НРОЗ) України у 2015 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

108. Витрати на освіту. R&B Group. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://rb.com.ua/ukr/marketing/tendency/8324/>
109. Індекс глобальної конкурентоспроможності [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://gtmarket.ru>
110. Що насправді впливає на тривалість життя українців // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://nv.ua/ukr/opinion/trivalist-zhittya-v-ukrajini-yak-polipshiti-stan-sistemi-ohoroni-zdorov-ya-ostanni-novini-50070695.html>
111. Global Wealth Report (2015), Credit Suisse. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.rbc.ua/ukr/news/domohozyaystva-ukrainy-obedneli-bolshe-mire-1445350824.html>
112. І.В. Жеребило, С.К. Колодій Методи та інструменти державного регулювання доходів населення: теоретичний аспект. *Регіональна економіка. 2018, №4*. С. 85-93
113. Міністерство фінансів України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/expense/>
114. Ірина Бекешкіна Від сильного громадянського суспільства до сталої громадської участі Фонд Демократичні ініціативи ім. Ілька Кучеріва [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://dif.org.ua/article/vid-silnogo-gromadyanskogo-suspilstva-do-staloi-gromadskoi-uchasti>
115. Участь молоді в управлінні громадами / авт.-уклад. О.В. Кулініч, Д.С. Барінова, В.В. Нестеренко. – Х. : Харківський відокремлений підрозділ Центру розвитку місцевого самоврядування, 2018. – 48 с.
116. Правознавство : навч. посіб. / Колодій А. М. (кер. авт. кол.) [та ін.] ; за заг. ред. В. В. Копейчикова. - 5-е вид., перероб. та доповн. - К. : Юнінком Інтер, 2002. -736 с.
117. Хлебнікова А.А. Комунікативний діалог влади і громадянського суспільства як основа формування концепції комунікативного менеджменту. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії: зб. наук. пр. Запоріжжя: Вид-во ЗДІА, 2014. Вип. 59. С. 278-285*

118. Хлебнікова А.А. Соціально-філософський дискурс комунікативних мереж як особливого ресурсу соціального капіталу за умов глобалізації. *Гілея: науковий вісник*: зб. наук. пр. К.: Вид-во УАН ТОВ «НВП» «ВІР», 2014. Вип. 91 (12). С. 241-245
119. Про стан розвитку громадянського суспільства в Україні: загальні тенденції, регіональні особливості : аналіт. доп. – К.: НІСД, 2014. – 78 с.
120. Сушко А. І. Соціокультурний підхід в дослідженні політичної культури. Актуальні проблеми політики. 2018. № 61. С. 202-208.
121. Кошелева Л. Зарубіжний досвід соціалізації економіки в Україні. *Dynamics of the development of world science. Abstracts of the 11th International scientific and practical conference. Perfect Publishing. Vancouver, Canada. 2020. 496 p. P. 290-295. URL: <https://sci-conf.com.ua/category/archive/>*
122. Кошелева Л.Є. Формування та реалізація соціального потенціалу сталого розвитку. *Сталий розвиток територій: проблеми та шляхи вирішення*: матеріали ІХ міжнар. наук.-практ. конф., Дніпро, 20 жовт. 2018 р. / за заг. ред. О.Ю. Бобровської. Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2018. С. 92-93.
123. Цілі Сталого Розвитку 2016 – 2030 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.un.org.ua/ua/tsili-rozvytku-tysiacholittia/tsili-staloho-rozvytku>
124. В. В. Опалько Механізм скорочення соціально-економічної нерівності у сучасних умовах розвитку / Економіка та держава. 2018. № 8 С. 60-64.
125. Міжнародна організація праці https://lb.ua/blog/olena_moshenets/481585_svit_porozi_reformuvannya.html Світ на порозі реформування мінімалки, та чи зможе Україна бути в тренді?
126. Фінансова інциклопедія ефект «Робін Гуда» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://ua.nesrakonk.ru/robin-hood-effect/>
127. Яхно Т. П. Соціалізація економіки та індивідуалізація споживного ринку як необхідні передумови національного розвитку Серія «Економіка і менеджмент», випуск 2 (80), 2019 С.12-17.

128. World Inequality Report 2018. Executive Summary / Laboratory of Inequality in the World [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://wir2018.wid.world/files/download/wir2018-summary-english.pdf>

129. Соціально-економічний портрет студентів: результати опитування [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://cedos.org.ua/researches/sotsialno-ekonomichnyi-portret-studentiv-rezultaty-opytuvannia/>

130. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні / Нац. акад. пед. наук України ; [редкол.: В. Г. Кремень (голова), В. І. Луговий (заст. голови), А. М. Гуржій (заст. голови), О. Я. Савченко (заст. голови)] ; за заг. ред. В. Г. Кременя. — Київ : Педагогічна думка, 2016. — 448 с. — Бібліогр.: с. 21. — (До 25-річчя незалежності України).

131. О. С. Качний Законодавчі аспекти впровадження інформаційно-комунікаційних технологій стратегічного - напрямку оптимізації державного управління. Державне управління: удосконалення та розвиток № 5, 2015.

132. Суспільна солідарність в Україні: проблеми і політичні засоби їх вирішення. Аналітична доповідь // За ред. О.М. Майбороди. К. : ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2012. - 64 С.

133. Національна Академія наук України Секція суспільних і гуманітарних наук «Концепція гуманітарного розвитку України на період до 2020 року». Київ, 2012 https://www.adm-km.gov.ua/doc/doc862_100712.doc

134. Сулим А. В. Культурно-етические измерения хозяйствования: некоторые современные подходы / А. В. Сулим. — Одесса : Астропринт. — 111 с.

135. Громадянське суспільство в інтересах розвитку: можливості в рамках Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти корупції UNODC Управління ООН по наркотикам та злочинах Відень, 2020. С.1-82

136. Державно-громадянське партнерство у сфері соціального розвитку : навч. пос. / Н. М. Драгомирецька, Н. В. Піроженко, І. В. Матвеєнко. — Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2017 – 290 с.

137. Моделі фінансування діяльності організацій громадянського представництва та дослідницьких та аналітичних центрів за рахунок надходжень з

місцевих джерел Звіт за результатами дослідження Творчий центр ТЦК: Київ, 2013 - С. 1-45.

138. Захист інтересів в умовах обмежень: інструменти для організацій громадянського суспільства [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://freedomhouse.org/sites/default/files/2020-11/Lifeline_Advocacy_Toolkit_RUSSIAN.pdf

139. О. М. Гостева Роль громадських організацій в процесі розбудови громадянського суспільства в Україні / Державне управління: удосконалення та розвиток № 10, 2017

140. Ключові виклики для розвитку громадянського суспільства, 2020. Стан розвитку громадянського суспільства в Україні у 2020 році : матеріали щоріч. доп. / [Корнієвський О., Сидоренко Д., Пеліванова Н. та ін.] ; за заг. ред. Ю. Тищенко, Ю. Каплан. – Київ : НІСД, 2021. – 116 с.

141. Токар Маріан Громадські організації України в системі розвитку публічно-управлінських відносин [Текст]: монографія / Львівський регіональний інститут державного управління НАДУ при Президентіві України. – Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2020.

142. Норт Д. Экономическая деятельность в масштабе времени / Д.Норт /Мировая экономическая мысль. Сквозь призму веков в 5 томах. – Том 5. Всемирное признание. Лекции нобелевских лауреатов. Книга первая. – М., 2004. – С. 768.

143. Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.ufraa.org/about/charter>

144. Уильямсон О. Экономические институты капитализма. Фирмы, рынки, «отношенческая контрактация» / О. Уильямсон // Мировая экономическая мысль. Сквозь призму веков в 5 томах. – Том IV. Век глобальных трансформаций. - М., 2004. – С. 942.

145. Економічний та управлінський потенціал соціалізації економіки / За ред. З.І. Галушки / А.А. Антохов, З.С. Варналій, Р.Р. Білик, Г.М. Поченчук та ін. Чернівецький національний університет. Чернівці. 2020. 340 с.

146. Т.М. Боголіб / Інституціональні чинники соціалізації суспільства в умовах глобалізації / Європейський вектор економічного розвитку. 2012. № 2 (13) С. 262-267.
147. Л. В. Стрижеус / Особливості розвитку «Економіки участі» в організації «Ефективна економіка» / «Ефективна економіка». Випуск № 4, 2013.
148. Що краще реєструвати: корпорацію або LLC? / [Електронний ресурс]. — Режим доступу: 4b.ua/uk/blog-uk/us-company-registration-fourth-part/
149. Кістерський Л. Л. / Передумови розвитку соціальної та солідарної економіки в Україні / Економіка України. 2018, № 5 С. 85 - 88
150. А. В. Череп, Є. М. Стрілець / Ефективність як економічна категорія / «Ефективна економіка». Випуск № 1, 2013
151. О. Л. Єршова, Л. І. Бажан Штучний інтелект – технологічна основа цифрової трансформації економік. Нові інформаційні технології / Статистика України, 2021. № 3. С. 47-59.
152. Глобальні та регіональні тренди розвитку державної служби. [https://www.astanacivilservicehub.org/uploads/research_pdf/!!!RUS_Trends_10-2018_ACSH_PDF\(2\).pdf](https://www.astanacivilservicehub.org/uploads/research_pdf/!!!RUS_Trends_10-2018_ACSH_PDF(2).pdf)
153. Habermas J. L'espace public. Paris: Payot, 1987; Frazer N. Rethinking the Public Sphere: A Contribution to the Critique of Actually Existing Democracy // Habermas and Public Sphere / ed. by C. Calhoun. Cambridge, 1992 P. 109–142
154. Кресіна І. До питання про визначення поняття громадянського суспільства і української революції 2004 року // Політичний менеджмент. – 2005. – № 6(15). – С. 3–6.
155. Державно-громадянське партнерство у сфері соціального розвитку : навч. пос. / Н. М. Драгомирецька, Н. В. Піроженко, І. В. Матвеєнко. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2017 – 290 с.
156. Громадянське суспільство України: сучасні практики та виклики розвитку : аналіт. доповідь / [Яблонський В. М., Андріученко Т. В., Бекешкіна І. Е. та ін.] ; за заг. ред. О. А. Корнієвського, Ю. А. Тищенко , В. М. Яблонського. – К. : НІСД, 2018. – 128 с.

157. Охріменко О.О., Іванова Т.В. Соціальна відповідальність. – Навч. посіб. – Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут». – 2015. –180 с.

158. Роль органів державного управління та місцевого самоврядування в економічному розвитку регіону. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://cpk.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=713

159. Шевченко О.О. "Взаємодія суспільства та влади" Конспект лекцій / Програми підготовки фахівців за ступенем вищої освіти "Магістр" за спеціальністю "Публічне управління та адміністрування" Київ - 2018

160. Т.А. Приходченко Оцінка інституційних чинників розвитку економіки регіону «Економіка і суспільство», випуск № 6, 2016 С. 277-282.

161. Дєєва Н. М. Потенціал соціалізації і його регулювання в економіці: теорія, методологія, перспективи. Дніпропетровськ: АРТ-ПРЕС, 2006. 444 с.

162. Шатило О.А. Опорний конспект лекцій з дисципліни «Публічне адміністрування» (для студентів спеціальностей «Менеджмент організацій і адміністрування» та «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності») / О.А. Шатило; Житомирський державний технологічний університет. – Житомир : Кафедра менеджменту організацій і адміністрування ЖДТУ, 2014. – 51 с.

163. Т І Данилюк Особливості інноваційної діяльності в сфері послуг «Ефективна економіка», випуск № 9, 2014

164. Національна доповідь «Цілі сталого розвитку : Україна» // Міністерство економіки України. – К. – 2017. – 173 с.

165. А Гук, В. Галайда М. Карі, У. Маттіла, В. Рудий та ін. «Досвід країн Європи у фінансуванні галузі охорони здоров'я. Уроки для України». 2002 с. 101 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://eeas.europa.eu/archives/delegations/ukraine/documents/virtual_library/14_reviewbook_uk.pdf

166. Конституція України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

167. В.А. Медяник Поняття державної політики: адміністративно-правовий аспект Юридичний науковий електронний журнал № 3, 2020 С. 531-531.

168. Дєєва Н. М. Концепція соціальної держави в реаліях і перспективах запровадження в Україні // Економіка: проблеми теорії та практики: Збірник наукових праць. Вип. 115. - Дніпропетровськ: ДНУ, 2001. - С. 3-14.

169. Українське суспільство: моніторинг соціальних змін / збірник наукових праць. Заснований Інститутом соціології НАН України. Випуск 4 (18), 2017. – 599 с.

170. Послання Президента України до Верховної Ради України. Європейський вибір. Концептуальні засади стратегії економічного і соціального розвитку України на 2002–2011 роки [Електронний ресурс] / Державний комітет фінансового моніторингу України. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/n0001100-02>.

171. О. В. Митяй Теоретичні основи формування прибутку в сільськогосподарських підприємствах. «Ефективна економіка» Електронний журнал / ДДАЕУ: № 11, 2011

172. Harrod R.F. An Essay in Dynamic Theory. — Economic Journal, 1939. — № 49 (March). — С. 14–33

173. Г. Ф. Биглова. Финансовый журнал / Financial Journal 2018 № 3

174. Гриценко А. А. Капитализация и социализация экономики в ретроспективе и перспективе / А. А. Гриценко // Соціальна економіка. – 2009. – Вип. 15. – С. 191–195.

175. НАДУ при Президентові України / «Економічна політика та фінансовий менеджмент публічному управлінні» / Частина 1. Порівняльні економічні системи і публічне адміністрування [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2017/11/Lektsiya-EPFMPU.pdf>

176. Соціальний потенціал сталого розвитку: інноваційні механізми формування та використання: монографія / О.І.Амоша, О.Ф.Новікова,

В.П.Антонюк та ін.; НАН України, Ін-т економіки пром-сті. – Донецьк, 2014. –478 с.

177. Мусатова Т. А. Бабире О. В. Шляхи залучення фінансових ресурсів у розвиток реального сектору економіки Економіка та держава 2014 . № 6. С. 131-134.

178. Тимошенко Л.М., Деева Н.М., Гришкін В.О. та інші. Інвестиції та інвестування в соціалізації економіки України: теорія, методологія, перспективи: Монографія / За редакцією д.е.н., професора, Л.М. Тимошенко. Дніпропетровськ: Пороги, 2005. 509 с.

179. Нагимова А. М. Социологический анализ качества жизни населения: регио-нальный аспект. – Казань: Казан. гос. ун-т, 2010. – 306 с.

180. Базика С.К. / Підходи до оцінювання ефективності публічного управління у світовій практиці / Науковий журнал «Публічне управління і адміністрування в Україні» / Механізми державного управління Секція 2, Випуск 4, 2018. Одеса. С. 30-35

181. Конференція ООН з торгівлі та розвитку ЮНКТАД /Доповідь про найменш розвинені країни за 2021 рік /Найменш розвинені країни у світі після COVID: уроки 50-річного досвіду. Женева, 2021.

182. Під ред. В.Г.Никифоренка Якість життя населення регіону: аналіз, прогнозування, соціальна політика Монографія / МОНМС України. Одеський нац. економічний унів-тет. – Одеса, 2012. – 316 с.

183. Вимірювання якості життя в Україні, Аналітична доповідь, Лібанова Е.М., Гладун О.М., Лісогор Л.С. та ін. – К.: 2013

184. Грішнова О. А. Людський капітал: формування в системі освіти і професійної підготовки. - К.: Т-во «Знання», КОО, 2001. - 254 с.

185. Нерівність в Україні: масштаби та можливості впливу / за ред. Е. М. Лібанової. – К.: Інститут демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи НАН України, 2012. – 404 с.

186. В. В. Панченко, Основи формування стратегічного підходу в реалізації державної політики розвитку сфери культури України Електронний журнал

187. Kaplan R. S., Norton D. P. The Balanced Scorecard — Measures then drive Performance // Harvard Business Review,- 1992-V. 70.-№ 1.-Р. 71-79.
188. Н. В. Потриваєва Система збалансованих показників як аналітичний засіб підвищення ефективності функціонування підприємств // Ефективна економіка. 2015. - № 12
189. Планування розвитку територіальних громад. Навчальний посібник для посадових осіб місцевого самоврядування / Г. Васильченко, І. Парасюк, Н. Єременко / Асоціація міст України – К., ТОВ «Підпримство «ВІ ЕН ЕЙ», 2015. – 256 с.
190. Пашкевич М. С. Наукові засади регулювання регіональної економіки: моногр. / М.С. Пашкевич. – Д.: Національний гірничий університет, 2012. – 790 с.
191. Лойко В. В, Методичні аспекти регіональної діагностики рівня економічної безпеки. Електронний журнал «Ефективна економіка» / ДДАЕУ ТОВ «ДКС Центр». Дніпропетровськ, 2013. № 2. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1794>.
192. Бобровська О.Ю. Сталий розвиток регіонів в Україні: проблеми і шляхи їх розв'язання. *Публічне адміністрування: теорія та практика*: Електронний збірник наукових праць / ДРІДУ НАДУ. Дніпропетровськ, 2016. № 1 (15).
193. Ирина Лоцилина BSC (Сбалансированная система показателей) и Business Studio [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://www.businessstudio.ru/articles/strategicheskoe_upravlenie/
194. Региональная экономика : тексты лекций / [Ольшанская А. В., Фащевский Н. И., Белоконь И.В. и др.] ; под общ. ред. Н. И. Фащевского, А. В. Ольшанской. — К. : КНЭУ, 2010. — 187 с.
195. Звєряков М. І., Кухарська Н. О., Клевцевич Н. А., Шараг О. С. Стратегування регіонального розвитку: теорія, методологія, концепція: монографія / Одеський національний економічний університет МОН України — Одеса : Атлант ВОІ СОІУ, 2019. — 241 с. : іл., табл.

196. Мельник А. Ф., Дудкіна О. П., Васіна А. Ю. //Опорний конспект лекцій з дисципліни «Державне та регіональне управління» //Тернопольський Національний економічний університет Тернопіль, 2015, с.147.

Основні підходи щодо визначення поняття та сутності «публічне адміністрування»

Автор	Визначення
Аріфходжаєва Т.Б	це злагоджена законна діяльність публічних органів управління трьох сфер влади законодавчої, виконавчої та судової, що з усією ієрархією публічно-адміністративних інститутів спрямована на досягнення ефективного функціонування соціуму задля зміцнення економічно., політичної та соціальної сфери, а також, урахування інтересів усіх соціальних груп і прошарків населення та зміцнення на цій основі соціальної злагоди та єдності народу ¹
Базарна О.В.	є різновидом управлінської діяльності інституцій публічної влади, завдяки якій держава та громадянське суспільство забезпечують самокерованість (самоврядність) усієї суспільної системи та її розвиток у певному, визначеному напрямку ²
Воронкова В.	зовнішньо виражена дія суб'єктів публічної адміністрації, що здійснюється в рамках їх компетенції для виконання поставлених перед ними завдань та тягне за собою певні наслідки ³
Глосарій ООН	використовується в управлінській, політичній та правовій теорії і є процедурою у виконанні дій законодавчої, виконавчої та судової гілок влади з метою здійснення державного регулювання та надання послуг населенню ⁴
Зинченко Г. П.	це організаційні структури державного апарату, персонал яких реалізує сукупність необхідних функцій, використовуючи при цьому комплекс відповідних форм, методів і процедур, а також прями та зворотні зв'язки між державою та суспільством ⁵
Колпаков В. К., Кузьменко О. В.	розкриває основні напрями цілеспрямованої діяльності суб'єктів владних повноважень щодо виконання адміністративних зобов'язань ⁶
Кондратюк Т.В.	підсистема соціальної системи, складник суспільства, чие функціонування та розвиток перебувають під потужним впливом з боку всіх інших сфер суспільної життєдіяльності ⁷
Кузнєцов А.	державне управління або впровадження державної політики переважно виконавчою гілкою влади ⁸
Мартиненко В.М.	є формою реалізації публічного управління, яке здійснюють представницькі органи демократичного врядування через свої виконавчі структури ⁹
Мельтюхова Н.М.	пов'язане із виконавчою гілкою влади і розглядається як: професійна діяльність державних службовців, яка включає всі види діяльності, спрямовані на реалізацію рішень уряду; вивчення, розробку та впровадження напрямів урядової політики ¹⁰
Оболенський О.Ю.	Практичний організуючий і регулюючий вплив держави на суспільну життєздатність людей з метою її впорядкування, збереження чи перетворення, опираючись на владну силу, яку обмежує дієвий суспільний контроль як основний чинник планування в суспільстві верховенства права ¹¹
Чернов С.І.	регламентована законами та іншими нормативно-правовими актами діяльність суб'єктів публічного адміністрування, спрямована на здійснення законів та інших нормативноправових актів шляхом прийняття

	адміністративних рішень, надання встановлених законами адміністративних послуг ¹²
Шатило О.А.	вид організаційно розпорядчої діяльності, спрямованої на підготовку та впровадження рішень, управління персоналом, надання послуг населенню ¹³
Ястремська О. М., Мажник Л. О.	цілеспрямована взаємодія публічних адміністрацій з юридичними і фізичними особами з приводу забезпечення реалізації законів та виконання основних функцій: орієнтуючого планування, яке визначає бажані напрями розвитку, створення правових, економічних та інших умов для реалізації інтересів учасників взаємодії, розподілу праці, кооперування та координування діяльності, а також моніторинг результатів ¹⁴

¹ Аріфходжаєва Т.Б., Поняття публічного адміністрування у сфері соціального захисту населення / Т.Б., Аріфходжаєва, Форум права. – 2016. - №30. – С.12-15

² Базарна О.В. Поняття, суть, природа публічного управління та державного управління / О.В. Базарна // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля: Збірник наукових праць. – Луганськ: 2012. – № 1, ч. 2. – с. 59-64

³ Публічне управління та адміністрування в умовах інформаційного суспільства: вітчизняний і зарубіжний досвід: монографія / За заг. ред. С. Чернова, В. Воронкової, В. Банаха, О. Сосніна, П. Жукаускаса, Й. Ввайнхардт, Р. Андрукайтене; Запоріж. держ. інж. акад. – Запоріжжя: ЗДІА, 2016. – С. 379

⁴ Глосарій Програми розвитку публічного адміністрування ООН [Електронний ресурс] // <http://www.unpan.org/DPADM/ProductsServices/Glossary/tabid/1395/language/en-US/Default.aspx>

⁵ Зинченко Г. П. Социология управления: Учебно-метод. комплекс / [Г. П. Зинченко, А. А. Иванова, В. Д. Лысенко, И. И. Рогов]. – Ростов-н/Д. : СКАГС, 2010. – С. 46

⁶ Курс адміністративного права України: підручник / В. К. Колпаков, О. В. Кузьменко, І. Д. Пастух [та ін.] / за ред. В. В. Коваленка. – К. : Юрінком Інтер, 2012. – С. 214

⁷ Кондратюк Т.В. Становлення порівняльного публічного адміністрування як теоретико-методологічного напрямку дослідження механізмів державного управління / Т.В. Кондратюк // Науковий вісник Академії муніципального управління: Збірник наукових праць, серія «Управління». – К.: 2010, № 3. – с. 297-305

⁸ Кузнецов А. Концептуальні підходи до формування понятійного апарату в сфері публічного управління / А. Кузнецов // Понятійно-категоріальний апарат публічного управління. – К. : НАДУ, 2010. – С. 38–43

⁹ Мартиненко В.М. Демократичне врядування: проблеми теорії та практики / В.М. Мартиненко // Публічне управління: теорія та практика: Зб.наук.праць - Х.: Вид-во "ДокНаукаДержУпр", 2010. - № 1. – С. 16-22

¹⁰ Зарубіжний досвід публічного адміністрування: метод. рек. / за заг. ред. Н.М. Мельтюхової. – К. : НАДУ, 2010. – С. 4

¹¹ Оболенський О. Ю. Опорний конспект лекцій з навчальної дисципліни «Публічне управління». – К. НАДУ, 2011. – С.48

¹² Чернов С.І. Текст лекцій з дисципліни «Публічне адміністрування» (для студентів всіх форм навчання за спеціальністю 7.03060101, 8.03060101 „Менеджмент організацій і адміністрування (за видами економічної діяльності)») / С.І. Чернов, С.О. Гайдученко; Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О.М. Бекетова. – Х.: ХНУМГ, 2014. – С. 7

¹³ Шатило О.А. Опорний конспект лекцій з дисципліни «Публічне адміністрування» (для студентів спеціальностей «Менеджмент організацій і адміністрування» та «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності») / О.А. Шатило; Житомирський державний технологічний університет. – Житомир : Кафедра менеджменту організацій і адміністрування ЖДТУ, 2014. – С. 5

¹⁴ Публічне адміністрування : навчальний посібник / О. М. Ястремська, Л. О. Мажник. – Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. – с. 5

Основні підходи щодо визначення поняття та сутності «соціалізація економіки»

Автор	Визначення
Гринчук Н.	соціалізація економіки упорядковує і структурує економічні відносини за допомогою правил і норм, сприяє підвищенню стійкості економічної системи та формує довгострокові чинники її стабільного розвитку ¹⁵
Гриценко А.,.	процес, пов'язаний з підвищенням ролі людини, її здібностей і знань у виробництві ¹⁶
Гришкін В. О	всеохоплююча спрямованість щодо забезпечення готовності членів суспільства до відповідних вимог суспільних інститутів і створення умов для реалізації суб'єктами економіки політики відповідальності щодо взаємообумовленого функціонування й розвитку згідно зі стандартами сучасної цивілізації і ¹⁷
Дєєва Н. М.	є складним поєднанням інститутів та інституцій, потреб і форм їх прояву та економічної реалізації у часі ¹⁸
Економічна енциклопедія	одна з ключових складових світового процесу, що проявляється в соціальній переорієнтації виробництва, гуманізації праці і житті людей, пом'якшенні соціальної диференціації і зростанні значення соціальної сфери, деперсоніфікації власності та інших явищах і процесах ¹⁹
Зайцев Ю. К.	соціалізація економіки ...знаходить свій вияв у становленні та розвитку тенденції, ...згідно з якою під впливом потреб виробника прискорюється процес засвоєння у власних інтересах специфічної системи знань, норм і цінностей, необхідних для успішного функціонування народного господарства, соціально-економічних відносин, суспільства в цілому ²⁰
Попадинець О.В.	інтеграція приватних і громадських інтересів, властива змішаній економіці, соціальна переорієнтація виробництва, гуманізація праці і життя людей, пом'якшення соціальної диференціації та зростання ролі соціальної сфери ²¹
Шумпетер Й.	соціалізація економіки є об'єктивною історичною тенденцією руху до соціалізму ²²
Шутаєва Е.	створення сприятливих зовнішніх передумов для задоволення широкого кола потреб громадян і завершується перетворенням особистості в головний фактор і результат виробничої діяльності, відповідно, підвищуються вимоги щодо якості робочої сили, а також творчих здібностей робітника ²³
Douglass С.	поєднання принципу свободи ринку з принципом соціального вирівнювання ²⁴

¹⁵ Гринчук Н. Сутність поняття «соціалізація економіки» / Н. Гринчук // Управління сучасним містом. – 2003. – №7-9(11). – С. 17-21

¹⁶ Гриценко А. Капіталізація економіки в ретроспективі і перспективі / А.Гриценко // Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства. 2009. – Вип. 15. – С.191-195.

¹⁷ Гришкін В. О. Соціалізація економіки як реальність сучасного загальноцивілізаційного розвитку / В. О. Гришкін // Актуал. пробл. економіки : зб. наук. пр. – Дніпропетровськ : Навч. кн., 2001. – Т. 10. – С. 22–39

¹⁸ Дєєва Н. М. Організаційно-фінансовий механізм забезпечення державних соціальних гарантій в регіоні : дис. ... канд. екон. наук. / Дєєва Н. М. – Дніпропетровськ : ДНУ, 2002. – С. 14

¹⁹ Экономическая энциклопедия / ред. Л. И. Абалкин. – М.: Ин-т экономики РАН, 1999. – С. 482

²⁰ Зайцев Ю. К. Соціалізація економіки України та системна трансформація суспільства: методологія і практика: монограф. / Ю. К. Зайцев. – К. : КНЕУ, 2002. – С. 114

²¹ Попадинець О.В. Соціалізація економіки як нова парадигма економічної теорії // <https://core.ac.uk/download/pdf/162882907.pdf>

- ²² Шумпетер Й. Капитализм. Социализм. Демократия : пер. с англ. / Й. Шумпетер. – М. : Экономика, 1995. – С. 6
- ²³ Шутаева Е. Социализация экономики как одна из ключевых составляющих мировой экономической трансформации / Е. Шутаева // Ученые записки ТНУ им. В. И. Вернадского. Экономика и управление. - 2014. - Т. 27(66), № 1. - С. 186-194.
- ²⁴ Douglass C. North Institutions / C. Douglass // Journal of Economic Perspectives. – 1991. – Vol. 5 (1). – P. 97-112

Порівняльна характеристика моделей публічного адміністрування в зарубіжних країнах
³⁰ (розроблено автором на підставі джерела [30])

Австралія	<p>Важливою причиною стабільності системи державного управління виступає складність внесення поправок до конституції країни. Проведення конституційної реформи можливе лише за участі громадян Австралії шляхом проведення національного референдуму</p> <p>Відбулося об'єднання профільних міністерств та передавання відповідних сфер до компетенції одного міністерства</p> <p>Запровадження короткострокових навчальних курсів та програм, які дозволяють державним службовцям у короткий відтинок часу отримати нові знання та навички для ефективного виконання покладених на них завдань</p>
Швеція	<p>Більшість економічних реформ мають соціальну спрямованість. Усі громадяни є членами державних фондів страхового та пенсійного забезпечення, що охоплюють надання медичної допомоги, отримання пенсії по старості та інвалідності, а також інших видів допомоги.</p> <p>Процес модернізації публічного адміністрування передбачає діяльність, орієнтовану на користувача, спрощеність і ефективність шляхом делегування і децентралізації.</p>
Німеччина	<p>Німецький підхід до завдань державного управління підтримує розмежування політики й адміністрування, спирається на правову основу для визначення цих завдань. За німецького підходу завдання й обов'язки державного управління випливають із правових норм. Ці норми визначають межі влади, за допомогою якої державне управління здійснює свої обов'язки</p> <p>Основа для рішень створює правовий дослідницький процес, який узгоджує конкретні факти з повноваженнями, щоб такі дії спиралися на правові законодавчі акти. Цей процес чітко визначений у межах законодавчих актів</p> <p>Німецькі та європейські державні адміністратори змушені діяти в межах вкрай жорсткої бюрократичної системи. Необхідні умови для розуміння ними своїх завдань та методів ухвалення рішень визначаються із глибоким й досконалим знанням конституції, законів та адміністративних процесів, отже, їхня освіта повинна мати переважно юридичний нахил</p>
Японія	<p>В Японії в основному проходить процес децентралізації управління як найважливішої умови прискорення процесу інновацій. Зазвичай централізовано формуються лише стратегічні цілі і завдання. Конкретне розв'язання проблем з управління покладено багато в чому на місцеве управління. Останніми роками все частіше застосовується так звана діалогова форма управління, коригуюча спільну роботу центральних і регіональних систем управління</p> <p>Сучасна японська модель державної служби базується на двох головних індикативних показниках її результативності: зменшенні її вартості для суспільства та підвищенні ефективності. Індикатор мінімізації вартості досягається завдяки жорсткому обмеженню чисельності адміністративних органів (включно з міністрами - як правило, їх нараховується трохи більше десяти), а також персоналу кожного державного органу</p> <p>Високої ефективності адміністративного управління в Японії досягнуто, зокрема, завдяки створенню елітарної державної служби, залученню до її лав еліти суспільства, кращих талантів й інтелектуалів. Такий відбір досягається двома шляхами: шляхом ефективної організації й цілковитої прозорості конкурсних іспитів під час заміщення державних посад; шляхом ефективного стимулювання і високого рівня оплати праці: в Японії державний сектор щодо рівня зарплат і пенсійних пільг цілком конкурує із приватним сектором</p>
США	<p>На сучасному етапі визначальним у законодавчому оформленні державної служби стало прийняття в 1978 р. Закону про реформу державної служби, який регулює діяльність американських чиновників. В законі чітко прописана кар'єрна ієрархія, яку має пройти кожен службовець для досягнення найвищих позицій</p> <p>Стабільність політичної системи США стала результатом чіткого розподілу повноважень між законодавчою, виконавчою та судовою гілками влади</p> <p>Ефективність системи державного управління на федеральному рівні гарантується також політикою розподілу повноважень на адміністративно-територіальному рівні: між центром та регіонами. В США законодавчо визнаний незалежний статус штатів, кожен із яких має свою конституцію, систему органів влади та управління з відповідними повноваженнями</p> <p>Відповідно до існуючих положень влада посадових осіб є обмеженою та має здійснюватися відповідно до Конституції та інших нормативно-правових актів. Процедура обрання посадових осіб є відкритою для громадськості та проходить у чітко визначені строки</p>

³⁰Світові моделі державного управління: досвід для України / за заг. ред. Ю. В. Ковбасюка, С. В. Загороднюка, П. І. Крайніка, Х. М. Дейнеги. – К. : НАДУ, 2012. – 612 с.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник директора
Дніпропетровського регіонального
інституту державного управління
Національної академії
державного управління
при Президенті України,
кандидат економічних наук, доцент

/Щербаков П.С./

«30» травня 2019 р.

АКТ

про впровадження результатів дисертаційного дослідження кандидата наук з державного управління, доцента КОШЕЛЕВОЇ Людмили Єгорівни з теми: «Адаптація зарубіжного досвіду регулювання процесу соціалізації як об'єкту публічного адміністрування», на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 публічне управління та адміністрування

Комісія у складі:

Голова – начальник центру підвищення кваліфікації **Яворський Ю.Є.**;

Члени комісії: заступник начальника центру підвищення кваліфікації **Журина Н.В.**;

провідний фахівець центру підвищення кваліфікації **Дудник К.І.**;

провідний фахівець підвищення кваліфікації **Грибанова Л.О.**

Цим Актом засвідчує, що результати дисертаційного дослідження КОШЕЛЕВОЇ Л.Є. з теми: «Адаптація зарубіжного досвіду регулювання процесу соціалізації як об'єкту публічного адміністрування», поданого на здобуття наукового ступеня доктора філософії були запроваджені в навчально-методичну роботу центру підвищення кваліфікації під час проведення семінарів для державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, при підготовці професійних програм підвищення кваліфікації державних службовців, голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад в межах регіональної та обласної програм.

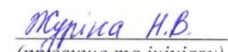
Голова комісії

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Члени комісії

(підпис)

(прізвище та ініціали)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

«30» травня 2019 р.

**ДНІПРОПЕТРОВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
ДЕПАРТАМЕНТ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ**

пр. Олександра Поля, 1, м. Дніпро, 49004, тел. 742-88-32, факс (056) 742-89-41,
e-mail: econom@adm.dp.gov.ua, Код ЄДРПОУ 02741404

ДОВІДКА

**про впровадження результатів дисертаційного дослідження
Кошелевої Людмили Єгорівни «Удосконалення публічного
управління та адміністрування соціалізації економіки України» на
здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю
281 «Публічне управління та адміністрування»**

Довідка видана в тому, що запропоновані результати дисертаційного дослідження аспірантки кафедри економіки та регіональної економічної політики Дніпропетровського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України Кошелевої Л. Є. «Удосконалення публічного управління та адміністрування соціалізації економіки України», впроваджуються в практичну діяльність структурними підрозділами департаменту економічного розвитку Дніпропетровської облдержадміністрації.

Зокрема, пропозиції Кошелевої Людмили Єгорівни були враховані під час розробки заходів щодо забезпечення реалізації в області державної політики економічного і соціального розвитку, а саме при розробці проекту Програми соціально-економічного та культурного розвитку Дніпропетровської області на 2021 рік.

Вважаємо запропоновані рекомендації, висновки та результати дисертаційного дослідження актуальними і доцільними, що мають значний практичний інтерес для місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування в контексті забезпечення сталого соціально-економічного розвитку Дніпропетровської області.

Виконуючий обов'язки
директора департаменту
економічного розвитку

Олексій ПСАРЬОВ

00261

Дніпропетровська обласна державна адміністрація
Департамент економічного розвитку
Вих. №591/0/31-21 від 23.03.2021

ДНІПРОПЕТРОВСЬКА ОБЛАСНА АСОЦІАЦІЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

просп. О. Поля, 2, м. Дніпро, 49004, тел.: 742-84-51, факс 742-88-14,
e-mail: doaoms@gmail.com

12 лютого 2021 р.

№ 04

ДОВІДКА ПРО ВПРОВАДЖЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЙНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ Кошелевої Людмили Єгорівни на тему «Удосконалення публічного управління та адміністрування соціалізації економіки України»

Результати дисертаційного дослідження аспірантки кафедри економіки та регіональної економічної політики Дніпропетровського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентіві України Кошелевої Людмили Єгорівни на тему: «Удосконалення публічного управління та адміністрування соціалізації економіки України» на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» були впроваджені в діяльності Дніпропетровської обласної асоціації органів місцевого самоврядування.

Зокрема, пропозиції Кошелевої Людмили Єгорівни були враховані під час підготовки інформаційно-аналітичних матеріалів щодо розвитку економічного потенціалу області. Результати дисертаційного дослідження використані під час розробки заходів щодо підвищення ефективності професійної діяльності посадових осіб місцевого самоврядування, яка пов'язана з реалізацією управлінських рішень щодо соціалізації економіки регіону.

Виконавчий директор
обласної асоціації

А.П. АДАМСЬКИЙ

**ДНІПРОПЕТРОВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
ДЕПАРТАМЕНТ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ**

вул. Набережна Перемоги, 26, м. Дніпро, 49094, тел. (056) 770-90-29
e-mail: gupczn@adm.dp.gov.ua, http://www.adm.dp.gov.ua, Код ЄДРПОУ 25946540

**ДОВІДКА ПРО ВПРОВАДЖЕННЯ
результатів дисертаційного дослідження
Кошелевої Людмили Єгорівни до практичної діяльності
Департаменту соціального захисту населення
Дніпропетровської обласної державної адміністрації
за темою: «Удосконалення публічного управління та адміністрування
соціалізації економіки України»**

Цією довідкою засвідчуємо, що результати дисертаційного дослідження аспірантки кафедри економіки та регіональної економічної політики Дніпропетровського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України Кошелевої Людмили Єгорівни на тему: «Удосконалення публічного управління та адміністрування соціалізації економіки України» на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» мають практичне значення і були впроваджені в діяльності Департаменту соціального захисту населення Дніпропетровської облдержадміністрації для подальшого удосконалення процесів реалізації державних, цільових та регіональних програм у сфері соціальної політики та соціально-трудових відносин. Також, результати дисертаційного дослідження використано під час підготовки проекту регіональної програми «Комплексна програма соціального захисту населення Дніпропетровської області на 2020 – 2024 роки», затвердженої рішенням Дніпропетровської обласної ради від 13 грудня 2019 року № 534-20/VII. Пропозиції Кошелевої Людмили Єгорівни враховано під час підготовки онлайн семінару для відповідальних осіб з питань соціального захисту територіальних громад Дніпропетровської області щодо визначення критеріїв діяльності надавачів соціальних послуг, який проведено 18 березня 2021 року.

Директор департаменту

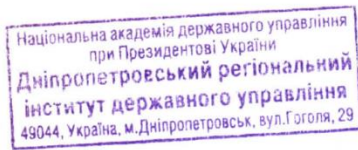
Олена КРИШЕНЬ

09598

Дніпропетровська обласна державна адміністрація
Департамент соціального захисту населення

Вих. № 2765/0/192-21 від 12.04.2021

ДОВІДКА
про участь у науково-дослідних роботах
від 25 червня 2020 р. № 11

Видана **Кошелевій Людмилі Єгорівні** з підтвердженням про те, що вона дійсно брала участь у виконанні науково-дослідних робіт (далі – НДР) Дніпропетровського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентіві України за комплексним науковим проектом «Державне управління та місцеве самоврядування» Національної академії державного управління при Президентіві України, а саме:

– з 09.03.2017 до 31.12.2017 – молодший науковий співробітник теми НДР «Управління потенціалом сталого розвитку територій в умовах децентралізації влади», номер державної реєстрації 0116U002651 (наказ від 09.03.2017 № 9-н «Про виконавців науково-дослідних робіт на громадських засадах»);

– з 01.03.2018 до 31.12.2018 – молодший науковий співробітник теми НДР «Розробка знанневої моделі професійної освіти фахівців публічного управління та адміністрування за напрямом «сталий розвиток територій»», номер державної реєстрації 0118U006489 (наказ від 27.04.2018 № 5-н «Про виконавців науково-дослідних робіт на громадських засадах у 2018 р.»);

– з 01.04.2019 до 31.12.2019 – молодший науковий співробітник теми НДР «Розробка знанневої моделі професійної освіти фахівців публічного управління та адміністрування за напрямом «сталий розвиток територій»», номер державної реєстрації 0118U006489 (наказ від 01.04.2019 № 4-н «Про виконавців науково-дослідних робіт на громадських засадах»).

Начальник відділу з координації наукової роботи
та підготовки науково-педагогічних кадрів

О.В. Літвінов